

**ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ &
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΑΔΑ ΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 1990-2010**

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΩΔΗΣ ΡΑΦΑΗΛ-ΣΤΑΥΡΟΣ: Α.Μ. 0809Μ003

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΘΗΝΑ 2014

Μέλη Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής:

ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (Καθηγητής – Επιβλέπων)

ΔΡΑΚΑΚΗ - ΣΑΠΟΥΝΑΚΗ ΛΥΔΙΑ (Καθηγήτρια)

ΠΑΠΑΔΑΚΗ - ΓΙΩΤΗ ΟΛΓΑ (Αναπληρώτρια Καθηγήτρια)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	6
---------------	---

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 Βασικές έννοιες και ορισμοί.....	10
1.2 Η επένδυση , τα κίνητρα και ο προγραμματισμός ανάπτυξης.....	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Η ιδιωτική επένδυση κατά τους νόμους 170/1998 και 2061/1986.....	18
2.2 Οι ρυθμίσεις του νόμου 1622/1986 και η οργάνωση των υπηρεσιών.....	19
2.3 Οι ρυθμίσεις των νόμων 2647/1998 και 2503/1997.....	21
2.4 Οι ρυθμίσεις του νόμου 2218/1994.....	23
2.5 Οι διαδικασίες περιφερειακής ανάπτυξης του νόμου 1622/1986.....	23
2.6 Ο προγραμματισμός στα οικονομικά των περιφερειών και το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων.....	26
2.6.1 Η διαφάνεια στα οικονομικά των Δήμων: Προϋπολογισμοί.....	26
2.6.2 Προστασία δημοσίων επενδύσεων και τρόπος λειτουργίας τους.....	29
2.7 Ο νόμος 1892/90 για τα αναπτυξιακά κίνητρα και τη περιφερειακή ανάπτυξη.....	32
2.8 Ο νόμος 3299/2004 για την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων.....	49
2.9 Χάρτης περιφερειακών ενισχύσεων.....	71
2.10 Σχέδιο Καποδίστριας.....	79
2.11 Ο νέος επενδυτικός νόμος 3908/11 για τη περιφερειακή ανάπτυξη.....	81
2.12 Ο νέος επενδυτικός νόμος 4146/2013 για τις περιφερειακές επενδύσεις.....	92
2.13 Συμπεράσματα 2 ^{ου} Κεφαλαίου με βάση τις συγκρίσεις των νόμων.....	98
2.13.1 Σύγκριση νόμων 1892/90 & 3908/11.....	98
2.13.2 Σύγκριση νόμων 3299/04, 3908/11, 4146/13.....	101

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΑ ΝΕΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

3.1 Τα μέσα και εργαλεία της Περιφερειακής Πολιτικής.....	104
3.2 Τα νέα μέσα και εργαλεία της Περιφερειακής Πολιτικής στην Ελλάδα.....	110

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο: ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΕΝΔΟΓΕΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

4.1 Το θεωρητικό πλαίσιο της τοπικής ανάπτυξης.....	116
4.2 Η πολιτική της τοπικής ανάπτυξης.....	121
4.3 Προϋποθέσεις εφαρμογής της εκ των κάτω ανάπτυξης.....	125
4.4 Μοντέλο τοπικής ανάπτυξης.....	127
4.5 Συμπεράσματα.....	129

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

5.1 Η Νέα Αρχιτεκτονική ΤΓΚ Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης.....	131
5.2 Περιγραφή Επιχειρησιακού σχεδίου.....	132
5.3 Χρηματοδότηση εθνική συμμετοχή.....	133
5.4 Σύστημα παρακολούθησης και διοίκησης του επιχειρησιακού σχεδίου.....	134
5.5 Οριζόντιες και επιμέρους δράσεις επιχειρησιακού σχεδίου.....	137

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο: Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

6.1 Εισαγωγή.....	151
6.2 Το μέγεθος και η διάρθρωση των ΟΤΑ στην Ελλάδα.....	157
6.3 Οι αρμοδιότητες των ΟΤΑ στην Ελλάδα και η ευρωπαϊκή εμπειρία.....	159
6.4 Οι οικονομικές λειτουργίες των ΟΤΑ.....	171
6.5 Τοπική αυτοδιοίκηση, συνοχή και ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.....	172
6.6 Τοπική αυτοδιοίκηση και αναπτυξιακός προγραμματισμός.....	177
6.7 Οι οργανισμοί της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης ως φορείς Επιχειρηματικότητας.....	181
6.8. Οι δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις.....	183
6.9 Η συμμετοχή των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ στα κοινοτικά προγράμματα και τις κοινοτικές πρωτοβουλίες.....	188

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο: Η ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007-2013

7.1.Επιχειρησιακά προγράμματα οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.....	193
7.2Πρόγραμμα Θησέας.....	199
7.3 Τοπική αυτοδιοίκηση και συνοχή.....	203
7.4.Ο Ευρωπαϊκός χάρτης τοπικής αυτοδιοίκησης.....	209
7.5. Χρηματοδοτήσεις περιφερειών.....	210
ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	212
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	217
ΕΠΙΣΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ/ΝΟΜΟΙ.....	219

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής είναι να καταγραφεί και να αξιολογηθεί το σύγχρονο θεσμικό πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα και ειδικότερα κατά τη περίοδο 1990 - 2010 μέσα από την ανάλυση της έννοιας της περιφερειακής ανάπτυξης και των εννοιών και διαδικασιών που συνδέονται με αυτή. Με την έννοια περιφερειακή ανάπτυξη εννοούμε τη διαδικασία της ανάπτυξης των περιφερειών με την παράλληλη καταπολέμηση των προβλημάτων και ανισοτήτων που συνδέονται με αυτή.

Η διαχρονική μεταβολή της διαπεριφερειακής διάρθρωσης της οικονομίας (χωροταξική ανακατανομή των πόρων) με τον κατάλληλο συνδυασμό σκοπών, μέσων και φορέων, που επιδιώκει η περιφερειακή οικονομική πολιτική, οδηγεί στην διαδικασία της περιφερειακής ανάπτυξης. Με τη διαδικασία αυτή επιτυγχάνεται η ισόρροπη ανάπτυξη όλων των περιφερειών της χώρας, διότι αυξάνεται και διαφοροποιείται η παραγωγική τους ικανότητα και εξελίσσεται-βελτιώνεται η κοινωνική, θεσμική και χωροταξική τους οργάνωση. Αυτό σε συνάρτηση και με τη συγκέντρωση πληθυσμού και δραστηριοτήτων σε κεντρικά σημεία του χώρου και με τη κατανομή του πληθυσμού στις πόλεις καθώς αυτός μετακινείται από και προς τα αστικά κέντρα. Η ανάγκη επέμβασης του κράτους στην οργάνωση του χώρου στα πλαίσια της αντιμετώπισης του περιφερειακού προβλήματος είναι προφανής καθώς οι δυσλειτουργίες του μηχανισμού της αγοράς αμβλύνονται μέσω της κινητοποίησης του παρεμβατικού κράτους. Βασικό ρόλο παίζει όχι μόνο η οικονομική αλλά και η ανθρώπινη συμπεριφορά σε συνάρτηση με το χώρο που προσδιορίζει την απόσταση αλλά και τον τόπο εγκατάστασης οικονομικών δραστηριοτήτων. Καθώς υπάρχει ανομοιογενής κατανομή οικονομικών δραστηριοτήτων στο χώρο, σπανιότητα πλουτοπαραγωγικών πόρων και κόστος παραγωγής των αγαθών και υπηρεσιών σε όλα τα συστήματα κοινωνικής οργάνωσης. Σε αυτό βοηθάει η έννοια της οικονομικής του χώρου που μελετά την επίδραση της διάστασης του χώρου στις οικονομικές δραστηριότητες. Από όσα αναφέρθηκαν διαφαίνεται άμεση ανάγκη διεπιστημονικής θεώρησης για την αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών προβλημάτων που έχουν χωρική διάσταση αλλά και συνδέονται άμεσα με την ανθρώπινη συμπεριφορά. Το

κράτος με την περιφερειακή οικονομική πολιτική (η οποία αποτελεί το σύστημα σκοπών, μέσων και φορέων) οδηγεί προς μια ισόρροπη μεταβολή της διαπεριφερειακής διάρθρωσης της οικονομίας. Η περιφερειακή οικονομική πολιτική άρρηκτα συνδέεται με την περιφερειακή ανάπτυξη.

Η οργάνωση του κράτους πάντα ήταν στο επίκεντρο και πολλοί ήταν αυτοί που αναφέρθηκαν σε αυτό από την περίοδο της αρχαιότητας όπως οι Αριστοτέλης, Διογένης, Λαέρτιος, Πλάτων και Σοφοκλής,

Το σύστημα διοίκησης των κρατών διακρίνεται συγκεντρωτικό, αποκεντρωτικό ακόμα και μεικτό Γενικά η διοικητική διαίρεση της χώρας καθορίζεται από τις γεωοικονομικές, κοινωνικές ακόμα και συγκοινωνιακές συνθήκες που επικρατούν

Τα περιφερειακά κρατικά όργανα έχουν γενική αποφασιστική αρμοδιότητα για τις υποθέσεις της περιφέρειας τους, ενώ οι κεντρικές υπηρεσίες έχουν τη γενική κατεύθυνση .το συντονισμό και τον έλεγχο των περιφερειακών οργάνων. Η διοίκηση των τοπικών υποθέσεων ανήκει στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των οποίων πρώτη βαθμίδα αποτελούν οι Δήμοι κ οι Κοινότητες, ενώ οι λοιπές βαθμίδες καθορίζονται με νόμο. Οι ΟΤΑ έχουν διοικητική αυτοτέλεια και οι αρχές τους εκλέγονται με καθολική και μυστική ψηφοφορία.

Το κράτος ασκεί στους ΟΤΑ εποπτεία κατά τρόπο που δεν εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους και μεριμνά ώστε να εξασφαλίζονται οι αναγκαίοι πόροι για την εκπλήρωση της αποστολής των ΟΤΑ. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την απόδοση και κατανομή μεταξύ των οργανισμών αυτών των φόρων ή τελών που καθορίζονται και εισπράττονται από το κράτος.

Βασικό ρόλο παίζει το κράτος για την εξασφάλιση των πόρων, κατοχυρώνονται συνταγματικά και οι δυο βαθμίδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης και εξασφαλίζονται για τους ΟΤΑ αρμοδιότητες Α και Β βαθμού μέσω δυο εγγυήσεων αλληλοσυμπληρουμένων. Η πρώτη αρμοδιότητα αφορά το τεκμήριο αρμοδιότητας ρητά προς τους ΟΤΑ με τη διοίκηση τοπικών υποθέσεων Η δεύτερη αρμοδιότητα η πλέον συνταγματική ανατίθεται με νόμους στους ΟΤΑ και κρατικές αρμοδιότητες (υγείας, παιδείας). Τρίτον κατοχυρώνεται η διοικητική αυτοτέλεια των ΟΤΑ και η οικονομική , σε συνδυασμό με τη δυνατότητα είσπραξης τοπικών εσόδων. Τέταρτον εξασφαλίζεται η επιλογή του τόπου εγκατάστασης και σε πολίτες άλλης χώρας πέραν της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τέλος καταργείται και η συμμετοχή σε συλλογικά όργανα των ΟΤΑ β βαθμού (εκπρόσωπος επαγγελματικών οργανώσεων) .

Τονίζεται ότι στην περίπτωση της Ελλάδας σύμφωνα με τη νομοθεσία οι φορείς αυτοδιοίκησης τόσο πρώτου όσο και δευτέρου βαθμού δρουν μέσα στα πλαίσια που καθορίζει όχι μόνο η κεντρική εξουσία αλλά και τα αρμόδια όργανα της ΕΕ.

Η παρούσα διπλωματική εκτός από την εισαγωγή και το τελικό συμπέρασμα στο οποίο καταλήγει, χωρίζεται σε δυο μέρη για λόγους καλύτερης ανάλυσης. Το πρώτο μέρος αναφέρεται στη νομική διάσταση της περιφερειακής ανάπτυξης δηλαδή εξετάζεται διεξοδικά το θεσμικό πλαίσιο που καθορίζει την περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα μέχρι σήμερα. Με την αναφορά στους επιμέρους νόμους επισημαίνεται ο τρόπος που το εκάστοτε θεσμικό πλαίσιο στην Ελλάδα οδήγησε στη διαμόρφωση της περιφερειακής ανάπτυξης στη χώρα μας .

Το **κεφάλαιο 1** αναφέρεται στις γενικές –θεωρητικές έννοιες του κράτους και της περιφέρειας. Ακόμα στο παρόν κεφάλαιο οριοθετούνται οι έννοιες της επένδυσης, των κινήτρων και του προγραμματισμού. Το **κεφάλαιο 2** δίνει τη νομική διάσταση της περιφερειακής ανάπτυξης, με τη παρουσίαση του νομικού και θεσμικού πλαισίου για τις επενδύσεις, τα αναπτυξιακά κίνητρα, τις περιφερειακές ενισχύσεις με τους νόμους 1892/90, 3908/11 κλπ. ώστε να αποτιμηθεί η συμβολή τους στη περιφερειακή ανάπτυξη και ο τρόπος αντιμετώπισης των περιφερειακών ανισοτήτων. Το **κεφάλαιο 3 αναφέρεται στα μέσα και στα εργαλεία της περιφερειακής πολιτικής**

Το δεύτερο μέρος της εργασίας αφορά τη λειτουργική διάσταση της περιφερειακής ανάπτυξης. Δηλαδή τον τρόπο εφαρμογής των σχετικών κανόνων που καθορίζονται με βάση το νομικό πλαίσιο. Γίνεται προσπάθεια να επισημανθεί πού, πώς και πότε εφαρμόζονται οι νόμοι που θεσπίστηκαν για να συνδράμουν τη περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα και πώς αυτοί ερμηνεύονται.. Το μέρος αυτό εξετάζει τον τρόπο λειτουργίας των διοικητικών και οργανωτικών μονάδων που υλοποιούν τα προγράμματα που στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής στις επιμέρους περιφέρειες και γενικότερα την περιφερειακή ανάπτυξη. Καταγράφονται οι θεωρίες που σχετίζονται με τη περιφερειακή ανάπτυξη και την ποιότητα ζωής στις περιφέρειες. Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα μονάδας είναι οι ΟΤΑ που διαμορφώνουν τη ποιότητα ζωής στις περιφέρειες. Αντίστοιχα και το πρόγραμμα Θησέας που αναφέρεται στην εργασία. Όσον αφορά τις θεωρίες χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η θεωρία της τοπικής ανάπτυξης και άλλες θεωρίες που δίνουν το θεωρητικό πλαίσιο της περιφερειακής ανάπτυξης στη χώρα.

Η νομική και η λειτουργική διάσταση είναι αλληλοσυμπληρούμενες και αλληλοεξαρτώμενες υπάρχει δηλαδή μια αμφίδρομη σχέση που καθορίζει την περιφερειακή ανάπτυξη των χωρών.

Στο **κεφάλαιο 4** όπου παρουσιάζονται τα νέα μέσα της περιφερειακής πολιτικής, και ο τρόπος αντιμετώπισης της ανεργίας στις περιφέρειες. Το **κεφάλαιο 5** ασχολείται με το θεωρητικό πλαίσιο της τοπικής και ενδογενούς ανάπτυξης. Στο **κεφάλαιο 6** αναλύεται το πρόγραμμα Καλλικράτης καθώς εισάγει στην Ελλάδα τη Νέα Αρχιτεκτονική ΤΓΚ Αυτοδιοίκησης και Αποκεντρωμένης Διοίκησης. Το **κεφάλαιο 7** αναφέρεται ενδελεχώς στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Ελλάδα, εξετάζοντας πώς ο τρόπος λειτουργίας τους συνεισέφερε στην περιφερειακή ανάπτυξη. Για λόγους ανάλυσης παρουσιάζεται και η διεθνής εμπειρία. Το **κεφάλαιο 8** αναφέρεται στη προγραμματική περίοδο 2007-2013, αναφέρεται στα Επιχειρησιακά προγράμματα οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης στο πρόγραμμα Θησέας, στους τρόπους χρηματοδότησης των περιφερειών κλπ. Η μελέτη καταλήγει στον **επίλογο** σε κάποιες διαπιστώσεις που ενισχύουν την έννοια της περιφέρειας ως δημόσιο αγαθό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1.Βασικές έννοιες και ορισμοί

Παρακάτω παρουσιάζεται η νομική πλευρά δηλαδή κάποιες νομικές διατάξεις νόμοι που συνέβαλαν στην επίτευξη της περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα από το 1990.Εξετάζονται δηλαδή οι βάσεις που διέπουν το νομικό πλαίσιο για τη περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα. Η νομική πλευρά δεν αφορά μόνο στη παρουσίαση του νομικού πλαισίου αλλά και στα αποτελέσματα που έχουν αποφέρει οι νόμοι αυτοί, στο τρόπο που καταπολεμούν τη περιφερειακή ανισότητα, στο τρόπο που εισάγουν τη καινοτομία και τη τεχνογνωσία και φυσικά στις επενδύσεις που λαμβάνουν χώρα στη Ελλάδα ως αποτέλεσμα της βελτίωσης των νόμων. Δηλαδή αναλύεται ο τρόπος που το νομικό πλαίσιο έχει βελτιώσει τη περιφερειακή πολιτική στη χώρα. Αναφέρονται ακόμα κάποιες ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των νόμων, κάποια συμπεράσματα και κάποιες προτάσεις που ενδεχομένως βελτιώνουν το ρόλο των νόμων στη περιφερειακή ανάπτυξη. Όλα αυτά είναι χρήσιμα για τη οικονομική, τη περιφερειακή και κοινωνικοπολιτική ανάπτυξη της χώρας και την επίτευξη μιας γενικότερης ισορροπίας και συνοχής της

Πριν την ανάλυση και παρουσίαση των νόμων, παρουσιάζονται κάποια γενικά χαρακτηριστικά και κάποιες έννοιες οι οποίες είναι βασικές για τη κατανόηση και αλληλουχία τόσο της νομικής όσο και της λειτουργικής πλευράς του θεσμικού πλαισίου περιφερειακής ανάπτυξης όπως τα μέσα και τα εργαλεία της περιφερειακής πολιτικής, η τοπική αυτοδιοίκηση, και τα κίνητρα, ο προγραμματισμός, και η έννοια της επένδυσης.

Τα μέσα και τα μέτρα της περιφερειακής πολιτικής ταξινομούνται σε κύρια και δευτερεύοντα για την πραγμάτωση των σκοπών της περιφερειακής πολιτικής. Η αξιολόγηση της σημασίας των μέτρων μεταβάλλεται διαχρονικά αλλά η μακρόχρονη χρήση τους και αποτελεσματικότητά τους δημιουργούν αυτή τη βασική διάκριση. Έτσι έχουμε ως κύρια μέσα που αφορούν την οικονομική κ κοινωνική υποδομή, τις επιδοτήσεις, τα φορολογικά κίνητρα, τα πιστωτικά κίνητρα.

Πέρα από τα παραπάνω με τον όρο περιφερειακή ανάπτυξη εννοούμε ένα σύνολο διαδικασιών για την οικονομική, τη κοινωνική, και πολιτιστική ανάπτυξη όλων των περιφερειών της χώρας. Η ανάπτυξη επιδιώκεται με την αύξηση της παραγωγικής ικανότητας των περιφερειών και ορισμένες αναδιαρθρώσεις. Η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας και οι αναδιαρθρώσεις είναι τέτοιες ώστε να εξασφαλίζουν μία συνεχή και αυτοσυντηρούμενη αύξηση του πραγματικού κατά κεφαλή εισοδήματος και βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού τους. Βασική έννοια εδώ είναι η οικονομική περιφέρεια ως δυναμική γεωγραφική ενότητα που τα όριά της επηρεάζονται από τις διαχρονικές μεταβολές των κοινών ή συμπληρωματικών ομάδων από τις οποίες συντίθενται.

1.2 Η επένδυση, τα κίνητρα και ο προγραμματισμός της ανάπτυξης

Η έννοια της επένδυσης¹ είναι πολύ σημαντική στον τομέα της περιφερειακής πολιτικής και ανάπτυξης και μπορεί να είναι είτε δημόσια είτε ιδιωτική. Η έννοια της επένδυσης αφορά τη δέσμευση οικονομικών πόρων με στόχο την αποκομιδή ωφελειών κατά τη διάρκεια μελλοντικής περιόδου και η έννοια της δεν είναι οριοθετημένη σαφώς. Κάθε επένδυση αποβλέπει στην ανάπτυξη της εθνικής παραγωγής και στην οικονομική πρόοδο της χώρας αλλά και των περιφερειών. Η ανέγερση κτιριακών εγκαταστάσεων, η επένδυση σε πάγια στοιχεία συμβάλλουν στην παραγωγική διαδικασία και οδηγούν σε ανάπτυξη. Για τη παροχή κινήτρων έχουμε τη χρήση και αγορά βιομηχανικών χώρων, εισαγωγή σύγχρονης τεχνολογίας, μεταφορά για υφιστάμενες παραγωγικές μονάδες, καινούργιους αποθηκευτικούς χώρους, εργατικές κατοικίες, ξενοδοχειακές εγκαταστάσεις.

Παρακάτω θα γίνει αναφορά στα είδη των επενδύσεων. Όλα τα παραπάνω έχουν τη μορφή μακροπρόθεσμων δανείων άνω των 5 ετών μεταξύ εταιρειών και των θυγατρικών τους με σκοπό οικονομικό δεσμό και συμμετοχή στα κέρδη. Είναι άμεσες επενδύσεις με στόχο την επέκταση υποκαταστημάτων, τη σύναψη μακροπρόθεσμων δανείων και την επανεπένδυση κερδών και τη διατήρηση οικονομικών δεσμών διαρκείας.

Άμεσες θεωρούνται οι επενδύσεις που πραγματοποιούνται στο εθνικό έδαφος για τη δημιουργία ή επέκταση υποκαταστημάτων ή νέων επιχειρήσεων αποκλειστικά

---

¹ Βλ. σχετικά με τις επενδύσεις στο Κ. Αθανασόπουλος, *Θεσμικό πλαίσιο περιφερειακής ανάπτυξης*, Αθήνα, 2001

στο παρέχοντα τα κεφάλαια, η συμμετοχή σε νέες επιχειρήσεις για τη σύναψη οικονομικών δεσμών διαρκείας, σύναψη μακροπρόθεσμων δανείων για την σύναψη οικονομικών δεσμών διαρκείας καθώς επίσης και επανεπένδυση κερδών, Τα ίδια ισχύουν και για τους κατοίκους πλην της χώρας υποδοχής. Για την ενίσχυση ιδιωτικών επενδύσεων για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας έχουμε τις μεταποιητικές επιχειρήσεις, τις επιχειρήσεις με ενέργεια σε μορφή νερού, επιχειρήσεις εφαρμοσμένης βιομηχανικής έρευνας, παροχής υπηρεσιών προηγμένης τεχνολογίας, ανάπτυξης λογισμικού, μεταλλευτικές, εξόρυξης,

Η ειδική ιδιωτική παραγωγική επένδυση προκαλεί το ενδιαφέρον των ιδιωτών επενδυτών για μια σειρά επιχειρηματικών πρωτοβουλιών με στόχο τη προστασία από τη ρύπανση του περιβάλλοντος, την εξοικονόμηση ηλεκτρικής ενέργειας, και την τεχνολογική ανάπτυξη. Η ειδική ιδιωτική παραγωγική επένδυση οριοθετείται και σε διεθνές επίπεδο και σε αυτό έχουν εισηγηθεί και άλλοι οργανισμοί όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, και ο Οργανισμός Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Κατά τους εν λόγω οργανισμούς άμεση επένδυση σε μια χώρα πλην της χώρας προέλευσης είναι η επένδυση που προάγει μακροπρόθεσμη σχέση, που αντανακλά το ενδιαφέρον εταιρείας ή ατόμου σε άλλη χώρα, διάφορη της χώρας του επενδυτή. Σε αυτή τη περίπτωση σκοπός του επενδύοντος είτε ως εταιρεία είτε ως φυσικό πρόσωπο είναι η άσκηση σημαντικής επιρροής στη διοίκηση είτε της εταιρείας είτε οποιασδήποτε άλλης επιχειρηματικής δραστηριότητας στην άλλη χώρα. Σε αυτή τη περίπτωση πρέπει να υπάρχει ποσοστό τουλάχιστο 10% των κοινών μετοχών ή δικαιώματος ψήφου σε μια εταιρεία ή άλλη επιχειρηματική δραστηριότητα. Σημειώνεται ότι οριοθετούνται κάποιες διακρίσεις ιδιωτικών παραγωγικών άμεσων επενδύσεων σε άλλη χώρα πλην της χώρας προέλευσης. Έτσι έχουμε τις βραχυπρόθεσμες ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις με διάρκεια ζωής μικρότερη του ενός έτους, μεσοπρόθεσμες ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις με διάρκεια ζωής μικρότερη των πέντε ετών, μακροπρόθεσμες ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις με διάρκεια ζωής άνευ ορίου, αλλά άνω της πενταετίας. Έχουμε επίσης τις έμμεσες ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις ή επενδύσεις χαρτοφυλακίου και τις άυλες. Οι κύριες ή δευτερογενείς απορρέουν από άλλες δραστηριότητες. Οι παραγωγικές επενδύσεις ενός κράτους ή άλλων νομικών προσώπων ελεγχόμενοι από ένα κράτος στα διοικητικά όρια άλλου κράτους. Οι μικτές ιδιωτικές παραγωγικές επενδύσεις χρηματοδοτούμενες από ιδιώτες και από το κράτος ή κρατικούς οργανισμούς και λειτουργούν με ίσους όρους. Πρέπει να αναφερθεί ότι στην ελληνική νομοθεσία έχει

ερμηνευτεί η έννοια και έχουν προσδιοριστεί τα χαρακτηριστικά του. επενδυτή, και της επένδυσης ως μέσα οικονομικής ανάπτυξης με βιώσιμο χαρακτήρα. Ο επενδυτής είναι ένα φυσικό πρόσωπο που έχει την εθνικότητα σύμφωνα με το δίκαιο εντός των ορίων δικαιοδοσίας του. Η επένδυση είναι κερδοσκοπικού ή μη χαρακτήρα, ιδιωτικής ή κρατικής ιδιοκτησίας και περιλαμβάνει επιχείρηση, συνεταιρισμό, εταιρεία ακόμα και οργανισμό. Σε γενικές γραμμές η επένδυση περιλαμβάνει διάφορα είδη περιουσιακών στοιχείων του επενδυτή όπως επιχείρηση, μερίδια, ομόλογα, δάνεια, χρηματικές απαιτήσεις, άδειες, υλικά περιουσιακά στοιχεία. Όλα τα παραπάνω έχουν ψηφιστεί και από την Ευρωπαϊκή Ένωση με ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και *ξεκαθαρίζεται* η έννοια της ιδιωτικής παραγωγικής επένδυσης σε διάφορες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όλα τα παραπάνω σκοπό έχουν τη κοινωνική, περιβαλλοντική πολιτική, την αξιολόγηση επιπτώσεων στο κοινωνικό τομέα, και τον ανταγωνισμό επενδυτών για μια βιώσιμη ανάπτυξη. Παρατίθεται η έννοια της ιδιωτικής παραγωγικής επένδυσης σε άλλες χώρες. Οι χώρες έχουν διαφορετική οικονομική, κοινωνική και πολιτική κατάσταση μεταξύ τους και απώτερος στόχος είναι να παρουσιαστεί το ετερόκλητο ανάμεσα τους. Στην Ακτή του Ελεφαντοστού ιδιωτική παραγωγική επένδυση είναι κάθε επένδυση από φυσικά ή νομικά πρόσωπα κατοίκων της χώρας εντός της χώρας σε συγκεκριμένους οικονομικούς τομείς όπως γεωργία, αλιεία ή έρευνα. Στη Δανία ιδιωτική παραγωγική επένδυση είναι η επένδυση με απώτερο σκοπό την εδραίωση μιας διαρκούς οικονομικής σχέσης μεταξύ του επενδύοντος και της συνιστώμενης οικονομικής δραστηριότητας. Η συμμετοχή στο κεφάλαιο μιας υφιστάμενης επιχείρησης είναι επίσης ιδιωτική παραγωγική επένδυση. Όσον αφορά την Ιταλία μία άμεση ιδιωτική παραγωγική επένδυση που πραγματοποιείται με εισαγόμενα στη χώρα κεφάλαια να υπαχθεί στο ιταλικό σύστημα ως ξένη επένδυση. Στη Πορτογαλία ως άμεση ιδιωτική παραγωγική επένδυση είναι αυτή που πραγματοποιείται με εισαγόμενα κεφάλαια στην εγκαθίδρυση μακροχρόνιων δεσμών μεταξύ του επενδύοντος και της υπό αυτού νέας οικονομικής οντότητας.

Παρόμοια στοιχεία ισχύουν και για την Ελλάδα, και για τις άλλες χώρες. Για να γίνουν τα ως άνω κατανοητά αναφέρεται η μεταξύ Ελλάδας και Κίνας διμερής σύμβαση για τη προώθηση και αμοιβαία προστασία των επενδύσεων που περιλαμβάνει και συμφωνία όπου αντιμετωπίζονται όλα αυτά που αναφέρθηκαν παραπάνω. Σημειώνεται ότι οι υπηρεσίες υποδοχής επενδύσεων λειτουργούν στα αρμόδια Υπουργεία Οικονομικών και εφαρμόζονται ως πολιτικές.

Πάντως το κύμα επενδύσεων με την εισροή κεφαλαίων συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη στη χώρα υποδοχής, στην οικονομική ισορροπία, στη βελτίωση του ισοζυγίου, του συστήματος πληρωμών, στην άνθηση του εμπορίου και των οικονομικών συναλλαγών και δραστηριοτήτων. Οι επενδύσεις συμβάλλουν στη διαμόρφωση των κινήτρων τα οποία σε συνδυασμό συμβάλλουν στη περιφερειακή ανάπτυξη και στην αειφόρο ανάπτυξη στη χωροθέτηση των βιομηχανιών, στη βελτίωση της παραγωγής για τη βελτίωση της σε ποιότητα και ποσότητα και το βασικό κρατούν σε μια ισορροπία τις σχέσεις επενδυτή και οικονομία και κοινωνία,

Όσον αφορά τα κίνητρα, είναι γνωστό ότι πολλές χώρες χρησιμοποιούν κίνητρα για την οικονομική τους ανάπτυξη. Τα κίνητρα είναι τα πλέον ενδεδειγμένα γιατί υπάρχει σχέση αιτίου και αποτελέσματος μεταξύ αιτίου και αποτελέσματος, μεταξύ επιδιωκόμενου σκοπού και λαμβανόμενων μέτρων. Σκοπός των κινήτρων η οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Περιέχονται νομοθετήσεις για κίνητρα. Κύριος σκοπός να αναπτυχθούν οι ιδιωτικές επενδύσεις και γενικά η ιδιωτική πρωτοβουλία. Τα κίνητρα προσκρούουν σε περιοριστικούς παράγοντες όπως η έλλειψη κεφαλαίων, η μικρή αποδοτικότητα των κεφαλαίων, η έλλειψη έργων υποδομής, κοινωνικές ευκολίες, η ανεπάρκεια εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, η οικονομική κρίση, ο πληθωρισμός, οι περιφερειακές ανισότητες. Το κράτος με την πολιτική κινήτρων καλείται να ξεπεράσει τις δυσκολίες για να προωθήσει την ιδιωτική πρωτοβουλία σε επιθυμητούς κλάδους με την εφαρμογή αναπτυξιακών πολιτικών και κινήτρων. Αυτό για να αναπτυχθεί η πολιτική σε νέους κλάδους σε νέες επιθυμητές κατευθύνσεις για να αναπτυχθεί με διάφορα μέσα. Ανάλογα με το σκοπό τους τα κίνητρα μπορούν να διαμορφώσουν διάφορες κατηγορίες. Έχουμε τα κίνητρα που προσελκύουν επιχειρηματικά κεφάλαια από το εξωτερικό ή το εσωτερικό της χώρας ή από περιφέρεια σε περιφέρεια. Υπάρχουν μακροκίνητρα χορηγούμενα σε περισσότερες επιχειρήσεις του αυτού κλάδου, μικροκίνητρα σε μία μόνο οικονομική μονάδα διευκολύνσεις, απαλλαγές, προώθηση των εξαγωγών, κίνητρα για τη περιφερειακή ανάπτυξη και φορολογικά. Ακόμα υπάρχουν κίνητρα αποτρεπτικά ορισμένων δραστηριοτήτων, αντικίνητρα για την αποθάρρυνση ορισμένων δραστηριοτήτων σε ορισμένες περιφέρειες για την εξυπηρέτηση μακροχρόνιων ή βραχυχρόνιων αναγκών. Τα χρηματοδοτικά κίνητρα συνίστανται σε κάλυψη από το κράτος μέρους της δαπάνης της επένδυσης ως και μέρους της επιβάρυνσης από τόκους τραπεζικών δανείων ή πιστώσεων που συνομολογούνται για τη πραγματοποίηση των επενδύσεων,

Τα κίνητρα είναι τα κατεξοχήν μέσα τα οποία τα χρησιμοποιούν τα κράτη, οι οικονομίες οι κοινωνίες για την οικονομική, τη κοινωνική, τη πολιτική τους ανάπτυξη και βέβαια τα διαφορετικά είδη κινήτρων είναι ένας τρόπος αντιμετώπισης των αρνητικών οικονομικών δεικτών, των ελλειμμάτων, και της επαναφοράς της οικονομίας όσον αφορά τα ισορροπημένα εμπορικά ισοζύγια, ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς και βέβαια στη βελτίωση των μακροοικονομικών δεικτών και μεγεθών. Οι επενδύσεις που προσελκύονται ακόμα και σε μορφή δανείων ή πιστώσεων είναι χαρακτηριστικοί για την περιφερειακή και αειφόρο ανάπτυξη καθώς έτσι αναβαθμίζονται οι οικονομικές δραστηριότητες των περιφερειών, βελτιώνεται η παραγωγή των περιφερειών σε ποιότητα και ποσότητα, καθώς και μακροχρόνιες ή βραχυχρόνιες περιφερειακές ανάγκες. Βελτιώνεται το εμπορικό ισοζύγιο, ή εισαγωγική και εξαγωγική δραστηριότητα και γενικά προωθείται η αναπτυξιακή πολιτική και πρωτοβουλία.

Τα χρηματοδοτικά κίνητρα μπορεί να περιλαμβάνουν επιχορηγήσεις επενδύσεων, επιδοτήσεις επιτοκίου δανείων, κρατικές εγγυήσεις για δάνεια προς επιχειρήσεις, επιτοκίου δανείων, για δάνεια προς επιχειρήσεις, κρατικές πιστώσεις με μειωμένο επιτόκιο, δάνεια με ευνοϊκούς όρους για εκπαίδευση του προσωπικού των επιχειρήσεων.

Βασικό πλεονέκτημα των παραπάνω κινήτρων είναι η διαφάνεια, το δημοσιονομικό κόστος του συστήματος αυτού γνωστό ανά πάσα στιγμή, η αποτελεσματικότητα του στη προώθηση των επενδύσεων μιας και ενισχύει τις επιχειρήσεις που προβαίνουν σε επενδύσεις κατά την έναρξη της προσπάθειας τους μια και έχουν ανάγκη από κεφάλαια.

Το παραπάνω σύστημα βέβαια είναι ότι οι ενισχύσεις αξιοποιούνται από τις επιχειρήσεις έντασης κεφαλαίου. Χρηματοδοτικά κίνητρα δε περιλαμβάνουν όλοι οι αναπτυξιακοί νόμοι.

Οι χρηματοδοτικοί νόμοι δε περιλαμβάνονται μόνο στις κτιριακές εγκαταστάσεις αλλά σε όλη τη παραγωγική επένδυση σύμφωνα με τους νόμο 1116/1981. Οι νόμοι 1262/1983 και 1892/1990 διατήρησαν τα κίνητρα της επιχορήγησης και της επιδότησης επιτοκίου (τραπεζικών δανείων, ομολογιακών δανείων εκδιδόμενων από άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς. Το σύστημα χρηματοδοτικών κινήτρων ισχύει σε όλες τις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συνδέεται με τις ενισχύσεις που δίνονται για τη περιφερειακή ανάπτυξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Το ΕΤΠΑ συμμετέχει στις

επιχορηγήσεις που χορηγούνται από τις κυβερνήσεις των κρατών μελών στις επιχειρήσεις σε επενδύσεις στις αναπτυσσόμενες περιοχές των χωρών τους. Η θέσπιση κινήτρων οικονομικής ανάπτυξης δεν είναι ευχερής υπόθεση γιατί τα προβλήματα που εφαρμόζει είτε ο νομοθέτης είτε ο εφαρμοστής είναι πολλά δυσχερή και ποικίλα. Αυτό αποφέρει πολλά προβλήματα στο τρόπο εφαρμογής των κινήτρων, τη προσέλκυση μη σοβαρών επενδυτών, την ύπαρξη άσκοπων επενδύσεων, και μεγάλο κόστος και μικρό κέρδος για ανάπτυξη.

Η ιδιωτική επένδυση πραγματοποιείται σε δυο στάδια, της απόφασης για επένδυση, και της επιλογής για το τόπο, το χρόνο, το αντικείμενο και την έκταση της επένδυσης και με αυτά σχετίζονται πολλές δυσκολίες όπως η φύση των κινήτρων, η κλίμακα των κινήτρων, οι δραστηριότητες που θα καλύψουν, η καθιέρωση κριτηρίων για τη παροχή κινήτρων, η δυσμενέστερη αντιμετώπιση δραστηριοτήτων των περιοχών, η χρονική διάρκεια εφαρμογής τους και ο φορέας εφαρμογής τους.

Τα χρηματοδοτικά κίνητρα είναι και αυτά χαρακτηριστικά στο τρόπο που προωθούν την κοινωνικοοικονομική, και πολιτική ανάπτυξη και τη βελτίωση της δημοσιονομικής, μακροοικονομικής πολιτικής. Στόχος και εδώ αποτελεί άμεσα η επενδυτική και η εισαγωγική και εξαγωγική δραστηριότητα με τη προσέλκυση ιδιωτικών και μη κεφαλαίων και επενδύσεων κάτι που συμβάλλει στη περιφερειακή ανάπτυξη, στη βελτίωση των εισοδημάτων των περιφερειών και σε συνδυασμό και με μια νομοθεσία ορθολογική σε συνδυασμό και με τη θέσπιση κριτηρίων για τη βελτίωση των όλων ελλειμματικών οικονομικών μεγεθών.

Όσον αφορά το προγραμματισμό είναι η μέθοδος λήψης και εκτέλεσης ορθολογικών αποφάσεων ως προς τη κατανομή των πόρων για την ικανοποίηση αναγκών. Ο προγραμματισμός με τα διαθέσιμα μέσα και τους βραχυχρόνιους σκοπούς από συγκεκριμένα στοιχεία με τη καλύτερη δυνατή μορφή δράσης για την οργάνωση της ανάπτυξης κατά το καλύτερο τρόπο ιδίως σήμερα που οι εποχές λόγω της κρίσης είναι δύσκολες.

Ο προγραμματισμός μπορεί να διακριθεί σε διάφορα είδη με βάση το βαθμό ελευθερίας υπό τον οποίο σχεδιάζεται σε προγραμματισμό ενδεικτικό, υποχρεωτικό, δημοκρατικό μικτής μορφής. Με βάση το αντικείμενο δραστηριότητας διακρίνεται σε προγραμματισμό οικονομικό, κοινωνικό ή πολιτιστικό. Με βάση την επιχειρούμενη γεωγραφική κάλυψη σε προγραμματισμό εθνικό, νομαρχιακό ή εθνικό. Αν το κριτήριο είναι ο χρονικός ορίζοντας υλοποίησης του προγράμματος διακρίνεται σε προγραμματισμό βραχυχρόνιο, μεσοχρόνιο ή μακροχρόνιο. Με βάση τον

επιχειρούμενο βαθμό κάλυψης σχεδιαζόμενων δραστηριοτήτων διακρίνεται σε προγραμματισμό μερικό ή ολοκληρωμένο. Με βάση το βαθμό επιχειρούμενης ομαδοποίησης υπεισερχόμενων στο προγραμματισμό μεγεθών σε μικρό και μακρό προγραμματισμό. Πρωταρχική σημασία εμφανίζει το αν είναι ενδεικτικός, υποχρεωτικός, δημοκρατικός ή μικτής μορφής.

Πρέπει να τονιστεί ότι με το δημοκρατικό προγραμματισμό δίνεται η δυνατότητα να συμμετέχει ο πολίτης σε διαδικασίες με αντικείμενο ρύθμισης καθοριστικά θέματα για το μέλλον. Προκειμένου να προχωρήσει ο δημοκρατικός προγραμματισμός είναι αναγκαία η λήψη ορθολογικών αποφάσεων, η εισαγωγή ενός αντικειμενικού και τελεσφόρου συστήματος πληροφόρησης των καλούμενων να αποφασίσουν στο δημοκρατικό προγραμματισμό. Ο προγραμματισμός με βάση όλες τις παραπάνω προϋποθέσεις είναι η πεμπτουσία της λαϊκής συμμετοχής με όλες τις συνέπειες σχετικά με το αν ανταποκρίνεται στις τοπικές ανάγκες, και στον ουσιαστικό έλεγχο του προγράμματος.

Ο προγραμματισμός αποτελεί μια ξεχωριστή μορφή κινήτρου με την ορθολογική κατανομή των πόρων και την δημιουργία ορθολογικού αποτελέσματος στο θέμα της οικονομικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Έχει τη δυνατότητα ο πολίτης να διαμορφώνει τη πολιτική που τον αφορά και να καθορίσει τα σημαντικά θέματα που τον αφορούν. Στόχος είναι η αειφόρος ανάπτυξη, η δημοσιονομική και μακροοικονομική πολιτική για τη καταπολέμηση των ελλειμμάτων, των περιφερειακών ανισοτήτων και της ανισοκατανομής των πόρων. Στόχο τέλος αποτελεί η καθιέρωση ενός συστήματος μερικής γενικής ισορροπίας για ένα ορθολογικό δημοσιονομικό σύστημα όπου συμμετέχει ο πολίτης και διαμορφώνει τη περιφερειακή ανάπτυξη. Σε αυτό παίζουν ρόλο και οι διαφορετικές κατηγορίες προγραμματισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΤΟ ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Η ιδιωτική επένδυση κατά τους νόμους 170/1998 και 2601/1986

Στο προεδρικό διάταγμα 170/1986 οι άμεσες επενδύσεις θεωρούνται ως οι πάσης φύσεως επενδύσεις τις οποίες πραγματοποιούν τα φυσικά πρόσωπα, οι εμπορικές, οι βιομηχανικές, καθώς και οι χρηματοδοτικές επιχειρήσεις με απώτερο στόχο τη δημιουργία άμεσων και διαρκών σχέσεων μεταξύ του παρέχοντος τα κεφάλαια και του επιχειρηματία ή της επιχείρησης με στόχο τη άσκηση οικονομικής δραστηριότητας., Όσον αφορά το καθεστώς μετοχικών εταιρειών άμεση επένδυση έχουμε όταν το σύνολο των μετοχών υπό την ιδιοκτησία ενός φυσικού προσώπου , όταν υπάρχει η δυνατότητα πραγματικής συμμετοχής στη διαχείριση της εταιρείας αυτής ή στο έλεγχο της. Όσον αφορά τα μακροπρόθεσμα δάνεια είναι αυτά με διάρκεια μεγαλύτερη των πέντε ετών με στόχο τη διατήρηση οικονομικών δεσμών διαρκείας και με άμεση συμμετοχή στα κέρδη. Άμεσες επενδύσεις θεωρούνται η δημιουργία και επέκταση υποκαταστημάτων ή νέων επιχειρήσεων ως και η ολοκληρωτική απόκτηση υπαρχουσών επιχειρήσεων, συμμετοχή σε νέες υπάρχουσες επιχειρήσεις με τη σύναψη οικονομικών δεσμών διαρκείας, και επανεπένδυση κερδών με στόχο οικονομικούς δεσμούς διαρκείας.

Όπως φαίνεται τόσο από την έννοια των επενδύσεων όσο των απλών όσο και των άμεσων στόχο έχουν την ενδυνάμωση της οικονομικής δραστηριότητας, της επιχειρηματικής δραστηριότητας, της εμπορικής δραστηριότητας και τη τόνωση της κοινωνικής, της οικονομικής και πολιτικής ζωής. Η δημιουργία διαρκών και άμεσων σχέσεων είναι ένας τρόπος να δημιουργηθούν νέες επιχειρήσεις, νέες οικονομικές δραστηριότητες προκειμένου να ανθίσει το εμπόριο, η εξαγωγική δραστηριότητα, να προωθηθούν μακροοικονομικές και δημοσιονομικές πολιτικές τέτοιες για τη πάταξη των μακροοικονομικών και δημοσιονομικών ελλειμμάτων στη κοινωνία γενικότερα .Οι άρρηκτες αυτές σχέσεις είναι αυτές που ενισχύουν την οικονομική ανάπτυξη και στην περιφέρεια. Αυτό καθώς δημιουργούνται νέες επιχειρήσεις ή επεκτείνονται ήδη υπάρχουσες με στόχο πέρα από τη δημιουργία οικονομικών δεσμών διαρκείας να δημιουργηθούν καινοτομικές δραστηριότητες καθώς και οικονομίες κλίμακας. Αυτά σε συνδυασμό και με τη κατάλληλη δομή και την ανοικοδόμηση των επιχειρήσεων.

2.2 Οι ρυθμίσεις του νόμου 1622/1986 και η οργάνωση των υπηρεσιών

Με βάση το προεδρικό διάταγμα της 6/3/1987² η χώρα διαιρέθηκε σε 13 περιφέρειες με απώτερο σκοπό το συντονισμό, το προγραμματισμό της περιφερειακής της ανάπτυξης. Τα κυριότερα όργανα διοίκησης της περιφέρειας είναι ο Γενικός Γραμματέας και το Περιφερειακό Συμβούλιο.

Όσον αφορά το Γενικό Γραμματέα διορίζεται, παύεται και μετατίθεται από περιφέρεια σε περιφέρεια με πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου κατόπιν εισηγήσεως του Υπουργού Εσωτερικών και έχει αρμοδιότητες μετακλητού υπαλλήλου με βαθμό πρώτο των ειδικών θέσεων, Αποτελεί εκπρόσωπο της κυβέρνησης με κύρια υπευθυνότητα την άσκηση της κυβερνητικής πολιτικής για τα θέματα που αφορούν τα η περιφέρεια. Διευθύνει, συντονίζει και εποπτεύει τη δράση των υπηρεσιών και είναι ο πειθαρχικό προϊστάμενος των υπαλλήλων της περιφέρειας. (με την επιβολή της επίπληξης και του προστίμου) . Ειδικότερα προΐσταται των αστυνομικών, των πυροσβεστικών και λιμενικών υπηρεσιών της περιφέρειας. Άλλη αρμοδιότητα είναι η εποπτεία των ΝΠΔΔ της περιφέρειας δηλαδή όσων εδρεύουν σε αυτή και δεν εποπτεύονται από Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, Δήμους, Κοινότητες και Υπουργεία. Σημειώνεται ότι δίνεται η δυνατότητα μεταβίβασης ορισμένων αρμοδιοτήτων στο Γενικό Διευθυντή της Περιφέρειας ο οποίος και τον αναπληρώνει όταν απουσιάζει ή κωλύεται.

Βάσει του νόμου 1986 υπάρχουν τα αναπτυξιακά προγράμματα τα οποία διακρίνονται σε μακροχρόνια, ετήσια και μεσοχρόνια. και αφορούν τον εθνικό χώρο, τις περιφέρειες, τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, και τους Δήμους. Αυτά ονομάζονται αντιστοίχως εθνικό, νομαρχιακό, περιφερειακό, τοπικό Πρόγραμμα. Ακόμα υπάρχουν και τα ειδικά αναπτυξιακά προγράμματα όπως τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, τα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα, και το Ταμείο Συνοχής. Κάθε αναπτυξιακό πρόγραμμα συνοδεύεται και πραγματοποιείται από το αντίστοιχο χρηματοδοτικό πρόγραμμα που αφορά τους πόρους, τον προϋπολογισμό και τις πιστώσεις του προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων του Δημόσιου Τομέα Παρακάτω θα αναφερθούν οι προγραμματικές συμφωνίες και οι Αναπτυξιακές συμβάσεις για τη περιφερειακή ανάπτυξη. Οι Προγραμματικές Συμφωνίες αφορούν συμφωνίες ανάμεσα στο Δημόσιο και τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα δηλαδή

---

² Βλ..Σχετικά με το νόμο του 1986 στο Κ. Αθανασόπουλος *όπ.*

βιομηχανικές, βιοτεχνικές επιχειρήσεις και αφορούν κλάδους ή δραστηριότητες του δημοσίου, κοινωνικού ιδιωτικού τομέα. Αφορούν στο προγραμματισμό των δραστηριοτήτων σε ρυθμίσεις και θέματα όλων των τομέων της κυβερνητικής πολιτικής σχετικά με επενδύσεις, προμήθειες, τιμές υπηρεσιών, εργασιακές σχέσεις. Όσον αφορά τις Αναπτυξιακές Συμβάσεις είναι συμβάσεις μεταξύ του Δημοσίου και ενός ή περισσότερων νομικών προσώπων για εκτέλεση συγκεκριμένου έργου ή παραγωγή προϊόντος που απαιτεί νέα επένδυση και την εφαρμογή νέας τεχνολογίας ή καινοτομίας ή προτύπου με εξειδικευμένη τεχνολογία ή γνώση. Ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας συνάπτει τις παραπάνω Π.Σ. και Α.Σ. για λογαριασμό του ελληνικού δημοσίου ή συγκεκριμένων τομέων του δημοσίου τομέα για τη κάλυψη έργων της ελληνικής οικονομίας, Γενικότερα. απαιτείται η γνωμοδότηση της Επιτροπής Προγραμματικών Συμβάσεων και Αναπτυξιακών Συμβάσεων καθώς επίσης για κατασκευές βιομηχανικών μονάδων όταν δεν υπερβαίνει το 1 % του ετήσιου προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων της χώρας. Η επιλογή της ανάθεσης έργων γίνεται από την ΕΠΣΑΣ και τον αρμόδιο υπουργό Οικονομικών, ύστερα από διαγωνισμό ή με πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος, ή ανάθεση κατόπιν διαπραγματεύσεων.

Βάσει όλων των παραπάνω παρατηρούμε το αυξημένο εύρος αρμοδιοτήτων και υπευθυνοτήτων τόσο του γενικού γραμματέα της περιφέρειας, όσο και των αναπτυξιακών συμβάσεων με στόχο τη πληρέστερη, την πιο αναπτυγμένη διοίκηση των περιφερειών και των φορέων των διοικητικών με στόχο τη περιφερειακή, την οικονομική ανάπτυξη και τη πάταξη των περιφερειακών ανισοτήτων και την άρση των οικονομικών ελλειμμάτων . Στόχος των αναπτυξιακών συμβάσεων η προώθηση της καινοτομικής δραστηριότητας, της μονοπωλιακής δραστηριότητας με στόχο τη τόνωση της οικονομίας σε ορισμένους ελλειμματικούς κλάδους μέσω της καινοτομικής εξειδικευμένης δραστηριότητας με στόχο τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας και συγκέντρωσης , σε συνδυασμό και με τις κατάλληλες δημοσιονομικές και μακροοικονομικές πολιτικές. Βέβαια όλα τα παραπάνω είναι δύσκολα στη πράξη να εφαρμοστούν καθώς η οικονομία ειδικά τη περίοδο της κρίσης κάθε άλλο παρά πλεονασματική είναι και πρέπει να εφαρμοστούν αυστηρές περιφερειακές πολιτικές για να λυθούν πολλά θέματα περιφερειακών ανισοτήτων και να αυξηθούν τα περιφερειακά εισοδήματα και η οικονομική ζωή και τα μακροοικονομικά μεγέθη.

2.3 Οι ρυθμίσεις των νόμων 2647/1998 και 2503/1997

Βάσει του νόμου 2647/1998 στις αρμοδιότητες του Υπουργού Ανάπτυξης ανήκει η χορήγηση άδειας εγκατάστασης και επεκτάσεων των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής με ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, η χορήγηση άδειας χρήσης νερού για υδροηλεκτρικούς σταθμούς, η επιβολή προστίμων για παραβάσεις ενεργειακής σήμανσης οικιακών συσκευών, η εκμίσθωση γεωθερμικού δυναμικού γεωθερμικών πεδίων και η διαδικασία συγχώνευσης ανωνύμων εταιρειών που έχουν έδρα σε διαφορετικούς νομούς της περιφέρειας.

Πρέπει να αναφερθεί ότι βάσει του νόμου 2503/1997 οι επενδύσεις δημοσίου χαρακτήρα εντάσσονται στο σύνολο των συλλογικών αποφάσεων κάθε περιφέρειας ΣΑΕΠ . Το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων ΠΔΕ ή τα κριτήρια επιλογής των έργων καθορίζονται με πρόταση του Περιφερειακού Συμβουλίου στην Ετήσια Εγκύκλιο Οδηγιών Κατάρτισης Προγραμμάτων Δημοσίων Επενδύσεων του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας. Προκειμένου να προωθηθεί η έναρξη των έργων από κάθε φορέα έχουμε ένα διαχωρισμό σε έργα α) που προτείνονται αποκλειστικά με απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου, β) που προτείνονται με απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου και σύμφωνη γνώμη της αρμόδιας κεντρικής αρχής και γ) έργα που προτείνονται με απόφαση της αρμόδιας κεντρικής αρχής και έγκριση του Περιφερειακού Συμβουλίου. Με απόφαση του Περιφερειακού Συμβουλίου και με εισήγηση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας μπορεί να υπάρξει και μια μεταβολή ή διαφορά στον προϋπολογισμό και στην ετήσια πίστωση εκάστου έργου, υπό τη προϋπόθεση ότι αντισταθμίζεται σε άλλα έργα του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Όλα αυτά βέβαια σε συνάρτηση με το ότι ο συνολικός προϋπολογισμός και η ετήσια πίστωση των τομέων του ΣΑΕΠ και των μέτρων των εφαρμοζόμενων κοινοτικών προγραμμάτων παραμένουν αμετάβλητα. Οι παραπάνω ρυθμίσεις κοινοποιούνται υποχρεωτικά στην αρμόδια διεύθυνση του Υπουργείου Οικονομικών. Σε περίπτωση μεταβολής του συνολικού προϋπολογισμού του ΠΔΕ απαιτείται έγκριση του Υπουργείου Οικονομικών και του προϋπολογισμού μέτρων Κοινοτικών Προγραμμάτων και έγκριση της αρμόδιας επιτροπής παρακολούθησης του προγράμματος. Κάθε περιφέρεια συνιστά το λεγόμενο Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης, υπό την εποπτεία του Υπουργού Εσωτερικών, το οποίο στη πράξη αναλαμβάνει να υλοποιήσει το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων. Το Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης έχει αρμοδιότητες όπως τη διαχείριση των

πιστώσεων του προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων και τις χρηματοδοτήσεις που προέρχονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση προς εκπλήρωση των αναπτυξιακών προγραμμάτων της περιφέρειας, τη κατανομή των πιστώσεων στους φορείς, την επιβολή τελών υπέρ του ταμείου, την ταμειακή διαχείριση της περιφέρειας, τη συμμετοχή σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης,, τη σύναψη δανείων με φορείς του εσωτερικού, τη παροχή υπηρεσιών και την εκπόνηση μελετών και προγραμμάτων. Το Ταμείο διοικείται από το Διοικητικό Συμβούλιο και τον πρόεδρο

Ο νόμος 2647 συμβάλλει στη τόνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας δηλαδή στην εγκατάσταση επιχειρήσεων και στην ανάπτυξή τους με στόχο τη βελτίωση της παραγωγής ποιοτικώς και ποσοτικώς , τη βελτίωση των εισοδημάτων των περιφερειών και γενικά τη βελτίωση του ΑΕΠ στις περιφέρειες. Απώτερος σκοπός είναι η βελτίωση των μακροοικονομικών μεγεθών, και βέβαια η πάταξη της περιφερειακής ανισότητας καθώς και η δημιουργία καινοτομικού πλεονεκτήματος και συγκριτικού πλεονεκτήματος προκειμένου να επέλθει η οικονομική ανάπτυξη.

Με τους νόμους αυτούς εξασφαλίζεται η συμμετοχή σε προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η επενδυτική δραστηριότητα η σύναψη δανείων με στόχο τη ορθολογικότερη κατανομή των πόρων και τη καλύτερη προϋπόθεση για τη βελτίωση των οικονομικών των περιφερειών για την οικονομική και αειφόρο ανάπτυξη. Απαραίτητο στοιχείο επίσης η έγκριση των δημοσίων επενδύσεων για την άρση των περιφερειακών ανισοτήτων. Αρμόδιοι για τα παραπάνω είναι κάθε διοικητική και κυβερνητική αρχή με απώτερο στόχο την εξεύρεση πόρων και την ορθολογικότερη κατανομή τους για τη βελτίωση της βιομηχανικής δραστηριότητας.

2.4 Οι ρυθμίσεις του νόμου 2218/1994

Βάσει του νόμου 2218/94, ότι αφορά τη διοίκηση των διαφόρων προβλημάτων και υποθέσεων επιλαμβάνονται οι Δήμοι και οι Κοινότητες με κύριο καθήκον τη κοινωνική, οικονομική εφαρμογή των Κοινωνικοοικονομικών και πολιτιστικών δεδομένων. Αυτό επιτυγχάνεται με αρμοδιότητες που τους χορηγούνται όπως για παράδειγμα η κατασκευή χώρων πρασίνου και συστημάτων ύδρευσης, η καθαριότητα απορριμμάτων, η ίδρυση παιδικών σταθμών και πολιτιστικών πνευματικών κέντρων, η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και η υλοποίηση του πολεοδομικού σχεδιασμού. Με ειδική ρύθμιση Δήμοι και οι Κοινότητες συνεργάζονται με Συνδέσμους, με Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, και Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου με τη σύναψη συμβάσεων μεταξύ τους και ανάληψη αρμοδιοτήτων όπως η είσπραξη τελών και εισφορών. Οι φορείς χρηματοδοτούνται από το Κρατικό Προϋπολογισμό ή το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων που προαναφέραμε.

Όλες οι πολιτιστικές και πολιτισμικές ωφέλειες που προβλέπονται στόχο έχουν να βοηθήσουν τη οικονομική και αειφόρο ανάπτυξη, τη περιβαλλοντική ανάπτυξη να καταπολεμήσουν τη περιφερειακή ανισότητα. Ο καταλληλότερος πολεοδομικός σχεδιασμός αυτός γίνεται από τους δήμους με στόχο να αποφέρει κατάλληλη βιομηχανική οργάνωση και χωροθέτηση βιομηχανιών με στόχο τη βελτίωση της παραγωγής, σε ποιότητα και ποσότητα, τη διάθεση και απόθεση των αγαθών σε καλύτερη ποιότητα, τη βελτίωση του συγκριτικού πλεονεκτήματος των περιφερειών, της καινοτομίας, της πολιτικής, της κοινωνικής, της οικονομικής ανάπτυξης.

2.5 Οι διαδικασίες περιφερειακής ανάπτυξης που καθορίζονται από το νόμο 1622/1986

Τα αναπτυξιακά προγράμματα που καθορίζονται σε επίπεδο περιφέρειας είναι μεσοχρόνια περιφερειακά, μακροχρόνια περιφερειακά, ετήσιο περιφερειακό αναπτυξιακό. Κάθε μεσοχρόνιο αναπτυξιακό πρόγραμμα καταρτίζεται στα πλαίσια του αντίστοιχου μεσοχρόνιου αναπτυξιακού.

Ο νόμος καθορίζει τα προγράμματα τα οποία αφορούν τη περιφέρεια σε σύνολο τα αναπτυξιακά, και στόχο έχουν να πατάξουν τις περιφερειακές ανισότητες, να φέρουν την οικονομική ανάπτυξη, να βελτιώσουν τη περιφερειακή παραγωγή, να διατηρήσουν τη καινοτομία, να συμβάλλουν στη περιφερειακή και αειφόρο

ανάπτυξη. Όλα τα παραπάνω σε συνδυασμό και με τις κυβερνητικές δημοσιονομικές πολιτικές για πάταξη των ελλειμμάτων και με ένα σύστημα κινήτρων και ειδών προγραμματισμού για τη περιφερειακή ανάπτυξη.

Ο νέος νόμος αποτελεί σειρά από σύγχρονα εργαλεία οικονομικής διαχείρισης και ελέγχου όπως: ολοκληρωμένο σύστημα προγραμματισμού και προϋπολογισμού, αναλυτική λογιστική στο σύνολο της ΤΑ, επικαιροποιημένες και έγκυρες βάσεις δεδομένων, ταμειακές υπηρεσίες σε όλους τους δήμους και τις περιφέρειες. Σημαντική προτεραιότητα του νόμου είναι να ενισχύσει και υποστηρίξει το δημοκρατικό έλεγχο των πολιτών. Για το λόγο αυτό, όλοι οι νέοι συμμετοχικοί θεσμοί, όπως η επιτροπή διαβούλευσης, έχουν κεντρικό ρόλο στην οικονομική διαχείριση των νέων ΟΤΑ. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι και τα μέτρα για τη δημοσιότητα των αποφάσεων που σχετίζονται με τοπικές - περιφερειακές δημόσιες δαπάνες. Το πρόβλημα δεν είναι να έχεις απλώς ενεργούς πολίτες, αλλά και πλήρως ενημερωμένους. Τέλος, η επέκταση του ελέγχου από το ελεγκτικό συνέδριο σε όλους τους δήμους, τις περιφέρειες και τα Νομικά τους Πρόσωπα, όπως επίσης η δημιουργία και λειτουργία της αυτοτελούς υπηρεσίας εποπτείας, αναμένεται όχι μόνο να διασφαλίσει τη διαφάνεια, αλλά κυρίως να βοηθήσει τους ΟΤΑ στη χρηστή διαχείριση των οικονομικών τους πόρων. Κάθε Δήμος εκπονεί Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα (Τ.Ε.Π.), το οποίο εξειδικεύεται κατ' έτος σε Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης (Ε.Π.Δ.) και ετήσιο Προϋπολογισμό. Το Τεχνικό Πρόγραμμα καταρτίζεται και υποβάλλεται μαζί με το Ε.Π.Δ., αποτελεί μέρος του και επισυνάπτεται ως παράρτημα σε αυτό. Έως τις 30 Σεπτεμβρίου κάθε έτους, ολοκληρώνονται οι διαδικασίες για τη σύνταξη προσχεδίου του Ε.Π.Δ. και του προϋπολογισμού καθώς και οι διαδικασίες διαβούλευσης. Καθιερώνεται η υποχρέωση του Δημοτικού Συμβουλίου να καθορίζει το ανώτατο ύψος προϋπολογισμού εξόδων του επόμενου έτους για κάθε δημοτική και τοπική κοινότητα.

Με βάση αυτό το ποσό το συμβούλιο της τοπικής και δημοτικής κοινότητας καταρτίζει το σχέδιο προϋπολογισμού των έργων και δράσεων του.

Σε ειδικό παράρτημα του προϋπολογισμού αναφέρονται οι δράσεις που αφορούν στους συνενούμενους Δήμους που συγκροτούν το νέο καλλικράτειο Δήμο, συμπεριλαμβανομένων των έργων και των υπηρεσιών τους.

Τα ποσοστά κατανομής των πόρων που αφορούν στα νομαρχιακά διαμερίσματα καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης

και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και γνώμη της ΚΕΔΚΕ. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι στους μεγαλύτερους Δήμους δεν πρόκειται να «αδικηθούν» ως προς την κατανομή των πόρων οι μικρότεροι συνεννοημένοι.

Ο προϋπολογισμός, το ετήσιο πρόγραμμα δράσης, η εισηγητική έκθεση της οικονομικής επιτροπής και οι αποφάσεις του δημοτικού συμβουλίου που αφορούν την επιβολή των φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών, υποβάλλονται στον Ελεγκτή Νομιμότητας για έλεγχο. Αν διαπιστωθούν παρατυπίες ο Ελεγκτής Νομιμότητας καλεί το δημοτικό συμβούλιο να αναμορφώσει κατάλληλα τον προϋπολογισμό μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών

Η ταμειακή λειτουργία των Δήμων διεξάγεται από ειδική υπηρεσιακή μονάδα που αποτελεί μέρος της οικονομικής υπηρεσίας και συνιστάται με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.).

Η Οικονομική Επιτροπή υποβάλλει στο Δημοτικό Συμβούλιο τριμηνιαία έκθεση για τα αποτελέσματα εκτέλεσης του προϋπολογισμού, η οποία και αναρτάται στην ιστοσελίδα του Δήμου. Στην έκθεση συμπεριλαμβάνεται και η άποψη της μειοψηφίας. Στους προϋπολογισμούς των νέων Δήμων που θα προκύψουν από τις συνενώσεις, εγγράφονται υποχρεωτικά όλες οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις των συνεννοημένων Δήμων ή κοινοτήτων. Μέχρι την κατάρτιση και ψήφιση του προϋπολογισμού του νέου Δήμου, που γίνεται το αργότερο εντός του πρώτου τριμήνου του 2011, εκτελούνται οι προϋπολογισμοί των συνενούμενων Δήμων, ως προϋπολογισμοί του. Οι νέοι Δήμοι καταρτίζουν το επιχειρησιακό πρόγραμμα έως τις 30/9/2011. Μέχρι τις 28/2/2011 πρέπει, εξάλλου, να έχει ολοκληρωθεί η απογραφή των πάσης φύσεως περιουσιακών στοιχείων, απαιτήσεων και υποχρεώσεων.

2.6 Ο προγραμματισμός στα οικονομικά των περιφερειών και το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων

2.6.1 Η διαφάνεια και ο προγραμματισμός στα οικονομικά των περιφερειών, προγραμματικοί προϋπολογισμοί και οικονομική διαχείριση

Οι Περιφέρειες καταρτίζουν το Τετραετές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα στο πρώτο 9μηνο κάθε τετραετίας. Για την πρώτη φορά εφαρμογής του προβλέπεται τριετής διάρκεια. Σε ειδικό παράρτημα του προϋπολογισμού αναφέρονται οι δράσεις που αφορούν στους συνενούμενους νομούς, συμπεριλαμβανομένων των έργων και των υπηρεσιών τους. Τα ποσοστά κατανομής των πόρων που αφορούν στους νομούς, καθορίζονται με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και γνώμη της Ένωσης Περιφερειών. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι δεν θα υπάρξει ανισοκατανομή των πόρων σε βάρος των μικρότερων συνενούμενων. Η Εκτελεστική Επιτροπή συγκεντρώνει και αξιολογεί τις προτάσεις των υπηρεσιών της περιφέρειας για το Ετήσιο Πρόγραμμα Δράσης και τον προϋπολογισμό και τα εισηγείται στην Οικονομική Επιτροπή, προκειμένου η τελευταία να προβεί στην κατάρτιση αυτών και την υποβολή τους στο Περιφερειακό Συμβούλιο.

Στις 30 Σεπτεμβρίου κάθε έτους ολοκληρώνονται οι διαδικασίες για τη σύνταξη προσχεδίου του Ε.Π.Δ. και του προϋπολογισμού και οι διαδικασίες διαβούλευσης. Συνοπτική οικονομική κατάσταση του προϋπολογισμού, όπως ψηφίσθηκε από το περιφερειακό συμβούλιο, αναρτάται στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας,

Ο προϋπολογισμός, το ετήσιο πρόγραμμα δράσης, η εισηγητική έκθεση της οικονομικής επιτροπής και οι αποφάσεις του περιφερειακού συμβουλίου που αφορούν την επιβολή των φόρων, τελών, δικαιωμάτων και εισφορών, υποβάλλονται στον Ελεγκτή Νομιμότητας. Εάν ο Ελεγκτής Νομιμότητας διαπιστώσει ουσιαστικά ή τυπικά προβλήματα, επιστρέφει τον προϋπολογισμό και καλεί το Περιφερειακό Συμβούλιο να τον αναμορφώσει κατάλληλα.

Η ταμειακή λειτουργία των Περιφερειών διεξάγεται από ειδική υπηρεσιακή μονάδα που αποτελεί μέρος της οικονομικής υπηρεσίας και συνιστάται με τον Οργανισμό Εσωτερικής Υπηρεσίας (Ο.Ε.Υ.).

Η Οικονομική Επιτροπή, μετά από εισήγηση του υπευθύνου των οικονομικών υπηρεσιών της, υποβάλλει στο Περιφερειακό Συμβούλιο τριμηνιαία έκθεση για τα

αποτελέσματα εκτέλεσης του προϋπολογισμού. Η έκθεση αναρτάται στην ιστοσελίδα της Περιφέρειας και περιλαμβάνει την άποψη της μειοψηφίας.

Ότι αφορά την εφαρμογή Διπλογραφικού Συστήματος Γενικής και Αναλυτικής Λογιστικής - Κοστολόγησης για την Περιφέρεια ρυθμίζεται με Προεδρικό Διάταγμα που θα εκδοθεί

Στους προϋπολογισμούς των Περιφερειών εγγράφονται υποχρεωτικά όλες οι υποχρεώσεις και οι απαιτήσεις των συνενούμενων Νομαρχιών. Μέχρι την κατάρτιση και ψήφιση του προϋπολογισμού της Περιφέρειας, που γίνεται το αργότερο εντός του πρώτου τριμήνου του 2011, εκτελούνται οι προϋπολογισμοί των συνενούμενων Νομαρχιών, ως προϋπολογισμοί της. Έως την οριστική εναρμόνιση των ορίων ευθύνης των Δ.Ο.Υ. με τα όρια των νέων Ο.Τ.Α., αρμόδια για κάθε μία από αυτές, είναι η Δ.Ο.Υ. που εξυπηρετούσε την πρώην Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, η οποία ορίζεται ως έδρα της.

Μέχρι την 28/2/2011 έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί η απογραφή των πάσης φύσεως περιουσιακών στοιχείων, απαιτήσεων και υποχρεώσεων των νέων Περιφερειών καθώς και των διαθεσίμων χρηματικών μέσων.

8. Προληπτικός έλεγχος δαπανών

Καθιερώνεται ο προληπτικός έλεγχος του Ελεγκτικού Συνεδρίου σε όλους τους ΟΤΑ ανεξαρτήτως πληθυσμού, Οι δαπάνες των: Δήμων Περιφερειών , των νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου , των κοινοφελών επιχειρήσεων , των επιχειρήσεων ύδρευσης Αποχέτευσης Ανώνυμων εταιρειών του άρθρου 266 του Κ.Δ.Κ. ανεξαρτήτως πληθυσμού υπάγονται στο έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

9. Το επιχειρησιακό σχέδιο υποστήριξης του «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗ» - Πρόγραμμα «ΕΛΛ.Α.Δ.Α»

Η εφαρμογή του «Καλλικράτη» και η συνεπαγόμενη δομική αλλαγή του τρόπου με τον οποίο θα λειτουργεί το Κράτος και η Αυτοδιοίκηση στη χώρα μας από την 1η Ιανουαρίου 2011, αποτελεί εγχείρημα τεράστιου μεγέθους, το οποίο δεν εξαντλείται στη νομοθετική πρωτοβουλία για τη Νέα Αρχιτεκτονική Αυτοδιοίκησης και Αποκεντρωμένης Διοίκησης και την εκλογή, τον προσεχή Νοέμβριο, των νέων Δημοτικών και Περιφερειακών Αρχών. Είναι η ραχοκοκαλιά των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων που, σήμερα περισσότερο από ποτέ έχει ανάγκη η χώρα μας,

Ο «Καλλικράτης» συνοδεύεται από ένα ολοκληρωμένο επιχειρησιακό σχέδιο υποστήριξης κατά τη μεταβατική περίοδο έως την 1.1.2011 αλλά και αμέσως μετά, Αυτό προϋποθέτει ισχυρό κεντρικό σχεδιασμό, συντονισμό για την ολοκλήρωση των

διαδικασιών και την ανάληψη δράσεων και πρωτοβουλιών που θα επιτρέψουν και διευκολύνουν την καλύτερη και ομαλότερη μετάβαση στη Νέα Αρχιτεκτονική του Καλλικράτη.

Με δεδομένα και τα χρονικά περιθώρια, απαιτείται η συστράτευση όλων, και της Αυτοδιοίκησης, για την ολοκληρωμένη προσέγγιση και διαχείριση των θεμάτων που πρέπει να αντιμετωπιστούν στο αμέσως προσεχές διάστημα, ώστε οι νεοεκλεγείσες τοπικές αρχές να μπορούν, την 1η Ιανουαρίου 2011, να αναλάβουν και ασκήσουν τις αρμοδιότητες τους με αποτελεσματική λειτουργική κι επιχειρησιακή ετοιμότητα, εξυπηρετώντας τις αρχές της διαφάνειας, της χρηστής διοίκησης και της αποτελεσματικής και ποιοτικής εξυπηρέτησης του πολίτη.

Το πρόγραμμα «Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης» («ΕΛΛ.Α.Δ.Α.») διαρθρώνεται σε τρεις άξονες:

- α) ο άξονας με κορμό όπως τα επιχειρησιακά προγράμματα «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση» του Ε.Σ.Π.Α.,
- β) ο άξονας του Εθνικού Αναπτυξιακού Προγράμματος Αυτοδιοίκησης, που λειτουργεί συμπληρωματικά με το Ε.Σ.Π.Α, και θα χρηματοδοτηθεί από εθνικούς πόρους του κράτους και της τοπικής αυτοδιοίκησης,
- γ) ο άξονας για την αξιοποίηση και αναδιάταξη των ανθρωπίνων πόρων.

Το αναπτυξιακό πρόγραμμα ΕΛΛ.Α.Δ.Α. θα συμπεριλάβει επίσης τα ολοκληρωμένα επιχειρησιακά σχέδια μεταφοράς και κοστολόγησης των αρμοδιοτήτων που προβλέπονται από το πρόγραμμα Καλλικράτης. Επίσης, προβλέπεται, για την περίοδο μέχρι 31/12/2010, ένα επιχειρησιακό πρόγραμμα προετοιμασίας των ΟΤΑ για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης. Το ολοκληρωμένο σχέδιο του αναπτυξιακού προγράμματος ΕΛΛ.Α.Δ.Α. θα είναι έτοιμο μετά από γνώμη της ΚΕΔΚΕ και της ΕΝΑΕ έως τις 31/10/2010.

Τα νέα στοιχεία του προγράμματος «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.» μπορούν να κωδικοποιηθούν ως εξής: α) είναι πλήρως διαφανές και αντικειμενικό, ώστε να αποφευχθούν τα φαινόμενα των «οριζοντίων δράσεων» του «ΘΗΣΕΑ», β) συνδυάζονται για πρώτη φορά και σε αυτή την έκταση, κοινοτικοί και εθνικοί πόροι, γ) λειτουργεί πλέον ως συντονιστικό κέντρο όλων των χρηματοδοτήσεων, όλων των υπουργείων προς την ΤΑ και δ) για πρώτη φορά

2.6.2 Προστασία δημοσίων επενδύσεων και τρόπος λειτουργίας τους

Με τον όρο δημόσιες επενδύσεις νοούνται οι κάθε λογής επενδύσεις οικονομικού κυρίως χαρακτήρα με κύριο φορέα το δημόσιο τομέα και στόχο έχουν την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη με πόρους της ίδιας χώρας και στόχο να βελτιώσουν τους οικονομικούς δείκτες της . Παρακάτω παρουσιάζεται ο τρόπος λειτουργίας τους.

Τα συνολικά μεγέθη του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) 2009 καθορίζονται με βάση την οικονομική πολιτική, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί για το τρέχον έτος και είναι σταθερά προσανατολισμένα στους στόχους για την ενίσχυση της ανάπτυξης, της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής. Η πολιτική της ήπιας δημοσιονομικής προσαρμογής και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων συνεχίζεται λαμβάνοντας υπόψη τις επιπτώσεις της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, την έξαρση του διεθνούς πληθωρισμού, την επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας και τις υποχρεώσεις της χώρας στο πλαίσιο της συμμετοχής της στην ευρωζώνη.

Η δυναμική της ελληνικής οικονομίας ενισχύεται με την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων στο τομέα της φορολογίας, με την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων μέσω του Επενδυτικού Νόμου, με την εξυγίανση των δομών του Γ! Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης που ολοκληρώνεται το 2009, με την έναρξη υλοποίησης του ΕΣΠΑ 2007-2013 και τη σημασία που δίνεται στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των πολιτών και των υποδομών της χώρας, με τις συμπράξεις Δημοσίου- Ιδιωτικού Τομέα, με την ψηφιακή στρατηγική που οδηγεί στην τεχνολογική αναβάθμιση, με την νέα εξαγωγική πολιτική καθώς και με την πολιτική των αποκρατικοποιήσεων.

Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) αποτελεί για το Κράτος το σημαντικότερο μέσο για την προώθηση της ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, Η αποφασιστική συμβολή του ΠΔΕ στην ανάπτυξη επιτυγχάνεται με τη χρηματοδότηση επενδυτικών προγραμμάτων στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος, της δημόσιας υγείας, της παιδείας, της ενίσχυσης του κοινωνικού Κράτους, καθώς και δραστηριότητες υψηλής προστιθέμενης αξίας και εξωστρέφειας που ενσωματώνουν νέες τεχνολογίες και καινοτομίες.

Το ΠΔΕ 2009 στοχεύει, επίσης, σε δράσεις ενίσχυσης των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων, του κορμού της ελληνικής οικονομίας, που δρουν ως μοχλός για την απασχόληση και την ανάπτυξη. Επισημαίνεται ότι το 2009 βασικός στόχος του ΠΔΕ

είναι να χρηματοδοτηθούν και να ολοκληρωθούν κατά προτεραιότητα τα έργα του Γ ΚΠΣ, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και του Ταμείου Συνοχής,

Το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ) και ο νόμος για τη διαχείριση, τον έλεγχο και την εφαρμογή των αναπτυξιακών παρεμβάσεων της περιόδου 2007-2013 αποτελούν το αναπτυξιακό πλαίσιο και το εργαλείο αντιστοίχως για τη μεγιστοποίηση της αξιοποίησης των σημαντικότερων πόρων ύψους 36,4 δισ. ευρώ (24,4 δισ. ευρώ κοινοτικοί πόροι και 12 δισ. ευρώ εθνικοί πόροι) που θα τροφοδοτήσουν την ανάπτυξη της χώρας, σε μια δύσκολη διεθνή οικονομική συγκυρία.

Στο σχεδιασμό του ΕΣΠΑ σημαντική θέση κατέχουν η καινοτομία, η έρευνα, η επιχειρηματικότητα και η διασύνδεση τους, ενώ παράλληλα δίνεται έμφαση σε βιώσιμες υποδομές, που αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της χώρας ως τόπου επενδύσεων.

Το ΠΔΕ του 2009 θα συμβάλει ολόπλευρα στην υλοποίηση των νέων δράσεων του ΕΣΠΑ 2007-2013.

Η τελική διαμόρφωση και έγκριση του ΠΔΕ θα πραγματοποιηθεί, όπως κάθε έτος, από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, με βάση τις συγκεκριμένες αναλυτικές προτάσεις που θα υποβάλουν οι αρμόδιοι φορείς (Βουλή, Υπουργεία, Περιφέρειες, Νομαρχίες) σχετικά με τα έργα και τις μελέτες που προγραμματίζουν να εκτελέσουν κατά το 2009.

Για την απρόσκοπτη χρηματοδότηση τόσο των έργων που είναι ενταγμένα στα συγχρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε. προγράμματα, όσο και των έργων που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους, το ΠΔΕ χωρίζεται σε δύο τμήματα (υποπρογράμματα). Για το κάθε τμήμα έχει καθοριστεί χωριστό όριο πληρωμών από τον εγκεκριμένο από τη Βουλή Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων.

Το συνολικό ύψος του ορίου πληρωμών του ΠΔΕ 2009 καθορίστηκε σε 8.800 εκατ. ευρώ. Το ποσό αυτό κατανέμεται σε 5.150 εκατ. ευρώ για τα έργα που συγχρηματοδοτούνται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της Ε.Ε. και σε 3.650 εκατ. ευρώ για τα έργα που χρηματοδοτούνται μόνο από εθνικούς πόρους.

Από το συνολικό όριο πληρωμών κρατήθηκε αποθεματικό 20 εκατ. ευρώ. Ποσό 10 εκατ. ευρώ θα διατεθεί για συγχρηματοδοτούμενα έργα και ποσό 10 εκατ. ευρώ για κάλυψη υποχρεώσεων εκτάκτων αναγκών από εθνικούς πόρους.

Για τη χρηματοδότηση επενδυτικών δραστηριοτήτων των ΟΤΑ, εγγράφεται στον Προϋπολογισμό Δημοσίων Επενδύσεων του 2009 το ποσό των 920 εκατ. ευρώ.

Το ΠΔΕ χρηματοδοτεί και το 2009 τους ΟΤΑ α' βαθμού μέσω του Προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ», με το ποσό των 173,7 εκατ. ευρώ από το σκέλος των αμιγώς εθνικών πόρων.

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η απρόσκοπτη συνέχιση εκτέλεσης των έργων του ΠΔΕ 2009 θα πρέπει οι αρμόδιοι φορείς να υποβάλλουν άμεσα τις προτάσεις τους στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Διεύθυνση Δημοσίων Επενδύσεων, μέσα στις προβλεπόμενες με την παρούσα Εγκύκλιο προθεσμίες (το αργότερο μέχρι τις 3 Απριλίου 2009). Ειδικότερα για τα προγράμματα του Γ ΚΠΣ που λήγουν στις 30.6.2009, οι Φορείς θα πρέπει να υποβάλλουν άμεσα τις προτάσεις τους

Από όσο φαίνεται η περίπτωση των δημοσίων επενδύσεων με τη σειρά της συμβάλλει στη δημιουργία οικονομιών κλίμακας, θετικών οικονομιών, στην αύξηση του εισοδήματος περιφερειών και αγροτών, στη δημιουργία αποταμιεύσεων, επενδύσεων, στη δημιουργία συναλλάγματος, στη αύξηση εισαγωγικής, εξαγωγικής δραστηριότητας, στην οικονομική, εμπορική, δημοσιονομική ανάπτυξη, στη δημιουργία ανταγωνισμού και στην ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας. Προωθείται η επιχειρηματικότητα, η καινοτομία, οι οικονομίες έντασης κεφαλαίου, εργασίας. Αξιοποιούνται οι εθνικοί πόροι για τις βιώσιμες υποδομές, τη βιώσιμη ανάπτυξη, η κοινωνική συνοχή και η ανταγωνιστικότητα της χώρας στην ευρωπαϊκή ένωση.

Η περίπτωση των δημοσίων επενδύσεων είναι σημαντική για τη διαμόρφωση του προϋπολογισμού προκειμένου να υπάρξει πρωτογενές πλεόνασμα μαζί με τις οικονομίες κλίμακας και προκειμένου να τρέξει και πρόγραμμα επιχειρηματικής δραστηριότητας με βάση το μονοπωλιακό, ολιγοπωλιακό ανταγωνισμό με βάση τις αρχές του τέλειου ανταγωνισμού, να υπάρξει οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη βάσει των κοινοτικών πόρων. Οι δημόσιες επενδύσεις σημαντική πηγή στήριξης της οικονομίας.

Με το πρόγραμμα των δημοσίων επενδύσεων σε συνδυασμό και με το ΕΣΠΑ και με την εισαγωγική εξαγωγική δραστηριότητα δίνεται έμφαση στο συνδυασμό όλων των προηγούμενων όσον αφορά τη καινοτομία, τη τεχνογνωσία, την επιχειρηματικότητα με την ανάπτυξη βασικών υποδομών και σε συνδυασμό και με τους πόρους. Όλα τα παραπάνω προκειμένου να επέλθουν οι οικονομίες κλίμακας σε συνδυασμό και με τους παραπάνω παράγοντες και στοιχεία, και σε συνδυασμό και με τις εμπορικές συναλλαγές εισαγωγές εξαγωγές και με μια σταθερή οικονομία όπου

εισρέουν κεφάλαια και επενδύσεις αρκεί και ο προϋπολογισμός να έχει πλεονάσματα .Είναι σημαντικό να γίνουν αυτά τη περίοδο της κρίσης.

2.7 Ο νόμος 1892/90 για τα αναπτυξιακά κίνητρα και τη περιφερειακή ανάπτυξη

Ο Νόμος 1892/1990 είναι καθοριστικής σημασίας για την αναμόρφωση του συστήματος των αναπτυξιακών κινήτρων και βελτίωσης της αναπτυξιακής πορείας της χώρας και της εμπιστοσύνης των επενδυτών. Οι θεσμικές αλλαγές σχετίζονται με το ύψος και με το τρόπο καταβολής των ενισχύσεων μεταξύ των αρμόδιων υπουργείων.

Ακόμα σχετίζονται με το τρόπο αξιολόγησης, καταβολής επιχορηγήσεων βάσει των επενδυτικών σχεδίων. Ο νόμος σχετίζεται με την οικονομοτεχνική μελέτη για την υπαγωγή της επένδυσης ανάλογα με το είδος της επένδυσης (αν υπογράφει ή όχι μέλος οικονομολόγος του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδος). Όλα τα παραπάνω αφορούν επενδύσεις υπαχθείσες στα Μεσογειακά Ολοκληρωμένα Προγράμματα και στη διαδικασία πλειστηριασμού .Εξετάζουν τις διαδικασίες που διεξάγεται μια επένδυση, (η έγκριση της και η διεξαγωγή της σε συνδυασμό με τα ΜΟΠ). Κάθε πράξη πλειστηριασμού είναι άκυρη, αν η σχετική πράξη κατασχέσεως δεν έχει κοινοποιηθεί εντός είκοσι ημερών από τη σύνταξη τους στην Υπηρεσία Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας.

Όλα τα παραπάνω προκειμένου να επέλθει οικονομική ανάπτυξη, πάταξη της περιφερειακής ανισότητας, δημιουργία καλύτερου συγκριτικού πλεονεκτήματος στις περιφέρειες, μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα. Όλα τα παραπάνω βελτιώνουν τη κοινωνική ,οικονομική ζωή των περιφερειών. Ο νόμος 1892/90 αντικατέστησε προηγούμενους αναπτυξιακούς νόμους, οι οποίοι εφαρμόστηκαν στην Ελλάδα την τελευταία τριακονταετία, Το 1994, ο νόμος αυτός τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από τον Ν.2234/94, διευρύνοντας το φάσμα των παρεχόμενων κινήτρων και τις δυνατότητες των ελληνικών επιχειρήσεων να αναλάβουν επιχορηγούμενες επενδυτικές δραστηριότητες .

Με τον ν. 1892/1990 κωδικοποιήθηκαν οι διατάξεις του ν. 1262/1982, που είχαν υποστεί αλλαγές, εισήχθησαν όμως και σημαντικές τροποποιήσεις. Μεταξύ αυτών σημαντικότερες ήσαν η έμφαση στα φορολογικά κίνητρα έναντι των αμέσων επιχορηγήσεων (grants) και η επανιεράρχηση των κριτηρίων υπαγωγής των επενδύσεων στις ευεργετικές διατάξεις της αναπτυξιακής νομοθεσίας, με πρόταξη του κριτηρίου της βιωσιμότητας της επένδυσης έναντι των άλλων κριτηρίων.

Με το προτεινόμενο για ψήφιση σχέδιο νόμου τροποποιούνται, καταργούνται και συμπληρώνονται διατάξεις του ν. 1892/1990, χωρίς εν τούτοις να ανατρέπεται η φιλοσοφία και γενική δομή των κινήτρων του νόμου αυτού (Για τη φιλοσοφία και τη δομή του ν. 1892/1990, καθώς και για την ιστορία των αναπτυξιακών νομοθετημάτων μέχρι σήμερα, βλ. την Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας επί του νόμου 1892/1990 σε Εκθέσεις ΙΙΙ, σελ. 27 επ.). Εν τούτοις, όπως επισημαίνεται στην εισηγητική έκθεση του Σχ.Ν., επιφέρονται με το προτεινόμενο Σχ.Ν, ορισμένες μεταβολές στις διαδικασίες εφαρμογής του συστήματος των κινήτρων και στο είδος των επιδοτούμενων παραγωγικών επενδύσεων. Από όσο φαίνεται βασική πτυχή του σχεδίου νόμου αποτελεί η δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για κίνητρα και επενδύσεις είτε ιδιωτικές είτε δημόσιες για να επέλθουν οι οικονομίες κλίμακας, η δημοσιονομική αναπροσαρμογή, οι οικονομίες έντασης κεφαλαίου, η καινοτομία, και η εξέλιξη σε τεχνογνωσία και μεθόδους παραγωγής.

Αξιοσημείωτες καινοτομίες εισάγει το Σχ.Ν. με τις διατάξεις: - Του άρθρου 1 παρ. 3, β, που προβλέπει τη δυνατότητα καθορισμού Περιοχών Ολοκληρωμένης Τουριστικής Ανάπτυξης (Π.Ο.Τ.Α.) με προεδρικά διατάγματα. Επισημαίνεται ότι είχε προστεθεί εδάφιο στην παραγρ. 2 του άρθρου 3 του ν. 1262/1982, σύμφωνα με το οποίο, με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας, Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Τουρισμού, είναι δυνατό να καθορίζονται ζώνες της Επικράτειας που παρουσιάζουν, αντίθετα, υπερσυγκέντρωση τουριστικής δραστηριότητας και στις οποίες δεν θα έχουν εφαρμογή τα κίνητρα επιχορήγησης και επιδότησης επιτοκίου της αναπτυξιακής νομοθεσίας, ή θα καθορίζονται ολιγότερο ελκυστικά κίνητρα.

- Του άρθρου 1 παρ. 4 Σχ.Ν., το οποίο αντικαθιστά το άρθρο 4 του ν. 1892/1990 και προβλέπει τη δυνατότητα παρεκκλίσεων από τα όρια των κρατικών επιχορηγήσεων της παρ. Ι του άρθρου 4 του ν. 1892/1990 προκειμένου για βιομηχανικές επενδύσεις ιδιάζοντας σημαντικές για την εθνική οικονομία, ύψους τουλάχιστον είκοσι πέντε δισεκατομμυρίων δραχμών.

- Του άρθρου 1 παρ. 7, γ Σχ.Ν., το οποίο προσθέτει εδάφιο στην παρ. 2 του άρθρου 7 του ν. 1892/1990, σύμφωνα με το οποίο η αξιολόγηση κάθε επένδυσης μεταποιητικής επιχείρησης ύψους άνω των τριών δισεκατομμυρίων ανατίθεται σε δύο ειδικούς εξωτερικούς μελετητές αναγνωρισμένου κύρους.

- Του άρθρου 1 παρ. 8, α Σχ.Ν., με το οποίο προστίθεται περίπτωση ε στην παρ. 1 του άρθρου 8 του ν. 1892/1990, η οποία προβλέπει τη δημιουργία Ειδικής

Γνωμοδοτικής Επιτροπής προκειμένου για την εκτίμηση επενδυτικών σχεδίων μεταποιητικών επιχειρήσεων ύψους άνω των τριών δισεκατομμυρίων δραχμών και έως εικοσιπέντε δισεκατομμυρίων δραχμών, με τη συμμετοχή εκπροσώπου του Σ.Ε.Β., της Γ.Σ.Ε.Ε. και της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών.

- Του άρθρου 2 Σχ.Ν., με το οποίο προστίθενται άρθρα 23α και 23β μετά το άρθρο 23 του ν. 1892/1990 τα οποία επιτρέπουν την επιχορήγηση επιχειρηματικών σχεδίων (business plans) μεταποιητικών βιομηχανικών επιχειρήσεων που πληρούν ορισμένες προϋποθέσεις, καθώς και την επιχορήγηση ορισμένων ειδικών μορφών επενδύσεων βιομηχανικών μεταποιητικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών ποιότητας. Οι μεταποιητικές βιομηχανίες είναι αυτές που θα φέρουν την κατάλληλη πρόοδο για δημοσιονομική αναπροσαρμογή, οικονομίες κλίμακας, τη καινοτομία, τη τεχνογνωσία, την επιχειρηματικότητα, μέσα από το τέλειο ανταγωνισμό,

Με τη διάταξη αυτή, προστίθενται εδάφια στην περίπτωση δ' της παρ. 1 του άρθρου 2 του ν. 1892/1990, σύμφωνα με την οποία δύνανται να υπαχθούν στις διατάξεις του αναπτυξιακού νόμου κέντρα τεχνικής βοήθειας για τη βιομηχανία και βιοτεχνία που ιδρύονται από συνεταιρισμούς, επιμελητήρια κ.λπ.". Τα προστιθέμενα εδάφια προβλέπουν ότι ίδια κέντρα μπορούν να ιδρύονται από πέντε (5) τουλάχιστον επιχειρήσεις ενός κλάδου ή υποκλάδου...". Ορθότερη θα ήταν ίσως η χρήση της λέξεως "όμοια" ή "παρόμοια" ή "τέτοια", αντί της λέξεως "ίδια", αφού δεν πρόκειται για σχέση πλήρους ταυτότητας, αλλά οιονεί ομοιότητας.

Επίσης, ορθότερη θα ήταν η αντικατάσταση της λέξεως "μάρκετινγκ" με την ελληνική της μετάφραση (προώθηση πωλήσεων) και εν ανάγκη την παράθεση του ξένου όρου με λατινικά στοιχεία εντός παρενθέσεως (marketing), όπως επιτυχώς συμβαίνει στη διατύπωση του άρθρου 23α, παρ. 1, που προστίθεται στο άρθρο 23 του ν. 1892/1990 με το τίθεται σε παρένθεση με λατινικά στοιχεία ο όρος "business plan", προηγείται δε η ελληνική του μετάφραση "επιχειρηματικό σχέδιο".

Τέλος, δεν είναι αμέσως κατανοητή η διάζευξη μεταξύ συλλογικής και επιχειρηματικής δράσης της τρίτης περιόδου της εξεταζόμενης διατάξεως, αφού οι δύο αυτές έννοιες δεν τελούν σε σχέση διάζευξης. Πιθανώς ο νομοθέτης να εννοεί τη δυνατότητα ανάληψης συλλογικής ή μεμονωμένης επιχειρηματικής δράσης από μία ή περισσότερες επιχειρήσεις που συμμετέχουν στο κέντρο κοινής επιχειρηματικής δράσης που προβλέπει η διάταξη.

Με το άρθρο 1 αντικαθίσταται το άρθρο 4 του ν. 1892/1990. Η παράγραφος 3 του άρθρου 4 του ν. 1892/1990, όπως αντικαθίσταται, προβλέπει ότι "Προκειμένου για βιομηχανικές επενδύσεις ιδιαίζόντως σημαντικές για την εθνική οικονομία, ύψους τουλάχιστον είκοσι πέντε (25) δισεκατομμυρίων δραχμών, με σημαντική επίπτωση στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας ... είναι δυνατόν να επιτρέπεται παρέκκλιση από το όριο της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου με κοινές αποφάσεις, "των συναρμοδίων Υπουργών".

Τόσο η έννοια της ιδιαίζουσας σημαντικής για την εθνική οικονομία" επενδύσεως, όσο και η έννοια της "σημαντικής επιπτώσεως στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας" είναι έννοιες πραγματικές, αξιολογικές, οι οποίες παρέχουν ευρεία διακριτική ευχέρεια στη Διοίκηση, που ελέγχεται μόνο για κακή χρήση ή τυχόν κατάχρηση εξουσίας³ Συναφώς, έχει κριθεί υπό το κράτος του ν. 1262/1982. ότι τα Δικαστήρια δεν μπορούν να υπεισέλθουν στον κατ' ουσίαν έλεγχο της ορθότητας της εκτιμήσεως της Διοικήσεως περί υπαγωγής ή μη επιχειρήσεως στις διατάξεις του νόμου⁴ μπορούν όμως να ελέγξουν τη νομιμότητα των θετικών ή απορριπτικών αποφάσεων της καθώς και την ύπαρξη επαρκούς και εμπειριστατωμένης αιτιολογίας⁵ ().

Η νομοθετική εξουσιοδότηση που παρέχεται με την παρ. 3 του ίδιου άρθρου 4 δεν φαίνεται να είναι επαρκώς ορισμένη, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 43 παρ. 2 του Συντάγματος, δεδομένου ότι δεν αναφέρει τα κριτήρια και τις γενικές αρχές και κατευθύνσεις που καθορίζουν κατά βάση τα πλαίσια της ρύθμισης των θεμάτων που αφορά (Σ,τ.Ε. 478/1988, 2309/1994, 400/1986 Ολομ., 3022/1986, 434/1984,1530-1/1984.⁶ Η διάταξη δεν προσδιορίζει από ποιόν γίνεται η ανάθεση στον εξωτερικό μελετητή, η δε παρεχόμενη νομοθετική εξουσιοδότηση δεν φαίνεται επαρκώς ορισμένη.

Με τη διάταξη αυτή του Σχ.Ν. αντικαθίσταται η περίπτωση δ1 της παραγρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 1892/1990, η οποία έκανε λόγο για επιχορήγηση επιχειρήσεων παραγωγής προϊόντων και παροχής υπηρεσιών "εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας", με παρόμοια διάταξη η οποία αναφέρεται σε παραγωγή "νέων" προϊόντων,

Ειδικότερα, η προτεινόμενη διάταξη έχει ως εξής:

Ως νέα προϊόντα θεωρούνται αυτά που δεν παράγονται κατά την υποβολή της αίτησης από άλλες παραγωγικές μονάδες της χώρας αυτούσια ή παραλλαγμένα... Για

³ βλ. Ε. Σπηλιωτόπουλου, *Εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου*, Αθήνα 1993, αριθ. 150 και 513 επ.

⁴ Σ.τ.Ε. 1365/1985

⁵ Σ.τ.Ε. 2927/1989

⁶ βλ. Ε. Σπηλιωτόπουλου, *όπ.σ.55*

το χαρακτηρισμό, αντίστοιχα, των προϊόντων ως νέων, των προϊόντων ή υπηρεσιών ως εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας, καθώς και του εξοπλισμού ως εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας, των ως άνω κατηγοριών επενδύσεων, γνωμοδοτεί ... Ειδική Επιτροπή εμπειρογνομόνων που λειτουργεί στη Γ.Γ.Ε.Τ..."

Η επιφύλαξη του πρώτου εδαφίου της περιπτώσεως δ' όπως τροποποιείται, αναφέρεται στη διατύπωση του άρθρου 23β παρ. 1 (δ) που προστίθεται στο άρθρο 23 του ν. 1892/1990 με το άρθρο 2 σύμφωνα με την οποία, είναι δυνατή η παροχή επιχορηγήσεως μόνο και όχι άλλου κινήτρου, μεταξύ άλλων, και για την παραγωγή "καινοτομικών προϊόντων, καθώς και την εισαγωγή καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία...".

Η προτεινόμενη διατύπωση της περιπτώσεως δ' της παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 1892/1990 σχετικώς με τα "νέα" προϊόντα δημιουργεί προβληματισμό:

Έτσι, δεν είναι σαφής ή έννοια της διατυπωμένης "επιφυλάξεως" σε σχέση με τη ρύθμιση που εισάγεται με την περίπτωση δ' της παρ. 1 του άρθρου 23β. Επιφύλαξη νοείται στη νομική θεωρία, όταν δύο διατάξεις περιέχουν αντίθετη ρύθμιση και η υπέρτης η επιφύλαξη διάταξη οφείλει να υπερισχύσει ως ειδικότερη ή ως αυξημένης τυπικής ισχύος έναντι της επιφυλασσομένης διατάξεως, η οποία είναι γενικότερη ή κατωτέρας τυπικής ισχύος. Στην προκειμένη όμως περίπτωση δεν φαίνεται οι δυο διατάξεις να είναι αντίθετες, αλλά μάλλον συμπληρωματικές, αφού η βούληση του νομοθέτη φαίνεται να είναι ότι σε περίπτωση που προϊόν δεν μπορεί να επιδοτηθεί ως "νέο", θα δύναται ενδεχομένως να επιδοτηθεί ως "καινοτομικό". Επί πλέον, οι έννοιες "νέο" και "καινοτομικό" προϊόν, όπως μπορούν να ερμηνευθούν μέσα από τη συστηματική θεώρηση του συγκεκριμένου νομοσχεδίου, εμφανίζονται ως έννοιες που δεν τέμνονται, εν πάση δε περιπτώσει, αν κάποια από αυτές μπορούσε να θεωρηθεί ως γενικότερη, θα ήταν η έννοια του "καινοτομικού" προϊόντος, υποσύνολο της οποίας θα ήταν το "νέο" προϊόν. Επιφύλαξη λοιπόν θα έπρεπε να διατυπωθεί στη διάταξη της περιπτ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 23β ως προς τη διάταξη της περιπτ. δ' της παρ. 1 του άρθρου 9 του ν. 1892/1990 και όχι αντίστροφα.

Όσον αφορά τις περιοχές κινήτρων για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου και την παροχή των προβλεπόμενων κινήτρων για παραγωγικές επενδύσεις στις επιχειρήσεις, η χώρα διαιρείται στις ακόλουθες περιοχές οι οποίες διαμορφώθηκαν από τις διαμορφωμένες πολιτικές βάσει των επενδύσεων,

Οι Περιοχές Κινήτρων για Βιομηχανικές Επενδύσεις είναι: Περιοχή Α': Ο Νομός Αττικής (εκτός από τις επαρχίες Τροιζηνίας, Κυθήρων και Λαυρεωτικής), το τμήμα

του Νομού Κορινθίας που συνορεύει με το Νομό Αττικής και μέχρι τον Ισθμό Κορίνθου, ο Νομός Θεσσαλονίκης, εκτός από τα τμήματα δυτικά του ποταμού Αξιού και της επαρχίας Λαγκαδά⁷.

Περιοχή Β': Οι Νομοί Βοιωτίας, Μαγνησίας, Λάρισας (πλην επαρχίας Ελασσόνας), Κορινθίας (εκτός από το τμήμα που συνορεύει με το Νομό Αττικής και μέχρι τον Ισθμό Κορίνθου), Αχαΐας (πλην επαρχίας Καλαβρύτων), Ηρακλείου, η περιοχή της πόλης της

Ρόδου (που καθορίζεται από ακτίνα 15 χιλ. από το Νομαρχιακό Κατάστημα της πόλης), η πόλη της Χαλκίδας, το τμήμα του Νομού Θεσσαλονίκης δυτικά του ποταμού Αξιού και η Επαρχία Λαγκαδά.

Περιοχή Γ': Οι Νομοί Ημαθίας, Κοζάνης, Καβάλας, Τρικάλων, Καρδίτσας (πλην ορισμένων Δήμων και Κοινοτήτων), Αιτωλοακαρνανίας, Εύβοιας (εκτός από την πόλη της Χαλκίδας και ορισμένων Δήμων), Άρτας, Πρεβέζης, Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Πέλλας, Χαλκιδικής, Κιλκίς, Σερρών, Δράμας, Χανίων, Κέρκυρας, Φθιώτιδας, Πιερίας, Αργολίδας, Αρκαδίας (πλην ορισμένων Κοινοτήτων), Λακωνίας, Λευκάδας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, Φλώρινας, Ρεθύμνου, Λασιθίου, Κυκλάδων, (πλην ορισμένων νησιών), και η επαρχία Κυθήρων, ορισμένες Κοινότητες της επαρχίας Λαγκαδά του Νομού Θεσσαλονίκης, η επαρχία Τροιζηνίας, οι Δήμοι Μεθάνων και Πόρου και ορισμένες Κοινότητες του Νομού Αττικής. Επίσης οι υπόλοιπες περιοχές της χώρας που δεν εμπίπτουν στις άλλες ζώνες, εκτός των ακριτικών περιοχών των διαφόρων νομών (πλην της Νήσου Κέρκυρας) σε απόσταση 20 χιλμ. από τα σύνορα, καθώς και των Δήμων και κοινοτήτων των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από τη ζώνη των 20.

Οι ακριτικές περιοχές των συνοριακών νομών (πλην Κέρκυρας) σε απόσταση 20 χιλμ. από τα σύνορα, καθώς και οι δήμοι και οι κοινότητες των οποίων τα διοικητικά όρια τέμνονται από τα όρια των 20 χιλμ. Οι Νομοί Ευρυτανίας, Γρεβενών, Φωκίδας, Ηλείας, Μεσσηνίας, Κοζάνης, η επαρχία Ελασσόνας του Νομού Λαρίσης, ορισμένες κοινότητες του Νομού Αρκαδίας, η επαρχία Καλαβρύτων του Νομού Αχαΐας, ορισμένοι δήμοι και κοινότητες του Νομού Καρδίτσας και η ζώνη Λαυρεωτικής. Επίσης τα νησιά Ρόδος (πλην της πόλης της Ρόδου σε βάθος 15 χιλμ. από το

---

⁷ Βλ σχετικά με τις περιοχές κινήτρων στο Ν. Κόνσολας, *σύγχρονη περιφερειακή οικονομική πολιτική*, Αθήνα Παπαζήσης 1997.

Νομαρχιακό Κατάστημα), Κως, Πάτμος, Θάσος, Θηρασία, Αμοργός, Κουφονήσια, Σχοινούσα, Ηράκλεια, Δονούσα, Ανάφη, Σίκινος, Φολέγανδρος και Κίμωλος.

Θράκη: Οι Νομοί Ξάνθης και Ροδόπης.

Ειδική Ζώνη: Οι επαρχίες Καλαμάτας και Μεσσήνης του Νομού Μεσσηνίας, Λέσβος, Λήμνος, Αγ. Ευστράτιος, Χίος, Σάμος, Ικαρία, Οινούσες, Λέρος, Κάλυμνος, Νίσυρος, Τήλος, Σύμη, Χάλκη, Αστυπάλαια, Λειψοί, Αγαθονήσι, Αρκοί, Ψέριμος, Ψαρρά, Φούρνοι, Κάρπαθος, Κάσος, Σαμοθράκη και Καστελλόριζο. Επίσης σε ειδική ζώνη υπάγεται και ο Νομός Έβρου.

Η ανωτέρω διαίρεση αφορά την παροχή κινήτρων μόνο σε επιχειρήσεις του δευτερογενούς τομέα, ενώ για τις τουριστικές επενδύσεις οι νομοί της χώρας κατατάσσονται στις ακόλουθες περιοχές κινήτρων.

Περιοχή Α': Ο Νομός Αττικής (εκτός της επαρχίας Τροιζηνίας, τα νησιά Αίγινα, Σπέτσες, Ύδρα και την επαρχία Κυθήρων), ο Νομός Θεσσαλονίκης (εκτός της επαρχίας Λαγκαδά και ορισμένων κοινοτήτων).

Περιοχή Β': Τα νησιά Κέρκυρα (εκτός από την περιοχή Λευκίμμης από το γεφύρι Μεσογγής μέχρι τον Κάβο σε όλο το τμήμα του νησιού), Μύκονος, Σκιάθος, Αίγινα, Σπέτσες, Ύδρα, οι επαρχίες Τεμένους και Πεδιάδας του Νομού Ηρακλείου, η επαρχία Μιραμπέλλου του Νομού Λασιθίου, η περιοχή της πόλης της Ρόδου, η πόλη της Χαλκίδας και η επαρχία Λαγκαδά του Νομού Θεσσαλονίκης.

Περιοχή Γ': Οι Νομοί Βοιωτίας, Ρεθύμνου, Λασιθίου, Άρτας, Τρικάλων, Κοζάνης, Ημαθίας, Λακωνίας, Πρεβέζης, Αιτωλοακαρνανίας, Μαγνησίας (εκτός της Σκιάθου), Λάρισας (εκτός επαρχίας Ελασσόνας), Ευβοίας (εκτός από την πόλη της Χαλκίδας), Φθιώτιδας, Κορινθίας, Αργολίδας, Αχαΐας (εκτός της πόλης των Καλαβρύτων), Πιερίας, Χαλκιδικής, Καβάλας, Αρκαδίας, Καρδίτσας, το υπόλοιπο του νομού Κέρκυρας, οι Νομοί Λευκάδος, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, οι Κυκλάδες (πλην Μυκόνου και ορισμένων άλλων νησιών), το υπόλοιπο της Κρήτης και η επαρχία Κυθήρων. Ορισμένες κοινότητες της επαρχίας Λαγκαδά, η επαρχία Τροιζηνίας, οι δήμοι Μεθάνων και Πόρου και ορισμένες κοινότητες του Νομού Αττικής.

Περιοχή Δ': Οι Νομοί Θεσπρωτίας, Ιωαννίνων, Καστοριάς, Φλώρινας, Πέλλας, Κιλκίς, Δράμας, Σερρών. Οι Νομοί Ευρυτανίας, Γρεβενών, Φωκίδας, Ηλείας, Μεσσηνίας, ορισμένοι δήμοι του Νομού Εύβοιας, ορισμένες περιοχές του Νομού Κοζάνης, η επαρχία Ελασσόνας του Νομού Λαρίσης, ορισμένες κοινότητες του Νομού Αρκαδίας, η επαρχία Καλαβρύτων, ορισμένοι δήμοι και κοινότητες του Νομού Καρδίτσας και η ζώνη της Λαυρεωτικής. Επίσης τα νησιά Ρόδος (πλην της

πόλης της Ρόδου), Κως, Πάτμος, Κουφονήσια, Σχοινούσα, Ηράκλεια, Δονούσα, Ανάφη, Σίκινος, Φολέγανδρος, Κίμωλος, Θηρασία Αμοργός και Θάσος. Θράκη: Οι Νομοί Ξάνθης και Ροδόπης.

Ειδική Ζώνη: Οι επαρχίες Καλαμάτας και Μεσσήνης, Λέσβος, Λήμνος, Αγ. Ευστράτιος, Χίος, Σάμος, Ικαρία, Οινούσες, Λέρος, Κάλυμνος, Νίσυρος, Τήλος, Σύμη, Χάλκη, Αστυπάλαια, Λειψοί, Αγαθονήσι, Αρκοί, Ψέριμος, Ψαρρά, Φούρνοι, Κάρπαθος, Κάσος, Σαμοθράκη και Καστελλόριζο. Επίσης σε ειδική ζώνη υπάγεται και ο Νομός Έβρου.

Οι περιοχές αυτές που έχουν διαμορφωθεί βάσει των κινήτρων είναι αυτές στις οποίες γίνεται προσπάθεια να κυλήσει η περιφερειακή και αειφόρος ανάπτυξη. Η πολιτική σε αυτές τις περιοχές αποσκοπά στο να δημιουργηθούν οι οικονομίες κλίμακας και συγκέντρωσης με θετικά πλεονάσματα όπου θα προέρχονται από τις πολιτικές που συμβάλλουν οι οικονομίες έντασης εργασίας, έντασης, κεφαλαίου, η καινοτομία, η τεχνογνωσία και φυσικά η επιχειρηματικότητα που συνδέεται άρρηκτα με την επενδυτική δραστηριότητα η οποία μπορεί να είναι είτε ιδιωτική είτε δημόσια καθώς επίσης και η εμπορική δραστηριότητα όπως η εισαγωγική και η εξαγωγική. Όλα αυτά σε μια περιφέρεια και οικονομία όπου κυριαρχεί ο τέλειος ανταγωνισμός, με τη μεγιστοποίηση και την \ ελαχιστοποίηση του κόστους παραγωγής από το οποίο γίνεται προσπάθεια να βελτιωθεί η παραγωγή σε ποιότητα και ποσότητα καθώς και να αυξηθεί το εισόδημα των αγροτών.

Ο νόμος παρέχει στις επιχειρήσεις οι οποίες πραγματοποιούν παραγωγικές επενδύσεις τα ακόλουθα κίνητρα:

- Επιχορήγηση επενδύσεων
- Επιδότηση επιτοκίου
- Αφορολόγητες εκπτώσεις
- Αυξημένες αποσβέσεις

Τα κίνητρα στόχο έχουν τη καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων, στην περιφερειακή ανάπτυξη, στη βιώσιμη ανάπτυξη και την ανάπτυξη θετικών οικονομιών κλίμακας και συγκέντρωσης. Αυτό επιτυγχάνεται με τις οικονομίες έντασης κεφαλαίου, με τις οικονομίες έντασης εργασίας, με τη καινοτομία, τη τεχνογνωσία, τη τεχνολογία. Τα κίνητρα στόχο έχουν τη βελτίωση των αγροτικών εισοδημάτων, σε συνδυασμό και με τη επενδυτική δραστηριότητα είτε δημόσια είτε ιδιωτική σε συνδυασμό με την εμπορική δραστηριότητα είτε εισαγωγική, είτε εξαγωγική. Τα κίνητρα στόχο έχουν τη βελτίωση της παραγωγής σε ποιότητα και

ποσότητα, σε μια τελείως ανταγωνιστική οικονομία με τη μεγιστοποίηση του κέρδους και την ελαχιστοποίηση του κόστους. Τα κίνητρα στόχο έχουν να αναπτυχθεί η επιχειρηματικότητα σε συνδυασμό με μια ορθολογικότερη κατανομή των πόρων, με μια κοινωνική δικαιοσύνη και με μια δημοσιονομική και μακροοικονομική ισορροπία.

Ειδικότερα, σε επιχειρήσεις οι οποίες πραγματοποιούν παραγωγικές επενδύσεις παρέχεται επιχορήγηση ύψους τριών δισ. δραχμών κατά ανώτατο όριο, που συνίσταται σε δωρεάν κεφαλαιακή ενίσχυση εκ μέρους του δημοσίου, υπό την προϋπόθεση ότι δεν έχουν επιχορηγηθεί από άλλη πηγή για την ίδια επένδυση. Τα παραπάνω έχουν αναλυθεί σε παραπάνω ενότητα κ βλέπουμε πόσο συμβάλλουν στη περιφερειακή ανάπτυξη, στη κοινωνική οικονομική ανάπτυξη και στην αύξηση θετικών οικονομικών κλίμακας και συγκέντρωσης. Είναι κίνητρα για την αύξηση της παραγωγής σε ποσότητα, ποιότητα, και για την εισαγωγή οικονομιών έντασης κεφαλαίου, εργασίας και την εισαγωγή τεχνολογίας και καινοτομίας, και στόχο έχουν να βελτιώσουν το αγροτικό εισόδημα και να δημιουργήσουν θετικές οικονομίες κλίμακας.

Πίνακας1: Επιχορηγήσεις (%) κατά περιοχή κινήτρων

	<i>Περιοχές Α'</i>	<i>Περιοχές Β'</i>	<i>Περιοχές Γ'</i>	<i>Θράκη</i>
βιομηχανίες, βιοτεχνίες, γεωργικές επιχειρήσεις κ.λπ.	15%	25%	35%	50%
Ξενοδοχειακές επιχειρήσεις κ.λπ.	10%	15%	25%	35%

Πηγή : Ν. Κόνσολας, *σύγχρονη περιφερειακή οικονομική πολιτική*, Αθήνα, Παπαζήσης 1997, σελ. 267

Το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής στις επιχορηγούμενες παραγωγικές επενδύσεις δεν μπορεί να είναι κατώτερο του 40% του συνολικού κόστους της παραγωγικής επένδυσης στις περιοχές Β' και Γ', 30% στην περιοχή Δ' και 20% στη Θράκη.

Για επενδύσεις, οι οποίες έχουν υπαχθεί στο καθεστώς της επιχορήγησης, παρέχεται επιδότηση του εκάστοτε κατά περίπτωση εφαρμοζόμενου επιτοκίου μεσομακροπρόθεσμων τραπεζικών δανείων, ομολογιακών δανείων εκδιδόμενων σε δημόσια εγγραφή ή δανείων από άλλους χρηματοδοτικούς οργανισμούς, εφόσον

έχουν ληφθεί για την πραγματοποίησή τους. Το ποσοστό αυτό της επιδότησης είναι ίσο προς το ποσοστό της επιχορήγησης το οποίο, εγκρίθηκε για τη συγκεκριμένη επένδυση και μέχρι τέσσερα έτη κατ' ανώτατο όριο (εκτός από τις επενδύσεις της περιοχής Δ' για τις οποίες η επιδότηση επιτοκίου παρέχεται για έξι χρόνια).

Οι αφορολόγητες εκπτώσεις παρέχονται από τα υποκείμενα σε φόρο εισοδήματος καθαρά κέρδη των επιχειρήσεων, που είναι εγκατεστημένες ή μεταφέρονται ή ιδρύονται στις περιοχές Β', Γ' και Δ' καθώς και στην περιοχή της Θράκης, εφόσον αυτές πραγματοποιούν νέες παραγωγικές επενδύσεις, υπό την προϋπόθεση ότι η επένδυση αυτή δεν έτυχε επιχορήγησης στο πλαίσιο του νόμου.

Πίνακας 2: Ποσοστά αφορολόγητων εκπτώσεων κατά περιοχή για παραγωγικές επενδύσεις

:

ΠΕΡΙΟΧΕΣ	Ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης επί της αξίας της επένδυσης	Ποσοστό ετήσιων κερδών μέχρι του οποίου μπορεί να φθάσει η αφορολόγητη έκπτωση
Α' Β' Γ' Δ'	60 75	60 75
ΘΡΑΚΗ	90	90
	100	100

Ποσοστά αφορολόγητων εκπτώσεων κατά περιοχή για επενδύσεις ξενοδοχειακών επιχειρήσεων και ξενώνων

ΠΕΡΙΟΧΕΣ	Ποσοστό αφορολόγητης έκπτωσης επί της αξίας της επένδυσης	Ποσοστό ετήσιων κερδών μέχρι του οποίου μπορεί να φθάσει η αφορολόγητη έκπτωση
Α' Β' Γ'	40 55	60 75
Δ'	70	90
ΘΡΑΚΗ	100	100

Πηγή: Ν Κόνσολας, *σύγχρονη περιφερειακή οικονομική πολιτική*, Αθήνα, Παπαζήσης 1997, σελ268

Τέλος, αυξημένες αποσβέσεις αφορούν παραγωγικές επενδύσεις, οι οποίες δεν έχουν υπαχθεί σε καθεστώς επιχορήγησης, στο πλαίσιο του νόμου.

Τα παραπάνω κίνητρα στόχο έχουν την αύξηση του αγροτικού εισοδήματος, τη βελτίωση της αγροτικής παραγωγής σε ποιότητα και ποσότητα, με τη βελτίωση της τεχνολογίας, με τη βελτίωση των οικονομιών κλίμακας και συγκέντρωσης ,με τις

οικονομίες έντασης εργασίας, κεφαλαίου με την ανάπτυξη της καινοτομίας και της τεχνολογίας σε συνδυασμό βέβαια και με την επενδυτική και εμπορική δραστηριότητα σε επενδύσεις ,εισαγωγές και εξαγωγές. Όλα αυτά με την ελαχιστοποίηση του κόστους παραγωγής και τη μεγιστοποίηση των κερδών, και σε συνάρτηση με μια μικροοικονομική , και δημοσιονομική ισορροπία με τη καλύτερη αναδιανομή του πλούτου και των πόρων και γενικότερα για μια αειφόρο και βιώσιμη περιφερειακή ανάπτυξη.

Οι παραπάνω ρυθμίσεις μετατρέπονται προς ευνοϊκότερη κατεύθυνση για τις επιχειρήσεις οι οποίες προβαίνουν στη διενέργεια ειδικών επενδύσεων στο πλαίσιο του νόμου. Ειδικότερα το ποσοστό της επιχορήγησης μπορεί να ανέλθει σε 40% έως 55%, προκειμένου για επενδύσεις οι οποίες αφορούν σε:

- Προστασία περιβάλλοντος, περιορισμό ρύπανσης εδάφους και υπεδάφους, υδάτων και ατμόσφαιρας, αποκατάσταση φυσικού περιβάλλοντος και ανακύκλωση ύδατος,
- Εξοικονόμηση ενέργειας.
- Ίδρυση και επέκταση εργαστηρίων εφαρμοσμένης βιομηχανικής ή ενεργειακής ή μεταλλευτικής έρευνας.
- Παραγωγή νέων προϊόντων και παροχή υπηρεσιών εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας.
- Επενδύσεις ειδικών ιδρυμάτων και εργαστηρίων ταχύρρυθμης προσαρμογής ατόμων με ειδικές ανάγκες στην αγορά εργασίας,
- Επιχειρήσεις ανάπτυξης τεχνολογιών και λογισμικού.

Ο Ν.2234/94 επιδιώκει τη σημαντική αναμόρφωση του Ν.1892/90, επιχειρώντας παράλληλα τη διατήρηση της συνέχειας στην αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας. Οι μεταβολές οι οποίες επέρχονται σχετίζονται τόσο με το πλαίσιο των παρεχόμενων ενισχύσεων, όσο και με τις διαδικασίες εφαρμογής του συστήματος, έτσι ώστε να αυξηθεί η αποτελεσματικότητά του. Οι αλλαγές που επιφέρει το νέο θεσμικό πλαίσιο αναφέρονται στο είδος των παραγωγικών επενδύσεων, στο ύψος και τον τρόπο παροχής των ενισχύσεων,

Ο γενικός στόχος του νόμου είναι η αύξηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας με την παράλληλη δημιουργία σταθερών θέσεων εργασίας, την ισόρροπη ανάπτυξη των περιφερειών και την προστασία του περιβάλλοντος. Ο στόχος αυτός εκφράζεται μέσω ενός συστήματος επιδιώξεων που περιλαμβάνει το νέο θεσμικό πλαίσιο, οι οποίες συνοψίζονται στα εξής σημεία:

α, Ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων που εξασφαλίζουν μεγέθη επιχειρήσεων τέτοια ώστε να εγγυώνται τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της υπό δημιουργία μονάδας. Η επίτευξη αυτού του στόχου εξασφαλίζεται με την εισαγωγή μεγαλύτερης επιλεκτικότητας του αναπτυξιακού νόμου, ως προς το είδος των επενδυτικών σχεδίων που μπορούν να ενισχυθούν, τόσο όσον αφορά τον τομέα της βιομηχανίας, όσο και τον τομέα του τουρισμού. Ο νόμος προβλέπει παράλληλα ειδικές διατάξεις για τις μεγάλες επενδύσεις, στις οποίες περιλαμβάνονται αυξημένες οικονομικές ενισχύσεις, μεταβολές στη σύνθεση της ίδιας συμμετοχής στο επενδυτικό σχέδιο, ρυθμίσεις για τις άδειες εγκατάστασης, δημιουργία από το δημόσιο των σχετικών με την επένδυση αναγκαίων υποδομών κ.ά. Η επένδυση η ιδιωτική λειτουργεί παράλληλα και με τις οικονομίες έντασης εργασίας, κεφαλαίου και με τη τεχνογνωσία, και με τη καινοτομία και τη αναδιανομή του πλούτου και των πόρων και βέβαια σε συνάρτηση και με τη εισαγωγική εξαγωγική δραστηριότητα.

β. προώθηση της εισαγωγής νέων τεχνολογιών στην παραγωγική διαδικασία και παροχή κάθε μορφής τεχνικής βοήθειας προς τις επιχειρήσεις, προκειμένου να επιτευχθεί η προσαρμογή τους στο οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον.

Αυτή επιτυγχάνεται με την ενθάρρυνση των επιχειρήσεων να εγκατασταθούν στις περιοχές των Τεχνολογικών Πάρκων, καθώς και με την υπαγωγή στις διατάξεις του νόμου των επενδύσεων των τομέων της πληροφορικής, του τουρισμού (που παρέχουν υπηρεσίες εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας), της έρευνας, καθώς και της τεχνολογικής υποστήριξης βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων.

Παράλληλα, προβλέπεται ενίσχυση επενδύσεων ίδρυσης κέντρων τεχνικής βοήθειας που αποσκοπούν στην ερευνητική, τεχνολογική, οργανωτική και συμβουλευτική στήριξη των επιχειρήσεων και τον εκσυγχρονισμό τους. Στα κέντρα αυτά προβλέπεται η συμμετοχή τόσο επιχειρήσεων, όσο και ΑΕΙ και Ερευνητικών Κέντρων.

Ο νόμος προβλέπει την ενίσχυση επενδύσεων εκσυγχρονισμού των επιχειρήσεων μέσω της παροχής αφορολόγητων εκπτώσεων (και όχι επιχορηγήσεων), υπό το πρίσμα της εξασφάλισης εξοπλισμού σύγχρονης τεχνολογίας που δεν συμβάλλει σε περαιτέρω επιβαρύνσεις του περιβάλλοντος. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στη βελτίωση της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων σύμφωνα με τα Ευρωπαϊκά πρότυπα και στην εισαγωγή ευέλικτων παραγωγικών διαδικασιών, έτσι ώστε να καθίσταται δυνατή η παραγωγή ποικιλίας προϊόντων που θα ανταποκρίνονται σε ενδεχόμενες μεταβολές της ζήτησης. Ενισχύεται η παραγωγή καινοτομικών

προϊόντων και διαδικασιών, καθώς και η ίδρυση ή επέκταση εργαστηρίων που θα παρέχουν υπηρεσίες ποιοτικού ελέγχου σε βιομηχανικές επιχειρήσεις.

γ. υποστήριξη του μακροχρόνιου σχεδιασμού των επιχειρήσεων, η οποία επιχειρείται μέσω της ενίσχυσης διαφόρων επενδυτικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια του σχεδιασμού αυτού, Ο νόμος προβλέπει την ενίσχυση βιομηχανικών επιχειρήσεων, ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν με επιτυχία τον εσωτερικό και διεθνή ανταγωνισμό. Μια τέτοια προσπάθεια θα πρέπει να στηρίζεται στην υποστήριξη επιλεγμένων επιχειρήσεων προκειμένου να υλοποιήσουν ένα ολοκληρωμένο επιχειρηματικό σχέδιο (διετούς έως και πενταετούς χρονικού ορίζοντα) με στόχο τον τεχνολογικό, διοικητικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό τους. Στις ενισχυόμενες δραστηριότητες περιλαμβάνονται οι μέθοδοι και η οργάνωση της παραγωγής, η διακίνηση αποθεμάτων, η οργάνωση του προσωπικού και του λογιστηρίου, η χρηματοοικονομική διαχείριση και η διανομή. Οι παρεμβάσεις μπορούν να αφορούν τόσο στην εισαγωγή νέας τεχνολογίας σε έναν ή περισσότερους από τους τομείς αυτούς, όσο και στην εισαγωγή νέων μεθόδων εργασίας που πιθανόν να συνδυάζονται με νέες τεχνολογίες και την κατάρτιση του προσωπικού και των στελεχών της επιχείρησης για την επιτυχή ενσωμάτωση των μεθόδων αυτών.

δ. στενότερη συνεργασία μεταξύ των συναρμόδιων φορέων που εμπλέκονται στον οικονομικό προγραμματισμό. Για την καλύτερη εφαρμογή της αναπτυξιακής και βιομηχανικής πολιτικής και τον συντονισμό των συναρμόδιων φορέων για τις επενδύσεις του μεταποιητικού τομέα προβλέπεται η έκδοση αποφάσεων που θα ρυθμίζουν την υποβολή αιτήσεων και τις διαδικασίες εξέτασης της επένδυσης, αξιολόγησης της και την υπαγωγή στο Νόμο. Οι αποφάσεις αυτές θα εκδίδονται από τους Υπουργούς Εθνικής Οικονομίας και Ανάπτυξης.

Σύμφωνα με τον Ν. 1892/90 παραγωγικές επενδύσεις θεωρούνται οι ακόλουθες κατηγορίες δαπανών:

- Κατασκευή, επέκταση και εκσυγχρονισμός βιομηχανοστασίων, κτιριακών εγκαταστάσεων και βοηθητικών εγκαταστάσεων.
- Αγορά βιοτεχνικών κτιρίων που βρίσκονται σε ,ΒΙΠΕ.
- Αγορά και εγκατάσταση νέων μηχανημάτων και λοιπού μηχανολογικού και τεχνικού εξοπλισμού παραγωγής.
- Αγορά λογισμικού.

- Δαπάνες μελετών και επενδύσεων που αποσκοπούν στην εισαγωγή, ανάπτυξη και εφαρμογή σύγχρονης τεχνολογίας.
- Δαπάνες μετεγκατάστασης επιχειρήσεων.
- Κατασκευή νέων αποθηκευτικών χώρων, ψυκτικών χώρων, χώρων ξήρανσης και συντήρησης προϊόντων.
- Αγορά μεταφορικών μέσων διακίνησης υλικών, εμπορευμάτων καθώς και μέσων μαζικής μεταφοράς εργατοτεχνιτών και υπαλληλικού προσωπικού.
- Η ανέγερση νέων εργατικών κατοικιών.
- Η δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων.
- Οι δαπάνες μετατροπής, επισκευής και αποκατάστασης διατηρητέων
- παραδοσιακών οικιών ή κτιρίων καθώς και ξενοδοχειακών μονάδων.
- Η αγορά υλικού για αναπαραγωγή κτηνοτροφικών μονάδων.
- Η κατασκευή, ο εκσυγχρονισμός, η επέκταση και ο εξοπλισμός κεντρικών αγορών, σφαγείων και χώρων κοινωνικών και πολιτιστικών λειτουργιών.
- Η ανέγερση, επέκταση και εκσυγχρονισμός εγκαταστάσεων και η αγορά εξοπλισμού επιχειρήσεων παροχής υπηρεσιών, στήριξης τουριστικών-ξενοδοχειακών μονάδων.
- Η κατασκευή, επέκταση και εκσυγχρονισμός λιμένων σκαφών αναψυχής, συνεδριακών κέντρων, γηπέδων γκολφ.
- Οι ερευνητικές και προπαρασκευαστικές εργασίες εξορυκτικών επιχειρήσεων.

Οι παραγωγικές επενδύσεις απώτερο στόχο έχουν να καταπολεμήσουν τις περιφερειακές ανισότητες, να βελτιώσουν τα περιφερειακά και αγροτικά εισοδήματα, και να χρησιμοποιήσουν τη καινοτομία, τη τεχνογνωσία, τις οικονομίες έντασης εργασίας, κεφαλαίου, και τη τεχνολογία σε συνδυασμό κα με τα περιφερειακά κίνητρα ώστε να οδηγήσουν σε οικονομική ανάπτυξη και επενδύσεις.

Στον αναπτυξιακό νόμο υπάγονται οι ακόλουθες κατηγορίες επιχειρήσεων:

- Μεταποιητικές βιομηχανικές, βιοτεχνικές και χειροτεχνικές επιχειρήσεις όλων των κλάδων.
- Γεωργικές, δασικές, κτηνοτροφικές και αλιευτικές επιχειρήσεις (υδατοκαλλιέργειες), σύγχρονης τεχνολογίας.
- Μεταλλευτικές και λατομικές επιχειρήσεις.

- Έργα τεχνικής βοήθειας για τη βιομηχανία και βιοτεχνία, τα οποία ιδρύονται από συνεταιρισμούς, επιμελητήρια, επαγγελματικές οργανώσεις, τον ΕΟΜΜΕΧ και το ΕΛΚΕΠΑ με σκοπό την παροχή τεχνικών συμβουλών και πληροφόρησης στους επενδυτές.
- Επιχειρήσεις αξιοποίησης αγροτικών, βιομηχανικών και αστικών απορριμμάτων και αποβλήτων.
- Επιχειρήσεις αγροτικών ή αγροτοβιομηχανικών συνεταιρισμών.
- Επιχειρήσεις παραγωγής ενέργειας καθώς και παραγωγής μηχανισμών εξοικονόμησης ενέργειας.
  - Επιχειρήσεις αποξήρανσης, αφυδάτωσης, κατάψυξης γεωργικών, κτηνοτροφικών ή προϊόντων αλιείας και ιχθυοτροφίας.
- Επιχειρήσεις παραγωγής βιομάζας.
- Επιχειρήσεις υγρών καυσίμων και υγραερίων ειδικά για τη διενέργεια τουριστικών επενδύσεων, στο νόμο υπάγονται οι εξής κατηγορίες επιχειρήσεων:
- Επιχειρήσεις εκμετάλλευσης ιαματικών πηγών και κέντρα χειμερινού τουρισμού.
- Οικίες ή κτίρια που χαρακτηρίζονται διατηρητέα ή παραδοσιακά.⁸

Τέλος σύμφωνα με το νόμο παρέχονται οι επενδυτικές προτάσεις, που υποβάλλονται από τις παραγωγικές επιχειρήσεις, αξιολογούνται με βάση τα ακόλουθα κριτήρια:

α. Κριτήρια Βιωσιμότητας

Τα παρακάτω κριτήρια είναι κρίσιμα για την αξιολόγηση των επενδυτικών σχεδίων, δεδομένου ότι, μόνο εάν αυτά ικανοποιούνται, ακολουθεί η αξιολόγηση με βάση μια νέα σειρά κριτηρίων.

Προκειμένου για νέες επιχειρήσεις αξιολογούνται τα χαρακτηριστικά του φορέα της επένδυσης και ειδικότερα η εμπειρία του, η κλίμακα και τα αποτελέσματα των δραστηριοτήτων του στο παρελθόν και η δυνατότητα του να καλύψει την ίδια συμμετοχή του στην επένδυση και τα αναγκαία κεφάλαια κίνησης. Για υφιστάμενες επιχειρήσεις λαμβάνονται υπόψη και τα οικονομικά τους αποτελέσματα στο πρόσφατο παρελθόν καθώς και η παρούσα οικονομική τους κατάσταση.

Οι προοπτικές κερδοφόρας δραστηριότητας της επιχείρησης που θα δημιουργηθεί ή της ήδη υφιστάμενης, λαμβάνοντας υπόψη και το βαθμό κορεσμού του κλάδου στον οποίο εντάσσεται οργάνωση της επιχείρησης που πραγματοποιεί την επένδυση.

β. Κριτήρια Υπαγωγής

Τα κριτήρια βιωσιμότητας καθορίζουν καταρχήν ποιες από τις επενδυτικές προτάσεις έχουν τις προϋποθέσεις ένταξης στις διατάξεις του αναπτυξιακού νόμου, Δεδομένου, όμως, ότι σε κάθε περίοδο υπαγωγής ορίζεται ένα συνολικό ύψος επιχορηγήσεων, είναι πιθανό το ποσό αυτό να μην επαρκεί για την επιχορήγηση όλων των επενδύσεων που κρίθηκαν βιώσιμες. Στις περιπτώσεις αυτές εφαρμόζονται τα ακόλουθα κριτήρια προκειμένου να βαθμολογηθούν και να ιεραρχηθούν τα επενδυτικά σχέδια και τελικώς να εγκριθούν τόσα, όσα αντιστοιχούν στο ύψος των διατιθέμενων χρηματοοικονομικών πόρων:

- Η εκτίμηση της κατάστασης του κλάδου στον οποίο πραγματοποιείται η επένδυση και των προοπτικών περαιτέρω ανάπτυξης τους.
- Η εκτίμηση της συμβολής του κάθε κλάδου στον οποίο εντάσσονται οι υπό έγκριση επενδύσεις στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

Στον Πίνακα 3 παρουσιάζονται στοιχεία για τις εγκριθείσες επενδύσεις του νόμου 1892/90, όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε από το νόμο 2234/94, κατά την περίοδο 1990-1996. Παρουσιάζονται οι τομείς ανάπτυξης ανά περιφέρεια, τα μεγέθη ανάπτυξης από τις επενδύσεις ανά περιφέρεια,

Στην πρώτη στήλη παρουσιάζεται ο αριθμός των επενδύσεων που έχει πραγματοποιηθεί. Η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης συγκεντρώνει τον μεγαλύτερο αριθμό επενδυτικών σχεδίων (702), ενώ η περιφέρεια Ιονίων Νήσων συγκεντρώνει το μικρότερο (111).

Στη δεύτερη στήλη εμφανίζονται οι τομείς στους οποίους πραγματοποιούνται οι επενδύσεις. Κυρίαρχος τομέας σε όλες τις περιφέρειες είναι ο δευτερογενής με ποσοστό 70%, ακολουθεί ο τουρισμός με 14,8%, ο πρωτογενής τομέας με 9,6% και οι υπηρεσίες με 5,7%. Τα παραπάνω ποσοστά συμμετοχής είναι ενδεικτικά της τομεακής κατανομής και της επίδρασης των κινήτρων, κυρίως στους τομείς της μεταποίησης και του τουρισμού.

Στις επόμενες έξι στήλες παρουσιάζονται κατά περιφέρεια τα κύρια στοιχεία της επένδυσης και η κατηγορία κινήτρων στην οποία υπάγεται. Η ένατη στήλη, αυτή των νέων θέσεων απασχόλησης, δίνει την κατανομή του κατά τομέα και περιφέρεια

Στον πρωτογενή τομέα δημιουργούνται 1.088 νέες θέσεις απασχόλησης (ποσοστό 2,36%).

Στο δευτερογενή τομέα δημιουργούνται οι περισσότερες θέσεις απασχόλησης που είναι 35.561 (ποσοστό 77,15%). » Στον τουρισμό δημιουργούνται 7.014 νέες θέσεις απασχόλησης (ποσοστό 15,21%).

Στις υπηρεσίες δημιουργούνται 2.426 νέες θέσεις απασχόλησης (ποσοστό 5,26%).

Στη δέκατη στήλη παρουσιάζονται οι κλίνες που προστίθενται στα ξενοδοχεία και στα τουριστικά καταλύματα. Τη μεγαλύτερη τιμή έχει η περιφέρεια Κρήτης (15.153 - ποσοστό 16%), και τη μικρότερη η περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης (764-0,8%). Τέλος, στην ενδέκατη στήλη παρουσιάζονται οι εκταμιεύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα.

Στους παρακάτω πίνακες φαίνεται με μεγέθη πως βάσει των επενδύσεων έχει επηρεαστεί η πολιτική η περιφερειακή και ποιοι τομείς έχουν αναπτυχθεί όπως ο πρωτογενής, ο δευτερογενής. Βλέπουμε δηλαδή με μεγέθη τις οικονομίες κλίμακας και συγκέντρωσης που έχουν μαζευτεί, βλέπουμε γενικά τις επενδύσεις είτε ιδιωτικές είτε δημόσιες που έχουν γίνει και πως επηρέασαν τα μεγέθη. Αυτές οι οικονομίες κλίμακας εκτός από αποτέλεσμα επενδυτικής δραστηριότητας είναι και αποτέλεσμα εισαγωγικής και εξαγωγικής δραστηριότητας, είναι αποτέλεσμα καινοτομίας, τεχνολογίας, μονοπωλιακού ανταγωνισμού και των οικονομικών έντασης εργασίας και κεφαλαίου, αποτέλεσμα της τεχνολογίας του εμπορίου. Αποδεικνύει πόσο αποτελεσματική η πολιτική των κινήτρων και της ισοκατανομής των πόρων.

Πίνακας 3. Εγκριθείσες Επενδύσεις (Iο Εξάμηνο 1990 έως Iο Εξάμηνο 1996 των Νόμων 1892/90 και 2234/94 (εκατ. δρχ.)

Αριθμός Επενδύ- σεων	Κλάδος	Ύψος Επένδυσης (εκ. δρχ.)	Ίδια Κεφάλαια (εκ. δρχ.)	Επιχορή- γηση (εκ. δρχ.)	Δάνεια Επιδο- τούμενα (εκ. δρχ.)	Δάνεια μη Επιδο- τούμενα (εκ. δρχ.)	Λοιπά Κεφάλαια (εκ. δρχ.)
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ – ΘΡΑΚΗ							
64	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	14.732	4.302	7.962	2.442		25
606	ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	319.372	84.988	174.128	59.198	363	697
11	ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	1.517	634	564	319		
21	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	2.940	878	1.479	529		54
702	ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	338.561	90.802	184.133	62.488	363	776
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ							
45	ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	3.118	1.211	1.131	720	13	43

588 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	165.847	68.465	56.048	40.665		670
58 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	13.837	7.377	3.463	2.840		157
40 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	5.898	3.073	1.699	994		133
73 ί ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	188.700	80.126	62.341	45.219	13	1.003
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ						
4 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	142	46	48	43		5
156 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	33.600	12.337	13.014	8.184		62
6 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	1.894	753	578	563		
8 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	765	415	280	63		7
174 ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	36.401	13.551	13.920	8.853		74
ΗΠΕΙΡΟΣ						
72 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ	5.544	2.221	1.860	1.309	9	145
108 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ	11.030	5.117	3.334	2.480	s	99
27 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	3.990	2.224	937,	801		28
7 ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	642	377	- 212	54		0
214 ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	21.206	9.939	6.343	4.644	9	272

Πηγή: Ν Κόνσολας, *σύγχρονη περιφερειακή οικονομική πολιτική*, Αθήνα, Παπαζήσης 1997, σελ 275

Σύμφωνα με τον πίνακα οι επενδύσεις στους διάφορους τομείς σε επιχορηγήσεις, δάνεια, ίδια κεφάλαια με τη Θεσσαλία να υπερτερεί των Ιονίων νήσων ,και της Στερεάς Ελλάδας και σε πρωτογενή , δευτερογενή τριτογενή τομέα κάτι που σημαίνει ότι αναπτύσσεται και η εμπορική ,και η επενδυτική δραστηριότητα, είτε σε ιδιωτική είτε σε δημόσια κλίμακα, και οι εισαγωγές εξαγωγές. Απο κει και πέρα αναπτύσσεται η ιδιωτική πρωτοβουλία η επιχειρηματικότητα, και καταπολεμώνται οι περιφερειακές ανισότητες, προωθείται η οικονομική ανάπτυξη, οι οικονομίες κλίμακας , τα πλεονάσματα, σε συνδυασμό με τη καινοτομία, τεχνογνωσία, αυτοματοποιείται η παραγωγή και αυξάνεται το εισόδημα των αγροτών.

2.8 Ο νόμος 3299/2004 για την ενίσχυση των ιδιωτικών επενδύσεων

Αφορά βασικό σχέδιο νόμου που στη βουλή εγκρίθηκε κατά πλειοψηφία και αφορούσε άμεσες ενισχύσεις επενδυτών, φορολογικές απαλλαγές και επιδοτήσεις επιτοκίων. Μέσω των παρεχόμενων ενισχύσεων έχουμε ανάπτυξη των ιδιωτικών επενδύσεων για την επίτευξη των στόχων της περιφερειακής ανάπτυξης, την αύξηση των θέσεων απασχόλησης, την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων, την αναδιάρθρωση τομέων. Η επιδότηση των τόκων και κλάδων παραγωγής, αξιοποίηση επιχειρηματικών ευκαιριών στον ελληνικό χώρο.

Η προστασία του περιβάλλοντος και η εξοικονόμηση ενέργειας. Έχουμε ορισμένα είδη παρεχόμενων ενισχύσεων όπως είχε προαναφερθεί και σε προηγούμενο άρθρο

ως είδη κινήτρων όπως η επιχορήγηση, η επιδότηση των τόκων, η επιδότηση της χρηματοδοτικής μίσθωσης, η φορολογική απαλλαγή και κάποια ειδικά κίνητρα. Όσον αφορά την επιχορήγηση αφορά τη δωρεάν παροχή από το Δημόσιο για κάλυψη μέρους της ενισχυόμενης δαπάνης της επένδυσης ή του επιχειρηματικού σχεδίου συνιστά από το Δημόσιο τμήμα των καταβαλλόμενων τόκων των μεσομακροπρόθεσμων δανείων τετραετούς διάρκειας για την υλοποίηση της ενισχυόμενης δαπάνης της επένδυσης. Αντίστοιχα η επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης βοηθάει τη κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλόμενων τόκων χρηματοδοτικής μίσθωσης για την απόκτηση χρήσης μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού. Η φορολογική απαλλαγή που κυμαίνεται μέχρι ενός ποσοστού του συνόλου της επένδυσης και της αξίας της χρηματοδοτικής μίσθωσης για την απόκτηση μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού συμβάλλει στην απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος μη διανεμόμενων κερδών της πρώτης δεκαετίας για το σχηματισμό ισόποσου αφορολόγητου αποθεματικού. Ακόμη τα ειδικά κίνητρα αφορούν βιομηχανικές, μεταλλευτικές και τουριστικές επενδύσεις. Για την εφαρμογή των νόμων οι φορείς διακρίνονται σε νέους και παλαιούς. Αφορούν εταιρείες που συγχωνεύτηκαν ή απορροφήθηκαν από άλλες εταιρείες ή συγχωνεύτηκαν από άλλες. Οι παλαιοί φορείς κάνουν αίτηση για ενίσχυση με τη παρέλευση πενταετίας. Για τα παραπάνω παρέχονται όλα τα είδη ενισχύσεων όπως της επιχορήγησης, της επιδότησης τόκων, της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης, φορολογικής απαλλαγής, και επιδότησης τόκων. Για τις επενδύσεις χρηματοδοτικής εξοπλισμού νέων φορέων χρησιμοποιούνται η επιχορήγηση, η επιδότηση τόκων, η φορολογική απαλλαγή, και επιδότηση τόκων. Ακόμα για επενδύσεις μίσθωσης νέου μηχανολογικού εξοπλισμού παρέχεται η επιδότηση των τόκων και οι φορολογικές απαλλαγές. Όσον αφορά τις επενδύσεις των ΟΤΑ ή της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης από παλαιούς φορείς έχουμε όλα τα είδη ενισχύσεων εναλλακτικά. Οι σχετικές επενδύσεις και δαπάνες αφορούν τη κατασκευή βιομηχανοστασίων, αποθηκευτικών χώρων, βιοτεχνικών χώρων, εγκατάσταση μηχανημάτων και λοιπού εξοπλισμού. Δαπάνες για επέκταση βιοτεχνικών χώρων. Πρέπει να αναφερθεί ότι υπάρχουν κάποιες προϋποθέσεις και κάποιο περιορισμοί στη χορήγηση των ενισχύσεων. Συγκεκριμένα οι επενδύσεις και τα προγράμματα χρηματοδοτικής μίσθωσης για να υπαχθούν στις επενδύσεις πρέπει να υπερβαίνουν ένα ελάχιστο ποσό. Ακόμη υπάρχει κάποιος περιορισμός στο ποσό της παρεχόμενης επιχορήγησης και επιδότησης χρηματοδοτικής

μίσθωσης. Ακόμα οι επιχειρήσεις και οι επιχειρηματικοί φορείς που έχουν ως καθεστώς ενίσχυσης είτε επιχορήγηση είτε επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης λειτουργούν με μορφή εταιρείας έως την εκταμίευση της πρώτης δόσης. Απαιτείται ίδια συμμετοχή του επενδυτή στις επενδύσεις που ανήκει στο καθεστώς της επιχορήγησης και επιδότησης τόκων. Πρέπει να οριστεί και μια παράταση της προθεσμίας ολοκλήρωσης της επένδυσης ή του προγράμματος χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού που εντάσσεται στις ενισχύσεις της επιχορήγησης και επιδότησης τόκων και επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης. Επίσης τοποθετείται έναρξη των επενδύσεων και προγραμμάτων χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού στις επιχειρήσεις επιχορήγησης των τόκων και χρηματοδοτικής μίσθωσης. Σίγουρα υπάρχουν προϋποθέσεις και όροι για το επενδυτικό δάνειο, της χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού και της επιδότησης τόκων. Πρέπει να αναφερθεί ότι υπάρχουν και κριτήρια υπαγωγής στο καθεστώς των ενισχύσεων της επιχορήγησης και επιδότησης τόκων και χρηματοδοτικής μίσθωσης και κάποιες αρμοδιότητες και διαδικασίες εφαρμογής των ενισχύσεων. Υπάρχουν και κάποιες περιπτώσεις καταβολής των ενισχύσεων και ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης.

Όσον αφορά τους περιορισμούς τις επενδύσεις που δε μπορούν να υπερβαίνουν ένα ελάχιστο ποσό για την ενίσχυση με την επιχορήγηση και επιδότηση τόκων και επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης ορίζεται με απόφαση του υπουργείου οικονομικών ελάχιστο ύψος για ορισμένους κλάδους οικονομικών δραστηριοτήτων ή περιοχές που παρουσιάζουν ειδικά προβλήματα.

Όσον αφορά το περιορισμό στο ποσό της παρεχόμενης μίσθωσης και παρεχόμενης επιχορήγησης, οι επενδυτές στην οικονομοτεχνική μελέτη υποβάλλουν τεκμηριωμένη ανάλυση σχετικά με δημιουργούμενες θέσεις απασχόλησης σε όλα τα επίπεδα της επιχείρησης. Για να καθοριστεί το ποσό της ενίσχυσης, ο αριθμός των δημιουργούμενων από την επένδυση και πρόγραμμα χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού θέσεων απασχόλησης καθορίζεται από την αρμόδια επιτροπή και γνωμοδοτική επιτροπή στα πλαίσια αξιολόγησης βιωσιμότητας της επιχείρησης και του προγράμματος χρηματοδοτικής μίσθωσης και τίθεται στην απόφαση υπαγωγής.

Ακόμη για την ίδια συμμετοχή του στις επενδύσεις για το καθεστώς της επιχορήγησης και της επιδότησης τόκων, το ποσοστό του επενδυτή όχι κατώτερο του 40% των ενισχυόμενων δαπανών, και δεν είναι δυνατό να μειωθεί κατά τη διάρκεια της επένδυσης. Στο θέμα της αναμόρφωσης του κόστους γίνεται μετά από

αίτηση του επενδυτή μετά την υλοποίηση του 50% της επένδυσης και του προγράμματος χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού.

Στη συνέχεια για τη παράταση της προθεσμίας ολοκλήρωσης επένδυσης για χρηματοδοτική μίσθωση, επιχορήγηση, και επιδότηση τόκων, η προβλεπόμενη προθεσμία για την απόφαση υπαγωγής της επένδυσης παρατείνεται κατά δύο έτη ανώτατο όριο με τον όρο ότι η υποβολή του αιτήματος γίνεται το αργότερο εντός αποκλειστικής ημερομηνίας από τη λήξη της προθεσμίας ολοκλήρωσης. Καθορίστηκε στην απόφαση υπαγωγής αρχικά μέχρι την υπαγωγή του σχετικού αιτήματος για τη πραγματοποίηση του 50% του σχετικού εγκριθέντος έργου.

Όσον αφορά την έναρξη των επενδύσεων και των προγραμμάτων χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού γίνεται με την υποβολή των απαραίτητων δικαιολογητικών και αίτηση υπαγωγής στην αρμόδια υπηρεσία υπαγωγής των διατάξεων. Στην αίτηση υποβολής δε συνυπολογίζονται επενδυτικά έργα, συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού που πραγματοποιήθηκαν πριν την ημερομηνία υποβολής της αίτησης. Η έναρξη της επένδυσης του προγράμματος χρηματοδοτικής μίσθωσης ή του επιχειρηματικού σχεδίου γίνεται μόνο με αποκλειστική γνώμη του επενδυτή. Όσον αφορά τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς για το επενδυτικό δάνειο πρέπει να είναι μεσομακροπρόθεσμο. Πρέπει να έχει τη μορφή τραπεζικού δανείου ή ομολογιακού δανείου, να είναι τετραετούς διάρκειας, να έχει εγκριθεί από τη χρηματοδοτούσα τράπεζα, να λαμβάνεται για τη πραγματοποίηση του επενδυτικού ή επιχειρηματικού σχεδίου.

Ακόμη για τις όρους της επιδότησης των τόκων πρέπει να είναι για διάστημα έξι ετών. Η επιδότηση των τόκων παρέχεται υπό τον όρο ότι οι τόκοι το επιτόκιο δε παρέχονται από άλλη πηγή. Η επιδότηση των τόκων για την ενίσχυση της επιχορήγησης καταβάλλεται εφόσον έχουν εκδοθεί η απόφαση ολοκλήρωσης της επένδυσης και η απόφαση έναρξης της παραγωγικής λειτουργίας της και τηρούνται οι όροι υπαγωγής. Όσο αφορά τις προϋποθέσεις και τους περιορισμούς και τους όρους της χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού, η επιδότηση για απόκτηση χρήσης καινούργιου μηχανολογικού εξοπλισμού παρέχεται μετά τη λήξη της μίσθωσης και ο εξοπλισμός στη κυριότητα της επιχείρησης. Αυτό περιλαμβάνεται σαν όρος στη χρηματοδοτική σύμβαση. Οι συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης συνάπτονται και με χρηματοδοτικούς οργανισμούς ή εταιρείες χρηματοδοτικής μίσθωσης χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στις περιπτώσεις της χρήσης εξοπλισμού με χρηματοδοτική μίσθωση, συνδυάζεται και με επένδυση, στο καθεστώς της

επιχορήγησης και επιδότησης τόκων, η επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης καταβάλλεται ενώ έχει γίνει έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας της επένδυσης.

Τα ποσά των δόσεων της επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης που εισπράττει η επιχείρηση μειώνουν το ποσό των δαπανών χρηματοδοτικής μίσθωσης που αφαιρούνται από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης για να υπολογιστούν τα καθαρά κέρδη που φορολογούνται. Ο σχετικός όρος περιλαμβάνεται στις όποιες αποφάσεις υπαγωγής.

Ο νόμος αυτός ασχολείται με τα κριτήρια και τις προϋποθέσεις βάσει των οποίων μπορούν να ενισχυθούν οι επενδύσεις στις περιφέρειες προκειμένου οι περιφέρειες να γίνουν πιο ανταγωνιστικές, να αποκτήσουν συγκριτικό πλεονέκτημα, και να αντιμετωπιστούν τα δημοσιονομικά ελλείμματα, το περιφερειακό πρόβλημα, να βελτιωθούν ο εξοπλισμός, η καινοτομία και ο τρόπος παραγωγής στις βιομηχανίες σε ποιότητα και ποσότητα. Οι ρυθμίσεις και οι όποιες βελτιώσεις στα δάνεια, στις επενδύσεις στόχο έχουν τη εποικοδομητικότερη ρύθμιση των περιφερειακών προβλημάτων, τη ρύθμιση των επενδύσεων προκειμένου να καλυφθούν βασικές ανάγκες για τη λειτουργία των επιχειρήσεων όσον αφορά τον εξοπλισμό τους, τις λειτουργίες τους και οτιδήποτε αφορά το τρόπο που κυλούν οι επενδύσεις.

Οι περιφέρειες με καλύτερη ρύθμιση της παραγωγής τους θα είναι σε θέση όλο και περισσότερες επενδύσεις να προσελκύουν και να βελτιώνουν τα μακροοικονομικά ελλείμματα και μεγέθη, και να βελτιώνεται το εισόδημα των αγροτών.

Ο παραπάνω νόμος συνδυάζεται και με τις δημόσιες επενδύσεις για τη προστασία και την αύξηση του εισοδήματος των αγροτών, για την οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη, για την αξιοποίηση των οικονομικών πόρων, για την εκμετάλλευση των οικονομιών συγκέντρωσης, των οικονομιών κλίμακας, των οικονομιών έντασης κεφαλαίου, εργασίας και την κάλυψη μακροοικονομικών ελλειμμάτων και την αύξηση της αποδοτικότητας και παραγωγικότητας της παραγωγής σε ποιότητα και ποσότητα. Οι ιδιωτικές επενδύσεις αναπτύσσουν την ιδιωτική πρωτοβουλία και αναπτύσσεται και η επιχειρηματικότητα με στόχο την ανάπτυξη και την ανάπτυξη της καινοτομίας, και της μακροοικονομικής σταθερότητας μέσω του τέλει ανταγωνισμού. Όλοι οι παράγοντες της τεχνολογίας, επιχειρηματικότητας, καινοτομίας, οικονομιών έντασης κεφαλαίου, εργασίας σε συνδυασμό και με τις εμπορικές δραστηριότητες εισαγωγές εξαγωγές και με μια πλεονασματική οικονομία οριοθετούν στο να έχουμε αύξηση των

οικονομιών κλίμακας και αύξηση κεφαλαίων, και επενδύσεων ιδιωτικών που αναπτύσσει την επιχειρηματικότητα.

Κοινωνική Ευημερία σε Περιφερειακό Επίπεδο

Παρακάτω παρουσιάζεται η κοινωνική ευημερία σε περιφερειακό επίπεδο και παρουσίαση των περιφερειακών ανισοτήτων βάσει του νόμου 1892/90 με ποσοτικά δεδομένα και πως έχει επηρεαστεί η ανάπτυξη και η παραγωγικότητα και οι κλάδοι της ανά περιφέρεια

Οι δείκτες μέτρησης της κοινωνικής ευημερίας επιβεβαιώνουν τη σημαντική υπεροχή της περιφέρειας της Αττικής, σε σχέση με όλες τις άλλες περιφέρειες της χώρας. Στις κατά κεφαλή καταθέσεις στις Τράπεζες πάνω από τον εθνικό μέσο όρο είναι μόνο η Αττική και το Νότιο Αιγαίο, στην κατά κεφαλή κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας αντίστοιχα είναι μόνο η Αττική, στον αριθμό γιατρών ανά 1000 κατοίκους είναι μόνο η Αττική και η Κεντρική Μακεδονία, στον αριθμό των επιβατηγών αυτοκινήτων ανά 1000 κατοίκους είναι μόνο η Αττική και στις τηλεφωνικές συσκευές ανά 100 κατοίκους είναι μόνο οι περιφέρειες του Νοτίου Αιγαίου, της Αττικής και των νησιών του Ιονίου.

Οι ανισότητες στα επίπεδα κοινωνικής ευημερίας δεν εξαντλούνται στους παραπάνω δείκτες. Η κοινωνική πρόνοια, η εκπαίδευση, η πρόσβαση στις πολιτιστικές δραστηριότητες και στην ψυχαγωγία π.χ. είναι επίσης σημαντικές παράμετροι που επηρεάζουν τις ανισότητες στις ευκαιρίες εξέλιξης, δημιουργίας και προόδου σε όλες τις εκδηλώσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας. Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι η πορεία στο δρόμο για την εξίσωση «των επιπέδων ποιότητας ζωής», σε διαπεριφερειακή αλλά και σε ενδοπεριφερειακή κλίμακα, πρέπει να συνεχιστεί και να επιταχυνθεί. Παρακάτω φαίνεται το επίπεδο ΑΕΠ για κάθε περιφέρεια και πόσο συγκριτικά η μια είναι πιο εκπαιδευμένη από την άλλη, Πρέπει να σημειωθεί ότι η διαμόρφωση των παρακάτω ΑΕΠ πέρα από τη διαμόρφωση της περιφερειακής πολιτικής είναι χαρακτηριστικό των περιφερειακών ανισοτήτων στις περιφέρειες και χαρακτηριστικό του τρόπου με τον οποίο αυξάνεται το αγροτικό εισόδημα. Στόχο η διαμόρφωση της περιφερειακής πολιτικής να επέλθει η οικονομική ανάπτυξη, οι θετικές οικονομίες κλίμακας, η βιώσιμη ανάπτυξη. Σε αυτά ρόλο θα παίζει η καινοτομία, οι οικονομίες έντασης κεφαλαίου, εργασίας, η τεχνογνωσία, η τεχνολογία, η επενδυτική δραστηριότητα εμπορική δραστηριότητα, οι εισαγωγές, οι εξαγωγές, η

μακροοικονομική και η δημοσιονομική ισορροπία και η βελτίωση της παραγωγής σε ποιότητα και ποσότητα.

Από τη διάρθρωση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ παρατηρούμε ότι οι περιφερειακές ανισότητες είναι μικρότερες στη Θράκη από ότι στη Μακεδονία, τη Στερεά Ελλάδα, το Αιγαίο και σε αυτό ρόλο παίζει η περιφερειακή οικονομική πολιτική που ασκείται η εμπορική, και επενδυτική δραστηριότητα που ασκείται είτε σε εισαγωγές εξαγωγές, είτε σε ιδιωτικές δημόσιες επενδύσεις. Στόχο έχουν να δημιουργήσουν τις απαιτούμενες οικονομίες κλίμακας τα πλεονάσματα, την αύξηση της παραγωγής σε ποιότητα και ποσότητα σε συνδυασμό με τη καινοτομία, την επιχειρηματικότητα, τη τεχνογνωσία, τη τεχνολογία σε συνδυασμό και με μια δημοσιονομική ισορροπία.

Πίνακας 4: Διάρθρωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος κατά Περιφέρεια και Νομό (εκ. δρχ, τρέχουσες τιμές).

Περιφέρεια και Νομός	1980	% 1980	1990	% 1990	1994	% 1994
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ	69.001	4,5	445.160	4,8	754.265	4,7
ΕΒΡΟΣ	16.993	1,1	105.770	1,1	188.070	1,2
ΡΟΔΟΠΗ	10.372	0,7	57.221	0,6	98.488	0,6
ΞΑΝΘΗ	8.993	0,6	61.402	0,7	108.267	0,7
ΔΡΑΜΑ	11.235	0,7	80.879	0,9	142.721	0,9
ΚΑΒΑΛΑ	21.408	1,4	139.888	1,5	216.719	1,4
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	241.183	15,8	1.473.887	16,0	2.636.346	16,5
ΣΕΡΡΕΣ	25.349	1,6	132.643	1,4	250.515	1,6
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	132.397	8,7	860.479	9,3	1.530.595	9,6
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	14.961	0,9	81.592	0,9	141.660	0,9
ΚΙΛΚΙΣ	11.510	0,8	68.953	0,7	129.122	0,8
ΠΕΛΛΑ	21.202	1,4	114.641	1,2	206.407	1,3
ΗΜΑΘΙΑ	21.789	1,4	129.952	1,4	219.724	1,4
ΠΙΕΡΙΑ	13.975	0,9	85.627	0,9	158.323	1,0
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	40.313	2,6	273.266	3,0	410.665	2,6
ΦΛΩΡΙΝΑ	6.126	0,4	39.525	0,4	62.589	0,4
ΚΟΖΑΝΗ	24.398	1,6	179.408	1,9	263.687	1,7
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	5.958	0,4	32.017	0,3	50.845	0,3
ΓΡΕΒΕΝΑ	3.831	0,3	22.315	0,2	33.544	0,2
ΗΠΕΙΡΟΣ	35.668	2,3	200.763	2,2	355.080	2,2
ΙΩΑΝΝΙΝΑ	17.005	1,1	94.884	1,0	170.380	1,1
ΑΡΤΑ	8.017	0,5	42.822	0,5	75.340	0,5
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ	3.622	0,2	24.812	0,3	43.849	0,3
ΠΡΕΒΕΖΑ	7.024	0,5	38.244	0,4	65.511	0,4
ΘΕΣΣΑΛΙΑ	97.799	6,4	601.377	6,5	1.023.769	6,4
ΛΑΡΙΣΑ	36.553	2,4	216.625	2,3	370.031	2,3

ΜΑΓΝΗΣΙΑ	29.932	2,0	191.420	2,1	321.434	2,0
ΤΡΙΚΑΛΑ	15.318	1,0	89.410	1,0	143.097	0,9
ΚΑΡΔΙΤΣΑ	15.996	1,0	103.922	1,1	189.207	1,2
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	22.047	1,4	151.383	1,6	271.658	1,7
ΚΕΡΚΥΡΑ	13.119	0,9	88.907	1,0	165.794	1,0
ΛΕΥΚΑΔΑ	2.170	0,1	13.027	0,1	22.000	0,1
ΚΕΦΑΛΛΗΝΙΑ	3.294	0,2	22.876	0,2	39.435	0,2
ΖΑΚΥΝΘΟΣ	3.464	0,2	26.573	0,3	44.430	0,3
ΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ	87.335	5,7	518.533	5,6	931.259	5,8
ΑΙΤΩΛΟΑΚΑΡΝΑΝΙΑ	26.510	1,7	165.274	1,8	300.003	1,9
ΑΧΑΪΑ	39.457	2,6	235.212	2,6	414.621	2,6
ΗΛΕΙΑ	21.368	1,4	118.046	1,3	216.634	1,4
ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΔΑ	113.032	7,4	595.168	6,5	955.414	6,0
ΦΘΙΩΤΙΔΑ	27.525	1,8	148.821	1,6	236.911	1,5
ΕΥΡΥΤΑΝΙΑ	2.600	0,2	15.911	0,2	23.662	0,1
ΦΩΚΙΔΑ	6.806	0,4	36.209	0,4	56.672	0,4
ΒΟΙΩΤΙΑ	35.743	2,3	199.576	2,2	319.986	2,0
ΕΥΒΟΙΑ	40.358	2,6	194.651	2,1	318.183	2,0
ΑΤΤΙΚΗ	575.306	37,8	3.321.894	36,0	5.832.933	36,5
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ	87.616	5,8	505.968	5,5	861.668	5,4
ΚΟΡΙΝΘΙΑ	22.575	1,5	166.086	1,8	273.200	1,7
ΑΡΓΟΛΙΔΑ	15.274	1,0	83.786	0,9	144.473	0,9
ΑΡΚΑΔΙΑ	15.396	1,0	81.000	0,9	131.755	0,8
ΜΕΣΣΗΝΙΑ	22.556	1,5	115.806	1,3	207.686	1,3
ΛΑΚΩΝΙΑ	11.815	0,8	59.291	0,6	104.554	0,7

**Πίνακας 4β (συνέχεια): Διάρθρωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος
κατά Περιφέρειες και Νομούς (εκ. δρχ., τρέχουσες τιμές)**

Περιφέρεια και Νομός	1980	% 1980	1990	% 1990	1994	% 1994
ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	20.646	1,4	121.358	1,3	209.988	1,3
ΛΕΣΒΟΣ	11.685	0,8	65.025	0,7	115.601	0,7
ΧΙΟΣ	4.899	0,3	27.563	0,3	46.352	0,3
ΣΑΜΟΣ	4.062	0,3	28.770	0,3	48.035	0,3
ΝΟΤΙΟ ΑΙΓΑΙΟ	30.771	2,0	252.964	2,7	444.292	2,8
ΚΥΚΛΑΔΕΣ	11.919	0,8	84.951	0,9	137.454	0,9
ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ	18.852	1,2	168.013	1,8	306.838	1,9
ΚΡΗΤΗ	64.152	4,2	502.165	5,4	892.851	5,6
ΧΑΝΙΑ	15.568	1,0	112.551	1,2	208.781	1,3
ΡΕΘΥΜΝΟ	7.640	0,5	59.673	0,6	105.577	0,7
ΗΡΑΚΛΕΙΟ	31.352	2,1	248.521	2,7	456.300	2,9
ΛΑΣΗΘΪ	9.592	0,6	81.420	0,9	122.194	0,8
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	1.523.724	100	9.218.907	100	15.979.072	100

Πηγή: Βάση Περιφερειακών Δεδομένων Ϊ.Π.Α.

Από τα στοιχεία του κατά κεφαλήν ΑΕΠ φαίνεται πάλι ότι στη Θράκη, Ανατολική Μακεδονία, είναι πιο αναπτυγμένες και με λιγότερες περιφερειακές ανισότητες από ότι οι υπόλοιπες περιφέρειες σε Αιγαίο, Ιόνια νησιά, Κρήτη. Αυτό ρόλο παίζει η αυτοματοποίηση της παραγωγής, η βελτίωση του αγροτικού εισοδήματος, η τεχνογνωσία, η καινοτομία, η τεχνολογία και βέβαια η επιχειρηματικότητα σε συνδυασμό με την επενδυτική δραστηριότητα είτε δημόσια είτε ιδιωτική, και με την εμπορική δραστηριότητα εισαγωγές εξαγωγές. Σε όλα αυτά καταλυτικό ρόλο παίζει και η δημοσιονομική ισορροπία και επάρκεια και πρέπει να υπάρχει μέριμνα για τη βελτίωση των παραπάνω δεικτών.

Πίνακας 5: Κατά Κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (εκ.δρχ., τρέχουσες τιμές)

Περιφέρεια και Νομός	1981	1990	1994
ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ	163.980	798.269	1.343.133
ΕΒΡΟΣ	147.125	775.686	1.430.220
ΡΟΔΟΠΗ	129.431	562.787	967.584
ΞΑΝΘΗ	148.665	684.798	1.202.538
ΔΡΑΜΑ	149.200	849.319	1.437.935
ΚΑΒΑΛΑ	230.487	1.038.256	1.559.128
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	180.151	870.402	1.503.114
ΣΕΡΡΕΣ	145.572	695.572	1.261.159
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ	179.897	911.842	1.602.953
ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ	201.185	907.922	1.325.246
ΚΙΛΚΙΣ	171.440	872.072	1.550.526
ΠΕΛΛΑ	213.867	835.477	1.443.907
ΗΜΑΘΙΑ	209.959	938.411	1.525.599
ΠΙΕΡΙΑ	157.450	748.872	1.284.254
ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ	174.404	942.068	136.324
ΦΛΩΡΙΝΑ	161.930	748.346	1.166.698
ΚΟΖΑΝΗ	205.704	1.201.646	1.726.177
ΚΑΣΤΟΡΙΑ	136.828	607.509	977.599
ΓΡΕΒΕΝΑ	120.837	633.075	795.868
ΗΠΕΙΡΟΣ	145.791	603.085	987.731
ΙΩΑΝΝΙΝΑ	151.272	612.070	1.019.625
ΑΡΤΑ	130.866	550.821	928.984
ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ	141.116	583.685	885.008
ΠΡΕΒΕΖΑ	156.166	663.743	1.061.007

Πηγή: Ν Κόνσολας, σύγχρονη περιφερειακή οικονομική πολιτική, Αθήνα, Παπαζήσης 1997, σελ. 252

Όπως φαίνεται και από τη παραγωγικότητα της εργασίας η Ανατολική Μακεδονία και Θράκη σε καλύτερη κατάσταση από Θεσσαλία, Ιόνια νησιά, Αιγαίο, Κρήτη, κάτι που σημαίνει ότι οι περιφερειακές ανισότητες έχουν κατανεμηθεί και αρθεί στο θέμα της παραγωγικότητας με αυτή τη σειρά παρόμοια με τις επενδύσεις και το ΑΕΠ κάτι που έχει προκύψει από τη περιφερειακή οικονομική πολιτική σε εφαρμογή, από τη τεχνολογία τη τεχνογνωσία, τις οικονομίες έντασης εργασίας, κεφαλαίου, και τις οικονομίες κλίμακας τη καινοτομία, και την αυτοματοποίηση της παραγωγής, με αποτέλεσμα τη βελτίωση των περιφερειακών δεικτών. Απο κει και πέρα βασικό παράγοντα με τον οποίο συνδυάζεται η παραγωγικότητα είναι οι επενδύσεις ιδιωτικές και δημόσιες, η εμπορική δραστηριότητα εισαγωγές, εξαγωγές και μια δημοσιονομική σταθερότητα οποία τώρα τείνει να αρθεί λόγω της κρίσης και μια βιώσιμη ανάπτυξη και συνοχή η οποία πάει να δημιουργηθεί σε μια τελείως ανταγωνιστική οικονομίας με τη μεγιστοποίηση του κέρδους και την ελαχιστοποίηση του κόστους.

Τιμές 1970 σε δρχ

Πίνακας 6: Παραγωγικότητα της εργασίας*

	1981	1991	1994
1. Αν. Μακεδονία και Θράκη	98.505	122.192	103.795
2. Κεντρική Μακεδονία	119.945	133.196	129.342
3. Δυτική Μακεδονία	114.933	172.096	122.562
4. Ήπειρος	94.854	109.703	110.704
5. Θεσσαλία	109.202	127.533	128.185
6. Ιόνια Νησιά	98.358	123.675	114.849
7. Δυτική Ελλάδα	102.107	116.992	132.459
8. Στερεά Ελλάδα	157.037	173.709	186.446
9. Αττική	144.495	156.703	136.219
10. Πελοπόννησος	112.648	126.595	124.522
11. Β. Αιγαίο	97.185	129.619	129.503
12. Ν. Αιγαίο	128.923	162.640	139.400
13. -Κρήτη	95.614	124.722	134.002
Σύνολο Χώρας	123.438	141.307	135.480

*Τιμές 1970 σε δρχ

Πηγή: Βάση Περιφερειακών Δεδομένων

**6. Κατάταξη των περιφερειών ως προς το δυναμισμό τους στους
τομείς της παραγωγής**

Με την αξιοποίηση της κλαδικής κατανομής της απασχόλησης είναι δυνατή η ταξινόμηση των ελληνικών νομών, ως προς το δυναμισμό τους στους τρεις τομείς της παραγωγής, για την περίοδο 1981-1991. Πρέπει να σημειωθεί ότι η ταξινόμηση αυτή αφορά την πορεία της απασχόλησης και δεν αντικατοπτρίζει πλήρως τις δευτερογενείς επιδράσεις και τις εξελίξεις στο εισόδημα.

Η ταξινόμηση γίνεται με τη βοήθεια σταυροειδών διαγραμμάτων, όπου στις στήλες μετράται ο ρυθμός μεταβολής και στις γραμμές το εξεταζόμενο μέγεθος. Έτσι προσδιορίζονται τέσσερις ομάδες περιφερειών:

α. *Δυναμικές*, αυτές που έχουν συμμετοχή στο διερευνώμενο χαρακτηριστικό μεγαλύτερη της εθνικής και ρυθμό μεταβολής του στο νομό μεγαλύτερο από τον εθνικό ρυθμό μεταβολής.

β. *Αναπτυσσόμενες*, αυτές που έχουν συμμετοχή στο διερευνώμενο χαρακτηριστικό μεγαλύτερη της εθνικής και ρυθμό μεταβολής του στο νομό μικρότερο από τον εθνικό ρυθμό μεταβολής.

γ. *Φθίνουσες*, αυτές που έχουν συμμετοχή στο διερευνώμενο χαρακτηριστικό μικρότερη της εθνικής και ρυθμό μεταβολής του στο νομό μεγαλύτερο από τον εθνικό ρυθμό μεταβολής.

δ. *Προβληματικές*, αυτές που έχουν συμμετοχή στο διερευνώμενο χαρακτηριστικό μικρότερη της εθνικής και ρυθμό μεταβολής του στο νομό μικρότερο από τον εθνικό μέσο ρυθμό μεταβολής.

Όπως φαίνεται από τους πίνακες η ταξινόμηση των νομών, κατά τομέα παραγωγής μας δίνει την παρακάτω εικόνα:

Πίνακας 7: Ταξινόμηση των νομών ως προς το βαθμό ανάπτυξης του πρωτογενούς τομέα

1991	A/E > 100	A/E < 100
1981-1991	Γεωργικό Προσανατολισμού	Χαμηλού Γεωργικού Προσανατολισμού
ΔA > 100	Έβρος, Ξάνθη, Ροδόπη, Καβάλα, Χαλκιδική, Κιλκίς, Πέλλα, Ημαθία, Πιερία, Γρεβενά, Λάρισα, Κεφαλλονιά, Ιωάννινα, Πρέβεζα, Θεσπρωτία, Αχαΐα, Βοιωτία, Ηλεία, Εύβοια, Κόρινθος, Αργολίδα, Λακωνία, Ηρακλείου, Λασιθίου	Θεσσαλονίκη, Αττική, Δωδεκάνησα
ι	Γεωργικές Περιφέρειες με έντονο τομεακό αναπροσανατολισμό	Χωρίς Γεωργικό αναπροσανατολισμό με έντονες τάσεις τομεακής αναδ/ρθρωσης
ΔA < 100	Δράμα, Σέρρες, Φλώρινα, Αρτα, Τρίκαλα, Καρδίτσα, Κέρκυρα, Λευκάδα, Ζάκυνθος, Φθιώτιδα, Αιτωλοακαρνανία, Ευρυτανία, Φωκίδα, Αρκαδία, Μεσσηνία, Λέσβος, Σάμος, Κυκλάδες, Χανιά, Ρέθυμνο	Κοζάνη, Καστοριά, Μαγνησία, Χίος

Στον πρωτογενή τομέα: Η πρώτη κατηγορία νομών είναι αυτοί που έχουν έντονο γεωργικό προσανατολισμό και παρουσιάζουν μικρότερη κάμψη της

απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα από την αντίστοιχη του συνόλου της χώρας. Πρόκειται για τους νομούς Έβρου, Ξάνθης, Ροδόπης, Καβάλας, Χαλκιδικής, Κιλκίς, Πέλλας, Ημαθίας, Πιερίας, Γρεβενών, Λάρισας, Κεφαλονιάς, Ιωαννίνων, Πρέβεζας, Θεσπρωτίας, Αχαΐας, Βοιωτίας, Ηλείας, Εύβοιας, Κορίνθου, Αργολίδας, Λακωνίας, Ηρακλείου και Λασιθίου. Γεωργικοί νομοί με έντονο τομεακό αναπροσανατολισμό είναι αυτοί της Δράμας, των Σερρών, της Φλώρινας, της Άρτας, των Τρικάλων, της Καρδίτσας, της Κέρκυρας, της Λευκάδας, της Ζακύνθου, της Φθιώτιδας, της Αιτωλοακαρνανίας, της Ευρυτανίας, της Φωκίδας, της Αρκαδίας, της Μεσσηνίας, της Λέσβου, της Σάμου, των Κυκλάδων, των Χανίων και του Ρεθύμνου. Οι νομοί Αττικής, Θεσσαλονίκης και Δωδεκανήσου κατατάσσονται στην ομάδα χαμηλού γεωργικού προσανατολισμού, ενώ οι νομοί Κοζάνης, Καστοριάς, Μαγνησίας και Χίου είναι νομοί χωρίς γεωργικό προσανατολισμό με έντονες τάσεις τομεακής αναδιάρθρωσης

Πίνακας 8 : Ταξινόμηση των νομών ως προς το βαθμό ανάπτυξης του δευτερογενούς τομέα

1991	I/E > 100	I/E < 100
1981-1991	Δυναμικοί	Αναπτυσσόμενοι
ΔI > 100	Θεσσαλονίκη, Καβάλα, Δράμα, Χαλκιδική, Βοιωτία, Κοζάνη, Φωκίδα, Κυκλάδες,	Δωδεκάνησα, Ροδόπη, Πέλλα, Ημαθία, Πιερία, . Λάρισα, Κεφαλλονιά, Πρέβεζα, Θεσπρωτία, Ηλεία, Κόρινθος, Αργολίδα, Λακωνία, Ηρακλείου, Λασιθίου, Σέρρες, Φλώρινα, Τρίκαλα, Καρδίτσα, Κέρκυρα, Λευκάδα, Ζάκυνθος, Ευρυτανία, Φθιώτιδα, Σάμος, Αιτωλοακαρνανία, Αρκαδία, Λέσβος, Χανιά, Ρέθυμνο, Χίος
	Φθίνοντες	Προβληματικοί
ΔI < 100	Αττική, Εύβοια, Αχαΐα, Καστοριά, Μαγνησία, Άρτα,	Έβρος, Ξάνθη, Κιλκίς, Γρεβενά, Ιωάννινα, Φθιώτιδα, Μεσσηνία

Στο δευτερογενή τομέα: *Δυναμικοί είναι οι νομοί:* Θεσσαλονίκης, Καβάλας, Δράμας, Χαλκιδικής, Βοιωτίας, Κοζάνης, Φωκίδας και Κυκλάδων. *Αναπτυσσόμενοι* είναι οι νομοί: Δωδεκανήσου, Ροδόπης, Πέλλας, Ημαθίας, Πιερίας, Λάρισας, Κεφαλονιάς, Πρέβεζας, Θεσπρωτίας, Ηλείας, Κορίνθου, Αργολίδας, Λακωνίας, Ηρακλείου, Λασιθίου, Σερρών, Φλώρινας, Τρικάλων, Καρδίτσας, Κέρκυρας, Λευκάδας, Ζακύνθου, Ευρυτανίας, Φθιώτιδας, Σάμου, Αιτωλοακαρνανίας, Αρκαδίας, Καστοριάς, Μαγνησίας και Άρτας είναι *φθίνοντες*, ενώ οι υπόλοιποι νομοί - Έβρου, Ξάνθης, Κιλκίς, Γρεβενών, Ιωαννίνων, Φθιώτιδας και Μεσσηνίας- είναι *προβληματικοί* ως προς την ανάπτυξη του δευτερογενούς τομέα.

Πίνακας 8 : Ταξινόμηση των νόμων ως προς τον βαθμό ανάπτυξης του τριτογενούς τομέα

1991	S/E > -100	S/E < 100
1981-1991	Δυναμικοί	Αναπτυσσόμενοι
AS > 100	Θεσσαλονίκη, Κέρκυρα, Χίος, Δωδεκάνησα,	Ροδόπη, Πέλλα, Ημαθία, Πιερία, Λάρισα, Πρέβεζα, Θεσπρωτία, Ηλεία, Κόρινθος, Αργολίδα, Λακωνία, Ηρακλείου, Λασιθίου, Σέρρες, Φλώρινα, Αχαΐα, Τρίκαλα, Καρδίτσα, Ζάκυνθος, Γρεβενά, Χανιά, Φθιώτιδα, Αιτωλοακαρνανία, Ρέθυμνο, Έβρος, Κιλκίς, Ιωάννινα, Φθιώτιδα, Μεσσηνία, Καβάλα, Χαλκιδική, Βοιωτία, Φωκίδα, Εύβοια, Μαγνησία,
	Φθίνοντες	Προβληματικοί
ΔΙ < 100	Αττική,	Ξάνθη, Δράμα, Καστοριά, Κοζάνη, Άρτα, Λευκάδα, Κεφαλλονιά, Ευρυτανία, Αρκαδία, Λέσβος, Σάμος, Κυκλάδες,

Στον τριτογενή τομέα: Δυναμικοί νομοί ως προς τον τριτογενή τομέα είναι: οι νομοί Θεσσαλονίκης, Κέρκυρας, Χίου και Δωδεκανήσου. Στους αναπτυσσόμενους κατατάσσονται οι νομοί: Ροδόπης, Πέλλας, Ημαθίας, Πιερίας, Λάρισας, Πρέβεζας, Θεσπρωτίας, Ηλείας, Κορίνθου, Αργολίδας, Λακωνίας, Ηρακλείου, Λασιθίου, Σερρών, Φλώρινας, Αχαΐας, Τρικάλων, Καρδίτσας, Ζακύνθου, Γρεβενών, Χανίων, Φθιώτιδας, Αιτωλοακαρνανίας, Ρεθύμνου, Έβρου, Κιλίκης, Ιωαννίνων, Φθιώτιδας, Μεσσηνίας, Καβάλας, Χαλκιδικής, Βοιωτίας, Φωκίδας, Εύβοιας και Μαγνησίας. Προβληματικοί είναι οι νομοί Ξάνθης, Δράμας, Καστοριάς, Κοζάνης, Άρτας, Λευκάδας, Κεφαλληνίας, Ευρυτανίας, Αρκαδίας, Λέσβου, Σάμου και Κυκλάδων. Τέλος, φθίνων χαρακτηρίζεται ο νομός Αττικής.

Πίνακας 9: Ταξινόμηση των περιφερειών σύμφωνα με το δυναμισμό τους στους τρεις τομείς της οικονομίας

ΤΟΜΕΑΣ	Δυναμικές ¹	Αναπτυσσόμενες ²	Φθίνουσες ³	Προβληματικές ⁴
Πρωτογενής *	Αν. Μακεδονία & Θράκη, Κ. Μακεδονία, Θεσσαλία, Πελοπόννησος, Στερεά Ελλάδα, Κρήτη	Αττική	Ήπειρος, Ιόνιοι Νήσοι,	Ν. Β. Αιγαίου, Ν. Αιγαίου ■
Δευτερογενής		Αν. Μακεδονία & Θράκη, Θεσσαλία, Ήπειρος, Ιόνιοι Νήσοι, Ν. Αιγαίου, Πελοπόννησος, Κρήτη	Αττική, Κ. Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία, Στερεά Ελλάδα	Δυτ. Ελλάδα, Ν. Β. Αιγαίου,
Τριτογενής	Αττική	Δυτική Μακεδονία, Ανατ. Μακεδονία & Θράκη/Κ. Μακεδονία	Ν. Β. Αιγαίου, Ν. Αιγαίου	Θεσσαλία, Ήπειρος, Ιόνιοι Νήσοι, Δυτική Ελλάδα, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησος, Κρήτη

Οι στήλες ταξινόμησης τον πρωτογενούς τομέα έχουν την εξής έννοια:

1. Γεωργικού προσανατολισμού
2. Χαμηλού γεωργικού προσανατολισμού
3. Γεωργικές περιφέρειες με έντονο γεωργικό αναπροσανατολισμό
4. Χωρίς γεωργικό αναπροσανατολισμό με έντονες τάσεις τομεακής αναδιάρθρωσης.

Στον Πίνακα 9 παρουσιάζεται συγκεντρωτικά η ταξινόμηση των 13 περιφερειών της χώρας, σύμφωνα με τον δυναμισμό τους στον κάθε τομέα παραγωγής. Από την ανάλυση του προκύπτει ότι:

Όλες οι ακριτικές περιφέρειες της Ηπειρωτικής Ελλάδας, εκτός από την Ήπειρο, είναι δυναμικές γεωργικού προσανατολισμού με μικρές τάσεις εγκατάλειψης του πρωτογενούς τομέα.

- Στο δευτερογενή τομέα παρατηρείται το φαινόμενο ότι πρώην δυναμικές κεντρικές περιφέρειες εμφανίζονται φθίνουσες (Αττική, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία και Στερεά Ελλάδα) ή προβληματικές (Δυτική Ελλάδα). Αντιθέτως παρατηρείται σχετική ανάπτυξη στις περιμετρικές και νησιωτικές περιφέρειες (εκτός των Νησιών Βορείου Αιγαίου).

- Οι νησιωτικές περιφέρειες της χώρας, δηλαδή τα νησιά του Βορείου Αιγαίου, του Νοτίου Αιγαίου και τα Ιόνια Νησιά δεν εμφανίζονται ως δυναμικές στον τριτογενή τομέα. Ιδιαίτερα οι περιφέρειες των Νησιών Βορείου Αιγαίου και Νοτίου Αιγαίου, που ήταν δυναμικές σε προηγούμενες περιόδους, τώρα εμφανίζονται ως φθίνουσες.

Στον Πίνακα 10 παρουσιάζονται τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των Ελληνικών περιφερειών, με βάση την ανάλυση 20 χαρακτηριστικών, που αφορούν πέντε διαστάσεις της διάρθρωσης των περιφερειών:

- κλαδική διάρθρωση και διάρθρωση της απασχόλησης (συμμετοχή του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα και των υπηρεσιών στη συνολική απασχόληση),
- επιχειρηματικότητα και εξωτερικός έλεγχος (απασχόληση εξωτερικά ελεγχόμενη, μονάδες μεταποίησης με απασχολούμενους περισσότερους των είκοσι, είκοσι έως διακόσιους και περισσότερους των διακοσίων),
- ανθρώπινο κεφάλαιο (φοίτηση σε δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ποσοστό πτυχιούχων, δαπάνη σε Έρευνα και Ανάπτυξη),

- υποδομές, αστικοποίηση (ποσοστό πληθυσμού σε πόλεις άνω των 50.000 κατοίκων, οδικό δίκτυο, επίπεδο επικοινωνιών, περιφερειακή υποδομή),
- τοπικές αρνητικές ή θετικές οικονομίες (συμμετοχή της περιφέρειας στο προϊόν του κλάδου της κλωστοϋφαντουργίας, εγκληματικότητα, μόλυνση περιβάλλοντος).

Η επεξεργασία των στοιχείων στη συνέχεια έγινε με βάση την Ανάλυση Παραγόντων. Από την παραπάνω ανάλυση προκύπτουν τα ακόλουθα βασικά χαρακτηριστικά του Ελληνικού περιφερειακού προβλήματος:

- Στον πληθυσμό, παρά την κάμψη των ρυθμών, παρατηρείται υψηλή συγκέντρωση στην Αθήνα και Θεσσαλονίκη και χαμηλά ή αρνητικά ποσοστά μεταβολής στις περιμετρικές περιφέρειες της χώρας. Παρακάτω βάσει της ανάλυσης που έχει προηγηθεί φαίνεται ποιοι τομείς σε κάθε περιφέρεια και νομό είναι αναπτυγμένοι και ποιοι όχι,

Πίνακας 10 : Πλεονεκτήματα-Μειονεκτήματα Ελληνικών Περιφερειών

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	πρωτογενής τομέας	ορεινή μορφολογία, υποδομές, επαγγελματικές ειδικεύσεις
Κεντρική Μακεδονία	δευτερογενής τομέας, υποδομές, αγορές	
Δυτική Μακεδονία	βιομηχανικό σύμπλεγμα, πρώτες ύλες	ορεινή μορφολογία, υποδομές
Θεσσαλία	βιομηχανικό σύμπλεγμα, υποδομή, πρωτογενής τομέας	κλαδική διάρθρωση
Ήπειρος		ορεινή μορφολογία, υποδομή
Δυτική Ελλάδα	βιομηχανικό σύμπλεγμα, υποδομές, πρωτογενής τομέας	κλαδική διάρθρωση,
Ιόνια Νησιά	Τουρισμός	νησιωτικός χώρος, υποδομές
Στερεά Ελλάδα	βιομηχανικό σύμπλεγμα, υποδομές, αγορές	
Αττική	δευτερογενής τομέας, υποδομές, ανθρώπινο κεφάλαιο, μητροπολιτική περιφέρεια	περιβαλλοντική ρύπανση

Πελοπόννησος		ορεινή μορφολογία, υποδομές, δευτερογενής τομέας
Βόρειο Αιγαίο	Τουρισμός	νησιωτικός χώρος, υποδομές, επαγγελματικές ειδικεύσεις
Νότιο Αιγαίο	Τουρισμός	νησιωτικός χώρος, επαγγελματικές ειδικεύσεις
Κρήτη	πρωτογενής τομέας, τουρισμός, έρευνα	Υποδομές

Πηγή : Ν. Κόνσολας ,όπ.

Στην απασχόληση, υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη. Για εξειδίκευση στο δευτερογενή τομέα διακρίνονται περιφέρειες γύρω από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη (Αττική, Στερεά, Κεντρική Μακεδονία και Δυτική Μακεδονία), ενώ για εξειδίκευση στον τριτογενή τομέα η Αττική και τα Νησιά του Αιγαίου.

Συσσώρευση ανέργων χαρακτηρίζει την Αττική και την Κεντρική Μακεδονία, ενώ υψηλή ανεργία παρουσιάζουν περιμετρικές, ορεινές και νησιωτικές μη τουριστικές περιοχές.

Μεγάλα ποσοστά του συνολικού Α.Ε.Π. χαρακτηρίζουν την Αττική και την Κεντρική Μακεδονία, ενώ χαμηλοί ρυθμοί αύξησης του εμφανίζονται κυρίως σε αγροτικές περιφέρειες, αλλά και στην Αττική.

Υψηλό κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. παρουσιάζεται στις κεντρικές βιομηχανικές και στις τουριστικές περιφέρειες.

Το περιφερειακό πρόβλημα πρέπει να αντιμετωπιστεί με τις πολιτικές που εφαρμόζονται με τη καινοτομία, τις οικονομίες έντασης εργασίας, κεφαλαίου, τη τεχνογνωσία, τη τεχνολογία, τη βελτίωση της αγροτικής παραγωγής σε ποιότητα και ποσότητα. Όλα αυτά σε μια ανταγωνιστική οικονομία με τη ελαχιστοποίηση του κόστους και τη μεγιστοποίηση του κέρδους σε συνδυασμό με την επενδυτική δραστηριότητα είτε ιδιωτική είτε δημόσια, με την εμπορική δραστηριότητα εισαγωγική εξαγωγική και με τη δημοσιονομική ισορροπία.

2.8.2 Αποφάσεις για μεταβολές του νόμου 1892/90 σε σύγκριση με άλλους νόμους

Παρακάτω παρουσιάζονται κάποιες μεταβολές του νόμου 1892/90 συγκριτικά με τους άλλους νόμους και μετά από μια συγκριτική έρευνα επισημαίνονται τα παρακάτω:

α) Διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση που έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή της παρ. 2 του άρθρου 4 του ν. 2601/1998 μέχρι τη συμπλήρωση διετίας από την έναρξη ισχύος της οπότε παύει η ισχύς της και μπορεί να εκδοθούν οι προβλεπόμενες στην παράγραφο 2 του άρθρου 2 του παρόντος νόμου.

β) Μέχρι την έκδοση της προβλεπόμενης στην υποπερίπτωση (xii) της περίπτωσης δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 3 κοινής υπουργικής απόφασης διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο μόνο όσον αφορά τον καθορισμό των περιοχών η κανονιστική απόφαση που έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή της περίπτωσης κ' της παρ. 1 του άρθρου 1 του κωδικοποιημένου νόμου 1892/1990 που διατηρήθηκε σε ισχύ σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη της περίπτωσης β' της παρ.

γ) Μέχρι την έκδοση των προβλεπόμενων στις περιπτώσεις α' και β' των παραγράφων 10 και 11 του άρθρου 5 κοινών υπουργικών αποφάσεων για τον καθορισμό των κριτηρίων και διαδικασιών χαρακτηρισμού από τη Γ.Γ.Α. του Υπουργείου Ανάπτυξης των προϊόντων ή υπηρεσιών ως εξαιρετικά προηγμένης τεχνολογίας ή των προϊόντων ως νέων αντίστοιχα, διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση που έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή του έκτου εδαφίου της περίπτωσης δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 9 του κωδικοποιημένου νόμου 1892/1990 και διατηρήθηκε σε ισχύ σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη της περίπτωσης δ' της παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 2601/1998, όπως ίσχυε.

δ) Μέχρι την έκδοση της προβλεπόμενης στην περίπτωση α' της παραγράφου 12 του άρθρου 5 κοινής υπουργικής απόφασης για τον καθορισμό των προδιαγραφών των επιχειρήσεων ανάπτυξης λογισμικού, καθώς και των στοιχείων που συνοδεύουν την οικονομοτεχνική μελέτη, διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση που έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή της περίπτωσης κβ' της παρ. 1 του άρθρου 2 του κωδικοποιημένου νόμου 1892/1990 και διατηρήθηκε σε ισχύ

σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη της περίπτωσης α' της παρ. 2 του άρθρου 14 του 2601/1998.

ε) Μέχρι της έκδοσης της προβλεπόμενης στην περίπτωση (γ) της παραγράφου 15 του άρθρου 5 κοινής υπουργικής απόφασης για τον καθορισμό των κριτηρίων και

διαδικασιών χαρακτηρισμού από τη Γ. Γ. Α. των προϊόντων ως καινοτομικών, καθώς και της εισαγωγής καινοτομιών στην παραγωγική διαδικασία, διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση που έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή της παρ. 17 του άρθρου 6 του ν. 2601/1998, όπως ίσχυε.

στ) Διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση που έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή της περίπτωσης β' της παρ. 16 του άρθρου 6 του ν. 2601/1998 μέχρι τη συμπλήρωση διαιτίας από την έναρξη ισχύος της και μπορεί να εκδοθεί η προβλεπόμενη στην περίπτωση β' της παρ. 18 του άρθρου 5 του παρόντος

ζ) Μέχρι την έκδοση της προβλεπόμενης στην παράγραφο 18 του άρθρου 5 κοινής υπουργικής απόφασης για τον καθορισμό του είδους και της έκτασης των έργων ολοκληρωμένης μορφής εκσυγχρονισμού: α) ξενοδοχειακής μονάδας ή: β) των τουριστικών οργανωμένων κατασκηνώσεων (campings), διατηρούνται σε ισχύ και εφαρμόζονται για τον παρόντα νόμο αα) η κανονιστική απόφαση 43965/30.11.1994 που έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή της περίπτωσης λβ' της παραγράφου 1 του άρθρου 2 του κ.ν. 1892/1990 και διατηρήθηκε σε ισχύ σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη της περίπτωσης ε' της παραγράφου 2 του άρθρου 14 του ν. 2601/1998, όπως ίσχυε και ββ) η υπ' αριθμ. 58692/5.8.1998 κανονιστική απόφαση που είχε εκδοθεί σύμφωνα με το εδάφιο β' της παραγράφου 20 του άρθρου 6 του ν. 2601/1998, αντιστοίχως. Η παραπάνω απόφαση της υποπερίπτωσης ββ' της περίπτωσης αυτής έχει εφαρμογή και για τα επενδυτικά σχέδια τουριστικών οργανωμένων κατασκηνώσεων (campings) που έχουν υποβληθεί έως την ημερομηνία λήξης υποβολής των αιτήσεων του 3299/2004.

η) Μέχρι την έκδοση των προβλεπόμενων στην παράγραφο 19 του άρθρου 5 κοινών υπουργικών αποφάσεων για τον καθορισμό των προδιαγραφών των συνεδριακών κέντρων, των κέντρων θαλασσοθεραπείας, των χιονοδρομικών κέντρων και των εγκαταστάσεων αξιοποίησης ιαματικών πηγών διατηρούνται σε ισχύ και εφαρμόζονται για τον παρόντα νόμο οι κανονιστικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί κατ' εφαρμογή των περιπτώσεων θ' και ιστ' της παρ. 1 του άρθρου 1 του κωδικοποιημένου νόμου 1892/1990 και διατηρήθηκαν σε ισχύ σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη της περίπτωσης στ' της παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 2601/1998, όπως ίσχυε, καθώς και η οικεία απόφαση του Υπουργείου Ανάπτυξης για τις προδιαγραφές

θ) Μέχρι την έκδοση της προβλεπόμενης στην παράγραφο 2 του άρθρου 6 της κοινής

υπουργικής απόφασης για τον καθορισμό επιπρόσθετων ειδικών κριτηρίων για τις επενδύσεις της υποπερίπτωσης (χι) της περίπτωσης ε' και των υποπεριπτώσεων (vi), (vii), (viii), (ix) και (χ), καθώς και της υποπερίπτωσης (ix) της περίπτωσης δ' της παρ. 1 του άρθρου 3, που εξετάζονται από το Υπουργείο Ανάπτυξης, διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση που έχει εκδοθεί και τροποποιηθεί κατ' εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 7 του ν. 2601/1998, όπως ίσχυε.

ι) Μέχρι την έκδοση της προβλεπόμενης στην υποπερίπτωση β' της παρ. 3 του άρθρου 7 κοινής υπουργικής απόφασης διατηρείται σε ισχύ και κατά περίπτωση εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση του ν. 2601/1998 που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή της παραγράφου 4 του άρθρου 8 αυτού, όπως ίσχυε.

ία) Μέχρι την έκδοση της προβλεπόμενης στην περίπτωση α' της παραγράφου 15 του άρθρου 7 υπουργικής απόφασης για τη σύσταση της Κεντρικής Γνωμοδοτικής Επιτροπής, καθώς και μέχρι την έκδοση της απόφασης συγκρότησης της σύμφωνα με την περίπτωση στ' της ίδιας παραγράφου, διατηρούνται σε ισχύ και εφαρμόζονται για τον παρόντα νόμο οι κανονιστικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί κατ' εφαρμογή της υποπερίπτωσης (i) της περίπτωσης α' και της περίπτωσης ζ' της παρ. 19 του άρθρου 8 του ν. 2601/1998, όπως ίσχυε.

ιβ) Μέχρι την έκδοση των προβλεπόμενων στις υποπεριπτώσεις (i) και (N) της περίπτωσης β' της παραγράφου 15 του άρθρου 7 υπουργικών αποφάσεων για τη σύσταση Ειδικής Γνωμοδοτικής Επιτροπής Επιχειρηματικών Σχεδίων και της Γνωμοδοτικής Επιτροπής Επενδύσεων στη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης, καθώς και μέχρι την έκδοση των αποφάσεων συγκρότησης τους, σύμφωνα με την περίπτωση στ' της ίδιας ως άνω παραγράφου, διατηρούνται σε ισχύ και εφαρμόζονται για τον παρόντα νόμο οι κανονιστικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί κατ' εφαρμογή των υποπεριπτώσεων (i) και (II) της περίπτωσης β' και της περίπτωσης ζ' της παρ. 19 του άρθρου 8 του νόμου 2601/1998, όπως ίσχυε.

ιγ) Μέχρι την έκδοση των προβλεπόμενων στην περίπτωση γ' της παραγράφου 15 του άρθρου 7 αποφάσεων των Γενικών Γραμματέων Περιφερειών για τη σύσταση των Περιφερειακών Γνωμοδοτικών Επιτροπών, καθώς και μέχρι την έκδοση των αποφάσεων συγκρότησης τους, σύμφωνα με την περίπτωση στ' της ίδιας ως άνω παραγράφου, διατηρούνται σε ισχύ και εφαρμόζονται για τον παρόντα νόμο οι κανονιστικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί κατ' εφαρμογή της περίπτωσης δ' της παρ.

δ) Μέχρι την έκδοση της προβλεπόμενης στην περίπτωση ε' της παραγράφου 15 του άρθρου 7 κοινής υπουργικής απόφασης για τη σύσταση της Ειδικής Γνωμοδοτικής Επιτροπής Εμπειρογνομόνων, καθώς και μέχρι την έκδοση της απόφασης συγκρότησης της, σύμφωνα με την περίπτωση στ' της ίδιας ως άνω παραγράφου, διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση που έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή της περίπτωσης στ' της παρ. 19 του άρθρου 8 του ν. 2601/1998.

ιε) Μέχρι την έκδοση των προβλεπόμενων στις υποπεριπτώσεις (i) (ii) της περίπτωσης α' της παραγράφου 17 του άρθρου 7 υπουργικών αποφάσεων για τη σύσταση των Κεντρικών Οργάνων Ελέγχου και των Ειδικών Οργάνων Ελέγχου διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση που έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή των υποπεριπτώσεων (1) και (2) της περίπτωσης α' της παρ.21 του άρθρου 8 του ν. 2601/1998, όπως ίσχυε.

ιστ) Μέχρι την έκδοση της προβλεπόμενης στην περίπτωση β' της παραγράφου 17 του άρθρου 7 κοινής υπουργικής απόφασης για τη σύσταση Ειδικών Οργάνων Ελέγχου στη Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης διατηρούνται σε ισχύ και εφαρμόζονται για τον παρόντα νόμο οι κανονιστικές αποφάσεις που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή της υποπερίπτωσης β' της περίπτωσης 2 της παρ. 21 του άρθρου 8 του ν. 2601/1998, όπως ίσχυε.

ιζ) Μέχρι την έκδοση της προβλεπόμενης στην περίπτωση γ' της παραγράφου 17 του άρθρου 7 υπουργικής απόφασης για τη σύσταση Περιφερειακών Οργάνων Ελέγχου (Π.Ο.Ε.) διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή της υποπερίπτωσης γ' της περίπτωσης 2 της παρ. 21 του άρθρου 8 του ν. 2601/1998, όπως ίσχυε.

ιη) Μέχρι την έκδοση των προβλεπόμενων στο τρίτο εδάφιο της παραγράφου 18 του άρθρου 7 υπουργικών αποφάσεων για τις αποζημιώσεις των προέδρων, μελών, εισηγητών, γραμματέων και αναπληρωτών βοηθών γραμματέων των γνωμοδοτικών επιτροπών, καθώς και των μελών των οργάνων ελέγχου, διατηρούνται σε ισχύ και εφαρμόζονται για τον παρόντα νόμο οι κανονιστικές αποφάσεις που έχουν εκδοθεί κατ' εφαρμογή της περίπτωσης β' της παρ. 22 του άρθρου 8 του ν. 2601/1998, όπως ίσχυε.

ιθ) Μέχρι την έκδοση της προβλεπόμενης στην περίπτωση γ' της παραγράφου 20 του άρθρου 7 υπουργικής απόφασης για την υποβολή των απαραίτητων δικαιολογητικών για τον έλεγχο των επενδυτικών σχεδίων που κάνουν χρήση της ενίσχυσης της

φορολογικής απαλλαγής, διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση που έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή της παραγράφου 4 του άρθρου 13 του κωδικοποιημένου νόμου 1892/1990 και διατηρήθηκε σε ισχύ σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη της περίπτωσης ο' της παρ. 2 του άρθρου 14 του 2601/1998.

κ) Μέχρι την έκδοση της προβλεπόμενης στο δεύτερο εδάφιο της περίπτωση α' της παραγράφου 4 του άρθρου 8 υπουργικής απόφασης για τα απαιτούμενα δικαιολογητικά καταβολής της επιχορήγησης διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση του ν. 1892/1990 που εκδόθηκε κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3 του άρθρου 6 αυτού και διατηρήθηκε σε ισχύ σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη της περίπτωσης η' της παρ. 3 του άρθρου 14 του ν. 2601/1998,

κα) Διατηρούνται σε ισχύ και εφαρμόζονται η προβλεπόμενη στην περίπτωση β' της παρ. 4 του άρθρου 8 κοινή υπουργική απόφαση για τους όρους τμηματικής καταβολής της επιχορήγησης στα επιχειρηματικά σχέδια, αρμοδιότητας Υπουργείου Ανάπτυξης, καθώς και η υπουργική απόφαση για τα αναγκαία δικαιολογητικά που προβλέπεται στην ίδια ως άνω παράγραφο, που εκδόθηκαν κατ' εφαρμογή της παραγράφου 8 του άρθρου 23α του κωδικοποιημένου νόμου 1892/1990 και διατηρήθηκε σε ισχύ σύμφωνα με τη μεταβατική διάταξη της περίπτωσης π' της παρ. 2 του άρθρου 14 του ν. 2601/1998, όπως ίσχυε.

κβ) Μέχρι την έκδοση της προβλεπόμενης στην περίπτωση β' της παραγράφου 4 του άρθρου 8 υπουργικής απόφασης για τα απαιτούμενα δικαιολογητικά καταβολής της επιχορήγησης στις ειδικές επενδύσεις αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης διατηρείται σε ισχύ και εφαρμόζεται για τον παρόντα νόμο η κανονιστική απόφαση που έχει εκδοθεί κατ' εφαρμογή της παραγράφου 7 του άρθρου 9 του ν. 2601/1998.

2.9 Χάρτης περιφερειακών ενισχύσεων

Οι περιφέρειες οικονομικής ανάπτυξης ορίζονται στην παράγραφο 25 των ΚΓΠΕ ως εκείνες οι περιφέρειες οι οποίες είχαν κατά κεφαλή ΑΕΠ χαμηλότερο του 75% του μέσου όρου της ΕΕ-15 όταν εγκρίθηκαν οι κατευθυντήριες γραμμές του 1998, αλλά, λόγω της οικονομικής τους ανάπτυξης, δεν ικανοποιούν πλέον τον όρο αυτόν στο πλαίσιο της ΕΕ15. Στην Ελλάδα, πρόκειται για δύο περιφέρειες επιπέδου NUTS

II: GR42 Νοτίου Αιγαίου και GR24 Στερεάς Ελλάδας. Η παράγραφος 93 των ΚΓΠΕ προβλέπει ότι η μείωση της μέγιστης έντασης ενίσχυσης στις περιφέρειες οικονομικής ανάπτυξης μπορεί να πραγματοποιηθεί σε δύο φάσεις με μείωση κατά τουλάχιστον 10 % την 1.1.2007 και τελική μείωση το αργότερο την 1.1.2011. Σύμφωνα με την παράγραφο 47 των ΚΓΠΕ το ανώτατο όριο ενίσχυσης για περιφέρειες του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) δεν πρέπει να υπερβαίνει κατά κανόνα το 15%. Η παράγραφος 47 των ΚΓΠΕ προβλέπει επίσης ότι το ποσοστό αυτό μειώνεται σε 10 % για τις περιφέρειες που αφενός έχουν ΑΕΠ ανώτερο του 100 % του μέσου όρου της ΕΕ-25 και αφετέρου ανεργία χαμηλότερη από τον μέσον όρο της ΕΕ-25, σε επίπεδο NUTS-III.

Οι ελληνικές αρχές προτείνουν να θεωρηθεί και πάλι⁹ ολόκληρη η επικράτεια της χώρας επιλέξιμη για περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις την περίοδο 2007-2013, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις βάσει διαφορετικών παρεκκλίσεων [άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) ή άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ)] και με διαφορετικά ανώτατα όρια ενίσχυσης.

Οι ακόλουθες περιφέρειες NUTS II προτείνονται ως επιλέξιμες βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) για ολόκληρη την περίοδο 2007-2013 με ανώτατο όριο ενίσχυσης 40%:

- GR11 Ανατολική Μακεδονία, Θράκη
- GR21 Ήπειρος
- GR23 Δυτική Ελλάδα

Οι ακόλουθες περιφέρειες NUTS II προτείνονται ως επιλέξιμες βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) για ολόκληρη την περίοδο 2007-2013 με ανώτατο όριο ενίσχυσης 30%:

- GR14 Θεσσαλία
- GR22 Ιόνια νησιά
- GR43 Κρήτη

Οι ακόλουθες περιφέρειες NUTS II προτείνονται ως επιλέξιμες βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) για ολόκληρη την περίοδο

---

⁹ Βλ. Εθνικό τυπογραφείο για χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων και ιστοσελίδα υπουργείου οικονομικών

2007-2013 με αρχικό ανώτατο όριο ενίσχυσης 40% την 1.1.2007, το οποίο στη συνέχεια θα μειωθεί σε 30% την 1.1.2011:

- GR25 Πελοπόννησος
- GR41 Βόρειο Αιγαίο

Οι ακόλουθες περιφέρειες NUTS II προτείνονται ως επιλέξιμες βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) έως τις 31.12.2010 (περιφέρειες στατιστικού αντίκτυπου) με ανώτατο όριο ενίσχυσης 30%. Το 2010 θα πραγματοποιηθεί αξιολόγηση βάσει του τότε διαθέσιμου τριετούς μέσου όρου του κατά κεφαλή ΑΕΠ. Εάν το κατά κεφαλή ΑΕΠ είναι κατώτερο του 75% του μέσου όρου της ΕΕ25, τότε οι περιφέρειες θα παραμείνουν επιλέξιμες βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) με ανώτατο όριο ενίσχυσης 30% και εάν όχι, τότε θα καταστούν επιλέξιμες βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) με ανώτατο όριο ενίσχυσης 20%:

- GR12 Κεντρική Μακεδονία
- GR13 Δυτική Μακεδονία
- GR30 Αττική

Η ακόλουθη περιφέρεια NUTS II προτείνεται ως επιλέξιμη βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) έως τις 31.12.2010 (περιφέρεια οικονομικής ανάπτυξης) με ανώτατο όριο ενίσχυσης 30%. Την 1.1.2011 το ανώτατο όριο θα μειωθεί σε 15%:

Η ακόλουθη περιφέρεια NUTS II προτείνεται ως επιλέξιμη βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) έως τις 31.12.2010 (περιφέρεια οικονομικής ανάπτυξης) με ανώτατο όριο ενίσχυσης 30%. Την 1.1.2011 το ανώτατο όριο θα μειωθεί σε 15% για τρεις από τις υποκείμενες περιφέρειες NUTS III και σε 20% για τις άλλες 2 περιφέρειες NUTS III:

- GR24 Στερεά Ελλάδα

GR241	Βοιωτία	30%	->	15%
GR242	Εύβοια	30%	->	15%
GR244	Φθιώτιδα	30%	->	15%

GR243	Ευρυτανία	30%	->	20%
GR245	Φωκίδα	30%	->	20%

Όλα τα προτεινόμενα ανώτατα όρια ενίσχυσης αφορούν επενδύσεις από μεγάλες επιχειρήσεις. Για τις μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεις τα ανώτατα όρια μπορούν να αυξηθούν κατά 10 εκατοστιαίες μονάδες ενώ για τις μικρές επιχειρήσεις² κατά 20 εκατοστιαίες μονάδες.

Δεδομένου ότι την περίοδο 2000-2006 ολόκληρη η επικράτεια της Ελλάδας ήταν όντως επιλέξιμη για την παρέκκλιση του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α)³, ολόκληρη η επικράτεια της Ελλάδας παραμένει επιλέξιμη για περιφερειακές κρατικές ενισχύσεις την περίοδο 2007-2013, είτε βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο β) είτε βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο

γ). Σύμφωνα με την παράγραφο 44 των ΚΓΠΕ, το ανώτατο όριο ενίσχυσης για περιφέρειες υπαγόμενες στο άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) δεν πρέπει να υπερβαίνει το 40 %, σε ΑΙΕ, για περιφέρειες με κατά κεφαλήν ΑΕΠ χαμηλότερο

Όπως ορίζονται στη σύσταση της Επιτροπής της 6ης Μαΐου 2003 σχετικά με τον ορισμό των πολύ μικρών, των μικρών και των μεσαίων επιχειρήσεων (ΕΕ L 124 της 20.5.2003, σ. 36) ή οιοδήποτε άλλο διάδοχο έγγραφο.

Απόφαση για τον χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων της Ελλάδας την περίοδο 2000-2006 (N 469/99) του 60 % του μέσου όρου της ΕΕ-25, όπερ ισχύει για τις ακόλουθες περιφέρειες NUTS II, με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ τους⁴:

- GR11	Ανατολική Μακεδονία, Θράκη	57,4%
- GR21	Ήπειρος	59,2%
- GR23	Δυτική Ελλάδα	56,3%

Σύμφωνα με την ίδια παράγραφο των ΚΓΠΕ, το ανώτατο όριο ενίσχυσης για περιφέρειες υπαγόμενες στο άρθρο 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) δεν πρέπει να υπερβαίνει το 30%, σε ΑΙΕ, για τις περιφέρειες με κατά κεφαλήν ΑΕΠ χαμηλότερο του 75% του μέσου όρου της ΕΕ-25, όπερ ισχύει για τις ακόλουθες περιφέρειες NUTS II, με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΠ τους:

- GR14 Θεσσαλία	62,9%
- GR22 Ιόνια νησιά	65,5%
- GR43 Κρήτη	72,2%
- GR25 Πελοπόννησος	73,6%
- GR41 Βόρειο Αιγαίο	74,2%

Ωστόσο, η παράγραφος 92 των ΚΓΠΕ ορίζει ότι οσάκις η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών θα οδηγεί σε μείωση του μέγιστου ύψους των ενισχύσεων κατά 15 εκατοστιαίες μονάδες και πλέον, η μείωση είναι δυνατόν να εφαρμόζεται σε δύο φάσεις, με μείωση κατά τουλάχιστον 10 εκατοστιαίες μονάδες από την 1η Ιανουαρίου 2007 και κατά το υπόλοιπο από την 1η Ιανουαρίου 2011. Η μεταβατική αυτή διάταξη αφορά τις περιοχές GR25 Πελοποννήσου και GR41 Βορείου Αιγαίου οι οποίες ήταν επιλέξιμες για ανώτατο όριο ενίσχυσης 50% την περίοδο 2000-2006. Συνεπώς, για τις εν λόγω δύο περιφέρειες το ανώτατο όριο ενίσχυσης μειώνεται σε 40% την 1 η Ιανουαρίου 2007 και σε 30% την 1η Ιανουαρίου 2011. Η παράγραφος 18 των ΚΓΠΕ ορίζει ως «περιφέρειες στατιστικού αντίκτυπου» περιφέρειες του επιπέδου NUTS II οι οποίες έχουν κατά κεφαλήν ΑΕΠ το οποίο υπερβαίνει το 75 % του μέσου όρου της ΕΕ-25, αλλά υπολείπεται του 75 % της ΕΕ-15⁵. Στην Ελλάδα, πρόκειται για 3 περιφέρειες NUTS II, όπως απορρέει από το κατά κεφαλή ΑΕΠ τους:

- GR12 Κεντρική Μακεδονία	75,8%
- GR13 Δυτική Μακεδονία	76,7%
- GR30 Αττική	78,9%

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν εκφρασμένο σε Μονάδες Αγοραστικής Δύναμης κατά κεφαλή την περίοδο 2000-2002. (ΕΥ-25 = 100)

Το 75% του μέσου κατά κεφαλή ΑΕΠ της ΕΕ-15 αντιστοιχεί, για τα έτη 2000-2002, στο 82,2% του κατά κεφαλή ΑΕΠ της ΕΕ-25.

Η παράγραφος 19 των ΚΓΠΕ προβλέπει ότι οι εν λόγω περιφέρειες θα παραμείνουν επιλέξιμες για την παρέκκλιση του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) για ένα μεταβατικό χρονικό διάστημα έως τις 31 Δεκεμβρίου 2010. Η παράγραφος 20 των ΚΓΠΕ ορίζει ότι το 2010, η Επιτροπή θα επανεξετάσει τη θέση αυτών των περιφερειών βάσει του τριετούς μέσου όρου των πλέον πρόσφατων δεδομένων της

EUROSTAT για το ΑΕΠ. Εάν το ΑΕΠ έχει μειωθεί κάτω από το 75% του μέσου όρου της ΕΕ-25, η περιφέρεια θα παραμείνει επιλέξιμη για την παρέκκλιση του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α). Ειδικότερα θα υπαχθεί στην παρέκκλιση του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ) από 1.1.2011.

Σύμφωνα με την παράγραφο 44 των ΚΓΠΕ η ένταση των περιφερειακών ενισχύσεων δεν πρέπει να υπερβαίνει το 30% σε περιφέρειες στατιστικού αντίκτυπου έως την 1.1.2011 ενώ η παράγραφος 46 ορίζει ότι περιφέρειες στατιστικού αντίκτυπου οι οποίες εμπίπτουν στην παρέκκλιση του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο γ), από 1.1.2011 θα είναι επιλέξιμες για ανώτατο όριο ενίσχυσης 20 %. Η ΝUTS II, GR42 Νοτίου Αιγαίου αποτελεί περιφέρεια οικονομικής ανάπτυξης με κατά κεφαλή ΑΕΠ ίσο προς το 87,7% του μέσου όρου της ΕΕ-25. Καθώς η περιφέρεια αυτή ήταν επιλέξιμη για ανώτατο όριο ενίσχυσης 40% την περίοδο 2000-2006, τα προτεινόμενα ανώτατα όρια, 30% την 1.1.2007 και 15% την 1.1.2011, ανταποκρίνονται στα όσα ορίζονται στις παραγράφους 93 και 47 των ΚΓΠΕ.

Η περιφέρεια ΝUTS II, GR24 Στερεάς Ελλάδας αποτελεί περιφέρεια οικονομικής ανάπτυξης με κατά κεφαλή ΑΕΠ ίσο προς το 105,2% του μέσου όρου της ΕΕ-25 αλλά με υψηλότερο ποσοστό ανεργίας από τον μέσο όρο της ΕΕ-25. Ενώ στην περίπτωση της περιφέρειας GR42 Νοτίου Αιγαίου οι ελληνικές αρχές είχαν προτείνει ανώτατα όρια ενίσχυσης στο επίπεδο ΝUTS II, στην περίπτωση της περιφέρειας GR24 Στερεάς Ελλάδας τα προτεινόμενα ανώτατα όρια ενίσχυσης διαφοροποιούνται σε επίπεδο ΝUTS III από 1ης Ιανουαρίου 2011. Καθώς η περιφέρεια αυτή ήταν επιλέξιμη για ανώτατο όριο ενίσχυσης 40% την περίοδο 2000-2006, τα προτεινόμενα ανώτατα όρια, 30% την 1.1.2007 και 15% την 1.1.2011, ανταποκρίνονται στα όσα ορίζονται στις παραγράφους 93 και 47 των ΚΓΠΕ. Σύμφωνα με τις διατάξεις της υποσημείωσης 45 των ΚΓΠΕ, είναι δυνατόν να επιτραπεί υψηλότερη ενίσχυση στην περίπτωση μιας περιφέρειας επιπέδου ΝUTS-III ή χαμηλότερου η οποία γειτνιάζει με περιφέρεια του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) εφόσον τούτο είναι αναγκαίο έτσι ώστε η διαφορά μεταξύ των δύο περιφερειών να μην υπερβαίνει το 20%. Οι περιφέρειες ΝUTS III, GR243 Ευρυτανίας και GR245 Φωκίδας γειτνιάζουν με την περιφέρεια ΝUTS II GR23 Δυτικής Ελλάδας η οποία είναι επιλέξιμη βάσει της παρέκκλισης του άρθρου 87 παράγραφος 3 στοιχείο α) με ανώτατο όριο ενίσχυσης 40%. Ως εκ τούτου, το ανώτατο όριο ενίσχυσης για τις εν λόγω δύο περιφέρειες ΝUTS III δύναται να αυξηθεί σε 20%. Συνεπάγεται ότι για τις πέντε περιφέρειες ΝUTS III που

περιλαμβάνονται στην περιφέρεια επιπέδου NUTS II, GR24 Στερεάς Ελλάδας, πρέπει να ισχύουν οι κάτωθι μέγιστες εντάσεις ενίσχυσης:

	Μέγιστη ένταση ενίσχυσης από	1.1.2007	1.1.2011
GR241	Βοιωτία	30%	15%
GR242	Εύβοια	30%	15%
GR244	Φθιώτιδα	30%	15%
GR243	Ευρυτανία	30%	20%
GR245	Φωκίδα	30%	20%

Σύμφωνα με την παράγραφο 49 των ΚΓΠΕ όλες οι προαναφερόμενες μέγιστες εντάσεις ενίσχυσης είναι δυνατόν να προσαυξηθούν κατά 20 %, σε ΑΙΕ, για τις μικρές επιχειρήσεις, και κατά 10 % για τις μεσαίες. Ωστόσο, σύμφωνα με την παράγραφο 67 των ΚΓΠΕ δεν επιτρέπεται η χορήγηση προσαύξησης σε ΜΜΕ για επενδυτικά σχέδια των οποίων οι επιλέξιμες δαπάνες υπερβαίνουν τα 50 εκατ. ευρώ. Ως εκ τούτου, οι μέγιστες εντάσεις ενίσχυσης για κοινοποιούμενες από την Ελλάδα περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις την περίοδο 2007-2013 ανταποκρίνονται στις μέγιστες εντάσεις που επιτρέπονται βάσει των ΚΓΠΕ. Η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με την παράγραφο 8 των ΚΓΠΕ, αυτές οι μέγιστες εντάσεις ενίσχυσης ισχύουν για την επεξεργασία και το μάρκετινγκ των γεωργικών προϊόντων μόνο στο βαθμό που αυτό καθορίζεται στις Κοινοτικές κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στον τομέα της γεωργίας, ή οιοδήποτε άλλο διάδοχο έγγραφο.

Η Επιτροπή σημειώνει τις ακόλουθες δεσμεύσεις εκ μέρους των ελληνικών αρχών στην κοινοποίηση:

- (a) Οι ελληνικές αρχές επιβεβαίωσαν ότι όλα τα σχέδια χορήγησης περιφερειακών ενισχύσεων θα κοινοποιούνται στην Επιτροπή βάσει του άρθρου 88 παράγραφος 3 της Συνθήκης, είτε ως καθεστώτα ενίσχυσης είτε ως μεμονωμένες κοινοποιήσεις εκτός εάν ισχύει κανονισμός απαλλαγής.
- (b) Οι ελληνικές αρχές επιβεβαίωσαν ότι όλες οι περιφερειακές επενδυτικές ενισχύσεις θα τηρούν τα ανώτατα όρια που καθορίζονται για την εκάστοτε περιφέρεια στον χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων που δημοσιεύεται από την Επιτροπή δυνάμει της παρούσας κοινοποίησης.

- (c) Οι ελληνικές αρχές επιβεβαίωσαν ότι για μεγάλα επενδυτικά σχέδια τα ανώτατα όρια που καθορίζονται για την εκάστοτε περιφέρεια στον χάρτη περιφερειακών ενισχύσεων που δημοσιεύεται από την Επιτροπή δυνάμει της παρούσας κοινοποίησης θα προσαρμολάζονται βάσει του μαθηματικού τύπου που περιλαμβάνεται στην παράγραφο 67 των ΚΓΠΕ.
- (d) Οι ελληνικές αρχές επιβεβαίωσαν ότι όλα τα μεγάλα επενδυτικά σχέδια για τα οποία το ποσό της προτεινόμενης ενίσχυσης υπερβαίνει το μέγιστο επιτρεπόμενο ποσό ενίσχυσης που δύναται να λάβει μια επένδυση με επιλέξιμες δαπάνες ύψους 100 εκατ. ευρώ βάσει της κλίμακας που ορίζεται στην παράγραφο 67 των ΚΓΠΕ, θα κοινοποιούνται μεμονωμένα στην Επιτροπή.

Με επιστολή της 6ης Μαρτίου 2006, αριθ. D/(06)224, η Επιτροπή πρότεινε κατάλληλα μέτρα στις ελληνικές αρχές με τα οποία, μεταξύ άλλων, η ισχύς των υφιστάμενων καθεστώτων περιφερειακών ενισχύσεων περιορίζεται έως την 31 η Δεκεμβρίου 2006. Οι ελληνικές αρχές δέχθηκαν τα εν λόγω κατάλληλα μέτρα άνευ όρων με τηλεομοιοτυπία της 5ης Απριλίου 2006, καταχωρηθείσα στην Επιτροπή στις 7 Απριλίου 2006

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή αποφασίζει ότι:

Ο ελληνικός χάρτης περιφερειακών ενισχύσεων για την περίοδο 2007-2013 όπως έχει στο Παράρτημα, είναι συμβιβάσιμος με την συνθήκη ΕΚ δεδομένου ότι πληροί τους όρους των κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις περιφερειακού χαρακτήρα 2007-2013. Ο χάρτης ισχύει από 1ης Ιανουαρίου 2007 έως τις 31 Δεκεμβρίου 2013.

Το 2010 θα επανεξετασθεί η κατάσταση των περιφερειών στατιστικού αντίκτυπου, GR12 Κεντρικής Μακεδονίας, GR13 Δυτικής Μακεδονίας και GR30 Αττικής, σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στην παράγραφο 20 των κατευθυντήριων γραμμών για τις περιφερειακές ενισχύσεις.

Ο χάρτης, όπως παρατίθεται στο Παράρτημα της παρούσας απόφασης, θα δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το πλήρες κείμενο της παρούσας επιστολής στην αυθεντική γλώσσα θα δημοσιευθεί στον δικτυακό τόπο: http://ec.europa.eu/community_law/state_aids/index.htm

Διαπιστώνεται ότι οι περιφερειακές ενισχύσεις στόχο έχουν την ενίσχυση των περιφερειών με στόχο τη καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων, με στόχο τη βελτίωση της αγροτικής παραγωγής, και του αγροτικού εισοδήματος ιδίως των περιφερειών της Μακεδονίας, και Θράκης. Όλα αυτά σε συνδυασμό με τη τεχνολογία τη καινοτομία, τη τεχνογνωσία και με άρρηκτο συνδυασμό και με την επενδυτική δραστηριότητα είτε δημόσιες είτε ιδιωτικές επενδύσεις σε συνδυασμό και με το ΕΣΠΑ και σε συνδυασμό και με την εμπορική δραστηριότητα είτε εισαγωγές είτε εξαγωγές.

2..10 Σχέδιο Καποδίστριας

Τι ακριβώς είναι το σχέδιο «Καποδίστριας II»;

Το νομοσχέδιο Καποδίστριας αφορά ένα νομοσχέδιο βασικό για τη περιφερειακή ανάπτυξη το οποίο αφορά τη συνένωση και τη συγχώνευση δήμων και είναι βασικό μια και συμβάλλει στη δημιουργία οικονομιών κλίμακας, στη διάρθρωση των συναλλαγών, της εμπορικής δραστηριότητας. Πρόκειται για σχέδιο διοικητικής αναδιοργάνωσης της χώρας, το οποίο αποτελεί τη συνέχεια του σχεδίου «Καποδίστριας I». Βασισμένο σε μελέτες του Ινστιτούτου Τοπικής Αυτοδιοίκησης, το σχέδιο «Καποδίστριας II» έχει ως στόχο την περαιτέρω συνένωση των δήμων, ώστε από τους σημερινούς 1032 δήμους, να προκύψουν 350-380 μεγαλύτεροι. Ο «Καποδίστριας II», ωστόσο, προχωρά ένα βήμα παρακάτω, αγγίζοντας - εκτός από τους δήμους - και τις νομαρχίες, τις οποίες αντικαθιστά με επτά μεγάλα μορφώματα, τις αυτοδιοικητικές περιφέρειες.

Έτσι, οι σημερινοί 56 νομοί θα συγχωνευτούν στις επτά περιφέρειες, και πλέον οι εκλογές τοπικής αυτοδιοίκησης θα διενεργούνται σε δύο επίπεδα: σε επίπεδο δήμου και σε επίπεδο περιφέρειας, ενώ οι «νομαρχιακές» εκλογές θα καταργηθούν αναγκαστικά, καθώς το Σύνταγμα προβλέπει την ύπαρξη Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης μόνο δύο βαθμών. Έτσι, στις δημοτικές εκλογές του 2010 θεωρείται πολύ πιθανόν ότι οι πολίτες θα ψηφίσουν σε επίπεδο περιφέρειας, ανάλογα με την περιφέρεια στην οποία θα ανήκει ο δήμος τους. Οι προβλεπόμενες περιφέρειες θα είναι οι εξής: Αττικής, Πελοποννήσου-Κεφαλονιάς και Ζακύνθου, Στερεάς Ελλάδος και Θεσσαλίας, Ηπείρου, Κέρκυρας και Λευκάδας, Κρήτης και Νοτίου Αιγαίου, Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας, Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης και Βορείου Αιγαίου.

Αντίστοιχης φύσεως μέτρα εισήγαγε και ο περιβόητος «Νόμος Καποδίστρια», γνωστός και ως «Σχέδιο Καποδίστρια I». Πρόκειται για το νόμο 2539/97, που

δημοσιεύτηκε το 1997, σύμφωνα με τον οποίο έγινε συνένωση κοινοτήτων σε μεγαλύτερους δήμους, με σκοπό τη βελτιστοποίηση της δημόσιας διοίκησης στο επίπεδο της τοπικής αυτοδιοίκησης. Το μέγεθος των νέων δήμων που προήλθαν από τις συνενώσεις καθόριζε αυτόματα και το είδος των υποδομών που έπρεπε να δημιουργηθούν για να στηρίζουν τη βιωσιμότητα και την ανάπτυξη του εν λόγω δήμου.

Ποιοι είναι, όμως, οι στόχοι του «Καποδίστριας II»; Σε γενικές γραμμές δεν απέχουν από αυτούς του «Καποδίστριας I»: η βασική προοπτική είναι η δημιουργία δήμων μεγάλων και «ισχυρών» σε τοπικό επίπεδο, με κύριο γνώμονα το να πληρούν οι εν λόγω δήμοι τις προϋποθέσεις για χρηματοδότηση από ευρωπαϊκά προγράμματα. Παράλληλα, κυβερνητικοί κύκλοι αλλά και φορείς της τοπικής αυτοδιοίκησης τονίζουν ότι η οργάνωση της επικράτειας σε μεγαλύτερα μορφώματα - τα οποία, κατά συνέπεια, θα ασκούν και μεγαλύτερη επιρροή - θα οδηγήσει σε αύξηση της λειτουργικότητας της δημόσιας διοίκησης και σε αντιμετώπιση των τοπικών αναγκών, με αντίστοιχη αποκέντρωση της εξουσίας, στο υδροκέφαλο ελληνικό κράτος.

Ένα άλλο βασικό επιχείρημα υπέρ του σχεδίου Καποδίστρια ήταν η παροχή υπηρεσιών ισοδύναμης αποτελεσματικότητας στους κατοίκους των πόλεων και των χωριών και επομένως ο εκσυγχρονισμός του διοικητικού συστήματος της χώρας. Παράλληλα, το βασικό «δέλεαρ» για τους κατά τόπους δήμους αποτελούσε η προοπτική να δημιουργηθούν εν τέλει οι προϋποθέσεις για την ουσιαστική διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια των Ο.Τ.Α. Τέλος, βασικές υποσχέσεις του εν λόγω σχεδίου ήταν η επίτευξη ενός βαθμού διαφάνειας στη διαχείριση των πόρων και ο κοινωνικός έλεγχος της τοπικής εξουσίας.

Παράλληλα, η συνένωση Δήμων και η δημιουργία μεγάλων μορφωμάτων, χωρίς ουσιαστική μεταφορά αρμοδιοτήτων και κυρίως χωρίς παροχή των αναγκαίων πόρων, απλώς θα επιδείωνε την ήδη κακή κατάσταση της ελληνικής επαρχίας, στερώντας παράλληλα την αμεσότητα της διακυβέρνησης που προσφέρουν οι μικρές κοινωνίες. Πράγματι, πολύ σύντομα, ελλείψει της αναγκαίας χρηματοδότησης, πολλοί καποδιστριακοί δήμοι γνώρισαν αναπτυξιακή υποβάθμιση. Αξίζει, βέβαια, να σημειωθεί ότι δεν έλειψαν και οι αντιδράσεις που οφείλονταν σε λόγους περισσότερο συναισθηματικούς ή και γοήτρου: «Το όνομα ποιου από τα κεφαλοχώρια θα πάρει ο νέος δήμος; Πού θα βρίσκεται το δημαρχείο;» ήταν μερικές από τις ερωτήσεις που οδήγησαν τους πολίτες σε έντονες διαμαρτυρίες.

Το σχέδιο στόχο έχει να αυξήσει τη παραγωγή κάθε περιφέρειας, σε ποιότητα και ποσότητα, στόχο να αναπτυχθούν οι οικονομίες έντασης εργασίας, έντασης κεφαλαίου σε συνδυασμό και με την αύξηση της επενδυτικής δραστηριότητας όπως αναπτύχθηκε είτε με τη μορφή δημόσιων ή ιδιωτικών επενδύσεων με στόχο τη βελτίωση της εμπορικής δραστηριότητας της εξαγωγικής και εισαγωγικής δραστηριότητας και της βελτίωσης των συναλλαγών και της δημοσιονομικής, δημόσιας και μακροοικονομικής ισορροπίας. Το σχέδιο αποσκοπεί να βοηθήσει την δημιουργία οικονομιών συγκέντρωσης και κλίμακας θετικές κυρίως και κυρίως τη δημιουργία πλεονασμάτων σε επίπεδο παραγωγής. Στόχο ακόμη έχει τη βελτίωση της καινοτομίας, της τεχνογνωσίας, και τη βελτίωση των μεθόδων αγροτικής παραγωγής σε συνδυασμό και με την εισαγωγική εξαγωγική δραστηριότητα. Έτσι προωθείται η οικονομική ανάπτυξη, η συρρίκνωση των υπηρεσιών και η μείωση της γραφειοκρατίας με στόχο την ελαχιστοποίηση του κόστους παραγωγής και τη μεγιστοποίηση του κέρδους τόσο του κάθε αγρότη όσο και της κάθε περιφέρειας.

2.11 Ο νέος επενδυτικός νόμος 3908/2011 για τη περιφερειακή ανάπτυξη και την περιφερειακή σύγκλιση

Ο Νέος Επενδυτικός Νόμος δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως την 1^η Φεβρουαρίου του 2011 (ΦΕΚ Α | Τεύχος 8 | 01.02.2011) και τροποποιήθηκε την 18/4/2013.

Ο Νέος Επενδυτικός Νόμος αποσκοπεί στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας με τη διαμόρφωση καθεστώτων ενίσχυσης των επενδύσεων, με τα οποία βελτιώνεται η επιχειρηματικότητα, η τεχνολογική ανάπτυξη, η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και η περιφερειακή συνοχή και προωθούνται η πράσινη οικονομία, η αποτελεσματική λειτουργία των διαθέσιμων υποδομών και η αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας. Στο καθεστώς ενισχύσεων του Νέου Επενδυτικού Νόμου υπάγονται επενδυτικά σχέδια σε όλους τους τομείς της Οικονομίας, πλην συγκεκριμένων εξαιρέσεων. Τα επενδυτικά σχέδια διακρίνονται στις ακόλουθες κατηγορίες:

Γενικά Επενδυτικά Σχέδια τα οποία διακρίνονται στις κατηγορίες:

- 1 Γενική Επιχειρηματικότητα, το σύνολο των επενδυτικών σχεδίων.

2 Τεχνολογική Ανάπτυξη, για επενδυτικά σχέδια εκσυγχρονισμού με τη χρήση τεχνολογικών και οργανωτικών καινοτομιών.

3 Περιφερειακή Συνοχή, για επενδυτικά σχέδια σε παραγωγικές δραστηριότητες που αξιοποιούν τοπικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, αντιμετωπίζουν τοπικές ανάγκες και περιφερειακά προβλήματα με περιβαλλοντικά βιώσιμες τεχνολογικές εφαρμογές, εισάγουν τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας και αξιοποίησης υδάτινων πόρων και συμβάλλουν στη φιλική προς το περιβάλλον ανασυγκρότηση, ανάπλαση και ανάπτυξη περιοχών οικονομικής δραστηριότητας.

Ειδικά επενδυτικά σχέδια που διακρίνονται στις κατηγορίες:

1. Επιχειρηματικότητα Νέων, για την ίδρυση και λειτουργία μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, στις οποίες συμμετέχουν άνω του 50% φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν υπερβεί το 40ο έτος της ηλικίας τους και ασκούν αποκλειστικά τη διαχείριση της Εταιρίας.

2. Μεγάλα Επενδυτικά Σχέδια (fast track), ύψους τουλάχιστον πενήντα εκατομμυρίων (50.000.000) ευρώ.

3. Ολοκληρωμένα Πολυετή Επιχειρηματικά Σχέδια. Στην κατηγορία αυτή υπάγονται επενδυτικά σχέδια υλοποίησης πολυετών (2-5 ετών) επιχειρηματικών σχεδίων, επιχειρήσεων για τις οποίες έχει παρέλθει τουλάχιστον πενταετία από τη σύστασή τους, ελάχιστου συνολικού κόστους δύο εκατομμυρίων (2.000.000) ευρώ.

4 Σχέδια Συνέργειας και Δικτύωσης (Clustering). Στην κατηγορία αυτή ανήκουν επενδυτικά σχέδια που υποβάλλονται από σχήματα συνέργειας και δικτύωσης (κοινοπραξίες) για την προσαρμογή στο σύγχρονο οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον παραγωγικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών. Τα σχήματα αυτά απαρτίζονται από 10 τουλάχιστον επιχειρήσεις στους νομούς Αττικής και Θεσσαλονίκης και από 5 τουλάχιστον στους λοιπούς νομούς. Στην κοινοπραξία δύναται να συμμετέχουν επιχειρήσεις της Ε.Ε. ή και Α.Ε.Ι., Ερευνητικοί Φορείς και Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου με ποσοστό έως 20%.

Τα είδη ενίσχυσης των επενδύσεων που εντάσσονται στον Νέο Επενδυτικό Νόμο, διακρίνονται στα ακόλουθα:

-Επιχορήγηση κεφαλαίου. Η επιχείρηση λαμβάνει επιχορήγηση ως ποσοστό επί του κόστους υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου.

-Επιδότηση μισθωμάτων leasing. Η επιχείρηση λαμβάνει επιδότηση ως ποσοστό επί των μισθωμάτων χρηματοδοτικής μίσθωσης για τον εξοπλισμό που αποτελεί μέρος του επενδυτικού σχεδίου.

-Φορολογική απαλλαγή. Η επιχείρηση απαλλάσσεται από φόρο εισοδήματος, σχηματίζοντας αφορολόγητο αποθεματικό που καλύπτεται από τις νέες επιχειρήσεις σε 3 έως 10 χρόνια και από τις υφιστάμενες επιχειρήσεις σε 3 έως 8, από το έτος της απόφασης ολοκλήρωσης της επένδυσης και έπειτα. Το συνολικό ποσό της φοροαπαλλαγής υπολογίζεται ως ποσοστό του κόστους υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου.

Ο Νέος Επενδυτικός Νόμος προβλέπει κίνητρα επιχορήγησης, επιδότησης χρηματοδοτικής μίσθωσης και φορολογικής απαλλαγής σε όλες τις επιχειρήσεις οι οποίες πληρούν όλα τα παρακάτω κριτήρια:

1.Είναι εγκατεστημένες στην Ελληνική Επικράτεια.

2.Έχουν την μορφή Ατομικής επιχείρησης, Εμπορικής εταιρίας (Ο.Ε., Ε.Ε., Ε.Π.Ε., Α.Ε.) ή Συνεταιρισμού.

3.Από το χρόνο έναρξης υλοποίησης της επένδυσης, τηρούν Βιβλία Β΄ ή Γ΄ κατηγορίας του Κ.Β.Σ.

4.Αν ο φορέας της επένδυσης αποτελεί Υπό Ίδρυση Επιχείρηση, θα πρέπει να έχει συσταθεί εντός της προθεσμίας που τάσσεται στην απόφαση υπαγωγής της επένδυσης και πριν την καταβολή οποιασδήποτε ενίσχυσης.

5.Αν το επενδυτικό σχέδιο είναι άνω των 300.000€, η επιχείρηση θα πρέπει να έχει υποχρεωτικά τη μορφή εμπορικής εταιρίας ή συνεταιρισμού (όχι ατομικής επιχείρησης), ή να την αποκτήσει εντός της προθεσμίας που τάσσεται στην απόφαση υπαγωγής της και πριν την καταβολή οποιασδήποτε ενίσχυσης.

6.Δεν εμπίπτουν στις εξαιρέσεις του Νέου Επενδυτικού Νόμου.

Ο Νέος Επενδυτικός Νόμος δεν ενισχύει:

1. Στο τομέα του χάλυβα, των συνθετικών ινών, του άνθρακα, της ναυπηγίας (πλην των ναυπηγημάτων που προορίζονται για σταθερές, μακροχρόνιες πλωτές βιομηχανικές ή και ενεργειακές εγκαταστάσεις), της αλιείας, της υδατοκαλλιέργειας και της γεωργίας.

2. Στις δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμούς, θυγατρικές εταιρείες του Δημοσίου, Ν.Π.Δ.Δ., οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού, με ποσοστό συμμετοχής του Δημοσίου μεγαλύτερο του 49%.

3. Στις επιχειρήσεις με τη μορφή της κοινωνίας, της εταιρίας του αστικού δικαίου ή της κοινοπραξίας (εκτός από κοινοπραξίες στην ειδική κατηγορία «Συνέργειας και Δικτύωσης»).

4. Στις προβληματικές επιχειρήσεις.

5. Στα αυτοεξυπηρετούμενα καταλύματα, ενοικιαζόμενα δωμάτια και ενοικιαζόμενα επιπλωμένα διαμερίσματα.

6. Στις ξενοδοχειακές μονάδες, εκτός από τις μονάδες ολοκληρωμένης μορφής που ανήκουν ή αναβαθμίζονται σε κατηγορία τουλάχιστον τριών (3*) αστερών και τις μονάδες τουρισμού υγείας.

Επίσης ο Νέος Επενδυτικός Νόμος δεν ενισχύει τις δραστηριότητες που εντάσσονται σε οποιονδήποτε από τους ακόλουθους γενικούς και ειδικούς κωδικούς δραστηριότητας (ΚΑΔ):

1.35.11.10.09: Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από φωτοβολταϊκά συστήματα.

2.41: Κατασκευές κτηρίων.

3.42: Έργα πολιτικού μηχανικού.

- 4.43: Εξειδικευμένες κατασκευαστικές δραστηριότητες.
- 5.45: Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών.
- 6.46: Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών.
- 7.47: Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών.
- 8.56: Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης.
- 9.60: Δραστηριότητες προγραμματισμού και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών.
- 10.64: Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών.
- 11.65: Ασφαλιστικά, αντασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.
- 12.66: Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες.
- 13.68: Διαχείριση ακίνητης περιουσίας.
- 14.69: Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες.
- 15.70: Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων – δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης.
- 16.71: Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών – τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις.
- 17.73: Διαφήμιση και έρευνα αγοράς.
- 18.75: Κτηνιατρικές δραστηριότητες.
- 19.77: Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης.

- 20.78: Δραστηριότητες απασχόλησης.
- 21.79: Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες.
- 22.80: Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας.
- 23.81: Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτήρια και εξωτερικούς χώρους.
- 24.84: Δημόσια διοίκηση και άμυνα – υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση.
- 25.85: Εκπαίδευση.
- 26.86: Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας (πλην Κέντρων αποκατάστασης & αποθεραπείας).
- 27.88: Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος.
- 28.90: Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση.
- 29.92: Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα.
- 30.93: Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας.
- 31.94: Δραστηριότητες οργανώσεων.
- 32.96: Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών.
- 33.97: Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών οικιακού προσωπικού.
- 34.98: Δραστηριότητες ιδιωτικών νοικοκυριών, που αφορούν την παραγωγή μη διακριτών αγαθών – και υπηρεσιών – για ίδια χρήση.
- 35.99: Δραστηριότητες εξωχώριων οργανισμών και φορέων.

Ο Νέος Επενδυτικός Νόμος ενισχύει τις ακόλουθες κατηγορίες δαπανών:

1.Κτιριακές, ειδικές, βοηθητικές εγκαταστάσεις και διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου, έως 60% του συνόλου του επενδυτικού σχεδίου (για υφιστάμενες επιχειρήσεις

με λειτουργία άνω των 2 ετών) και έως 70% του συνόλου του επενδυτικού σχεδίου (για νεοιδρυθείσες & υπό ίδρυση επιχειρήσεις).

2.Η αγορά και το leasing σύγχρονων μηχανημάτων και λοιπού μηχανολογικού & μηχανογραφικού εξοπλισμού.

3.Η αγορά πάγιων στοιχείων ενεργητικού που συνδέονται άμεσα με μία παραγωγική μονάδα.

4.Άυλα περιουσιακά στοιχεία (συστήματα διασφάλισης ποιότητας, πιστοποιήσεις, λογισμικό, μεταφορά τεχνολογίας, άδειες εκμετάλλευσης, ευρεσιτεχνίες κλπ).

5.Έργα και προγράμματα Έρευνας, Ανάπτυξης και Καινοτομίας που σχετίζονται με τη δραστηριότητα και τα προϊόντα της επιχείρησης και τα οποία εκτελούνται από την επιχείρηση είτε μόνη της είτε σε συνεργασία με ερευνητικά ιδρύματα.

6.Λειτουργικά έξοδα (αποκλειστικά για την κατηγορία Επιχειρηματικότητα νέων).

7.Μελέτες και αμοιβές συμβούλων, αποκλειστικά για επενδυτικά σχέδια νέων Μικρών και Μεσαίων επιχειρήσεων μέχρι ποσοστού 5% του κόστους του επενδυτικού σχεδίου και έως του ποσού των 50.000€.

Ο Νέος Επενδυτικός Νόμος δεν ενισχύει δαπάνες που αφορούν:

1.Λειτουργικά έξοδα της επιχείρησης (εκτός της κατηγορίας Επιχειρηματικότητα νέων).

2.Αγορά επιβατικών αυτοκινήτων μέχρι έξι (6) θέσεων.

3.Μέσα μεταφορών και εξοπλισμός μεταφορών για επενδυτικά σχέδια στον τομέα των μεταφορών.

4.Αγορά επίπλων και σκευών γραφείου.

5.Οι εξαγόμενες ποσότητες και η συγκρότηση ή η λειτουργία δικτύου διανομής.

6.Αγορά οικοπέδων, γηπέδων και αγροτεμαχίων.

7. Η εισφορά στο εταιρικό κεφάλαιο της αξίας μηχανημάτων και λοιπών παγίων στοιχείων.

Το ποσοστό ενίσχυσης κάθε επένδυσης προκύπτει σύμφωνα με τον Νομό εγκατάστασης της επένδυσης και το Μέγεθος του φορέα επένδυσης.

Το ποσοστό της ίδιας συμμετοχής του επενδυτή στις επενδύσεις που λαμβάνουν ενίσχυση με τη μορφή της επιχορήγησης κεφαλαίου δεν μπορεί να είναι κατώτερο του 25% των ενισχυόμενων δαπανών.

Σημειώνεται ότι το ελάχιστο ύψος των επενδύσεων στις ενισχύσεις του Νέου Επενδυτικού Νόμου ορίζεται, με βάση το μέγεθος της επιχείρησης, ως εξής:

1. Για Μεγάλες επιχειρήσεις, στο ποσό του ενός εκατομμυρίου (1.000.000,00) ευρώ.
2. Για Μεσαίες επιχειρήσεις, στο ποσό των πεντακοσίων χιλιάδων (500.000,00) ευρώ.
3. Για Μικρές επιχειρήσεις, στο ποσό των τριακοσίων χιλιάδων (300.000,00) ευρώ.
4. Για Πολύ Μικρές επιχειρήσεις, στο ποσό των διακοσίων χιλιάδων (200.000,00) ευρώ.

Ειδικά για την κατηγορία των επενδυτικών σχεδίων Γενικής Επιχειρηματικότητας το ελάχιστο ύψος επένδυσης ορίζεται στο ήμισυ των προαναφερόμενων κατά περίπτωση ποσών.

Στο παρακάτω πίνακα, παρατίθενται τα ποσοστά ενίσχυσης των επενδύσεων στον Νέο Επενδυτικό Νόμο, βάσει του εκάστοτε Νομού στον οποίο θα υλοποιηθεί η επένδυση:

Πίνακας 11: Για ποσοστά ενίσχυσης κάθε νομού με επενδύσεις βάσει νόμου 3908

Περιφέρειες	Νομοί	ΑΕΠ 2007	Μεγάλες Επιχειρήσεις	Μεσαίες Επιχειρήσεις	Μικρές/Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις
Νότιο Αιγαίο	Κυκλάδων	114,66	15%	25%	35%

	Δωδεκ/σου	102,69	15%	25%	35%
Στερεά Ελλάδα	Φθιώτιδος	84,05	15%	25%	35%
	Φωκίδος	75,54	20%	30%	40%
	Ευβοίας	81,79	15%	25%	35%
	Βοιωτίας	148,17	15%	20%	25%
	Ευρυτανίας	53,45	20%	30%	40%
Κεντρική Μακεδονία	Θεσ/νίκης	85,56	30%	35%	40%
	Χαλκιδικής	78,66	30%	35%	40%
	Κιλκίς	79,31	30%	40%	50%
	Πέλλας	64,66	30%	40%	50%
	Ημαθίας	71,55	30%	40%	50%
	Πιερίας	64,44	30%	40%	50%
	Σερρών	56,47	30%	40%	50%
	Δυτική Μακεδονία	Γρεβενών	64,44	30%	40%
Κοζάνης		92,78	30%	40%	50%
Φλώρινας		73,60	30%	40%	50%
Καστοριάς		68,00	30%	40%	50%
Αττική Θεσσαλία	Αττικής	134,48	15%	20%	25%
	Λάρισας	76,51	30%	35%	40%
	Μαγνησίας	87,72	30%	35%	40%
	Καρδίτσας	54,42	30%	40%	50%
	Τρικάλων	61,75	30%	40%	50%
Ιόνια	Κέρκυρας	74,78	30%	40%	50%
	Λευκάδας	74,68	30%	40%	50%
	Κεφαλληνίας	91,16	30%	40%	50%
Κρήτη	Ζακύνθου	101,62	30%	40%	50%
	Ηρακλείου	92,67	30%	35%	40%

	Χανίων	91,70	30%	35%	40%
	Λασιθίου	94,61	30%	35%	40%
	Ρεθύμνης	82,22	30%	35%	40%
Πελοπόννησος	Λακωνίας	65,63	30%	40%	50%
	Μεσσηνίας	67,67	30%	40%	50%
	Κορινθίας	106,36	30%	35%	40%
	Αρκαδίας	98,06	30%	35%	40%
	Αργολίδας	78,99	30%	35%	40%
Βόρειο Αιγαίο	Λέσβου	71,88	30%	40%	50%
	Χίου	85,45	30%	40%	50%
	Σάμου	72,95	30%	40%	50%
Ανατολική Μακεδονία - Θράκη	Καβάλας	76,19	40%	45%	50%
	Ξάνθης	64,98	40%	45%	50%
	Ροδόπης	57,54	40%	45%	50%
	Δράμας	63,15	40%	45%	50%
	Έβρου	69,18	40%	45%	50%
Ήπειρος	Ιωαννίνων	78,66	40%	45%	50%
	Άρτας	61,64	40%	45%	50%
	Πρέβεζας	71,23	40%	45%	50%
	Θεσπρωτίας	75,22	40%	45%	50%
Δυτική Ελλάδα	Αχαΐας	77,48	40%	45%	50%
	Αιτωλ/νίας	60,24	40%	45%	50%
	Ηλείας	52,26	40%	45%	50%

Πηγή : Ιστοσελίδα Υπουργείου Οικονομικών

άλλους νόμους όσον αφορά τις επενδύσεις είτε ιδιωτικές είτε δημόσιες, και η εμπορική δραστηριότητα επίσης σε εισαγωγές και εξαγωγές και βασικό ρόλο έχει παίξει η καινοτομία, η τεχνογνωσία, η τεχνολογία. Σύμφωνα με το νέο νόμο πέρα

από τη καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων στόχο έχει τη δημιουργία συγκριτικού πλεονεκτήματος σε κάθε περιφέρεια ,τη δημιουργία επιχειρηματικότητας, και την επίτευξη πιο ανταγωνιστικών περιφερειών, την αύξηση του αγροτικού εισοδήματος, και την αυτοματοποίηση και βελτίωση της παραγωγής σε ποιότητα και ποσότητα.

Κάθε επενδυτικό σχέδιο που πληρεί τις απαιτούμενες προϋποθέσεις, βαθμολογείται βάσει κριτηρίων που αφορούν:

- 1.Την αξιολόγηση του Φορέα Επένδυσης.
- 2.Την βιωσιμότητα και αποδοτικότητα του επενδυτικού σχεδίου & του φορέα επένδυσης.
- 3.Την τεχνολογική ανάπτυξη, την καινοτομία και τα νέα προϊόντα και υπηρεσίες.
- 4.Την συμβολή της επένδυσης στην οικονομία και στην περιφερειακή ανάπτυξη.

Με βάση τη βαθμολογία καταρτίζονται πίνακες κατά κατηγορία επενδυτικών σχεδίων, στους οποίους κατατάσσονται κατά φθίνουσα βαθμολογική σειρά τα αξιολογούμενα επενδυτικά σχέδια. Για τα επενδυτικά σχέδια της κατηγορίας Περιφερειακή Συνοχή, οι Πίνακες καταρτίζονται κατά Περιφέρεια. Με βάση τη σειρά κατάταξης στους εν λόγω Πίνακες, εντάσσονται στο καθεστώς ενισχύσεων τα υποβληθέντα επενδυτικά σχέδια μέχρι την εξάντληση του ποσού των ενισχύσεων. Η υλοποίηση των επενδυτικών σχεδίων μπορούν να γίνουν, μετά την υποβολή της αίτησης υπαγωγής.

Ο νέος νόμος βλέπουμε πόσο συμβάλλει στη καταπολέμηση της περιφερειακής ανισότητας, στη περιφερειακή συνοχή, στην περιφερειακή και οικονομική ανάπτυξη. Παρατηρούμε πόσο ρόλο έχει παίξει η επενδυτική δραστηριότητα τόσο σε δημόσιες όσο και σε ιδιωτικές επενδύσεις καθώς και οι εμπορικές δραστηριότητες τόσο η εισαγωγική όσο και η εξαγωγική. Ρόλο καταλυτικό έχουν παίξει η τεχνολογία, η καινοτομία, η τεχνογνωσία, οι οικονομίες έντασης εργασίας, έντασης κεφαλαίου, και η δημιουργία οικονομιών συγκέντρωσης σε μια οικονομία τελείως ανταγωνιστική όπου επικρατεί η μεγιστοποίηση του κέρδους και η ελαχιστοποίηση του κόστους παραγωγής σε συνδυασμό και με μια δημοσιονομική ισορροπία.

2.12 Ο νέος επενδυτικός νόμος 4146/2013 για τις περιφερειακές επενδύσεις

Ο νέος νόμος 4146/2013 ¹⁰ αποτελεί συνέχεια, τροποποίηση και βελτίωση του νόμου 3299/2004, και του 3908/2011 τόσο για τις περιφερειακές ενισχύσεις, τις περιφερειακές επενδύσεις και για τη πολιτική που αφορά την αντιμετώπιση του περιφερειακού προβλήματος. Στο καθεστώς Περιφερειακής Συνοχής του Επενδυτικού Νόμου 4146/2013, ο οποίος τροποποιεί τους αναπτυξιακούς νόμους 3299/2004 και 3908/2011, ενισχύονται επενδυτικά σχέδια νέων και υφιστάμενων επιχειρήσεων που αξιοποιούν τοπικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα, αντιμετωπίζουν τοπικές ανάγκες και περιφερειακά προβλήματα με περιβαλλοντικά βιώσιμες τεχνολογικές εφαρμογές, εισάγουν τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας και αξιοποίησης υδάτινων πόρων και συμβάλλουν στη φιλική προς το περιβάλλον ανασυγκρότηση, ανάπλαση και ανάπτυξη περιοχών οικονομικής δραστηριότητας.

Το ελάχιστο ύψος επένδυσης που απαιτείται στο καθεστώς της Περιφερειακής Συνοχής είναι:

- Για Μεγάλες Επιχειρήσεις επένδυση ελάχιστου ύψους 1.000.000 Ευρώ
- Για Μεσαίες Επιχειρήσεις επένδυση ελάχιστου ύψους 500.000 Ευρώ
- Για Μικρές Επιχειρήσεις επένδυση ελάχιστου ύψους 300.000 Ευρώ
- Για Πολύ Μικρές Επιχειρήσεις επένδυση ελάχιστου ύψους 200.000 Ευρώ

Υπαγόμενα Επενδυτικά Σχέδια

Ο νόμος 4146/2013 απευθύνεται σε Φυσικά και Νομικά Πρόσωπα που δραστηριοποιούνται ή επιθυμούν να δραστηριοποιηθούν σε ένα εύρος κλάδων και τομέων της αγοράς εντός της Ελληνικής Επικράτειας.

---

¹⁰ Βλ. ΦΕΚ και εθνικό τυπογραφείο κράτους για νόμο για περιφερειακή ανάπτυξη 4146/2013

Ως επιλέξιμες δραστηριότητες επενδύσεων ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής:

Πρωτογενής Τομέας (πλην εξαιρέσεων της ΕΕ):

- Αλιεία και υδατοκαλλιέργειες
- Γεωργία
- Κτηνοτροφία

Δευτερογενής Τομέας:

- Μεταποίηση, εκτός των μη επιλέξιμων ΚΑΔ 2008 που αναφέρονται στις εξαιρέσεις
- Παραγωγή Ενέργειας, εκτός φωτοβολταϊκών συστημάτων
- Αφαλάτωση θαλασσινού ή υφάλμυρου νερού

Τριτογενής Τομέας (πλην εξαιρέσεων της ΕΕ):

- Ξενοδοχεία 3 αστέρων και άνω, Εγκαταστάσεις ειδικής τουριστικής υποδομής, Οργανωμένους υποδοχείς τουριστικών δραστηριοτήτων και σύνθετα τουριστικά καταλύματα, Μετατροπή χαρακτηρισμένων παραδοσιακών ή διατηρητέων κτισμάτων σε ξενοδοχειακές μονάδες 2 αστέρων και άνω, Τουριστικές οργανωμένες κατασκηνώσεις Γ τάξης και άνω, εκτός εξαιρουμένων περιοχών από ΚΥΑ
- Μονάδες τουρισμού υγείας
- Τηλεπικοινωνίες (Ευρυζωνικές Υποδομές και Υπηρεσίες)
- Μεταφορές
- Ανάπτυξη λογισμικού
- Επενδύσεις υψηλής τεχνολογίας

Τι χρηματοδοτείται:

Στις επιχειρήσεις που υπάγονται στο καθεστώς της Γενικής Επιχειρηματικότητας παρέχονται τα ακόλουθα είδη ενισχύσεων:

α. Φορολογική απαλλαγή που συνίσταται στην απαλλαγή από την καταβολή φόρου εισοδήματος επί των πραγματοποιούμενων προ φόρων κερδών, τα οποία προκύπτουν με βάση τη φορολογική νομοθεσία, από το σύνολο των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Το ποσό της φορολογικής απαλλαγής υπολογίζεται ως ποσοστό επί της αξίας των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου ή και της αξίας του καινούριου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού που αποκτάται με χρηματοδοτική μίσθωση και συνιστά ισόποσο αφορολόγητο αποθεματικό.

β. Επιχορήγηση που συνίσταται στη δωρεάν παροχή από το Δημόσιο χρηματικού ποσού για την κάλυψη τμήματος των ενισχυόμενων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου και προσδιορίζεται ως ποσοστό αυτών.

γ. Επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνίσταται στην κάλυψη από το Δημόσιο τμήματος των καταβαλλόμενων δόσεων χρηματοδοτικής μίσθωσης που συνάπτεται για την απόκτηση καινούριου μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού και προσδιορίζεται ως ποσοστό επί της αξίας απόκτησης αυτών που εμπεριέχεται στις καταβαλλόμενες δόσεις. Η επιδότηση της χρηματοδοτικής μίσθωσης δεν μπορεί να υπερβαίνει τα επτά (7) έτη.

Οι ενισχύσεις των περιπτώσεων της προηγούμενης παραγράφου συνυπολογίζονται για τον καθορισμό του συνολικού ποσοστού ενίσχυσης που χορηγείται στο επενδυτικό σχέδιο. Όλες οι ανωτέρω μορφές ενισχύσεων μπορούν να παρέχονται μεμονωμένα ή συνδυαστικά, μέχρι του ανώτατου ποσοστού του Πίνακα του άρθρου 5 παράγραφος 5 του νόμου.

Οι δαπάνες που ενισχύονται αναφέρονται στο άρθρο 3 του ν.3908/2011, όπως τροποποιήθηκε από τον ν.4146/2013

α. Από το πεδίο εφαρμογής του ν.3908/2011, όπως τροποποιήθηκε από το ν.4146/2013 εξαιρούνται οι ακόλουθοι κλάδοι Οικονομικής δραστηριότητας (βάσει της «Εθνικής Ονοματολογίας Οικονομικών Δραστηριοτήτων – Κωδικοί Αριθμοί Δραστηριότητας ΚΑΔ-2008») :

- 35.11.10.09 Παραγωγή Ηλεκτρικής Ενέργειας από Φ/Β συστήματα
- 41 Κατασκευές Κτιρίων

- 42 Έργα Πολιτικού Μηχανικού (Εξαιρούνται η κατασκευή παράκτιων και λιμενικών έργων και οι κατασκευαστικές εργασίες για παράκτιες και λιμενικές κατασκευές)
- 43 Εξειδικευμένες Κατασκευαστικές Δραστηριότητες
- 45 Χονδρικό και λιανικό εμπόριο - Επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών
- 46 Χονδρικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών
- 47 Λιανικό εμπόριο, εκτός από το εμπόριο μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών
- 56 Δραστηριότητες υπηρεσιών εστίασης
- 60 Δραστηριότητες προγραμματισμού και ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών
- 64 Δραστηριότητες χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, με εξαίρεση τις ασφαλιστικές δραστηριότητες και τα συνταξιοδοτικά ταμεία
- 65 Ασφαλιστικά, αντασφαλιστικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, εκτός από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση
- 66 Δραστηριότητες συναφείς προς τις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και τις ασφαλιστικές δραστηριότητες
- 68 Διαχείριση ακίνητης περιουσίας έναντι αμοιβής ή βάσει σύμβασης
- 69 Νομικές και λογιστικές δραστηριότητες
- 70 Δραστηριότητες κεντρικών γραφείων - Δραστηριότητες παροχής συμβουλών διαχείρισης
- 71 Αρχιτεκτονικές δραστηριότητες και δραστηριότητες μηχανικών - Τεχνικές δοκιμές και αναλύσεις
- 73 Διαφήμιση και έρευνα αγοράς
- 75 Κτηνιατρικές δραστηριότητες
- 77 Δραστηριότητες ενοικίασης και εκμίσθωσης
- 78 Δραστηριότητες απασχόλησης
- 79 Δραστηριότητες ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφείων οργανωμένων ταξιδιών και υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες
- 80 Δραστηριότητες παροχής προστασίας και έρευνας
- 81 Δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών σε κτίρια και εξωτερικούς χώρους
- 84 Δημόσια διοίκηση και άμυνα - Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση
- 85 Εκπαίδευση

- 86 Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας
- 88 Δραστηριότητες κοινωνικής μέριμνας χωρίς παροχή καταλύματος
- 90 Δημιουργικές δραστηριότητες, τέχνες και διασκέδαση
- 92 Τυχερά παιχνίδια και στοιχήματα
- 93 Αθλητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες διασκέδασης και ψυχαγωγίας
- 94 Δραστηριότητες οργανώσεων
- 96 Άλλες δραστηριότητες παροχής προσωπικών υπηρεσιών
- 97 Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών οικιακού προσωπικού
- 98 Δραστηριότητες ιδιωτικών νοικοκυριών, που αφορούν την παραγωγή μη διακριτών αγαθών -και υπηρεσιών- για ίδια χρήση
- 99 Δραστηριότητες εξωχώριων οργανισμών και φορέων

β. Δεν υπάγονται στο καθεστώς ενισχύσεων του ν.3908/2011, όπως τροποποιήθηκε από το ν.4146/2013:

- Επενδυτικά σχέδια στους τομείς του χάλυβα, των συνθετικών ινών, του άνθρακα και της ναυπηγίας.
- Επενδυτικά σχέδια δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, καθώς και των θυγατρικών εταιρειών τους όταν οι παραπάνω δημόσιοι φορείς συμμετέχουν στο μετοχικό κεφάλαιό τους με ποσοστό μεγαλύτερο του 49%.
- Επενδυτικά σχέδια εταιρειών στις οποίες συμμετέχει το Δημόσιο ή ΝΠΔΔ ή ΟΤΑ α΄ και β΄ βαθμού με ποσοστό μεγαλύτερο του 49% του μετοχικού τους κεφαλαίου, ή λαμβάνουν επιχορήγηση από τους φορείς αυτούς (τακτική ή έκτακτη) που υπερβαίνει το 50% των ετήσιων εσόδων τους.
- Επενδυτικά σχέδια εταιρειών που λειτουργούν με τη νομική μορφή της κοινωνίας της εταιρίας αστικού δικαίου ή της κοινοπραξίας, με την εξαίρεση των σχημάτων Συνέργειας και Δικτύωσης (Clusters).
- Επενδυτικά σχέδια που πραγματοποιούνται με πρωτοβουλία και για λογαριασμό του Δημοσίου από ιδιώτη, βάσει σχετικής σύμβασης εκτέλεσης έργου, παραχώρησης ή παροχής υπηρεσιών

Βελτιώσεις στον επενδυτικό Νόμο 3908/2011 για διαφάνεια και ταχύτητα

Στις 2 Απριλίου 2012 άνοιξε ο 3^ο κύκλος προκηρύξεων του νέου επενδυτικού νόμου 3908/2011. Επί του παρόντος η Βουλή ψηφίζει στο πλαίσιο του Νόμου μια τροπολογία, η οποία βελτιώνει το πλαίσιο υλοποίησης επενδύσεων στην Ελλάδα.

Σημαντικές αλλαγές, όπως:

1. Αυξάνεται το ποσοστό των ενισχυόμενων δαπανών σε κτιριακές υποδομές, βοηθητικές εγκαταστάσεις και διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου από το 40% στο 60%. Ειδικά για τις νέες μικρομεσαίες επιχειρήσεις αυξάνεται το ποσοστό στο 70%. Ικανοποιείται έτσι το αίτημα πολλών συλλογικών φορέων και Επιμελητηρίων.
2. Αναστέλλεται η απαίτηση για προσκόμιση έγκρισης δανείου από Τράπεζα. Πλέον ο επενδυτής μπορεί να προσκομίζει την έγκριση δανείου, αφού λάβει την έγκριση από το ΥΠΑΑΝ και πριν την έκδοση της απόφασης υπαγωγής. Με τον τρόπο αυτό διευκολύνεται η υποβολή των επενδυτικών σχεδίων, ξεπερνώντας τις σημερινές αδυναμίες του τραπεζικού συστήματος.
3. Έως σήμερα απαιτούνται συνεχείς εγκρίσεις από το ΥΠΑΑΝ σε κάθε βήμα μιας επένδυσης. Αυτό αποτελεί άσκοπη γραφειοκρατία και το καταργείται. Εφεξής ο επενδυτής μπορεί να προβαίνει σε τροποποιήσεις του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου, σε ποσοστό έως 10% του συνολικού προϋπολογισμού, χωρίς πρότερη έγκριση του ΥΠΑΑΝ. Έτσι καθίσταται ο Επενδυτικός Νόμος πιο ευέλικτος.
4. Ενισχύεται η διαφάνεια και δημοσιεύονται όλες τις πληροφορίες κάθε επένδυσης στην ιστοσελίδα του Υπουργείου. Μέσω ενός σύγχρονου πληροφοριακού συστήματος, ο επενδυτής μπορεί να γνωρίζει, ανά πάσα στιγμή, που βρίσκεται η υπόθεσή του. Και είναι πολύ σημαντικό να τονιστεί πως εφαρμόζεται το μέτρο αυτό και στον παλαιό αναπτυξιακό νόμο 3299/2004, όπου παρουσιάστηκαν τα κρούσματα διαφθοράς.
5. Θεσπίζονται αποκλειστικές προθεσμίες. Δεν μπορεί το Κράτος να ζητά από τον επενδυτή να τηρεί αυστηρά τις προθεσμίες και οι υπάλληλοι να μην τηρούν καμιά προθεσμία. Σε περίπτωση που ένας υπάλληλος του Υπουργείου δεν τηρήσει τις προθεσμίες του νόμου, τότε θα φέρει πλέον διοικητικές ευθύνες. Αντιμετωπίζεται έτσι το πάγιο πρόβλημα των καθυστερήσεων.
6. Αυξάνεται το όριο σώρευσης ενισχύσεων από 15 εκατ. € σε 20 εκατ. € στην 4-ετία.

7. Βελτιώσεις στον Αναπτυξιακό Νόμο 3299/2004 που μειώνουν γραφειοκρατία και καταπολεμούν τη διαφθορά.

Στο άρθρο 242 του πολυνομοσχεδίου, που είναι προς ψήφιση επί του παρόντος στη Βουλή, προωθούνται και ορισμένες σημαντικές αλλαγές στον παλαιό αναπτυξιακό νόμο, με σκοπό να αποκατασταθούν αδικίες του παρελθόντος...

Οι αλλαγές αυτές αφορούν:

1. Κατάργηση του ελάχιστου ορίου επένδυσης των 100.000 € που είχε ο αναπτυξιακός νόμος, βάσει του οποίου απορρίφθηκαν εκατοντάδες μικρές επενδύσεις φωτοβολταϊκών (δυναμικότητας 20 KW).
2. Καθορίζεται κλιμακούμενο κόστος επιδότησης για τις επενδύσεις φωτοβολταϊκών ανεξαρτήτου μεγέθους, ώστε κάθε επενδυτής να λαμβάνει επιδότηση αντίστοιχη με το κόστος της επένδυσης που έχει υλοποιήσει (π.χ. άλλη επιδότηση θα λαμβάνει κάποιος με trackers και άλλη επιδότηση κάποιος χωρίς trackers). Οι ρυθμίσεις αυτές αφορούν επενδύσεις σε μικρά φωτοβολταϊκά που έχουν ήδη κατασκευασθεί.
3. Επανεξετάζονται οι εκατοντάδες επενδύσεις που απορρίφθηκαν επειδή δεν προσκόμισαν κάποιο δικαιολογητικό εντός των προθεσμιών, το οποίο ωστόσο άργησε να εκδώσει αντίστοιχα κάποια δημόσια υπηρεσία (π.χ. η Νομαρχία εξέδωσε την περιβαλλοντική άδεια μετά από 2 έτη κλπ). Το Κράτος είναι ενιαίο και πρέπει να σέβεται τον πολίτη.
4. Ανασυγκροτείται η Γνωμοδοτική Επιτροπή του ΥΠΑΑΝ, μόνο για περιπτώσεις ανάκλησης και επιστροφής ενισχύσεων, καθώς και συμμόρφωση με δικαστικές αποφάσεις, ώστε να αποφεύγονται οι δικαστικές προσφυγές και να βρίσκονται μαζί με τους επενδυτές ενδιάμεσες και συμβιβαστικές λύσεις, που είναι αμοιβαία αποδεκτές.
5. Παρέχεται παράταση 1 έτους στην ολοκλήρωση όλων των επενδυτικών σχεδίων, ανεξάρτητα σε ποιο επενδυτικό νόμο έχουν ενταχθεί.

Προωθείται το καθεστώς του συμψηφισμού, ώστε το Δημόσιο να μπορεί να εξοφλείται για βεβαιωμένες οφειλές των ιδιωτών προς αυτό, μέσω μεταβίβασης των επιχορηγηθέντων ή άλλων περιουσιακών στοιχείων του

2.13 Συμπεράσματα δευτέρου κεφαλαίου με βάση τις συγκρίσεις των νόμων

2.13.1 Σύγκριση νόμων 1892/1990 και 3908/11

Όπως είδαμε όλοι οι νόμοι και ο 1892/90 και ο 3908/11 και ο χάρτης περιφερειακών ενισχύσεων στόχο έχουν τη καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων και ο ένας νόμος αποτελεί βελτίωση του άλλου σε αυτό το σημείο. Τόσο ο ένας νόμος όσο και ο άλλος με το συνδυασμό της καινοτομίας, της επενδυτικής δραστηριότητας είτε δημόσιας είτε ιδιωτικής είτε της εμπορικής δραστηριότητας σε εισαγωγές εξαγωγές στόχο έχουν τη βελτίωση του αγροτικού εισοδήματος και παραγωγής και την ελαχιστοποίηση του κόστους παραγωγής και τη μεγιστοποίηση του κέρδους. Πέρα από τις άλλες βελτιώσεις που αναφέρθηκαν στους νόμους το κοινό τους σημείο αφορά το γεγονός ότι σκοπεύουν στη λειτουργία και ενσωμάτωση κινήτρων όπως οι περιφερειακές ενισχύσεις, οι επιδοτήσεις επιτοκίου και πολλά παρόμοια τα οποία στόχο έχουν πέρα από καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων να ενισχύσουν το αγροτικό εισόδημα και το κυριότερο να ενισχύσουν την επιχειρηματικότητα την είσοδο νέων επιχειρήσεων στο κλάδο με καινοτομία, τεχνολογία, τεχνογνωσία και στόχο έχει αδιαμφισβήτητα τη διατήρηση της περιφερειακής συνοχής, της οικονομικής ανάπτυξης και τη δημιουργία οικονομιών συγκέντρωσης με κλαδικές οικονομίες κλίμακας και τη δημιουργία μιας οικονομίας με τέλει ανταγωνισμό και περιφερειακά μονοπώλια και σε αδύναμες περιφέρειες όπως είναι η Θεσσαλία, Πελοπόννησος σε συνδυασμό και με την εισροή νέων κεφαλαίων και επενδύσεων προς ενίσχυση και της αειφόρου ανάπτυξης. Οι νόμοι στόχο έχουν να δημιουργήσουν περιφέρειες με συγκριτικό πλεονέκτημα σε πολλούς και να αναπτύξουν όλους τους τομείς της παραγωγής πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή και να δημιουργήσουν μια οικονομία με δημοσιονομική επάρκεια και σταθερότητα. Είναι βασικό στην οικονομία της περιφέρειας να παρατηρείται δημοσιονομική ισορροπία και περιφερειακό πλεόνασμα.

Η κυριότερη διαφορά σε σχέση με τα ισχύοντα, βάσει των προηγούμενων αναπτυξιακών νομών είναι ότι πλέον το αφορολόγητο αποθεματικό δεν σχηματίζεται από κέρδη αλλά από φόρο εισοδήματος ο οποίος δεν καταβάλλεται. Το αφορολόγητο αποθεματικό αρχίζει να υπολογίζεται με την ολοκλήρωση της επένδυσης και την έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας αυτής.

Ενώ με βάσει το νόμο 3299/04 υπάρχει η δυνατότητα σχηματισμού του αποθεματικού και σταδιακά τις χρήσεις κατά τις οποίες γίνεται η επένδυση υπό την προϋπόθεση της ολοκλήρωσης της μέσα στην πενταετία. Στην περίπτωση του νέου νόμου η ολοκλήρωση της επένδυσης και η έναρξη της παραγωγικής λειτουργίας θα

πρέπει να πιστοποιείται από απόφαση του αρμόδιου οργάνου, η οποία δημοσιεύεται. Ακόμα με τον νέο νόμο 3908 έχουμε όριο σχηματισμού αποθεματικού για τα δυο πρώτα χρόνια (1/3 και 2/3) που δεν υπάρχει στο νόμο 3299/04. Άλλη μια διαφορά είναι το χρονικό περιθώριο για την κάλυψη της φορολογικής απαλλαγής που είναι 8 χρόνια για τις παλιές επιχειρήσεις και 10 για τις νεοϊδρυόμενες ενώ με το νόμο 3299/04 το χρονικό όριο ήταν 10 χρόνια σε άλλες περιπτώσεις.

Ο νέος νόμος 3908/11 αναφέρεται σε υγιή αποκλειστικά επιχειρήσεις (ιδιαίτερα κερδοφόρες) και άρχετε σε αντίθεση με το σκοπό που είναι η παροχή κινήτρων στην περιφέρεια καθώς οι κερδοφόρες επιχειρήσεις είναι συνήθως στο κέντρο. Ενώ ο νόμος 3266/04 έχει σκοπό την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στην ελληνική επικράτεια. Άλλη μια σημαντική διαφορά είναι ότι πλέον απαιτείται η υποβολή αίτησης υπαγωγής στις ενισχύσεις ακόμα και στην περίπτωση της φορολογικής απαλλαγής ενώ ο νόμος 3299/04 προβλέπει ρητά ότι δεν απαιτείται η υποβολή αίτησης στην περίπτωση φορολογικής απαλλαγής.

Οι διαφορές του νόμου 2166 με τους παραπάνω είναι ότι ο νόμος 2166 ασχολείται με την συγχώνευση ανώνυμων εταιρειών με έδρα την Ελλάδα. Οι αφορολόγητες κρατήσεις από τα κέρδη ή το ειδικό αφορολόγητο αποθεματικό από τα μη διανεμόμενα κέρδη που στις μετασχηματιζόμενες επιχειρήσεις μεταφέρονται και εμφανίζονται αυτούσια σε ειδικούς λογαριασμούς και δεν υπόκεινται σε φορολογία κατά το χρόνο του μετασχηματισμού εφόσον τα αφορολόγητα έσοδα του νομικού προσώπου είναι μεγαλύτερα από τα καθαρά κέρδη του ισολογισμού και έχουμε διανομή κερδών με οποιαδήποτε μορφή. Το μέρος των κερδών που διανέμεται φορολογείται στο όνομα του νομικού προσώπου. Σε περίπτωση ζημιάς που προκύπτει μετά τη λογιστική αναμόρφωση δεν έχουμε εφαρμογή του νομού.

Ο νέος νόμος θέτει ελάχιστα όρια. επένδυσης ανάλογα του μεγέθους των επιχειρήσεων για τα επενδυτικά σχέδια γενικής επιχειρηματικότητας, τα όρια αυτά είναι ίδια με εκείνα που έθετε και ο Ν.3299/04. Όμως ο νέος νόμος μπορεί να θεωρηθεί ότι θέτει όρια ως προς τα κτιριακά κάποιας επένδυσης. Συγκεκριμένα οι δαπάνες κτιριακών εγκαταστάσεων δεν μπορούν να ξεπερνούν το 40% του συνόλου των επιλέξιμων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου και άρα αποκλείονται επενδυτικά σχέδια αποκλειστικά κτιριακών εγκαταστάσεων, είτε σχέδια που το κυρίαρχο στοιχείο είναι οι δαπάνες τέτοιων ειδών.

Στη θέση αυτή οι υπηρεσιακοί παράγοντες κυρίως, αλλά και οι ενδιαφερόμενοι πολίτες, θα μπορούν να βρίσκουν πληροφορίες για το νομικό πλαίσιο μέσα στο οποίο κινούνται οι Περιφέρειες. Κατ' αρχήν έχουν καταχωρισθεί ο ιδρυτικός νόμος και ο βασικός νόμος λειτουργίας των Περιφερειών. Ωστόσο ο θεσμός των Περιφερειών αναπτύσσεται δυναμικά, διαρκώς εκχωρούνται νέες αρμοδιότητες από τα Υπουργεία, ιδρύονται νέες υπηρεσιακές μονάδες και αναδιοργανώνονται οι υπάρχουσες με στόχο η Περιφέρεια να ανταποκριθεί στις σημερινές απαιτήσεις. Για το λόγο αυτό υπάρχει ανάγκη για συμπλήρωση και διαρκή ενημέρωση .

Ήδη ξεκίνησε ένα έργο για τη συλλογή, επεξεργασία και κωδικοποίηση όλης της σχετικής νομοθεσίας (Νόμοι, Προεδρικά Διατάγματα, Εγκύκλιοι, Υπουργικές αποφάσεις κ.λ.π) η οποία ρυθμίζει την οργάνωση και λειτουργία των Περιφερειών. Μόλις αυτό το έργο ολοκληρωθεί θα εισαχθεί στη θέση αυτή, θα ενημερώνεται διαρκώς και θα αποτελέσει το πιο χρήσιμο εργαλείο τόσο στην άσκηση πολιτικής για θέματα Περιφερειών όσο και στην καθημερινή λειτουργία των Περιφερειών.

Η Περιφέρεια αποτελεί μία αυτοτελή ενιαία Διοικητική Μονάδα αποκέντρωσης της Κρατικής Διοίκησης με αρμοδιότητες σχεδιασμού, προγραμματισμού, συντονισμού και εφαρμογής των πολιτικών για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της γεωγραφικής της περιοχής.

2.13.2 Συμπεράσματα και σύγκριση των νόμων 3299/2004, 3908/2011, και 4146/2013

Από τα παραπάνω βλέπουμε καταρχήν ότι και οι τρεις νόμοι έχουν να κάνουν με τα κίνητρα για την δημιουργία νέων επιχειρήσεων. Ο πιο ευνοϊκός νόμος από τους τρεις για την δημιουργία νέων επιχειρήσεων από άποψη φορολογικών κινήτρων είναι ο νόμος 3299/04 και αυτό γιατί έχει σκοπό την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στην ελληνική επικράτεια.

Παρέχει:

- Επιχορήγηση από το ελληνικό δημόσιο ή επιδότηση χρηματοδοτικής μίσθωσης,
- Την αγορά και εγκατάσταση καινούργιων σύγχρονων μηχανημάτων, τη δημιουργία νέας μονάδας, την επέκταση υπάρχουσας μονάδας.

- Τη διαφοροποίηση της παραγωγής μιας μονάδας προς νέα πρόσθετα προϊόντα.

Με τα κίνητρα τα παραπάνω καταπολεμάται η ανεργία, επέρχεται η οικονομική ανάπτυξη, η βιώσιμη ανάπτυξη και η αύξηση της επενδυτικής δραστηριότητας και της εμπορικής σε συνδυασμό με μια δημοσιονομική ισορροπία. Το κυριότερο ως γνωστό ότι ενισχύεται η επιχειρηματικότητα με στόχο τη δημιουργία μονοπωλίων ή επιχειρήσεων όπου υπάρχει ο τέλειος ανταγωνισμός με τη μεγιστοποίηση των κερδών ή ελαχιστοποίηση του κόστους και γενικά η επιχειρηματικότητα συμβάλλει στην περιφερειακή ανάπτυξη, στην ανεργία, στη βελτίωση της παραγωγής.,

Βλέπουμε λοιπόν ότι ο νόμος 3299 είναι πιο ευνοϊκός για την δημιουργία νέων επιχειρήσεων και για την διατήρηση των παλιών γιατί προσφέρει πολλά κίνητρα και έτσι έχουμε μεγαλύτερη ανάπτυξη στην ελληνική περιφέρεια σε σχέση με τους άλλους δυο νόμους. Απαλλαγή.

Ακόμα προσφέρει

- Την κατασκευή, την επέκταση, τον εκσυγχρονισμό κτιριακών ειδικών και βοηθητικών εγκαταστάσεων, καθώς και τις δαπάνες διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου.

Ο επενδυτικός νόμος 3908/11, όπως τροποποιήθηκε από τους Νόμους 4072/12 και 4146/13, αποτελεί το βασικό χρηματοδοτικό εργαλείο για την ίδρυση, την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων, δίνοντάς τους τη δυνατότητα να επιδοτηθούν σε ποσοστά που φτάνουν το 60% του συνολικού προϋπολογισμού της επένδυσης.

Οι επενδυτικοί νόμοι στόχο έχουν πέρα από τη καταπολέμηση του περιφερειακού προβλήματος, της περιφερειακής ανάπτυξης μέσω φυσικά της αύξησης των κυμάτων των δημοσίων επενδύσεων, και των ιδιωτικών επενδύσεων και της εμπορικής δραστηριότητας με τις εισαγωγές και τις εξαγωγές να συμβάλλει σε πρόοδο στο πρωτογενή, δευτερογενή, τριτογενή τομέα, να δημιουργήσει την επιχειρηματικότητα και την είσοδο νέων επιχειρήσεων σε κλάδους με τη διάχυση της καινοτομίας, της τεχνογνωσίας, και τη δημιουργία των κατάλληλων κινήτρων και της ανταγωνιστικότητας, να καταπολεμήσει την ανεργία.

Περίληπτικά ο Επενδυτικός Νόμος:

- Καλύπτει υπό προϋποθέσεις τους περισσότερους τομείς της οικονομίας, όπως Τουρισμό, Μεταποίηση, Logistics, Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, Παραγωγή και Μεταποίηση Αγροτικών Προϊόντων, Παροχή Υπηρεσιών και λοιπές δραστηριότητες (εκτός των προβλεπόμενων εξαιρέσεων)
- Προβλέπει ποσοστό ενίσχυσης έως 60%
- Παρέχει κίνητρα με φοροαπαλλαγές, επιδοτήσεις, leasing ή μείγμα αυτών κατ' επιλογή του Επενδυτή. (Τα επενδυτικά σχέδια στον τομέα των ΑΠΕ, που δεν ανήκουν στους υδροηλεκτρικούς και ιβρυδικούς σταθμούς, στα αντλησιοταμιευτικά συστήματα ενέργειας και στις μονάδες παραγωγής ενέργειας από βιομάζα και βιοαέριο και που θα υποβληθούν μετά την 1η Ιανουαρίου 2014 παρέχονται μόνο φορολογικά κίνητρα.)
- Χωρίζεται σε δυο Κατηγορίες Επενδυτικών Σχεδίων τα Γενικά Επενδυτικά Σχέδια και τα Ειδικά Επενδυτικά Σχέδια.
- Δεν απαιτεί την κατάθεση ειδικών αδειοδοτήσεων κατά την υποβολή του φακέλου.
- Δεν απαιτεί την κατάθεση επιστολής έγκρισης δανείου κατά την υποβολή του φακέλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΤΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΑ ΝΕΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΕΡΓΑΛΕΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

3.1 Τα Μέσα και Εργαλεία της Περιφερειακής Πολιτικής

Η ταξινόμηση των μέτρων εργαλείων¹¹ της περιφερειακής πολιτικής είναι αντίστοιχα με τα αυτά της εθνικής οικονομίας. Ταξινομούνται βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων όπως μακροοικονομικά, μικροοικονομικά, μέτρα πολιτικής δαπανών, ή μέτρα ανάλογα με τη σειρά σπουδαιότητας ή τυχαίας κατανομής. Τα παραδοσιακά μέσα της περιφερειακής πολιτικής τα διακρίνουμε σε δυο μεγάλες κατηγορίες τα κύρια δευτερεύοντα, ανάλογα με τη σημασία τους για τη πραγμάτωση των σκοπών της περιφερειακής πολιτικής. Η αξιολόγηση της σημασίας τους μεταβάλλεται διαχρονικά από χώρα σε χώρα. Έτσι έχουμε μέτρα που αφορούν την οικονομική κοινωνική υποδομή, τις επιδοτήσεις, τα φορολογικά κίνητρα, τα πιστωτικά μέτρα, τα θεσμικά μέτρα, τους έλεγχους τα αντικίνητρα. Από τη δεκαετία του 80 όμως επειδή η παραδοσιακή πολιτική να μεν ενθαρρύνει την εγκατάσταση επιχειρήσεων στις καθυστερημένες περιφέρειες έξω από τα όρια αυτών ενώ παράλληλα δεν ενθαρρύνει την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας. Η ανάπτυξη εκ των έσω ενισχύεται από δω και πέρα με τη καθιέρωση χρησιμοποίηση νέων μέσων της περιφερειακής πολιτικής με κύριους άξονες την απορρόφηση καινοτομιών νέων τεχνολογιών στη διαδικασία της παραγωγής την ενίσχυση της μικρής και μεσαίας επιχείρησης με στόχο τη μεγέθυνσή της. Έτσι έχουμε μέσα που αφορούν τη τοπική ανάπτυξη, τη μικρομεσαία επιχείρηση, η νέα τεχνολογία, οι τεχνόπολεις.

Πρέπει να αναφερθεί ότι η περιφερειακή πολιτική χρησιμοποιεί συστήματα μέτρων μέσα σε μια δοσμένη χρονική περίοδο με στόχο τη πραγμάτωση συγκεκριμένων σκοπών. Επεμβαίνει σε περιόδους αιχμής με τη λήψη μέτρων, εξαιτίας κάποιου περιφερειακού προβλήματος για να μειώσει τις πολιτικές συνέπειες όξυνσης του προβλήματος αυτού. Τα μέσα της οικονομικής πολιτικής γενικά ενεργοποιούνται στο χώρο είτε σε εθνικό επίπεδο είτε σε επίπεδο τμήματος του εθνικού χώρου. Άρα η

---

¹¹ Βλ Ν., Κόνσολας, *όπ.*

περιφερειακή πολιτική ασχολείται με τη γεωγραφική επίπτωση του συστήματος των μέτρων της εθνικής οικονομικής πολιτικής τα υποσυστήματα μέτρων της πολιτικής αυτής, που αναφέρονται σε δοσμένες χωρικές μονάδες ή σε μονάδες συγκεντρώνουν κάποια γνωστά χαρακτηριστικά. Η διαδικασία που ακολουθείται στην επιλογή των μέτρων ή του συνδυασμού μέτρων πολιτικής για την πραγματοποίηση των στόχων ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο δε διαφέρει από εκείνη σε περιφερειακό επίπεδο μια χρειάζεται να έχουν διερευνηθεί οι επιδράσεις του κάθε μέτρου πολιτικής στο ρυθμό ανάπτυξης ή στις οικονομικές μεταβλητές που επηρεάζουν την ανάπτυξη προκειμένου να μελετηθεί το πρόβλημα του κατάλληλου συσχετισμού μέσω πολιτικής στόχων για να έχει η πολιτική οικονομικής ανάπτυξης συνέπεια. Τα μέτρα της περιφερειακής πολιτικής οργανωμένα σε ολοκληρωμένο σύστημα ανάπτυξης εξυπηρετούν το εθνικό συμφέρον επιδιώκοντας παράλληλους αντικειμενικούς σκοπούς ή υπολογίζοντας τους εθνικούς στόχους ως περιορισμούς στα περιφερειακά προγράμματα. Η έλλειψη μεγάλου βαθμού εξειδίκευσης των σκοπών της περιφερειακής πολιτικής δυσκολεύει την εξειδίκευση των μέτρων. Το πρόβλημα επιτείνεται από το γεγονός ότι τα περιφερειακά προγράμματα έχουν πολλαπλούς αντικειμενικούς σκοπούς, διαφορετικής μορφής που δύσκολα ποσοτικοποιούνται.

Ο καθορισμός των μέτρων της περιφερειακής πολιτικής απαιτεί προσεκτική ανάλυση των προβλημάτων κάθε περιφέρειας εντοπισμού των χαρακτηριστικών της καθυστέρησης των διαρθρωτικών αδυναμιών της οικονομίας τους προσδιορισμό συγκεκριμένων σκοπών στόχων. Η ιεράρχηση των σκοπών η άρθρωσή τους θα διευκολύνει την αξιολόγηση επιλογή των εναλλακτικών μέτρων για την πραγμάτωσή τους. Στο συνδυασμό αυτό σκοπών μέτρων μέσω ο υπολογισμός του κοινωνικού κόστους εντάσσεται στο υπόδειγμα προγραμματισμού αφού προηγηθούν οι πολιτικές επιλογές με βάση τα κριτήρια της αποτελεσματικότητας, της χωροταξικής ισότητας ή δικαιοσύνης.

Όσον αφορά την οικονομική κοινωνική υποδομή το κράτος δίνει προτεραιότητα σε δημόσιες επενδύσεις για τη δημιουργία έργων οικονομικής υποδομής, με στόχο την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών. Η οικονομική υποδομή δημιουργεί εξωτερικές οικονομίες, βελτιώνει τη παραγωγικότητα, αυξάνει το ποσοστό κέρδους των επιχειρηματιών, προκαλεί αύξηση των εισοδημάτων της απασχόλησης. Η οικονομική υποδομή διακρίνεται σε περιφερειακή και βιομηχανική. Η περιφερειακή περιλαμβάνει τα δίκτυα μεταφορών (δρόμοι, σιδηρόδρομοι, λιμάνια, αεροδρόμια), τα δίκτυα επικοινωνιών, ύδρευσης. Η βιομηχανική περιοχή

περιλαμβάνει τις βιομηχανικές επιχειρηματικές περιοχές. Η οικονομική υποδομή αποτελεί το σπουδαιότερο μέρος περιφερειακής πολιτικής καθώς μακροχρόνια μεταβάλλουν τη διάρθρωση της οικονομίας των περιφερειών προωθούν την αναπτυξιακή διαδικασία. Οι βιομηχανικές περιοχές αποτελούν το κύριο μέσο περιφερειακής εκβιομηχάνισης του φυσικού προγραμματισμού με δοκιμασμένη απόδοση. Αυξάνονται τα διαθέσιμα κεφάλαια του επιχειρηματία η πιστοληπτική του ικανότητα μια και απαιτείται λιγότερο κεφάλαιο για την απόκτηση βιοτεχνικής στέγης. Η κοινωνική υποδομή περιλαμβάνει την οικιστική ή αστική υποδομή, η υγειονομική, πολιτιστική τεχνολογική. Οι δαπάνες αυξάνουν την παραγωγικότητα και τις εξωτερικές οικονομίες που διαφοροποιούν τη ποιότητα του εργατικού δυναμικού, και το μορφωτικό του επίπεδο.

Η οικονομική και η κοινωνική υποδομή συμβάλλει στην οικονομική περιφερειακή ανάπτυξη, στη καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων, την αύξηση του ποσοστού κέρδους των επιχειρήσεων, τη δημιουργία εμπορικής και οικονομικής δραστηριότητας. Στόχο έχει τη κατάλληλη μακροοικονομική πολιτική την άρση των ελλειμμάτων, την άνθηση της εμπορικής δραστηριότητας, της εισαγωγικής και εξαγωγικής δραστηριότητας. Τα παραπάνω επιτείνονται και από την επενδυτική δραστηριότητα, και έτσι έχουμε αύξηση στη παραγωγικότητα, στη παραγωγή σε ποιότητα και ποσότητα .Η δημιουργία θετικών οικονομικών κλίμακας δημιουργεί τις συνθήκες για μία κατάλληλη περιφερειακή οικονομική πολιτική με τη δημιουργία αειφόρου ανάπτυξης και συγκριτικού καινοτομικού πλεονεκτήματος όσον αφορά τη παραγωγή.

Όσον αφορά τις επιδοτήσεις, προς τη τόνωση των επενδύσεων στις καθυστερημένες περιοχές γίνονται επιδοτήσεις κόστους ή επιδοτήσεις τιμών με αυξητική επίδραση στο ποσοστό κέρδους ή στην αύξηση των εσόδων.

Οι μεταβιβάσεις κεφαλαίου προς τις επιχειρήσεις αποτελεί μια μορφή κινήτρων με σημαντικά πλεονεκτήματα όπως μείωση του επιχειρηματικού κινδύνου νέων επιχειρηματικών πρωτοβουλιών, αύξηση ρευστότητας για τη κάλυψη δαπανών στην αρχική περίοδο εγκατάστασης οργάνωσης της επιχείρησης, η εξασφάλιση της χρηματοδότησης μικρομεσαίων επιχειρήσεων με χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα, η διαφάνεια δημόσιας δαπάνης, ο άμεσος υπολογισμός από την επιχείρηση της σχέσης κόστους οφέλους για κάθε επιλογή της όσον αφορά το τόπο εγκατάστασης. Έχουν κάποια αρνητικά οι επιχορηγήσεις όπως το ότι ενισχύουν τις επιχειρηματικές δραστηριότητες έντασης κεφαλαίου, τη στιγμή που για τη προώθηση της

περιφερειακής ανάπτυξης πρέπει να ενισχύονται οι δραστηριότητες που αυξάνουν την απασχόληση, επιβαρύνουν το κρατικό προϋπολογισμό με άμεσες εκταμιεύσεις, δημιουργούν αμφισβητήσεις για την αντικειμενικότητα της αξιολόγησης των επιδοτούμενων επενδύσεων από τα αρμόδια κρατικά όργανα, και προωθούν τις επιχειρήσεις στις υπερτιμολογήσεις φορέων του κόστους επένδυσης για υψηλό ποσοστό επιδότησης. Το μέτρο της επιχορήγησης χρησιμοποιείται από πολλές χώρες γιατί αυξάνει τη ρευστότητα τους.

Οι επιδοτήσεις ενισχύουν τη ρευστότητα της επιχείρησης και δημιουργούν νέες επιχειρηματικές πρωτοβουλίες κάτι που βελτιώνει και δημιουργεί απώτερο συγκριτικό πλεονέκτημα και καινοτομία στις μεθόδους παραγωγής. Δημιουργείται οικονομική περιφερειακή ανάπτυξη με άρση των περιφερειακών ανισοτήτων ενώ προωθείται η μακροοικονομική, οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Προωθείται μακροοικονομικά η καταπολέμηση των ελλειμμάτων, προωθείται δημοσιονομική πολιτική, αυξάνεται η παραγωγή σε ποιότητα και ποσότητα, αυξάνεται το ποσοστό κέρδους στις επιχειρήσεις και η επιχειρηματική δραστηριότητα και η εξαγωγική δραστηριότητα. Δημιουργούνται αυξημένες οικονομίες κλίμακας και πλεονάσματα στις περιφέρειες.

Οι φορολογικές απαλλαγές μειώνουν ή μηδενίζουν την επιβάρυνση από το φόρο εισοδήματος που επιβάλλεται στις αποταμιεύσεις ή στις επενδύσεις που προωθούν τη περιφερειακή ανάπτυξη. Τα πιο σημαντικά φορολογικά κίνητρα για την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης είναι η περιφερειακή διαφοροποίηση της φορολογίας των κερδών των επιχειρήσεων, τα αυξημένα ποσοστά αποσβέσεων, οι μειώσεις του φόρου μεταβίβασης ακινήτων, οι μειώσεις δασμών. Η περιφερειακή διαφοροποίηση των φορολογικών κινήτρων επιδρά άμεσα στη βελτίωση των οικονομικών αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων ανάλογα με τις ρυθμίσεις που ισχύουν σε κάθε περιφέρεια. Το σημαντικό πλεονέκτημα του μέτρου δεν είναι ικανό να εξαλείψει ορισμένα μειονεκτήματα του μέτρου όπως η δημιουργία φορολογικών ανισοτήτων, και η απώλεια σημαντικών φορολογικών εσόδων. Τα φορολογικά κίνητρα έχουν χαμηλό αποτέλεσμα για τις ηγετικές επιχειρήσεις που το κυριαρχικό μερίδιό τους στην αγορά ή οι εναλλακτικές πολυεθνικές τους δυνατότητες προσφέρουν σε αυτές άμεσα κέρδη σε μετρητά μεγαλύτερα από εκείνα τα οποία μπορεί μια κυβέρνηση να προσφέρει. Αυτό μια και οι πολυεθνικές επιχειρήσεις πραγματοποιούν άμεσες επενδύσεις στον παγκόσμιο χώρο με βασικό κριτήριο τη μεγιστοποίηση της απόδοσης των κεφαλαίων τους. Η αυξημένη ρευστότητα και η

μεγάλη πιστοληπτική ικανότητα αυξάνει τη σημασία των κινήτρων γενικά και αυξάνει αντίθετα τη σημασία της υποδομής στις τηλεπικοινωνίες, στις μεταφορές, στην εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού στο αστικό και πολιτιστικό περιβάλλον.

Τα φορολογικά κίνητρα και οι φορολογικές απαλλαγές είναι πολύ αξιόπιστα στην οικονομική ανάπτυξη, στη καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων, στην αύξηση των ποσοστών κερδών, και στη μακροοικονομική, δημοσιονομική πολιτική στις περιφέρειες. Είναι κατάλληλα για τη δημιουργία συγκριτικού πλεονεκτήματος, οικονομιών κλίμακας στις περιφέρειες, και για την ανάπτυξη καινοτομίας στις περιφέρειες. Τα φορολογικά κίνητρα φέρνουν στις περιφέρειες μεγάλη πιστοληπτική ικανότητα και είναι πολύ σημαντικά μέσα περιφερειακής πολιτικής για τη προσέλκυση κεφαλαίων, για την επενδυτική δραστηριότητα στις περιφέρειες, για την ανάπτυξη της παραγωγής, για την εμπορική δραστηριότητα, εξαγωγικές, εισαγωγικές δραστηριότητες, και κατάλληλα για εξωτερικές οικονομίες. Όσον αφορά τα πιστωτικά κίνητρα αφορούν τη χορήγηση δανείων με πιο ευνοϊκούς όρους για την αύξηση των επενδύσεων στις καθυστερημένες περιφέρειες. Η πιο γνωστή μορφή πιστωτικών κινήτρων είναι η επιχορήγηση επιτοκίου τραπεζικών δανείων που έλαβαν επιχειρήσεις για επενδύσεις στις περιφέρειες. Στη περίπτωση αυτή η τεχνικοοικονομική αξιολόγηση από τις τράπεζες εξασφαλίζει την αποδοτικότερη χρησιμοποίηση του δανειακού κεφαλαίου. Τα πιστωτικά κίνητρα είναι κατάλληλα για την ενίσχυση και προώθηση της επενδυτικής δραστηριότητας στις περιφέρειες, για την μακροοικονομική, δημοσιονομική, οικονομική πολιτική, για εισαγωγική, εξαγωγική δραστηριότητα. Είναι από αυτά τα μέσα που δημιουργούν συγκριτικό πλεονέκτημα, καινοτομία, αειφόρα ανάπτυξη και ενίσχυση στο πολιτικό, οικονομικό ρόλο της περιφέρειας. Όσον αφορά τα θεσμικά μέτρα παρουσιάζουμε τη σημασία των θεσμικών αλλαγών για την ενίσχυση της περιφερειακής ανάπτυξης. Η αποκέντρωση των δημοσίων υπηρεσιών μειώνει τη συμφόρηση των μεγάλων αστικών κέντρων με αποτέλεσμα τη δημιουργία εξωτερικών οικονομιών στις περιφέρειες που μεταφέρονται οι υπηρεσίες αυτές. Οι περιφερειακές υπηρεσίες ανάπτυξης πρέπει να ενισχυθούν με ευρύτατες εξουσίες στο προγραμματισμό, στις μελέτες στο συντονισμό των προγραμμάτων, στην ενημέρωση του πληθυσμού. Άλλα θεσμικά μέτρα είναι η ίδρυση και η χωροθέτηση των δημοσίων επιχειρήσεων με περιφερειακά κριτήρια και η ίδρυση εταιρειών περιφερειακής ανάπτυξης κατά περιφέρειες με σκοπό την αξιοποίηση του αναπτυξιακού τους δυναμικού.

Η επιταχυνόμενη διαχρονικά αύξηση του ποσοστού των δημοσίων επενδύσεων για τη προώθηση της ανάπτυξης στις καθυστερημένες περιφέρειες, η επιλογή τοπικών ή περιφερειακών επιχειρήσεων για την εκπόνηση μελετών και την εκτέλεση έργων στις αντίστοιχες περιφέρειες αποτελούν ακόμη μερικά θεσμικά περιφερειακά μέτρα.

Τα θεσμικά μέτρα στόχο έχουν τις θεσμικές αλλαγές, την οικονομική, πολιτική κοινωνική ανάπτυξη, την καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων, το προγραμματισμό των περιφερειών. Οι εξωτερικές οικονομίες στόχο έχουν τη χωροθέτηση επιχειρήσεων με συγκριτικό πλεονέκτημα, με καινοτομία. Τα θεσμικά μέτρα θα αποφέρουν τα κατάλληλα μακροοικονομικά μεγέθη, τις κατάλληλες δημοσιονομικές πολιτικές για τη βελτίωση του εισοδήματος και του ποσοστού κέρδους των επιχειρήσεων στις περιφέρειες.

Υπάρχουν ακόμα και κάποια αντικίνητρα και έλεγχοι ως μέσα όπου λειτουργούν με τη χορήγηση άδειας σκοπιμότητας ή άδειας εγκατάστασης στις επιχειρήσεις που αποτελεί άμεση παρέμβαση του κράτους στη διαδικασία χωροθέτησης. Η παρέμβαση αυτή προχωράει και με άλλες μορφές, για να αποθαρρύνεται η υπερσυγκέντρωση δραστηριοτήτων στις κορεσμένες περιφέρειες όπως οι ειδικοί φόροι εγκατάστασης η επιβολή δυσμενών φόρων δόμησης η ειδική φορολογία μεταφορών. Τα μέτρα αποθάρρυνσης ή αντικίνητρα είναι συνήθως βραχυχρόνια, εφόσον πρόκειται να αντιμετωπιστούν συγκυριακά προβλήματα και μακροχρόνια, όταν έχουν ως στόχο την ενίσχυση των διαρθρωτικών μεταβολών που ευνοούν τις καθυστερημένες περιφέρειες. Τα μέσα της περιφερειακής πολιτικής συμβάλλουν στη ριζική αναδιάρθρωση της ζωής στις περιφέρειες αντιμετωπίζοντας τα όποια μακροοικονομικά, δημοσιονομικά, πολιτικά και κοινωνικά προβλήματά τους.

Τα μέσα της περιφερειακής πολιτικής στόχο έχουν να δημιουργήσουν όλες τις συνθήκες για την οικονομική και αειφόρο ανάπτυξη, να βελτιώσουν το εισόδημα των αγροτών, να επιφέρουν θετικές οικονομίες κλίμακας τόσο στη ποιότητα και στη ποσότητα παραγωγής με απώτερο στόχο να ανθήσει η εμπορική, η οικονομική, η εισαγωγική και η εξαγωγική δραστηριότητα στις περιφέρειες της χώρας.

Η αναδιάρθρωση των οικονομικών, των κοινωνικών, των περιφερειακών υποδομών επιτυγχάνεται με τα νέα μέσα σε συνδυασμό και με ένα σύστημα καινοτομικής δραστηριότητας στις βιομηχανίες. Η επενδυτική δραστηριότητα και η εισροή ξένων κεφαλαίων στόχο έχουν με το κατάλληλο σύστημα περιφερειακών πολιτικών, εργαλείων και κινήτρων να αποφέρουν την ολοένα και περισσότερη ανάπτυξη, και

ολοένα και εντονότερες οικονομίες κλίμακας στις περιφέρειες. Έτσι επέρχεται η συνοχή και η σταθερότητα στις περιφέρειες.

3.2 Τα νέα μέσα της Περιφερειακής Πολιτικής στην Ελλάδα.

Μια και η παραδοσιακή πολιτική τη δεκαετία του 80 φάνηκε ότι προωθεί στις καθυστερημένες περιφέρειες την εγκατάσταση επιχειρήσεων, που η έδρα τους έκτος από τα όρια των περιφερειών αυτών, ενώ παράλληλα δεν συμβάλλει στην ανάπτυξη της ενδογενούς επιχειρηματικότητας. Η ανάπτυξη εκ των έσω θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί με τη καθιέρωση και τη χρησιμοποίηση νέων μέσων της περιφερειακής πολιτικής με κύριους άξονες την απορρόφηση καινοτομιών και νέων γενικά τεχνολογιών στη διαδικασία της παραγωγής και την ενίσχυση της μικρής και μεσαίας επιχείρησης, με στόχο τη μεγέθυνσή της. Όσον αφορά τη τοπική ανάπτυξη επιβάλλει μετασχηματισμούς στο τοπικό κοινωνικό οικονομικό σύστημα, αντιδρά στις εξωτερικές προκλήσεις, προωθεί τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες και ενεργοποιεί τους τοπικούς παραγωγικούς πόρους. Η διάρθρωση ενός συστήματος μέτρων τοπικής ανάπτυξης εξαρτάται από το βαθμό εξειδίκευσης της τοπικής οικονομίας, το μέγεθος τοπικών επιχειρήσεων, τις παραγωγικές αλληλεπιδράσεις, τη διάχυση των καινοτομιών και τους τοπικούς θεσμούς. Κύριος σκοπός η αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο. Η διαδικασία αυτή εμφανίζεται με την εμφάνιση της τοπικής επιχειρηματικότητας, τη δημιουργία δικτύου παραγωγικών σχέσεων των τοπικών επιχειρήσεων, την αύξηση των εξαγωγικών επιδόσεων των επιχειρήσεων και τελικά τη κυριαρχία της τοπικής οικονομικής δραστηριότητας στη περιοχή. Ο τρόπος παραγωγής προσαρμόζεται στο πρότυπο της ευέλικτης εξειδίκευσης και η παραγωγή προσανατολίζεται στις απαιτήσεις της ζήτησης, με τη διαφοροποίηση των προϊόντων και την κατασκευή και τη προώθηση στην αγορά νέων προϊόντων, καινοτομικού χαρακτήρα.

Οι φορείς της τοπικής ανάπτυξης μπορεί να ανήκουν στο δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα. Ο δημόσιος τομέας καλύπτει κυρίως ανάγκες κοινωνικής πολιτικής και ενεργοποιείται από τους φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ενώ ο ιδιωτικός καλύπτει καταναλωτικές ανάγκες της τοπικής και διεθνούς αγοράς, με φορείς τις τοπικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Η τοπική ανάπτυξη χρησιμοποιήθηκε με επιτυχία στη Νότια Ευρώπη και τη Νότια Γαλλία. Η κοινότητα έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης, κυρίως με την υποστήριξη μεθόδων διάχυσης της

τεχνολογικής προόδου και την οργάνωση της παραγωγικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν ενταχθεί στα νέα μέσα περιφερειακής πολιτικής για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και η παραγωγή προϊόντων που ικανοποιούν την άμεση ζήτηση ή ενσωματώνουν καινοτομικές ιδέες.

Η μικρομεσαία επιχείρηση βελτιώνει το επιχειρηματικό περιβάλλον, γιατί οι εργαζόμενοι διατηρούν πολλές σχέσεις μεταξύ τους και φροντίζουν για τη διατήρηση της ανταγωνιστικής θέσης της επιχείρησης σε υψηλό επίπεδο. Η έχει τη δυνατότητα να διαφοροποιεί πολύ γρήγορα τη παραγωγή της και να αντιμετωπίζει τον επιχειρηματικό κίνδυνο από κάποια παραγωγική πρωτοβουλία, με πιο ευέλικτους και αποτελεσματικούς τρόπους. Η ικανότητα προσαρμογής των ΜΜΕ στις συνθήκες που επικρατούν στην οικονομία, αποτελεί κύριο πλεονέκτημα στην αναζήτηση συμπληρωματικής σχέσης με τη μεγάλη επιχείρηση είτε με τη μορφή υπεργολαβίας, είτε με τη μορφή στήριξης μιας ενδιάμεσης φάσης στη παραγωγική διαδικασία των μεγάλων επιχειρήσεων. Η ΜΜΕ αποτελεί κύριο μέσο της τοπικής ανάπτυξης, γιατί αναδεικνύει την τοπική επιχειρηματικότητα και δημιουργεί νέες θέσεις εργασίας και επομένως μειώνει το ποσοστό ανεργίας στη περιφέρεια και το ποσοστό μετανάστευσης του εργατικού δυναμικού. Η πολιτική των ΜΜΕ στοχεύει στην εισαγωγή καινοτομιών, στην ανάπτυξη της συνεργασίας των επιχειρήσεων την αναζωογόνηση παραδοσιακών κλάδων στην περιφέρεια και στην αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της επιστημονικής έρευνας και στην εισαγωγή νέων προϊόντων. Η ανάπτυξη των ΜΜΕ στον Ευρωπαϊκό χώρο υποστηρίζεται από πολλά προγράμματα της Κοινότητας, μια και συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της ανεργίας και προωθούν την οικονομική και κοινωνική συνοχή στις περιφέρειες της Κοινότητας. Η υποστήριξη της Κοινότητας εκφράζεται με ενισχυόμενες δράσεις τοπικής ανάπτυξης και διάχυσης νέων τεχνολογιών, που δημιουργούν καινοτομικό περιβάλλον στις φθίνουσες και στις καθυστερημένες περιφέρειες. Η μικρομεσαία επιχείρηση συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη, στην καταπολέμηση των περιφερειακών ανισοτήτων, στη δημιουργία της επιχειρηματικής δραστηριότητας, στην αύξηση του ποσοστού κέρδους των επιχειρήσεων. Στόχος η διατήρηση της συνοχής, της αειφόρου ανάπτυξης, της ενδογενούς ανάπτυξης σε όλες της περιφέρειες. Αυξάνεται το συγκριτικό πλεονέκτημα, η εξειδίκευση, η καινοτομία στη παραγωγή αγαθών και η αύξηση της παραγωγής σε ποιότητα και ποσότητα. Σε όλα τα παραπάνω παίζει ρόλο και στη κατάλληλη δημοσιονομική, μακροοικονομική, κοινωνική πολιτική ανάπτυξη

με στόχο τη δημιουργία πλεονασμάτων στη περιφέρεια και τη καταπολέμηση των ελλειμμάτων. Κατά αυτό το τρόπο έχουμε λιγότερο καθυστερημένες περιφέρειες και καταπολέμηση των ανισοτήτων.

Όσον αφορά τώρα τη νέα τεχνολογία και την επίδραση της στην περιφερειακή ανάπτυξη και την ενδυνάμωση της αναπτυξιακής διαδικασίας. Η νέα τεχνολογία αναπτύσσεται σε δύο πεδία στο πεδίο των πρωτότυπων ιδεών και εφευρέσεων και στο πεδίο των εφαρμογών τους, με ω την πραγματοποίηση καινοτομικών δραστηριοτήτων. Το δεύτερο πεδίο εξελίσσεται σε δυο φάσεις στην πρωταρχική εφαρμογή της καινοτομίας και η δεύτερη στην διάχυση της εφαρμογής και σε άλλα σημεία το χώρου. Η καινοτομία στη χωρική της διάσταση διακρίνεται σε καινοτομία προϊόντος και καινοτομία διαδικασίας παραγωγής. Η καινοτομία διαδικασίας προϊόντος ορίζεται ως εισαγωγή ενός νέου προϊόντος ή ως βελτίωση ενός προϊόντος που κυκλοφορεί ήδη στην αγορά.. Η καινοτομία στη διαδικασία παραγωγής για υφιστάμενα προϊόντα εμφανίζεται με τρεις μορφές, καινοτομία που μειώνει τις εισροές στη παραγωγή, καινοτομία που βελτιώνει συνθήκες εργασίας, και αυτή που έχει σκοπό την εξάλειψη τεχνικών δυσκολιών στη παραγωγή.

Η ενίσχυση της τεχνολογικής προόδου με μέσα προσέλκυσης επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας προωθεί με ταχύτερους ρυθμούς τη περιφερειακή ανάπτυξη.

Βασικό στοιχείο της περιφερειακής μεγέθυνσης είναι η τεχνολογία, μια και οι επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας είναι δυναμικές επιχειρήσεις που προσφέρουν ταυτόχρονα υψηλής ποιότητας προϊόντα και υψηλούς μισθούς στους εργαζομένους.

Σε καθυστερημένες περιφέρειες πολλών χωρών έχουν εφαρμοστεί προγράμματα βελτίωσης του καινοτομικού περιβάλλοντος και έχουν σημειωθεί σημαντικές ενισχύσεις στις τοπικές επιχειρήσεις για να βελτιώσουν τη τεχνολογική τους στάθμη. Τα μέτρα περιφερειακής πολιτικής προωθούν τη τεχνολογία σε μέτρα προσέλκυσης βιομηχανιών υψηλής τεχνολογίας, στήριξης της πανεπιστημιακής έρευνας, ενίσχυσης πρωτοβουλιών, ίδρυσης νέων επιχειρήσεων καινοτομικού προσανατολισμού, χρηματοδοτικών ενισχύσεων σχεδίων υψηλού κινδύνου, ίδρυσης και οργάνωσης επιστημονικών πάρκων, κέντρων καινοτομιών.

Η αποτελεσματικότητα της περιφερειακής τεχνολογικής πολιτικής ενισχύεται σε διάφορες χώρες με προγράμματα βελτίωσης του καινοτομικού περιβάλλοντος σε εθνικό επίπεδο.

Τα προγράμματα περιλαμβάνουν μέτρα αναβάθμισης της εκπαίδευσης ενίσχυσης των δημόσιων και ιδιωτικών κέντρων έρευνας ενεργοποίηση φορέων για τη μεταφορά

τεχνολογίας στους τομείς παραγωγής, εκσυγχρονισμού των τηλεπικοινωνιών και των αεροδρομίων και καθιέρωσης κινήτρων παραγωγής καινοτομικών προϊόντων από επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας.

Οι συνδυασμοί των μέτρων περιφερειακής πολιτικής που προωθούν τη νέα και υψηλή τεχνολογία είναι πολλοί και σχηματοποιούνται κατά περίπτωση, ανάλογα με τους επιδιωκόμενους σκοπούς σε κάθε περιφέρεια και το καινοτομικό περιβάλλον που μορφοποιείται από τη διαθέσιμη υποδομή και το βαθμό εκσυγχρονισμού του θεσμικού πλαισίου στήριξης της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Η επιτυχία της περιφερειακής τεχνολογικής πολιτικής στηρίζεται αναμφισβήτητα στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας που η ανάπτυξη τους απαιτεί ικανοποιητική χρηματοδοτική ενίσχυση με κεφάλαια.

Τα κεφάλαια αυτά είτε αρχικής κίνησης είτε λειτουργικής ολοκλήρωσης πρέπει να διατίθενται με ειδικούς όρους, γιατί οι σχετικές πρωτοβουλίες περικλείουν υψηλό ποσοστό επιχειρηματικού κινδύνου.

Η βελτίωση της υποδομής των αστικών κέντρων στους τομείς του οικιστικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί σημαντική προϋπόθεση χωροθετικού προσανατολισμού των επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας.

Η σύνδεση των επιχειρήσεων με τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα απαιτεί περιβάλλον ικανοποιητικού επιπέδου ζωής, για τη προσέλκυση στελεχών και ερευνητών εξαιρετικά υψηλής εξειδίκευσης στους τομείς δυναμικών τεχνολογιών. Η χωρική διάσταση της περιφερειακής τεχνολογικής πολιτικής ολοκληρώνεται με την ίδρυση τεχνοπόλεων και τεχνολογικών πάρκων.

Η νέα τεχνολογία βασική στη βελτίωση του ρυθμού οικονομικής, περιφερειακής ανάπτυξης ,βασική και στη μακροοικονομική, δημοσιονομική πολιτική της περιφέρειας. Η νέα τεχνολογία στόχο έχει την επιχειρηματική δραστηριότητα, τη προσέλκυση νέων επενδύσεων, τη ροή κεφαλαίων, τη βελτίωση της παραγωγής σε ποιότητα και ποσότητα, τη δημιουργία καινοτομιών, συγκριτικού πλεονεκτήματος και θετικών οικονομικών κλίμακας με πλεονάσματα. Προωθείται η έρευνα, η δυναμική τεχνολογία και αναπτύσσονται και εξειδικεύονται νέοι δυναμικοί κλάδοι, καταπολεμάται η περιφερειακή ανισότητα, η αειφόρος ανάπτυξη, προστατεύονται τα εισοδήματα των αγροτών, προωθούνται οι επιχειρήσεις εντάσεως εργασίας, κεφαλαίου, και έχουμε μείωση των περιφερειακών ελλειμμάτων.

Η νέα τεχνολογία συμβάλλει ώστε η περιφέρεια να γίνεται πιο ανταγωνιστική και να είναι συνεχώς αναπτυσσόμενη καθώς επίσης προωθείται και η έρευνα με τη

ανακάλυψη ολοένα και περισσότερων μεθόδων παραγωγής. Όσον αφορά τις τεχνολογίες, η νέα τεχνολογία χρησιμοποιεί νέους πυρήνες βιομηχανικής δράσης, με κλαδικές και χωρικές διαστάσεις.

Επηρεάζεται χαρακτηριστικά χωρικού σημείου και από επιδράσεις μηχανισμών διάχυσης της γνώσης, και από τη διαδικασία αξιολόγησης της διαδικασίας επιλογής του άριστου τόπου εγκατάστασης των δραστηριοτήτων υψηλής τεχνολογίας.

Ο όγκος και το βάρος των πρώτων υλών περιορίζονται, το εργατικό δυναμικό που χρησιμοποιείται είναι υψηλής εξειδίκευσης και άλλοι παράγοντες.

Οι τεχνολογικές μεταβολές δημιουργούν νέα πρότυπα, που επιδρούν στην απασχόληση, στην αγορά, στο θεσμικό, και γενικά στην κοινωνική οργάνωση και την οικονομική ανάπτυξη. Η τεχνόπολη είναι ένα από τα μέσα που συμβάλλει στην διαδικασία της καινοτομικής βιομηχανίας, στη διάχυση της νέας τεχνολογίας και της μεγιστοποίησης της κοινωνικής ευημερίας. Η ταχύτερη αξιοποίηση από την αγορά των αποτελεσμάτων της επιστημονικής έρευνας προώθησε τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας σε διεθνές επίπεδο και το χαμηλό κόστος εργατικό δυναμικό.

Η σύνδεση παραγωγικού βιομηχανικού χώρου, έρευνας και διδασκαλίας, οικισμού και πολιτιστικών δραστηριοτήτων πέρασε πολλά στάδια, με δημιουργία πολλών ονομασιών όπως πάρκο έρευνας, επιστημονικό πάρκο, τεχνολογικό σύμπλεγμα. Υπάρχουν συγκεκριμένα κριτήρια με τα οποία χαρακτηρίζεται μια τεχνόπολη όπως η τυπική και λειτουργική σχέση με ένα ή περισσότερα πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, ο σχεδιασμός και η ενθάρρυνση ίδρυσης βιομηχανιών βασισμένων στη γνώση, ύπαρξη διοικητικής λειτουργίας που μεριμνά για τη μεταβίβαση τεχνολογίας και επιχειρηματικές εμπειρίες στους εγκατεστημένους φορείς στη τεχνόπολη.

Η τεχνόπολη αποτελεί ένα χωρικό σύνολο στο οποίο εντάσσονται δραστηριότητες με στόχο τη μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας των σχέσεων έρευνας και επιχειρήσεων, με σκοπό τη προώθηση της αναπτυξιακής διαδικασίας και μέσω τη νέα καινοτομική τεχνολογία. Στη τεχνόπολη συνυπάρχουν βιομηχανικές μονάδες παραγωγής προϊόντων υψηλής τεχνολογίας και εκπαιδευτικά και ερευνητικά κέντρα, σε ευχάριστο και οικιστικό περιβάλλον με ολοκληρωμένα δίκτυα υποδομής και εξυπηρετήσεων.

Η τεχνόπολη προσελκύει τις μολύνουσες και μη οχλούσες βιομηχανίες με υψηλής εξειδίκευσης προσωπικό και τεχνολογίες αιχμής με υπόβαθρο πραγμάτωσης δημιουργικών ιδεών και επιχειρηματικών πρωτοβουλιών υψηλού κινδύνου.

Οι τεχνοπόλεις βασικές για τη οικονομική, μακροοικονομική, δημοσιονομική ανάπτυξη με την άρση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Συμβάλλουν δημιουργία οικονομιών κλίμακας θετικών, με συγκριτικό πλεόνασμα και συγκριτικό πλεονέκτημα.

Προωθούνται οι επιχειρήσεις με καινοτομικές δραστηριότητες, προωθείται η ερευνητική δραστηριότητα η αειφόρος ανάπτυξη, και η οικονομία γίνεται πιο ανταγωνιστική.

Οι τεχνοπόλεις δημιουργούν την αύξηση της παραγωγής σε ποιότητα και ποσότητα, την αύξηση του εισοδήματος των αγροτών, προωθούνται οι οικονομίες έντασης εργασίας και κεφαλαίου, και οι επιχειρήσεις πιο μονοπωλιακές.

Προωθείται η ολοένα και περισσότερη προσέλκυση κεφαλαίων, η εξειδίκευση, ροή επενδύσεων και ξένων κεφαλαίων, δημιουργούνται επιχειρηματικές δραστηριότητες υψηλού ή μη κινδύνου, και έχουμε μια περιφερειακή οικονομία με ολοένα και λιγότερα ελλείμματα δημοσιονομικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΟΠΙΚΗ ΚΑΙ ΕΝΔΟΓΕΝΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

4.1 Το Θεωρητικό πλαίσιο της τοπικής ανάπτυξης

Ένας από τους πρώτους ορισμούς που διατυπώθηκε, δίνει έμφαση στο στοιχείο της αυτοβοήθειας, ενώ βλέπει την τοπική ανάπτυξη ως μια προσπάθεια η οποία θα έρθει από συναινετικές διαδικασίες. Έτσι, λοιπόν, στο συνέδριο για τη δημόσια διοίκηση της Αφρικής που έγινε στο Cambridge της Αγγλίας το 1948, η τοπική ανάπτυξη ορίζεται ως «μια ¹²διαδικασία σύμφωνα με την οποία τα άτομα μιας κοινότητας οργανώνονται για την κατάρτιση σχεδίων και την ανάληψη δράσης κατά τις οποίες: προσδιορίζουν τις ανάγκες τους και τα προβλήματα τους, καταστρώνουν σχέδια για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες τους και να επιλύσουν τα προβλήματα τους, εφαρμόζουν αυτά τα σχέδια με τη μέγιστη δυνατή χρησιμοποίηση κοινοτικών πόρων και συμπληρώνουν αυτούς τους πόρους με υπηρεσίες και υλικά που τους δίνονται από εξωκοινοτικές, κυβερνητικές και μη, υπηρεσίες».

Η θεωρία της ενδογενούς οικονομικής ανάπτυξης αντιπροσωπεύει τη νέα τάση στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη και στηρίζεται στην ενεργοποίηση και συμμετοχή του πληθυσμού στην αναπτυξιακή διαδικασία, την ολοκληρωμένη ανάπτυξη όλων των χωρικών μονάδων κάθε περιφέρειας και στην προώθηση των στόχων της περιφερειακής πολιτικής .

Ο Γεώργιος Δαουτόπουλος (2000) ορίζει την τοπική ανάπτυξη ως το σύνολο των προσπαθειών ομάδων ανθρώπων σε τοπικό επίπεδο για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, που βασίζονται κατά κύριο λόγο στις δικές τους δυνάμεις, για το σχεδιασμό και την υλοποίηση αυτών των αναπτυξιακών προσπαθειών και αναφέρεται σε ένα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα. Το 1788, πριν 219 χρόνια, οι 6.000 κάτοικοι μιας ορεινής κοινότητας του Κίσαβου έκαναν κάτι που στα επόμενα χρόνια έμεινε γνωστό ως το «θαύμα των Αμπελακίων». Οι πλούσιοι έβαλαν τα κεφάλαια τους, οι κτηματίες τα χωράφια τους, οι εργάτες την εργασία τους και όλοι μαζί ίδρυσαν τη Συντροφιά των Αμπελακίων. Καλλιεργούσαν βαμβάκι και ερυθρόδανο (ριζάρι), με το οποίο έβαφαν τα νήματα που παρήγαγαν.

---

¹² Βλ προς μια θεωρία ανάπτυξης σε συγκεκριμένες περιοχές στο Κ. Χατζημηγάλης, *Περιφερειακή Ανάπτυξη και Πολιτική: Κείμενα από τη Διεθνή Εμπειρία*, Αθήνα, Εξάντας, 1992
Christopher Ray «Reconsidering the evaluation of endogenous development, two qualitative approaches», working paper, 1999.

Για να μην κυριαρχείται ο συνεταιρισμός από το «μεγάλο κεφάλαιο» έθεσαν ανώτερο όριο συμμετοχής τα 20.000 γρόσια και κατώτερο τα 5.000. Παρόλα τα λίγα χρόνια λειτουργίας του, ο συνεταιρισμός είχε κέρδη, και μάλιστα με ένα μέρος από αυτά χρηματοδοτούσε κοινοτικά έργα. Εννέα χρόνια μετά την ίδρυση του συνεταιρισμού πέρασε από τα Αμπελάκια ο Γάλλος Πρόξενος στη Θεσσαλονίκη Μπεαζούρ και έγραψε προς τους προϊσταμένους του: «Τα Αμπελάκια θυμίζουν με τη δραστηριότητα τους περισσότερο μια πόλη της Ολλανδίας παρά χωριό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Αυτό το χωριό ζωντανεύει με τη βιοτεχνία του και την ανάπτυξη του ολόκληρη τη γύρω περιοχή και έχει δημιουργήσει ένα τεράστιο και πολύπλοκο εμπόριο ανάμεσα στην Ελλάδα και στη Γερμανία. Οι Αμπελακιώτες έχουν την καρδιά τους καθαρή και στα πρόσωπα τους φαίνεται η ικανοποίηση». Μπορεί λοιπόν, οι άνθρωποι εκείνης της εποχής να μην είχαν όλα τα απαραίτητα για μια αναπτυξιακή προσπάθεια (επιδοτήσεις, δίκτυα υποδομών, τραπεζικό σύστημα κ.λπ.), είχαν όμως δημιουργικότητα και έμπνευση¹⁶.

Μετά από το παραπάνω παράδειγμα γυρίζοντας στην παράθεση των θεωρητικών απόψεων συναντάμε τους Robert J. Bennet et al. (1991), που υποστηρίζουν πως η τοπική ανάπτυξη αφορά ένα ευρύ φάσμα παραγόντων, οι οποίοι συνδυαζόμενοι ενθαρρύνουν την ανάπτυξη των τοπικών οικονομιών. Οι εν λόγω παράγοντες είναι οι εξής:

- έδαφος, υποδομή και χωροθέτηση,
- δημιουργία κεφαλαίου και επένδυση,
- καινοτομία, επιχειρηματικότητα και τεχνολογική αλλαγή, β ανθρώπινοι πόροι, ανταγωνιστικότητα, μονοπωλιακός ανταγωνισμός τεχνογνωσία, εξειδίκευση, ανάπτυξη
- Κάθε ένας από αυτούς τους παράγοντες συνεισφέρει στην τοπική ανάπτυξη, με αναγκαία συνθήκη τη συνεργασία σε τοπικό επίπεδο, δηλαδή το συντονισμό κάθε παράγοντα με τους υπόλοιπους. Η συνεργασία είναι μία έννοια που αναφέρεται σε ένα μηχανισμό, ο οποίος θα εγγυάται και θα εξασφαλίζει μία επιτυχή και βιώσιμη τοπική οικονομική ανάπτυξη. Βεβαίως η έννοια της συνεργασίας δε συνεπάγεται υποχρεωτικά ότι όλα τα συμμετέχοντα σε αυτήν στοιχεία είναι ισότιμα, αλλά καθένα από αυτά εκπληρώνει το ρόλο του στην αναπτυξιακή διαδικασία ώστε να παραχθεί ένας βιώσιμος μηχανισμός ανάπτυξης.

Ο Γεώργιος Δαουτόπουλος (2002) στον ορισμό του για την τοπική ανάπτυξη τονίζει και τη συμβολή ενός οργανωμένου φορέα για την τοπική ανάπτυξη, έτσι η

τοπική ανάπτυξη ορίζεται ως: η σχεδιασμένη αλλαγή σε τοπικό επίπεδο που αποβλέπει στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του τοπικού πληθυσμού και μπορεί να υποβοηθείται από έναν φορέα αλλαγής με τρόπο τέτοιο ώστε να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή συμμετοχή των κατοίκων τόσο στον προσδιορισμό του περιεχομένου του τοπικού προγράμματος αλλαγής όσο και στη διαδικασία προόδου όσο και στη διαδικασία υλοποίησής του.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η τοπική ανάπτυξη αποτελεί διαδικασία, η οποία αναφέρεται σε επίπεδο χαμηλότερο από το κρατικό και το περιφερειακό και πραγματοποιείται στο πλαίσιο μίας τοπικής αγοράς εργασίας, ενώ συχνά καλύπτει επιφάνεια μεγαλύτερη από μία περιοχή τοπικής εξουσίας, αλλά με εστιασμένη δραστηριότητα σε ειδικές θέσεις, τομείς ή κοινωνικές ομάδες. Το στοιχείο επομένως που πάντοτε υπεισέρχεται στο θέμα είναι η τοπική εξουσία.

Ιδιαίτερη, ωστόσο έμφαση πρέπει να δοθεί στο ρόλο του ιδιωτικού τομέα και στη διάρθρωση του, και ιδίως στα εμπορικά και επαγγελματικά επιμελητήρια, στα όργανα συλλογικής κοινωνικής ευθύνης, στις αναπτυξιακές εταιρείες, στα συμμετέχοντα κεφάλαια, στις επιχειρηματικές δράσεις, στα συμβούλια των επιχειρήσεων και σε άλλους τομείς συνεργασίας δημόσιου και ιδιωτικού τομέα¹⁷.

Ο Παναγιώτης Γιαννόπουλος (2001), τονίζει πως η τοπική ανάπτυξη είναι μία διαδικασία χωρίς τέλος, γιατί το τέλος της τοπικής διαδικασίας ανάπτυξης θα σήμαινε αυτόματα και την εκπνοή της τοπικής κοινωνικής δυναμικής και δεν αποτελεί σκοπό, με την έννοια του σκοπού που τίθεται από εξωτερικούς ως προς τις λειτουργίες του τοπικού επιπέδου παράγοντες. Η τοπική ανάπτυξη δεν είναι σκοπός αλλά συστατικό κομμάτι αυτών των λειτουργιών.

Ο όρος «ενδογενής» ανάπτυξη τονίζει το βαθμό στον οποίο η διαδικασία ανάπτυξης ελέγχεται από τους τοπικούς φορείς. Είναι αυτή η διαδικασία του συνεχούς επαναπροσδιορισμού και επαναδιαπραγμάτευσης των εξωτερικών και εσωτερικών στοιχείων από τους τοπικούς φορείς, η οποία επιτρέπει τη συνεχή εξέλιξη των μορφών αλληλεπίδρασης με τις αγορές, την τεχνολογία, τη διοίκηση και τους φυσικούς πόρους. Έτσι, στην καρδιά της ενδογενούς ανάπτυξης είναι η σχέση μεταξύ εξωγενούς και ενδογενούς. Δεν είναι τόσο σημαντικό να καθοριστεί που βρίσκεται το όριο μεταξύ των δύο.

Οι έννοιες, «ενδογενής δυναμικότητα», «αυτόνομη ανάπτυξη», «ενδογενής ανάπτυξη, αυτόνομη δυναμικότητα μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε οποιοδήποτε επίπεδο χώρου. Όταν η τοπική κοινότητα αποφασίζει να ενεργοποιήσει τη

δυναμικότητα ,και το θεσμικό πλαίσιο που διαθέτει, αποκλείοντας ορισμένους εξωτερικούς παράγοντες που θέτουν περιορισμούς στην τοπική ανάπτυξη, το αποτέλεσμα είναι ο καθορισμός μίας στρατηγικής ενδογενούς ανάπτυξης.

Η ενδογενής ανάπτυξη αναφέρεται στην αποκατάσταση ή στη δημιουργία και κατόπιν στην αξιοποίηση των τοπικών πόρων, ανθρώπινων και φυσικών σε συνδυασμό με την έννοια της συνοχής. Αναφέρεται στην έμφυτη ικανότητα των ανθρώπων μίας κοινωνίας να ανακαλύψουν τους εαυτούς τους και την τοπικότητά τους, αλλά και τα μέσα βελτίωσης της κοινωνικοοικονομικής και πολιτικής τους κατάστασης και της συμπλήρωσης των συνεργασιών και των δυναμιכוτήτων που διαθέτουν. Για το λόγο αυτό η συμμετοχή και η τοπική γνώση (τοπικά πλεονεκτήματα, ήθη) αποτελούν κεντρικούς παράγοντες στην ενδογενή ανάπτυξη¹⁹.

Ο Λεωνίδας Παπακωνσταντινίδης (1997) δίνει έμφαση και σε μια άλλη πλευρά της ανθρωποκεντρικής θεώρησης της αναπτυξιακής διαδικασίας του χώρου, στην ανάγκη ενεργοποίησης ενός δυναμικού (τοπικού δυναμικού) που όμως βρίσκεται σε λανθάνουσα κατάσταση, επειδή δεν έχει ενδεχόμενα παρουσιασθεί το κατάλληλο «ερέθισμα» που θα «μετέφερε» το δυναμικό αυτό από την λανθάνουσα κατάσταση στην οποία βρίσκεται σε μια ενεργότερη και δυναμικότερη μορφή, η οποία θα συνέβαλε αποφασιστικά και κρίσιμα στην όλη αναπτυξιακή διαδικασία και η οποία θα απέφερε πρόοδο και ανάπτυξη, τη συνοχή , την αλληλεγγύη.

Τέλος, ο Clyde Weaver (1992) αναφέρεται σε «ανάπτυξη σε συγκεκριμένες περιοχές» και σε χρησιμοποίηση των πόρων μιας περιοχής από τους κατοίκους της για την ικανοποίηση των αναγκών τους, δηλαδή για την ανάπτυξη οικονομιών κλίμακας σε συγκεκριμένες περιοχές. Η «ανάπτυξη σε συγκεκριμένες περιοχές» μπορεί να συγκριθεί με την έννοια της λειτουργικής ανάπτυξης, δηλαδή τη στενή εκμετάλλευση των δυνατοτήτων μιας περιφέρειας εξαιτίας του ρόλου που διαδραματίζουν αυτές στην ευρύτερη διεθνή οικονομία. Κατά τον Clyde Weaver αυτό που καθιστά εφικτή την «ανάπτυξη σε συγκεκριμένες περιοχές» είναι η «θεληματική κοινωνική δράση», δηλαδή ο μετασχηματισμός της κληρονομιάς μιας περιφέρειας, σε σχέση με τα πράγματα που αυτή εκτιμά και θέλει να κάνει, και η χρησιμοποίηση αυτού του νέου αισθήματος -σκοπού ως βάση για νέες πρωτοβουλίες και δράσεις. Στη συνέχεια προτείνει πως η «ανάπτυξη σε συγκεκριμένες περιοχές» μπορεί να περιλαμβάνει τις ακόλουθες συνιστώσες:

Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας με τη χρησιμοποίηση των τοπικών δεξιοτήτων και πόρων.

Ανάπτυξη δραστηριοτήτων του τομέα των υπηρεσιών.

Ανάπτυξη περιφερειακής υποδομής. Βασικό στοιχείο για την τοπική ανάπτυξη είναι η εξασφάλιση σύγχρονης υποδομής που να εξυπηρετεί την περιφέρεια. Ουσιαστική σημασία έχουν τα συστήματα μεταφοράς που αποφεύγουν τη μορφή δέντρου και εξασφαλίζουν οριζόντιες διασυνδέσεις μεταξύ των υπαρχόντων πληθυσμιακών κέντρων.

-Δημιουργία κατάλληλου περιβάλλοντος για τεχνογνωσία, εξειδίκευση ,καινοτομία

- Διαμόρφωση βασικού πλαισίου για τους περιφερειακούς θεσμούς. Μία αυτόνομης περιφέρεια πρέπει να διαθέτει ένα καλά αναπτυγμένο δίκτυο υπηρεσιών και θεσμών για την υποστήριξη της κοινότητας.
- Προώθηση της παιδείας και των τοπικών αξιών της κοινότητας, προκειμένου να προάγεται η συνείδηση της περιφερειακής ταυτότητας, των περιφερειακών προβλημάτων και συμφερόντων.
- Ενίσχυση της αποκέντρωσης, της μικρής κλίμακας και του τοπικού ελέγχου. Προκειμένου να πραγματοποιηθεί η θεληματική δράση της κοινότητας χρειάζεται ο τοπικός έλεγχος της περιφερειακής οικονομίας. Αυτό σημαίνει μικρής κλίμακας μονάδες παραγωγής, κατά προτίμηση σε αποκεντρωμένους τόπους, που μεριμνούν για τις ανάγκες του περιφερειακού πληθυσμού.
- Αξιοποίηση των φυσικών πόρων από τον τοπικό πληθυσμό.

Παρατηρούμε δηλαδή ότι η θεωρία της τοπικής ανάπτυξης στόχο έχει στη πράξη να καταπολεμήσει τις ανισότητες τις περιφερειακές, να βοηθήσει το εισόδημα, τη παραγωγή σε ποιότητα και ποσότητα των αγροτών, ωθήσει συγκριτικό πλεονέκτημα, καινοτομία, εξειδίκευση, καταμερισμό εργασίας, και να ωθήσει ροή κεφαλαίων και επενδύσεις. να καταπολεμήσει την ανεργία, την οικονομική, τη περιφερειακή τη πολιτική, τη μακροοικονομική, τη δημοσιονομική δυσκαμψία. Αποσκοπεί στην αύξηση της παραγωγής σε ποιότητα και ποσότητα, αποσκοπεί στη δημιουργία καινοτομίας, οικονομικών κλίμακας με απώτερο στόχο τη καταπολέμηση των ελλειμμάτων και τη δημιουργία πλεονασμάτων.

Στόχος η καταπολέμηση της ανεργίας, η αειφόρος ανάπτυξη, η αξιοποίηση των φυσικών πόρων.

4.2 Η Πολιτική της τοπικής ανάπτυξης

Η τοπική ανάπτυξη είναι μια διαδικασία ανάπτυξης και διαρθρωτικής αλλαγής, που επιδρά σε μία χωρικά καθορισμένη κοινότητα και αποβλέπει στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της. Στρατηγικός μηχανισμός της διαδικασίας αυτής αποτελεί η ικανότητα των τοπικών επιχειρηματιών και αρχών να οργανώνουν αποτελεσματικά τους πόρους της περιοχής, ώστε τα τοπικά προϊόντα να είναι ανταγωνιστικά στις εθνικές, και τελικά στις διεθνείς αγορές. Ταυτόχρονα, όπως έχει ήδη ειπωθεί, οι διαδικασίες της τοπικής ανάπτυξης δεν στηρίζονται μόνο σε ένα διευρυμένο σύνολο οικονομικών παραγόντων, αλλά και στην ύπαρξη ενός κατάλληλου κοινωνικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος.

Ο παραπάνω σχεδιασμός της τοπικής ανάπτυξης εισάγει κατά τον Antonio Barquero Vasquez (1991) ορισμένα χαρακτηριστικά που πρέπει να καθορίζουν τις πολιτικές της τοπικής ανάπτυξης. Αρχικά, οι πολιτικές αυτές θα πρέπει να θεωρηθούν ως μακροχρόνιες, αφού οι τελικοί στόχοι τους είναι ο μετασχηματισμός του τοπικού παραγωγικού συστήματος, η αύξηση της παραγωγής και η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού.¹³

Συγχρόνως, οι πολιτικές τοπικής ανάπτυξης υποδεικνύουν έμμεσα την αύξηση της απασχόλησης και τη μείωση των χωρικών διαφοροποιήσεων του εισοδήματος, καθότι μεγαλώνει η χρήση των ανθρωπίνων πόρων που υπάρχουν στην τοπική κοινότητα και βελτιώνεται η θέση της περιοχής, στην οποία εφαρμόζεται η τοπική πολιτική σε σχέση με τις περισσότερο εκβιομηχανισμένες ζώνες της χώρας. Παράλληλα, εισάγεται η μείωση του βαθμού εξάρτησης των διαδικασιών από τα κέντρα αποφάσεων του παραγωγικού συστήματος στο σύνολο του. Έτσι, η ενίσχυση των τοπικών συστημάτων επιτρέπει στις τοπικές κοινότητες να έχουν περισσότερη αυτονομία στη λήψη των αποφάσεων που αφορούν την ίδια την ανάπτυξη τους. Το είδος, η μορφή, η έκταση και ένταση των τοπικών πρωτοβουλιών προκαθορίζει την ένταση της ανάπτυξης αλλά και το βαθμό μιας μεγαλύτερης ή μικρότερης «αυτοδύναμης ανάπτυξης»²¹.

---

¹³ Βλ. Λεωνίδας Παπακωνσταντινίδης, *Στρατηγική της Ανάπτυξης, τοπική ενδογενής ολοκλήρωση* [Αθήνα] : Marel-Π.Ν Νίκας 1995.
Βλ. Barquero Vasquez Antonio, *Τοπική Ανάπτυξη, Μία στρατηγική απασχόλησης*, εκδόσεις Παπαζήση,

Ένας από τους άξονες στους οποίους στηρίζεται ο σχεδιασμός της τοπικής ανάπτυξης είναι η γνώση πως στις οικονομίες της αγοράς οι επιχειρήσεις είναι εκείνες που καλούνται να παίξουν δυναμικό ρόλο στις διαδικασίες της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής αλλαγής. Οι Γι. Πετράκος και συνεργ. (1992) επισημαίνουν πως στην ελληνική περίπτωση υπάρχει η ανάγκη να μετατοπιστούν οι άξονες πολιτικής από την παροχή χρηματοδοτικών κινήτρων σε πολιτική διεύρυνσης της πληροφόρησης και της επιχειρηματικής συμβουλής.

Πάντως, η επιτυχία των πολιτικών της τοπικής ανάπτυξης είναι δυνατή μόνο όταν οι τοπικές κοινότητες τις θεωρήσουν ως κατάλληλες. Αυτό απαιτεί όχι μόνο γνώση των ικανοτήτων τους και των δυνατοτήτων να χρησιμοποιούν παραγωγικά τους υπάρχοντες τοπικούς πόρους, αλλά και τη γνώση του ότι υπάρχει μια σιωπηρή συμφωνία ή συνεχής και σταθερή επιθυμία της τοπικής κοινότητας να επισπευσθούν οι διαδικασίες της διαρθρωτικής αλλαγής. Για το λόγο αυτό, αναγκαία συνθήκη θεωρείται η επίτευξη ενός σημαντικού βαθμού αυτονομίας, γεγονός που προσκρούει σε εμπόδια που πηγάζουν από τις περιορισμένες αρμοδιότητες των τοπικών κυβερνήσεων και την ύπαρξη ενός χαμηλού βαθμού ανεξαρτησίας των τοπικών φορέων²².

Ένας άλλος κρίσιμος παράγοντας για την αποτελεσματικότητα των στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης κατά τον Λεωνίδα Παπακωνσταντινίδη (1995) είναι η καθολική συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού αλλά και η ενεργός συμμετοχή του κατά τη διάρκεια εφαρμογής τους. Η σημασία της ενεργούς συμμετοχής του τοπικού πληθυσμού στα προγράμματα τοπικής ανάπτυξης έγκειται στο ότι τα άτομα που ζουν την καθημερινότητα των προβλημάτων του τόπου τους είναι σε καλύτερη από τον καθένα θέση να εκτιμήσουν τη συμβολή των προγραμμάτων αυτών στην αντιμετώπιση των προβλημάτων τους.

Κατά την Ewa Bojar (2004) σημαντικό ρόλο για την ανάπτυξη μίας περιοχής, αλλά και γενικότερα μιας περιφέρειας και μιας χώρας, διαδραματίζει η ικανότητα της στην προσέλκυση του ξένου κεφαλαίου. Έλλειμμα στο κεφάλαιο μπορεί να θεωρηθεί ως σημαντικό εμπόδιο για την περιφερειακή και την τοπική ανάπτυξη. Τα ποσά ξένου κεφαλαίου που ρέουν σε μια συγκεκριμένη χώρα ή σε μια συγκεκριμένη περιοχή αποτελούν τα άμεσα στοιχεία ελκυστικότητας της χώρας ή της περιοχής στα μάτια των ξένων επενδυτών, οι οποίοι είναι αδιαφιλονίκητα οι προσεκτικότεροι οικονομικοί παρατηρητές.

Παράλληλα, η ανάπτυξη της τοπικής υποδομής θεωρείται από τις τοπικές αρχές ως απαραίτητη προϋπόθεση για την περαιτέρω οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη των περιοχών. Η υποδομή προσελκύει το ξένο κεφάλαιο και ενθαρρύνει τις κοινωνικές δραστηριότητες των κατοίκων. Η «φτωχή υποδομή», ειδικά στις παραδοσιακά αγροτικές περιοχές αποτελεί σημαντικό τροχοπέδη της ανάπτυξης, ενώ αποτελεί εμπόδιο και στην πρόσβαση στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας.

Σύμφωνα με την Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (1988) σημαντικός παράγοντας για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης είναι και η δημοσιότητα. Η δημοσιότητα χρησιμεύει για την προβολή και την ανάπτυξη ευρείας σειράς ειδικών προγραμμάτων, από την προβολή μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, δυνατοτήτων εκπαίδευσης, ολοκληρωμένων αναπτυξιακών προγραμμάτων, μέχρι την ενθάρρυνση τοπικών πρωτοβουλιών απασχόλησης και την καινοτομία. Χρησιμεύει επίσης, στο να ενημερώνει ειδικές ομάδες, όπως, επιχειρηματίες, νέους, γυναίκες, ανέργους για τα μέτρα των διαφόρων προγραμμάτων, κοινοτικών και εθνικών, καθώς και για τις δυνατότητες αξιοποίησης των χρηματοδοτήσεων από αυτά. Η δημοσιότητα και γενικότερα η καλύτερη πληροφόρηση αποτελούν παράγοντες αποφασιστικής σημασίας για τη δημιουργία ή την αύξηση των ενδογενών διεργασιών που μπορούν να κινητοποιήσουν το τοπικό δυναμικό και να απορροφήσουν τις εξωγενείς εισροές πόρων και τεχνογνωσίας.'

Κατά τον Λεωνίδα Παπαδασκαλόπουλο (1989), δύο είναι οι κατευθύνσεις για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης:

1. Ενίσχυση των τοπικών πρωτοβουλιών και της τοπικής επιχειρηματικότητας
  - Πληροφόρηση, ενημέρωση και κατάρτιση στελεχών.
  - Καθιέρωση ειδικών κινήτρων για την προώθηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
  - Ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας σε δραστηριότητες μικρού μεγέθους.
2. Προγραμματισμός της οργάνωσης, της υποδομής και της παροχής υπηρεσιών
  - Πολυπυρηνική διάρθρωση και διασπορά του δικτύου υπηρεσιών και των υποστηρικτικών υποδομών.
  - Βελτίωση του συστήματος μεταφορών, με στόχο την εξάλειψη της γεωγραφικής, οικονομικής και κοινωνικής απομόνωσης.

Επιχειρώντας να προσδιορίσουμε την έννοια και το περιεχόμενο της τοπικής ανάπτυξης, συμπεραίνουμε ότι έχουν διατυπωθεί πλήθος εννοιών και έχουν υπάρξει αρκετές ερμηνείες και προσεγγίσεις με μικρές παραλλαγές αλλά και σημαντικές

αλληλοκαλύψεις, γεγονός που οφείλεται σαφώς και στις διαφοροποιήσεις των περιπτώσεων. Ωστόσο ανακεφαλαιώνοντας μπορούμε να καταλήξουμε πως κοινός τόπος όλων των προσεγγίσεων είναι ότι η τοπική ανάπτυξη:

- προϋποθέτει την ενεργοποίηση της' τοπικής επιχειρηματικότητας, των τοπικών φορέων και του τοπικού πληθυσμού,
  - σχεδιάζεται τοπικά,
- « βασίζεται στην αξιοποίηση των τοπικών πόρων,
- δεν έχει μόνο οικονομική διάσταση.

Η τοπική ανάπτυξη έχει ως στόχο την οικονομική, τη πολιτική, τη κοινωνική, την περιφερειακή, τη δημοσιονομική, τη μακροοικονομική ανάπτυξη. Καταπολεμά τις περιφερειακές ανισότητες, βοηθάει τη παραγωγή σε ποιότητα και ποσότητα, τη καινοτομία, το συγκριτικό πλεονέκτημα, τις οικονομίες κλίμακας, την εξειδίκευση, το καταμερισμό εργασίας, και τις οικονομίες έντασης εργασίας και κεφαλαίου. Συμβάλλει στη καταπολέμηση των ελλειμμάτων και στην αύξηση πλεονασμάτων, των μεταφορών και την ανάπτυξη της εμπορικής δραστηριότητας, της ανεργίας, της εκμετάλλευσης των τοπικών και φυσικών πόρων, και η αυτονομία των περιφερειών μέσω της ενδογενούς δυναμικότητας. Στόχος η καταπολέμηση της ανεργίας, η αξιοποίηση των φυσικών πόρων, η αειφόρος ανάπτυξη και φυσικά η προσέλκυση επενδύσεων και της ροής κεφαλαίων που θα αναπτύξουν την άνθηση της βιομηχανίας, της καινοτομίας, της τεχνογνωσίας, και του μονοπωλιακού και ολιγοπωλιακού ανταγωνισμού. Με άλλα λόγια δημιουργούνται τα κίνητρα για τη δημιουργία επενδύσεων, για την αύξηση εισαγωγικής, εξαγωγικής δραστηριότητας, εκσυγχρονισμός, καινοτομία, και βέβαια όλες οι προϋποθέσεις για την αειφόρο ανάπτυξη.

4.3 Προϋποθέσεις εφαρμογής της «εκ των κάτω» ανάπτυξης

Σύμφωνα με τον Αθανάσιο Παπαδασκαλόπουλο (1989) η εφαρμογή *¹⁴της «από τη βάση» στρατηγικής απαιτεί βασικές διαρθρωτικές μεταβολές, που στοχεύουν στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που θα ακυρώσει τα συγκριτικά μειονεκτήματα των υποβαθμισμένων περιφερειών και θα προωθήσει τη διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης.

Προϋπόθεση της υιοθέτησης της «από τη βάση» στρατηγικής είναι η πολιτική δύναμη και η αυτονομία, οι οποίες επιτρέπουν στις χωρικές μονάδες να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, που μπορούν να τις οδηγήσουν στη μεγέθυνση του αναπτυξιακού τους δυναμικού. Οι μεταρρυθμίσεις στο πολιτικό πεδίο αναφέρονται τόσο στην αποκέντρωση του συστήματος λήψης αποφάσεων, όσο και στην ενδυνάμωση του συστήματος αυτού σε τοπική βάση, η οποία μπορεί να προωθηθεί με μια θεσμοθετημένη διακοινοτική συνεργασία.

Κατά τον Λεωνίδα Παπακωνσταντινίδη (1997) για την μεγιστοποίηση της αποτελεσματικότητας ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ανάπτυξης απαιτούνται πολλαπλές παρεμβάσεις και από διαφορετικές κατευθύνσεις που να ανταποκρίνονται πλήρως στις πραγματικές ανάγκες και τα όνειρα του τοπικού πληθυσμού για ευημερία και κοινωνική δικαιοσύνη, στα πλαίσια των οποίων, η κάθε δράση, η κάθε παρέμβαση είναι απόλυτα αναγκαία για την επίτευξη της αμέσως επόμενης και όλα μαζί, για την επίτευξη του τελικού στόχου της ευημερίας και ευτυχίας του τοπικού πληθυσμού.

Παράλληλα, διατυπώνονται οι ακόλουθες παραδοχές για το θεσμικό πλαίσιο της τοπικής ανάπτυξης:

1. Οι φορείς τοπικής ανάπτυξης θα πρέπει να θεωρούνται ως αντικείμενα της ανάπτυξης και όχι ως μέσα για την επίτευξη της τοπικής ανάπτυξης.
2. Η «ζωή» στην ύπαιθρο θα πρέπει να θεωρηθεί ως ένα «ανοικτό» σύστημα, με την έννοια της κοινωνικής και οικονομικής σύνδεσης συγκεκριμένου μικροχώρου υπαίθρου τόσο με άλλους, όσο και με τα αστικά κέντρα, και όχι σαν ένα σύστημα απομονωμένο και «κλειστό»²³.

Στο θεσμικό πλαίσιο η οριζόντια εταιρική σχέση «φέρνει» τα θεσμοθετημένα τοπικά όργανα σε μια άμεση διαπραγμάτευση «στο κοινό τραπέζι», όπου καθορίζονται

¹⁴ Βλ. Λεωνίδας Παπακωνσταντινίδης όπ. και τη διδακτορική διατριβή Μανώλης Χριστοφάκης «Τοπική Ανάπτυξη και Στρατηγική για τα τοπικά κέντρα ανάπτυξης».

δραστηριότητες, αίρονται θέματα επικαλύψεων, παρέχονται οι απαραίτητες διασαφηνίσεις και διευκρινίσεις, της μορφής του «τι αναλαμβάνει και πως ο κάθε φορέας», έτσι που η συμβολή του ενός να συμπληρώνει την συνεισφορά του άλλου και όλοι μαζί, να ολοκληρώνουν μία προσπάθεια .Φαίνεται δηλαδή πόσο αλληλοεξαρτώμενοι οι φορείς μεταξύ τους και πόσο φαίνεται να φέρουν μια ισορροπία σε όλη την οικονομία και κοινωνία.

Προϋπόθεση της «από τη βάση» στρατηγικής είναι και η οριοθέτηση μικροπεριφερειών προγραμματισμού στα όρια κάθε περιφέρειας προγραμματισμού. Το κριτήριο οριοθέτησης αυτών των μικροπεριφερειών δεν είναι δυνατόν να ταυτίζεται με την πολιτική της εξάρτησης, αλλά με το κριτήριο της ομοιογένειας.

Οι μικροπεριφέρειες προγραμματισμού, λοιπόν, είναι τοπικές ομοιογενείς ζώνες μικρής γεωγραφικής κλίμακας, με ενότητα δικαιοδοσίας στον αναπτυξιακό σχεδιασμό και στην άσκηση του προγραμματισμού σε τοπικό επίπεδο, για τη διαμόρφωση και εφαρμογή ενιαίων προγραμμάτων τοπικής ανάπτυξης με ολοκληρωμένες και συνεκτικές δράσεις²⁴

Η διάχυση, τέλος, στις υποβαθμισμένες περιφέρειες σύγχρονης τεχνολογίας προσαρμοσμένης στις τοπικές ανάγκες αποτελεί βασική προϋπόθεση για την αυτοδύναμη τοπική ανάπτυξη, την εξάλειψη των δυαδικών φαινομένων και την ολοκληρωμένη περιφερειακή ανάπτυξη. Η έλλειψη σύγχρονης τεχνολογίας στην τοπική παραγωγή θα διευρύνει το χάσμα μεταξύ των πολιτικών κέντρων και της περιφέρειας, ενώ η επιβολή τεχνολογίας χωρίς προσαρμογή στις τοπικές συνθήκες είναι δυνατόν να οδηγήσει στην ένταση της εξάρτησης της περιφέρειας, επιβάλλοντας πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης ξένα προς αυτή και μειώνοντας τη δυνατότητα για αυτοδύναμη ανάπτυξη. Στόχος και εδώ η καταπολέμηση της ανεργίας, η άρση περιφερειακών ανισοτήτων, οικονομική, μακροοικονομική, περιφερειακή ανάπτυξη, η δημοσιονομική, η πολιτική, η κοινωνική.

Στόχος η ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας, της τεχνογνωσίας, των οικονομιών κλίμακας για τα θετικά πλεονάσματα και τη καταπολέμηση των ελλειμμάτων, ολιγοπωλιακός ανταγωνισμός, οι οικονομίες έντασης εργασίας και κεφαλαίου.

Απώτερος σκοπός η ροή κεφαλαίων και η αύξηση των επενδύσεων για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, η ανάπτυξη της τεχνολογίας, η ενδογενής και αυτοδύναμη ανάπτυξη.

4.4 Τα Στάδια του Μοντέλου της Τοπικής Ανάπτυξης

Από τότε που η ανάπτυξη νοείται ως διαδικασία, η έννοια της *¹⁵τοπικής ανάπτυξης μπορεί καλύτερα να διαγνωστεί μέσα από διαδοχικά στάδια (Πίνακας 1). Το πρώτο στάδιο της τοπικής ανάπτυξης κατά τους William Coffey W. et al. (1984) είναι η δημιουργία τοπικών επιχειρήσεων, με άλλα λόγια, η εμφάνιση της τοπικής επιχειρηματικότητας και του τοπικού επιχειρηματικού ταλέντου.

Σε πολλές οικονομίες, ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες, αυτό το πρώτο στάδιο συνιστά αδιαμφισβήτητο το αρχικό εμπόδιο για την αποτελεσματική χάραξη της πολιτικής, αφού η εμφάνιση της τοπικής επιχειρηματικότητας αποτελεί τόσο κοινωνικοπολιτική όσο και οικονομική διαδικασία. Η αποτυχία αυθόρμητης εμφάνισης της επιχειρηματικότητας συχνά ωθεί τους σχεδιαστές σε φιλόδοξα «από πάνω - προς τα κάτω» σχέδια, τα οποία αντιτίθενται στην ιδέα της ενδογενούς ανάπτυξης.

Το δεύτερο στάδιο, συνδέεται με την εξάπλωση των τοπικών επιχειρήσεων εκτός της τοπικής περιοχής. Αυτή η εξάπλωση πρέπει να βασίζεται όχι μόνο σε «φυσικά - τοπικά» πλεονεκτήματα της περιοχής, αλλά και σε τεχνητά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα με τα οποία οι επιχειρηματίες (και οι άλλοι κάτοικοι της περιοχής) την έχουν προικίσει. Αυτά τα τεχνικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα είναι ενσωματωμένα στους θεσμούς, στις υποδομές και στη γνώση του τοπικού πληθυσμού. Η επέκταση εκτός τοπικής περιοχής των επιτυχημένων επιχειρήσεων μπορεί να έχει σχέση με την εξαγωγή δραστηριοτήτων ή να συνδέεται με τη δημιουργία παραρτημάτων των επιχειρήσεων, τα οποία ελέγχονται τοπικά.

Αρχικές Εκδηλώσεις

Η τοπική επιχειρηματικότητα δραστηριοποιείται ειδικά σε - ενδοπεριφερειακούς ανταγωνιστικούς τομείς

: Ένα αρχικό απόθεμα επιχειρηματιών I με απαραίτητα προσόντα και : πρόσβαση σε κεφάλαιο

---

¹⁵ Βλ στο Παπακωνσταντινίδης Λεωνίδας, τη Θεωρία τοπικής ανάπτυξης μοντέλο τοπικής ανάπτυξης, όπ.

1. Ανάπτυξη του περιφερειακού ; αποθέματος γνώσης και ικανοτήτων, ! ανάπτυξη των τεχνητών \ περιφερειακών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων. Μέτρηση των ενδοπεριφερειακών διαφοροποιήσεων αναφορικά με το επίπεδο επιχειρηματικότητας.

2. Ανάπτυξη τοπιών επιχειρήσεων και επέκταση εκτός της περιοχής τους
Σχετικό επίπεδο εξαγωγών και τοπικά ελεγχόμενων άμεσων επενδύσεων εκτός περιφέρειας Μέτρηση διαφοροποιήσεων των τεχνητών ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, μέτρηση της ενδοπεριφερειακής ροής γνώσεων ' και δυνατοτήτων
3. Εμφάνιση τοπικών δομών ελέγχου, διατήρηση και ανάπτυξη της σημαντικότητας της τοπικά ελεγχόμενης δραστηριότητας

Επίπεδο τοπικά ελεγχόμενης : παραγωγής ως μερίδιο της συνολικής περιφερειακής οικονομικής δραστηριότητας

I Περιφερειακή ταυτότητα, θέση της ι περιφέρειας στην εθνική αστική ιεραρχία
Ανάλυση της χωρικής συμπεριφοράς των περιφερειακών επιχειρήσεων, μέτρηση και ανάλυση της χωρικής κινητικότητας των άμεσων επενδύσεων

: Μέτρηση της ροής των

: ενδοπεριφερειακών επιχειρηματικών

:: υπηρεσιών

4. Ίδρυση ενός δυνατού και τοπικά ελεγχόμενου οικονομικού τομέα, που συμπεριλαμβάνει γραφεία ελέγχου, οικονομικά ιδρύματα και επιχειρηματικές υπηρεσίες

- Μια σχετικά «ισορροπημένη» οικονομική δομή, που περιλαμβάνει

; τοπική υποδομή και υψηλού επιπέδου υπηρεσίες

Όλα τα παραπάνω.

Στο τρίτο στάδιο για να συνεχιστεί η επέκταση εκτός περιοχής των τοπικών επιχειρήσεων, είναι απαραίτητο κάποιο ποσοστό τοπικών επιχειρήσεων να παραμείνει κάτω από τον τοπικό έλεγχο. Σε αυτό το στάδιο, συγκεντρώνεται η προσοχή στο μηχανισμό που συνδέεται με τη χωρική οργάνωση και με την επέκταση των επιχειρήσεων.

Τα αποτελέσματα της διαδικασίας της τοπικής ανάπτυξης, στάδιο 4, δείχνουν καθαρά τη μορφή μιας περιφερειακής οικονομίας που αποτελείται σε μεγάλο βαθμό από τοπικές επιχειρήσεις, εργατικό δυναμικό και τοπική επιχειρηματικότητα ικανή να υιοθετήσει και να τροποποιήσει την εκροή και τη δομή της περιφερειακής οικονομίας. Ένα σοβαρό στοιχείο για να λειτουργήσει αυτό είναι να υπάρχει συγκριτικό πλεονέκτημα και εξειδίκευση στις επιχειρήσεις και

ανταγωνισμός μεταξύ τους. Αυτό θα αποφέρει θετικές οικονομίες κλίμακας και πλεονάσματα με το κατάλληλα εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό.

Όπως στην περίπτωση όλων των μοντέλων, αυτό που παρουσιάστηκε προηγουμένως δεν μπορεί ποτέ να επιτευχθεί απόλυτα στην πραγματικότητα. Τα εμπόδια στην πραγματοποίηση του ποικίλουν από το ένα στάδιο στο άλλο και από περιοχή σε άλλη. Η πραγματικότητα είναι δύσκολη και απραγματοποίητη πολλές φορές. Το τι υπάρχει με το τι γίνεται διαφέρει.

Από τη συνολική ανάλυση που έχει προηγηθεί, προκύπτει ότι το ζητούμενο για την ενεργοποίηση της διαδικασίας της ενδογενούς ανάπτυξης μίας τοπικής χωρικής μονάδας είναι η δημιουργία των προϋποθέσεων της αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης της, δηλαδή των προϋποθέσεων που θα δώσουν την ώθηση, την εκκίνηση της τοπικής αναπτυξιακής διαδικασίας και της διαδικασίας ενεργοποίησης των ενδογενών κοινωνικών και παραγωγικών δυνάμεων της περιοχής.

Η «ενδογενής ώθηση» δίνεται: με την ενίσχυση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τη δημιουργία ισχυρών και βιώσιμων διοικητικών μονάδων και την οριοθέτηση «μικροπεριφερειών προγραμματισμού» με βάση τα κοινά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά των επιμέρους χωρικών μονάδων που τις απαρτίζουν, την ενεργοποίηση και οργάνωση των φορέων του τοπικού πληθυσμού (επιμελητηρίων, επαγγελματικών ενώσεων, εργατικών κέντρων, συλλόγων, αναπτυξιακών εταιριών, τοπικών συμβούλων ανάπτυξης κ.ά.), με τη δημιουργία των μηχανισμών οικοδόμησης της τοπικής κοινωνικής συναίνεσης και την εξασφάλιση της ενεργής συμμετοχής στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και σχεδιασμού.

4.5 Συμπεράσματα

Το πλαίσιο αυτό, δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την εμφάνιση και ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικότητας, τη δημιουργία δικτύων παραγωγικών σχέσεων και συνεργασιών των τοπικών επιχειρήσεων και την ανάπτυξη της συνέργειας, την ανάπτυξη της καινοτομίας, την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας και τελικά την επέκταση και κυριαρχία των τοπικών οικονομικών δραστηριοτήτων στην περιοχή. Αυτά με τη σειρά τους οδηγούν στην προσέλκυση νέων οικονομικών δραστηριοτήτων, στην περαιτέρω ενίσχυση της τοπικής

επιχειρηματικότητας και κατ' επέκταση στη συνέχιση, αλλά και διατήρηση της ανάπτυξης, δηλαδή στη βιωσιμότητα, του τοπικού παραγωγικού συστήματος .

Στόχος των παραπάνω η καταπολέμηση της ανεργίας, των περιφερειακών ανισοτήτων, η οικονομική, η περιφερειακή ανάπτυξη, μακροοικονομική η δημοσιονομική πολιτική.

Αποσκοπούν στη τεχνογνωσία, στο συγκριτικό πλεονέκτημα, στη καινοτομία, στην ανάπτυξη των οικονομιών κλίμακας, την αύξηση των οικονομιών έντασης κεφαλαίου, εργασίας, και βέβαια μέσω της εξάπλωσης των επενδύσεων και της ροής κεφαλαίων στόχος να αναπτυχθούν οι βιομηχανίες, η επιχειρηματικότητα, η εμπορική δραστηριότητα, οι συναλλαγές, το εμπορικό ισοζύγιο

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ : ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ

5.1 Η νέα αρχιτεκτονική της αυτοδιοίκησης και της αποκεντρωμένης διοίκησης

Η Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Πρόγραμμα «Καλλικράτης»), που ήδη αποτελεί Νόμο του ελληνικού κράτους συνιστά μια ριζική αλλαγή στη διοικητική διάρθρωση της χώρας, καθώς θεμελιώνει για πρώτη φορά την Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση, δημιουργεί λιγότερους και ισχυρούς Δήμους, μεταφέρει την άσκηση αρμοδιοτήτων στο προσφορότερο επίπεδο εξυπηρετώντας τις αρχές της εγγύτητας και της αποτελεσματικότητας, περιορίζει σε μεγάλο βαθμό το συγκεντρωτικό χαρακτήρα του κεντρικού κράτους, εναρμονίζει τις διοικητικές λειτουργίες της Ελλάδας με τις δομές και την πρακτική που ισχύει σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, δημιουργεί οικονομίες κλίμακας και θεμελιώνει αναπτυξιακή προοπτική. Πρόκειται για μια μεταρρύθμιση που, ενώ έχει τεχνικό κανονιστικό περιεχόμενο, θέτει σε κίνηση βαθύτατα πολιτικές διεργασίες, αλλάζοντας την καθημερινότητα των Ελλήνων.

Με τη διαμόρφωση μιας νέας, επιχειρησιακά ικανής και δημοκρατικά υπεύθυνης αυτοδιοίκησης δύο βαθμίδων, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για την αναδιάταξη της αποκεντρωμένης κρατικής διοίκησης σε μεγαλύτερη κλίμακα, έτσι ώστε να διευκολύνεται ο οργανωτικός της εξορθολογισμός, αλλά και η αποσυμφόρηση της από αρμοδιότητες που μπορούν να ασκηθούν αποτελεσματικότερα κοντά στον πολίτη και με επίγνωση των τοπικών ιδιομορφιών.

Οι νέοι δήμοι μπορούν να προσφέρουν στους πολίτες της χώρας τις υπηρεσίες της αυτοδιοίκησης του 21ου αιώνα, στελεχωμένοι κατάλληλα και ικανοί να εφαρμόσουν μεθόδους ηλεκτρονικής διακυβέρνησης, αναλυτικής λογιστικής και διοίκησης με στόχους με ένα νέο σύστημα ενδοδημοτικής αποκέντρωσης αλλά και με νέους θεσμούς ελέγχου και εποπτείας της δράσης τους.

Ταυτοχρόνως η διάρθρωση της Δευτεροβάθμιας Αυτοδιοίκησης σε λιγότερες και αποτελεσματικότερες μονάδες και η μεταφορά σε αυτό το επίπεδο από την καταργούμενη κρατική περιφέρεια ικανών αρμοδιοτήτων και των αναλογούντων πόρων για τοπικές υποθέσεις περιφερειακής κλίμακας της επιτρέπει να αναλάβει σημαντικές αναπτυξιακές λειτουργίες υπερβαίνοντας τα στενά όρια της νομαρχίας και τον παραδοσιακό διεκπεραιωτικό και ελεγκτικό της ρόλο.

Η εφαρμογή του «Καλλικράτη» και η συνεπαγόμενη δομική αλλαγή του τρόπου με τον οποίο θα λειτουργεί το Κράτος και η Αυτοδιοίκηση στη χώρα μας αποτελεί

εγχείρημα τεράστιου μεγέθους, το οποίο εκκινεί αλλά δεν εξαντλείται στη σχετική νομοθετική πρωτοβουλία. Η ολοκλήρωση του εγχειρήματος συμπεριλαμβάνει το επιχειρησιακό σχέδιο μετάβασης εντός των προβλεπόμενων προθεσμιών. Οι νέες Δημοτικές και Περιφερειακές Αρχές από την 1η Ιανουαρίου 2011, που ανέλαβαν τα καθήκοντα τους, ασκούν τις αρμοδιότητες τους με αποτελεσματική λειτουργική κι επιχειρησιακή ετοιμότητα, εξυπηρετώντας τις αρχές της διαφάνειας, της χρηστής διοίκησης και της αποτελεσματικής και ποιοτικής εξυπηρέτησης του πολίτη.

Παράλληλα, και καθώς η νέα αρχιτεκτονική διαμορφώνει τις κατάλληλες θεσμικές υποδοχές για την εφαρμογή τολμηρών διοικητικών καινοτομιών, κρίθηκε αναγκαίο να ξεκινήσουν άμεσα, και με ορίζοντα 4ετίας, πρωτοβουλίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, με στόχο να αποτελέσουν την αφετηρία για το σταδιακό-πολύπλευρο εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης στο σύνολο της. Η υιοθέτηση νέων μεθόδων και εργαλείων διοίκησης και προσφοράς υπηρεσιών προβλέπεται με την ευρύτατη δυνατή αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών. Δηλαδή μια ολόκληρη δέσμη μέτρων στοχεύει να βελτιώσει αποφασιστικά τη δημόσια διοίκηση της Ελλάδας φέρνοντας την στην πρώτη γραμμή των διοικητικών καινοτομιών της εποχής μας. Για την επίτευξη αυτών των στόχων προτείνεται ένα ολοκληρωμένο Επιχειρησιακό Σχέδιο για τη μετάβαση στον Καλλικράτη που περιλαμβάνει τόσο τις προαπαιτούμενες, (δηλαδή προ της 1ης Ιανουαρίου 2011), όσο και τις μεσομακροπρόθεσμες διαδικασίες, δράσεις και πρωτοβουλίες. Αυτές κρίθηκε ότι και θα διευκόλυναν την καλύτερη και ομαλότερη μετάβαση στη «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης (Πρόγραμμα «Καλλικράτης»)» και οι οποίες, στο σύνολο τους, συνθέτουν τα «18 βήματα» του Επιχειρησιακού Σχεδίου.

5.2 Περιγραφή επιχειρησιακού σχεδίου

Το Επιχειρησιακό σχέδιο για τη μετάβαση στη «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης», ενσωματώνει στο σχεδιασμό του τις προβλέψεις του αρχικού σχεδιασμού οι οποίες επιπλέον έχουν συμπληρωθεί και διευρυνθεί με βάση τα νέα δεδομένα που διαμορφώνονται από το Νόμο για τη «Νέα Αρχιτεκτονική», που ψηφίστηκε τον Ιούνιο του 2010.

Επισημαίνεται ότι ο αρχικός σχεδιασμός, προέβλεπε τα ακόλουθα:

- Εκπόνηση προτύπων οργανισμών και μεθοδολογιών εσωτερικής λειτουργίας των Ο.Τ.Α., τουλάχιστον για τις εξής κύριες αρμοδιότητες αυτών: Προγραμματισμός,

Ανάπτυξη Τ.Π.Ε., Οικονομική Διοίκηση, Τεχνική Υπηρεσία, Κοινωνική Πολιτική, Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού.

- Ανάπτυξη υποδομών και εργαλείων πληροφορικής για την υποστήριξη του διοικητικού εκσυγχρονισμού των Ο.Τ.Α.
- Εκπαίδευση ανθρώπινου δυναμικού για την υποστήριξη του διοικητικού εκσυγχρονισμού των Ο.Τ.Α
- Οριζόντιες ενέργειες για την εφαρμογή προγράμματος συλλογικής υποστήριξης στον διοικητικό εκσυγχρονισμό των Ο.Τ.Α,

Στόχος του σχεδίου ήταν η σταδιακή εφαρμογή των νέων μεθοδολογικών εργαλείων και των απλουστευμένων διαδικασιών στο εσωτερικό των Ο.Τ.Α. για την ενίσχυση της διοικητικής και επιχειρησιακής τους ικανότητας και η βελτίωση του σχετικού θεσμικού πλαισίου.

Οι κοινοί στόχοι μεταξύ των δύο Σχεδίων, συμπληρώνονται από αναγκαίες δράσεις, με δεδομένο ότι το νέο εγχείρημα του Προγράμματος «Καλλικράτης», είναι πολύ πιο σύνθετο και απαιτητικό.

Η συνέχεια του σχεδιασμού κρίθηκε ότι διασφαλίζεται- μεταξύ άλλων- και μέσω της συμμετοχής των βασικών εμπλεκομένων και στα δυο Σχέδια (ΥΠ.ΕΣ.Α.Η.Δ., Κ.Ε.Δ.Κ.Ε., Ε.Ε.Τ.Α.Α.) με την απαραίτητη βέβαια προσθήκη και άλλων φορέων καθώς απαιτείται η συστράτευση και νέων δυνάμεων στην προσπάθεια αποτελεσματικής εφαρμογής του.

5.3 Χρηματοδότηση ή εθνική συμμετοχή

Το επιχειρησιακό σχέδιο δράσης προβλέπεται να χρηματοδοτηθεί από τα συγχρηματοδοτούμενα Ε.Π. «Διοικητική Μεταρρύθμιση» και «Ψηφιακή Σύγκλιση». Αποφασιστική θα είναι και η συμβολή του Επιχειρησιακού Σχεδίου «Ελληνική Αρχιτεκτονική Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης» (Πρόγραμμα «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.») στους Άξονες που θα λειτουργήσουν συμπληρωματικά με το Ε.Σ.Π.Α. και θα υποστηρίξουν με εθνικούς πόρους, κατ' ανάλογο, του Αναπτυξιακού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης «ΘΗΣΕΑΣ» τρόπο και προϋπολογισμό, την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης» ιδίως με μη επιλέξιμα από το Ε.Σ.Π.Α. έργα και δράσεις. Ενδεικτικά αναφέρεται η ανάδειξη και αξιοποίηση των ικανοτήτων του υπηρετούντος προσωπικού και ο σχεδιασμός της στελέχωσης με επιστημονικό προσωπικό με βάση την αποτύπωση των αναγκών των νέων δήμων και περιφερειών.

Στο Νόμο ήδη προβλέπεται ότι με Προεδρικό Διάταγμα το οποίο εκδίδεται μέχρι το τέλος του 2010 θα καθορίζονται οι λεπτομέρειες, οι όροι, οι προδιαγραφές και το ύψος της χρηματοδότησης από εθνικούς πόρους στο πλαίσιο του «ΕΛΛ.Α.Δ.Α.».

Η συνολική αναδιάρθρωση του διοικητικού συστήματος της χώρας που θεμελιώνει ο «Καλλικράτης» και ο επανασχεδιασμός των επιπέδων διακυβέρνησης σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης και αποκεντρωμένης Διοίκησης καθώς και η μεταφορά των αρμοδιοτήτων και του αντίστοιχου προσωπικού στα παραπάνω επίπεδα, δημιουργούν την ανάγκη σύνταξης/ προσαρμογής στις ρυθμίσεις του Καλλικράτη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας των Περιφερειών (ανάλογα με το μέγεθος και τις ιδιαιτερότητες κάθε Περιφέρειας) κι ένταξης του ανθρώπινου δυναμικού στις δομές που αυτοί θα προβλέπουν. Στο έργο προβλέπονται.

α) Η αναλυτική κοστολόγηση των αρμοδιοτήτων που πρόκειται να μεταφερθούν στους νέους ΟΤΑ.

β) Η ομαλή μεταφορά δομών, υπηρεσιών και προσωπικού στους νέους Δήμους και Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις.

γ) Η προετοιμασία της οργανωτικής ενσωμάτωσης των μεταφερόμενων αρμοδιοτήτων. Ενδεικτικά αναφέρονται αρμοδιότητες στους τομείς: πολεοδομία, τεχνικές υπηρεσίες δήμων και κοινοτήτων, πρόνοια, δημόσια υγιεινή, εκπαίδευση, εμπόριο, αγροτική ανάπτυξη, μεταφορές, περιφερειακή ανάπτυξη, Διοικήσεις Υγειονομικών Περιφερειών

5.4 Σύστημα παρακολούθησης και διοίκησης του επιχειρησιακού έργου

Για την αποτελεσματική οργάνωση και εποπτεία του Επιχειρησιακού Σχεδίου, θα λειτουργήσει Σύστημα Διοίκησης- Παρακολούθησης ως ακολούθως:

- Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΥΠ.ΕΣ.Α.Η.Δ.). Το Υπουργείο Εσωτερικών Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΥΠ.ΕΣ.Α.Η.Δ.) έχει την κύρια ευθύνη άσκησης της πολιτικής για την ομαλή μετάβαση στη «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης».

- Ομάδα Διοίκησης Έργου (ΟΔΕ) Με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (Αριθμ.Πρωτ.: 31807, 8 Ιουνίου 2010), συγκροτήθηκε «Ομάδα Διοίκησης Έργου» με αντικείμενο τον Επιχειρησιακό Συντονισμό του Προγράμματος «Καλλικράτης» (ΟΔΕ). Η ΟΔΕ είναι τετραμελής και αποτελείται από α)τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ως Πρόεδρο, β)τον Ειδικό Γραμματέα για τη Διοικητική Μεταρρύθμιση του Υπουργείου Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, που αντικαθιστά τον Πρόεδρο σε περίπτωση απουσίας ή κωλύματος του, γ)τον συντονιστή των δράσεων για την εφαρμογή του Προγράμματος «Καλλικράτης», δ)τον Αντιπρόεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η Ομάδα Διοίκησης Έργου θα έχει την ευθύνη για τη χάραξη της στρατηγικής, την παρακολούθηση του Επιχειρησιακού Σχεδίου, τον προσδιορισμό των απαιτήσεων υλοποίησης και την αξιολόγηση του αναλυτικού σχεδιασμού των Έργων ως προς το αντικείμενο, το κόστος και το χρονοδιάγραμμα, τον εντοπισμό αποκλίσεων, προβλημάτων & κινδύνων και την εισήγηση διορθωτικών ενεργειών η Ομάδα Διοίκησης Έργου θα συνεδριάζει κάθε εβδομάδα, θα συνεργάζεται με τις Ομάδες Έργου των Φορέων Υλοποίησης, θα αξιολογεί την πρόοδο των Έργων, θα καθορίζει ενδεδειγμένες ή συμπληρωματικές ενέργειες και θα εισηγείται ακόμα και αναθεωρήσεις (αν χρειάζεται). Θα προχωρεί τέλος στον απολογισμό των δράσεων και την εκτίμηση του βαθμού επίτευξης των επιχειρησιακών στόχων. Την Ομάδα Διοίκησης Έργου θα υποβοηθήσει ο Μηχανισμός Υποστήριξης που θα συσταθεί και θα λειτουργήσει στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Σχεδίου για την παρακολούθηση και τον συντονισμό της εφαρμογής του Προγράμματος «Καλλικράτης».
- Επιτροπή Συντονισμού Επιχειρησιακού Σχεδίου Μετάβασης Σε άμεση συνεργασία και αμφίδρομη επικοινωνία με την Ομάδα Διοίκησης Έργου, συστήνεται και θα λειτουργήσει Επιτροπή Συντονισμού Επιχειρησιακού Σχεδίου Μετάβασης, που αποτελείται από εκπροσώπους του ΥΠ.ΕΣ.Α.ΗΔ., της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. και της Ε.Ν.Α.Ε., με αντικείμενο τη συνεχή, καθ' όλη τη διάρκεια της μεταρρύθμισης, διαβούλευση μεταξύ των φορέων της κεντρικής διοίκησης και αυτών της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και την ενεργοποίηση

και παρότρυνση του συνόλου των αιρετών, στόχος που αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχία του εγχειρήματος. Ιδιαίτερο ρόλο στη διαδικασία υλοποίησης του Επιχειρησιακού Σχεδίου θα έχουν οι Δήμοι και οι Νομαρχίες που ως φορείς λειτουργίας στο έργο της Ενοποίησης Λειτουργικών Συστημάτων με φορέα υλοποίησης την ΚτΠ ΑΕ, θα συμμετέχουν με σχετικές επιτροπές στη διαδικασία της παραλαβής και πιστοποίησης της καλής εκτέλεσης του έργου.

- Κοινωνικοί Εταίροι Σημαντικός, καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του Επιχειρησιακού Σχεδίου, είναι ο διάλογος με τους Κοινωνικούς Εταίρους -π.χ. ΚΕΔΚΕ, ΕΝΑΕ, ΑΔΕΔΥ, ΠΟΕ ΟΤΑ, ΟΚΕ. Μέσα από συνεχή διαβούλευση, συνεννόηση κι ενέργειες που συμφωνούνται και αναλαμβάνονται από τις οργανώσεις εκπροσώπησης των κοινωνικών εταίρων επιδιώκεται όχι μόνον η έκφραση και διατύπωση γνώμης και προτάσεων, αλλά και η με υπευθυνότητα συμμετοχή των εμπλεκόμενων δυνάμεων της κοινωνίας στη διαμόρφωση/επεξήγηση/παρότρυνση για την υλοποίηση των αναγκαίων πολιτικών που θα διευκολύνουν την επίτευξη των στόχων του Επιχειρησιακού Σχεδίου.
- Φορείς Υλοποίησης Επιμέρους Δράσεων και Ομάδες Έργου. Οι επιμέρους δράσεις που συνθέτουν το Επιχειρησιακό σχέδιο για τη μετάβαση στον «Καλλικράτη» θα υλοποιηθούν μετά από σύναψη σχετικών Προγραμματικών Συμβάσεων με το Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης, από δημόσιους, ή αυτοδιοικητικούς φορείς που είναι καθ' ύλην αρμόδιοι, ή/και διαθέτουν την απαιτούμενη εμπειρία και τεχνογνωσία: Υπουργείο Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης (ΥΠ.ΕΣ.Α.Η.Δ.), Κοινωνία της Πληροφορίας Α.Ε. (Κ.τ.Π. Α.Ε.), Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Κ.Δ.Δ.Α.), Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ι.Τ.Α.), Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α.). Στο πλαίσιο των παραπάνω φορέων υλοποίησης, έχουν συσταθεί Ομάδες Έργου με μικτή σύνθεση, από στελέχη του ΥΠ.ΕΣ.Α.Η.Δ. που έχει την κύρια ευθύνη άσκησης της συγκεκριμένης πολιτικής, εκπροσώπους του κατά περίπτωση φορέα υλοποίησης και εμπειρογνώμονες. Οι Ομάδες Έργου θα παρακολουθούν σε καθημερινή βάση την πορεία υλοποίησης των επιμέρους δράσεων για τις οποίες έχουν την

ευθύνη, ενώ θα πραγματοποιείται εβδομαδιαία απολογιστική συνάντηση με Υπευθύνους από όλους τους Φορείς Υλοποίησης.

Ο συντονισμός και η εξασφάλιση των γραμμών επικοινωνίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων, με την προαναφερθείσα συστηματοποιημένη διαδικασία συναντήσεων, αποτυπώνεται σε πρακτικά συναντήσεων, αναφορές προόδου και εκθέσεις υλοποίησης τόσο για τις επιμέρους δράσεις όσο και για την συνολική εξέλιξη του επιχειρησιακού σχεδίου. Οι ενέργειες αυτές θα πραγματοποιούνται με ενδιάμεσο συντονιστή και αποδέκτη την Ομάδα Διοίκησης .

5.5 Οριζόντιες και επιμέρους δράσεις του επιχειρησιακού σχεδίου

Με ορίζοντα 4ετίας (της πρώτης δηλαδή Καλλικράτειας θητείας) κρίθηκε αναγκαίο να σχεδιαστεί η υλοποίηση των ακόλουθων ενδεικτικών οριζόντιων δράσεων που θα αποτελέσουν τα εργαλεία για την ανασυγκρότηση της λειτουργίας, της φυσιογνωμίας και της αποτελεσματικής διαχείρισης των νέων θεσμών αυτοδιοίκησης, αλλά σε τελική ανάλυση και του ίδιου του κράτους με την ενίσχυση των επιτελικών του χαρακτηριστικών. Ταυτόχρονα θα δημιουργούν ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον για την παροχή υψηλού επιπέδου υπηρεσιών προς τους πολίτες και αποδοτικότερη και πιο διαφανή χρήση των οικονομικών τους πόρων:

- Αναδιοργάνωση, διοικητικός εκσυγχρονισμός και λειτουργικός εξορθολογισμός μέσω απλοποίησης και μεταφοράς αρμοδιοτήτων Πρόταση για συνολική και συστηματική καταγραφή, απλοποίηση των διαδικασιών των αρμοδιοτήτων που ασκούνται ήδη ή μεταφέρονται (με τον Καλλικράτη) στην Αυτοδιοίκηση και περαιτέρω μεταφορά αρμοδιοτήτων από το σύνολο των Υπουργείων στην Αυτοδιοίκηση. Ευρύτερο στόχο αποτελεί η ενσωμάτωση στη λειτουργία της Αυτοδιοίκησης, εκείνων των οργανωτικών και διοικητικών χαρακτηριστικών που θα επιτρέψουν στους Δήμους και τις Περιφέρειες να εντάξουν στη διοίκηση του Οργανισμού τους και τη διαχείριση των τοπικών υποθέσεων τόσο την αντίληψη, όσο και τους κανόνες/ διαδικασίες δημόσιου ώστε να επιτευχθεί η επικέντρωση του κεντρικού Κράτους στον επιτελικό του χαρακτήρα. Ιδιαίτερη δράση προβλέπεται για τη διαδικασία της υποστήριξης μεταφοράς αρμοδιοτήτων στους νησιωτικούς Δήμους και Περιφέρειες.

- Ψηφιακός Δήμος/ Περιφέρεια/ Αποκεντρωμένη Διοίκηση. Βασίζεται στη διαμόρφωση ενός μοντέλου ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και παροχής υπηρεσιών που θέτει ως επίκεντρο την καλύτερη εσωτερική οργάνωση και λειτουργικότητα των νέων οργανισμών, τη γρήγορη και αποτελεσματική εξυπηρέτηση των αναγκών του πολίτη και την ενίσχυση της διαφάνειας, του ελέγχου της συμμετοχής και της δημοκρατίας. Η δράση αυτή ενσωματώνει και επιμέρους ενέργειες όπως η λειτουργική ενοποίηση πληροφοριακών συστημάτων των Δήμων, Περιφερειών και Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, η εγκατάσταση και λειτουργία νέων ΚΕΠ και η δημιουργία Κάρτας Δημότη.

- Επιμόρφωση/ εκπαίδευση/ κατάρτιση αιρετών κι εργαζομένων στην Αυτοδιοίκηση. Αφορά στην υλοποίηση ενός προγράμματος ενθάρρυνσης του πολιτικού προσωπικού και των εργαζομένων στην Αυτοδιοίκηση μέσω ολοκληρωμένης πρότασης για συνεχή αναβάθμιση και εξειδίκευση των γνώσεων και δεξιοτήτων τους με σκοπό, αφενός μεν να λειτουργήσουν ικανοποιητικά στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται σε επίπεδο οργάνωσης και διακυβέρνησης αφετέρου δε να αλλάξουν την οπτική τους απέναντι στο ρόλο και το έργο που έχουν κληθεί να υπηρετήσουν. Στο πλαίσιο αυτό προγραμματίζεται να εκπονηθεί άμεσα μελέτη αποτύπωσης των εκπαιδευτικών αναγκών της Αυτοδιοίκησης που θα οδηγήσει στην παραγωγή (από το 2011 εξειδικευμένου εκπαιδευτικού υλικού).

- Αξιολόγηση Δήμων και Περιφερειών στο πλαίσιο της «Νέας Αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης -Πρόγραμμα Καλλικράτης. Διαρκής αξιολόγηση (με σύγχρονα μεθοδολογικά εργαλεία και δείκτες) των Δήμων και Περιφερειών συνολικά κι επικεντρωμένα σε επιλεγμένους τομείς (ενδεικτικά αναφέρονται η οικονομική διαχείριση, το σύστημα διακυβέρνησης ο έλεγχος η εποπτεία, η άσκηση των αρμοδιοτήτων, η εξυπηρέτηση των πολιτών), με τακτικά παραδοτέα και αναφορές με εντοπισμό προβλημάτων, αναθεωρήσεις στόχων και αναπροσαρμογή στα νέα δεδομένα. Με άλλα λόγια, αξιολογείται- κι αυτό γίνεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα- καθ' όλη τη διάρκεια της 4ετίας η πορεία και η ανταπόκριση των Δήμων και των Περιφερειών στο νέο περιβάλλον που συνδυάζει την ενίσχυση της αποκέντρωσης της πολιτικής νομιμοποίησης της λογοδοσίας της διαφάνειας και της συμμετοχής αφενός και την αποτελεσματικότητα, αποδοτικότητα και οργανωτικό εξορθολογισμό των δημοσίων πολιτικών αφετέρου σε όλο το φάσμα της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης.

Παρακάτω παρουσιάζονται απαριθμημένες οι επιμέρους δράσεις του επιχειρησιακού σχεδίου

Η εφαρμογή της Νέας Αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης από την 1/1/2011, προϋποθέτει το σχεδιασμό και την εφαρμογή επιμέρους δράσεων προκειμένου οι νέες δημοτικές και περιφερειακές αρχές να καταστούν άμεσα αποτελεσματικές στην άσκηση των αρμοδιοτήτων τους. Οι συγκεκριμένες δράσεις οι οποίες έχουν βραχυπρόθεσμο ορίζοντα υλοποίησης (από τη ψήφιση του νόμου μέχρι και το τέλος του 2011), βρίσκονται σε άμεση συνεργασία με τις προαναφερθείσες οριζόντιες δράσεις και συναρθρώνουν το Επιχειρησιακό Σχέδιο για τη μετάβαση στο Καλλικράτη. Οι προϋπολογισμοί των επιμέρους δράσεων, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και οι προτεινόμενοι φορείς υλοποίησης αποτυπώνονται στο παράρτημα.

Θα αναπτυχθούν δράσεις δημοσιότητας για το Επιχειρησιακό Σχέδιο για τη μετάβαση στον Καλλικράτη, μέσα από τις οποίες αφενός μεν θα διασφαλίζονται οι όροι διαφάνειας της υλοποίησης των δράσεων, αφετέρου θα επιδιώκεται η μεγαλύτερη δυνατή διάχυση πληροφοριών προς τους αιρετούς και τους εργαζόμενους των ΟΤΑ, καθώς και προς τους πολίτες ως προς το νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται στην Αυτοδιοίκηση και την Αποκεντρωμένη Διοίκηση από την εφαρμογή του Καλλικράτη

Καθ' όλη τη διάρκεια της τετραετίας θα λειτουργήσει Μηχανισμός Υποστήριξης, με στόχο την υποβοήθηση στην παρακολούθηση, την οργάνωση και το συντονισμό των επιμέρους παρεμβάσεων που θα υλοποιούνται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Σχεδίου για τη «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης».

Η δράση 1περιλαμβάνει δύο υποέργα : 1) κοστολόγηση αρμοδιοτήτων και 2) εκπόνηση επιχειρησιακού σχεδίου μεταφοράς τους.

Συνεπώς απαιτείται να εκπονηθούν:

- α) Ολοκληρωμένο στρατηγικό σχέδιο μεταφοράς αρμοδιοτήτων και επιμέρους επιχειρησιακά σχέδια για τη μεταφορά κάθε αρμοδιότητας ξεχωριστά,
- β) Οδηγός μεταφοράς για την προετοιμασία των Δήμων και των Περιφερειακών Αυτοδιοικήσεων, ώστε να ενταχθούν απρόσκοπτα οι νέες αρμοδιότητες στις λειτουργίες τους.
- γ) Πρότυπο επιχειρησιακό σχέδιο για την μεθοδολογία μεταφοράς αρμοδιοτήτων
- δ) Επιχειρησιακά σχέδια μεταφοράς κάθε αρμοδιότητας

Με τη δράση 2 προβλέπεται αποτύπωση και ανάλυση υφιστάμενης κατάστασης οργανωτικής δομής και στελέχωσης ΟΤΑ και Περιφερειών - Υποστήριξη της διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού στους ΟΤΑ και της σύνταξης των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας των νέων δήμων.

Στόχος της δράσης 2 είναι:

α) Στο πλαίσιο της προτεινόμενης δράσης το ΥΠ.ΕΣ.Α.Η.Δ. και τα συλλογικά όργανα της Αυτοδιοίκησης αποκτούν ένα εργαλείο άσκησης πολιτικής για τα ανθρώπινο δυναμικό της Αυτοδιοίκησης σε σχέση με τη διάρθρωση, το υπηρεσιακό καθεστώς, τα περιγράμματα θέσεων και τον αριθμό των εργαζομένων

β) Η αντιμετώπιση των ζητημάτων υπηρεσιακής οργάνωσης των νέων Δήμων. Το έργο περιλαμβάνει τις ακόλουθες θεματικές ενότητες:

- Αναβάθμιση των Μητρώων εργαζομένων ΟΤΑ και ΝΑ και καταγραφή του προσωπικού των Περιφερειών.
- Υποστήριξη για τη σύνταξη των Οργανισμών Εσωτερικής Υπηρεσίας των νέων Δήμων.

Με τη Δράση 3 αποφασίστηκε η «Καταγραφή και εξορθολογισμός στην αξιοποίηση των κτιριακών υποδομών και της λοιπής ακίνητης περιουσίας των ΟΤΑ α' και β' βαθμού και των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων»

Το προτεινόμενο έργο αφορά στην καταγραφή των κτιριακών υποδομών των ΟΤΑ α' και β' βαθμού, των Περιφερειών καθώς και των κρατικών υπηρεσιών/δημόσιων φορέων που προβλέπεται να αποκεντρωθούν, ώστε να καλυφθούν οι στεγαστικές ανάγκες των νέων ΟΤΑ. Συγκεκριμένα αφορά:

α) Στην απογραφή των πάσης φύσεως ακινήτων (ιδιόκτητων ή μισθωμένων) των ΟΤΑ α' βαθμού, των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων, των Περιφερειών και των Νομικών τους Προσώπων που στεγάζουν τις υπηρεσίες τους και εξυπηρετούν τους πολίτες.

β) Στο συσχετισμό του υπάρχοντος κτιριακού αποθέματος και των αναγκών των νέων ΟΤΑ.

γ) Στη δημιουργία βάσης δεδομένων, με την οποία θα παρέχεται στην πολιτική ηγεσία του ΥΠ.ΕΣ.Α.Η.Δ. και στα συλλογικά όργανα της Αυτοδιοίκησης πλήρης εικόνα των κτιριακών υποδομών, ανά συνενούμενο Δήμο, Περιφερειακή Αυτοδιοίκηση και Αποκεντρωμένη Διοίκηση.

δ) Στην υποβολή προτάσεων, για την ορθολογική αξιοποίηση του υπάρχοντος κτιριακού αποθέματος με κριτήριο την καλύτερη εξυπηρέτηση του πολίτη, την

απρόσκοπτη λειτουργία τόσο των δημοτικών/ περιφερειακών οργάνων και υπηρεσιών όσο και των αντίστοιχων των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων, τη δημιουργία οικονομιών κλίμακας και τον περιορισμό των μισθωμένων κτιρίων/ χώρων, ε) Στο σχεδιασμό ειδικού προγράμματος χρηματοδότησης κτιριακών υποδομών των ελλειμματικών Ο.Τ.Α.

Το έργο, το οποίο θα ολοκληρωθεί με την καταγραφή και της λοιπής ακίνητης περιουσίας των Ο.Τ.Α. και των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων καθώς και με τη διατύπωση προτάσεων διαχείρισης/αξιοποίησης, αποσκοπεί:

- Στην αναβάθμιση της διαχείρισης της ακίνητης περιουσίας των ΟΤΑ, την προώθηση της αξιοποίησης της.
- Στην υποστήριξη και αναβάθμιση των δεξιοτήτων του αρμόδιου ανθρώπινου δυναμικού σε κάθε ΟΤΑ.
- Στη δημιουργία, μέσω του κατάλληλου πληροφοριακού συστήματος, βάσης δεδομένων σε κάθε ΟΤΑ για τα ακίνητα του (δημοτικό κτηματολόγιο), διασυνδεδεμένη με το ΥΠ.ΕΣ.Α.Η.Δ. και τα συλλογικά όργανα της Αυτοδιοίκησης, για την καταγραφή και την παρακολούθηση της ακίνητης περιουσίας τους.
- Στην υποστήριξη των νέων Δήμων και των Περιφερειακών Αυτοδιοικήσεων για να συστήσουν και λειτουργήσουν υπηρεσιακές μονάδες αρμόδιες για την παρακολούθηση της ακίνητης περιουσίας τους.
- Στην εκπόνηση οδηγιών για τη διαχείριση και αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας.

Με τη Δράση 4 καθορίζονται «Αρμοδιότητες, οργάνωση, προσωπικό και οικονομικά των νέων Νησιωτικών Δήμων, Περιφερειών και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης». Αντικείμενο της δράσης αποτελεί η εξειδικευμένη τεκμηρίωση της διαδικασίας και των προϋποθέσεων άσκησης των αρμοδιοτήτων που θα ασκούν οι νησιωτικοί δήμοι και οι Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις, με τον πλέον αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο, τόσο σε επίπεδο εξοικονόμησης υλικοτεχνικής υποδομής, όσο και απαιτούμενου ανθρώπινου δυναμικού, προκειμένου να ασκηθούν οι μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες προς όφελος του νησιώτη δημότη. Στόχοι του έργου είναι:

α) Η κατάλληλη προσαρμογή και εξειδίκευση του τρόπου και των προϋποθέσεων άσκησης των αρμοδιοτήτων που θα ασκούν οι νησιωτικοί Δήμοι και οι Περιφερειακές Αυτοδιοικήσεις, ανάλογα με τα γεωγραφικά, δημογραφικά και διοικητικά τους χαρακτηριστικά. Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στην μελέτη μεταφοράς και άσκησης των επιπρόσθετα μεταβιβαζόμενων, από το νόμο, αρμοδιοτήτων των

νησιωτικών δήμων και κυρίως στα θέματα μεταφορών, τουρισμού, αλλά και γενικά παροχής υπηρεσιών υγείας - πρόνοιας και εξυπηρέτησης πολιτών και τοπικών επιχειρήσεων, β) Η εξειδίκευση των προβλεπόμενων από το νόμο θεσμικών εργαλείων συνεργασίας, μεταξύ των νησιωτικών ΟΤΑ, ώστε να ασκηθούν οι αρμοδιότητες τους με τους πλέον αποδοτικούς και αποτελεσματικούς τρόπους.

γ) Η υποστήριξη του σχεδιασμού μιας νέας οργανωτικής δομής, καθώς και της αποτύπωσης των αναγκαίων θέσεων εργασίας - προσωπικού, ανά κατηγορία νησιωτικού ΟΤΑ, με βάση τις μεταβιβαζόμενες αρμοδιότητες.

δ) Η ανάδειξη και εξειδίκευση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης ως βασικής παραμέτρου εξυπηρέτησης του νησιώτη δημότη, καθώς και στην εκτίμηση των αναγκών τεχνικής υποστήριξης, για την άσκηση των αρμοδιοτήτων και την αποτελεσματικότερη εξυπηρέτηση των πολιτών και των τοπικών επιχειρήσεων στα νησιά.

ε) Ο προσδιορισμός ενός νέου συστήματος επιχορηγήσεων για την άσκηση των αρμοδιοτήτων από τους νησιωτικούς ΟΤΑ, ενσωματώνοντας το κριτήριο της νησιωτικότητας, στα συστήματα κατανομής των κρατικών επιχορηγήσεων στους πρωτοβάθμιους ΟΤΑ.

Η Δράση 5 αναφέρεται στην «Ενημέρωση και Επιμόρφωση Δημάρχων, Περιφερειάρχων για τη «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης»»

Το προτεινόμενο έργο αφορά στην ενημέρωση των αιρετών της Αυτοδιοίκησης (Δημάρχων, Περιφερειάρχων και Αντιπεριφερειάρχων) σχετικά με τις αλλαγές που προϋποθέτει και συνεπάγεται η εφαρμογή της νέας διοικητικής διάρθρωσης της Χώρας στην οργάνωση και λειτουργία της Αυτοδιοίκησης, στην πολιτική ηγεσία, στη διαχείριση κινδύνων, στο Δημόσιο.

Σε ένα δεύτερο επίπεδο έχει ως στόχο να συνδέσει τις οργανωτικές αλλαγές με την Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση η οποία αποτελεί το επίκεντρο του εκσυγχρονισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προάγοντας την ποιότητα των υπηρεσιών και την αποτελεσματικότητα της «τοπικής» δημοκρατίας.

Η ενημέρωση επιμόρφωση θα γίνει στο πλαίσιο ενός τριήμερου σεμιναρίου διάρκειας 5 ωρών ανά ημέρα.

Στο πλαίσιο του έργου θα παραχθεί εκπαιδευτικό υλικό που θα χρησιμοποιηθεί για την ενημέρωση των αιρετών σχετικά με τις αλλαγές που προϋποθέτει και

συνεπάγεται η εφαρμογή της νέας διοικητικής διάρθρωσης της Χώρας στην οργάνωση και λειτουργία της Αυτοδιοίκησης.

Για τις ανάγκες της εκπαίδευσης θα συσταθεί και θα επιμορφωθεί ομάδα εκπαιδευτών.

Η Δράση 6 αναφέρεται στην «Επιμόρφωση Περιφερειακών και Δημοτικών Συμβούλων για τη μετάβαση στη νέα διοικητική διάρθρωση της χώρας»

Στο πλαίσιο της εφαρμογής του Προγράμματος «Καλλικράτη», η δράση επιμόρφωσης Περιφερειακών και Δημοτικών Συμβούλων της χώρας για τη μετάβαση στη νέα διοικητική διάρθρωση, θα υποστηρίξει την ενδυνάμωση και προσαρμογή των γνώσεων και δεξιοτήτων τους, προκειμένου κατά την εφαρμογή του νέου νόμου να είναι σε θέση να υποστηρίξουν και να παράξουν δημόσιες πολιτικές και δράσεις ενίσχυσης της διοικητικής ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης, στο επίπεδο της Περιφερειακής και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Το πρόγραμμα επιμόρφωσης περιλαμβάνει

Α. δεκατρείς (13) επιμορφωτικές Ημερίδες, έξι (6) ωρών εκάστη, οι οποίες θα απευθύνονται στους 713 Περιφερειακούς Συμβούλους της χώρας. Β. εβδομήντα πέντε (75) επιμορφωτικές Ημερίδες, έξι (6) ωρών εκάστη, οι οποίες θα απευθύνονται στους 9.375 Δημοτικούς Συμβούλους της χώρας.

«Ενημέρωση και κατάρτιση εργαζομένων στην αυτοδιοίκηση Α' και Β' βαθμού για τη Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα «Καλλικράτης»»

Στο πλαίσιο της εφαρμογής του Προγράμματος «Καλλικράτη» θα υλοποιηθούν οι εξής δράσεις εκπαίδευσης:

- Ημερίδες ενημέρωσης για στελέχη Δήμων για την Νέα Αρχιτεκτονική στην Αυτοδιοίκηση και την Αποκεντρωμένη Διοίκηση- Πρόγραμμα Καλλικράτης.
- Εκπαιδευτικά προγράμματα για τους εργαζόμενους στα Θ-ΚΕΠ με θέμα τα καθήκοντα τους όπως προκύπτουν από το νέο νόμο.
- Εκπαιδευτικά προγράμματα για τους εργαζόμενους σε μονάδες διαφάνειας και ηλεκτρονικής διακυβέρνησης με θέμα τα καθήκοντα τους όπως προκύπτουν από το νέο νόμο. Σε ποιά δράση ανήκει??αυτή η παράγραφος ???

Με τη Δράση 7 προβλέπεται «Διερεύνηση και Αποτύπωση Εκπαιδευτικών Αναγκών και παραγωγή σχεδίων εκπαιδευτικού υλικού για Εξειδικευμένα Προγράμματα Επιμόρφωσης Αιρετών και Εργαζομένων στην αυτοδιοίκηση α' και β'

βαθμού για τη «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης»»

Για την επίτευξη για του σταδιακού, εκσυγχρονισμού της δημόσιας διοίκησης στην Ελληνική Επικράτεια προτείνεται η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου προγράμματος επιμόρφωσης του πολιτικού προσωπικού και των εργαζομένων στην Αυτοδιοίκηση α' και β' βαθμού. Με την εξειδίκευση των γνώσεων και δεξιοτήτων τους αναμένεται να λειτουργήσουν ικανοποιητικά στο νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται σε επίπεδο οργάνωσης και διακυβέρνησης. Σε ποια δράση ???

Ακόμη προτείνεται ως δράση 8 η εκπόνηση μελέτης αποτύπωσης των εκπαιδευτικών αναγκών της Αυτοδιοίκησης που θα οδηγήσει στην παραγωγή εξειδικευμένου εκπαιδευτικού υλικού που θα καλύψει τις ανάγκες του ολοκληρωμένου προγράμματος επιμόρφωσης του πολιτικού προσωπικού και των εργαζομένων στην Αυτοδιοίκηση. Στη μελέτη θα δημιουργηθούν πρότυπα εκπαιδευτικού υλικού για τους εργαζόμενους στην Αυτοδιοίκηση με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν από την εφαρμογή του "Καλλικράτη" τα οποία πρέπει να συμπεριληφθούν στο εκπαιδευτικό υλικό που θα παραχθεί. Θα επιδιωχθεί η διαμόρφωση και αποτύπωση των αναγκών για επιμόρφωση τόσο μέσα από ένα θεωρητικό πλαίσιο πριν από την εφαρμογή του Καλλικράτη όσο και μέσα σε πραγματικές συνθήκες από τη στιγμή που το πολιτικό προσωπικό και οι εργαζόμενοι στην Αυτοδιοίκηση θα έχουν αναλάβει καθήκοντα και αρμοδιότητες στο νέο περιβάλλον διακυβέρνησης.

Στο πλαίσιο της εφαρμογής του Προγράμματος «Καλλικράτης», είναι ανάγκη να ξεκινήσουν το ταχύτερο οι προβλεπόμενες πρωτοβουλίες υψηλής προστιθέμενης αξίας, που θα αποτελέσουν την αφετηρία για το σταδιακό, πολύπλευρο εκσυγχρονισμό της δημόσιας διοίκησης στο σύνολο της μέσω της υιοθέτησης πρωτοποριακών μεθόδων και εργαλείων διοίκησης και προσφοράς υπηρεσιών με την ευρύτερη δυνατή αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών.

Με την προτεινόμενη δράση 9 «Πρόγραμμα "Καλλικράτης" στα Νομικά Πρόσωπα Δ.Δ. και Ι.Δ. των ΟΤΑ α' και β' βαθμού», επιδιώκεται η υποστήριξη της ταχείας προσαρμογής των Νομικών Προσώπων Δ.Δ. και Ι.Δ. των Δήμων και των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων στη νέα πραγματικότητα του "Καλλικράτη", Στόχος είναι η δημιουργία περίπου 2.000 Νομικών Προσώπων που θα υποκαταστήσουν τα σημερινά περίπου 6.000 Νομικά Πρόσωπα Δ.Δ. και Ι.Δ. των ΟΤΑ α' και β' βαθμού. Στο πλαίσιο της προτεινόμενης δράσης θα καταρτιστεί επιχειρησιακό σχέδιο για την

υποβοήθηση των διαδικασιών συγχώνευσης/ κατάργησης των Νομικών Προσώπων.
Το φυσικό αντικείμενο της δράσης αποτελείται από τις ακόλουθες πράξεις:

1. Καταγραφή (απογραφή) των Νομικών Προσώπων των ΟΤΑ α' και β' βαθμού ώστε να συγκεντρωθούν, σε επίπεδο Δήμου και Νομού, στοιχεία για το αντικείμενο της δραστηριότητας, τα οικονομικά, τους εργαζομένους, και άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των Νομικών Προσώπων.
2. Επεξεργασία των βασικών χαρακτηριστικών και του ρόλου των Νομικών Προσώπων των νέων "Καλλικράτειων" ΟΤΑ.
3. Αξιολόγηση της μέχρι σήμερα "Προσαρμογής" των ΝΠΔ των ΟΤΑ α' και β' βαθμού, κατά τα προβλεπόμενα στους Κώδικες της Αυτοδιοίκησης (ν.3463/ 2006)
4. Διαμόρφωση "Οδικού Χάρτη" για την εφαρμογή των ρυθμίσεων του νόμου για τον "Καλλικράτη" για τα ΝΠ των ΟΤΑ α' και β' βαθμού.
5. Κατάρτιση επιχειρησιακού σχεδίου για την υποβοήθηση των διαδικασιών συγχώνευσης/ κατάργησης των Νομικών Προσώπων.
6. Συγκρότηση και Λειτουργία Μονάδας Υποστήριξης (ΗβΙρ Οθδκ) για την εφαρμογή των ρυθμίσεων του νόμου για τον "Καλλικράτη" για τα ΝΠ των ΟΤΑ των ΟΤΑ α' και β' βαθμού.
7. Παροχή Νομικής Υποστήριξης για την εφαρμογή των ρυθμίσεων του νόμου για τον "Καλλικράτη" για τα ΝΠ των ΟΤΑ α' και β' βαθμού. Θα γίνει προεργασία για την κατάρτιση προσχεδίων Υπουργικών Αποφάσεων στο πλαίσιο του ν.3852 / 2010. Τα προσχέδια θα υποβληθούν προς οριστική διαμόρφωση στην κεντρική νομοπαρασκευαστική επιτροπή (που συστήθηκε δυνάμει της υπ.αριθμ.21517 / 29.4.010 ΚΥΑ Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών).
8. Συγγραφή και έκδοση "ΟΔΗΓΩΝ" για την εφαρμογή των ρυθμίσεων του νόμου για τον "Καλλικράτη" για τα ΝΠ των ΟΤΑ α' και β' βαθμού.
9. Χρήση Πληροφοριακού Συστήματος για τη λειτουργία βάσης δεδομένων στην οποία θα απογράφονται τα Νομικά Πρόσωπα των ΟΤΑ α' και β' βαθμού.

Με τη Δράση 10 γίνεται «Προεργασία για την κατάρτιση προσχεδίων Προεδρικών Διαταγμάτων και προσχεδίων Υπουργικών Αποφάσεων στο πλαίσιο του Ν. 3852/10 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης- Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Το αντικείμενο της προτεινόμενης πράξης ή δράσης??? συνίσταται στα ακόλουθα:

- Συλλογή της νομοθεσίας, η οποία σχετίζεται άμεσα με το ρυθμιστικό πεδίο της αντίστοιχης πράξης
- Συγκριτική διερεύνηση της σχετικής προγενέστερης νομοθεσίας, καθώς και του παραγώγου Κοινοτικού Δικαίου
- Τεκμηρίωση των λειτουργικών και οικονομικών συνεπειών της προτεινόμενης ρύθμισης
- Κατάρτιση των προσχεδίων των Πράξεων, με επισημειώσεις δυνατότητας εναλλακτικών ρυθμίσεων
- Υποβολή των, ως άνω, προσχεδίων προς οριστική διαμόρφωση στην κεντρική νομοπαρασκευαστική επιτροπή που συστάθηκε δυνάμει της υπ' αριθμόν 21517/29.04.2010 Κοινής Υπουργικής Απόφασης Εσωτερικών, Αποκέντρωσης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης και Οικονομικών. Τα παραδοτέα της δράσης αυτής είναι τα εξής :

α) Προσχέδια Προεδρικών Διαταγμάτων και Υπουργικών Αποφάσεων και μελέτες επί θεμάτων που συνδέονται με τη Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα "Καλλικράτης" και αφορούν κυρίως τους τομείς "Εποπτεία-Έλεγχος", "Αρμοδιότητες", "Διοίκηση, λειτουργία και Εκλογή των Συλλογικών Οργάνων της Αυτοδιοίκησης", "Κώδικας Αυτοδιοίκησης".

β) Ενίσχυση της λειτουργίας Διοίκησης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενόψει της Νέας Αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, στο πλαίσιο του Προγράμματος "Καλλικράτης" και άρση των δυσλειτουργιών προκειμένου οι προαναφερόμενες δομές να λειτουργήσουν άμεσα και απρόσκοπτα, κατά την έναρξη ισχύος του νέου νομοθετικού πλαισίου.

Μέσω της Δράσης 11 προβλέπεται η «Ενοποίηση - Προσαρμογή Υφιστάμενων Πληροφορικών Συστημάτων στο πλαίσιο προετοιμασίας και εφαρμογής του Προγράμματος Καλλικράτης και σχεδιασμός της νέας ηλεκτρονικής Αυτοδιοίκησης και Αποκεντρωμένης Διοίκησης»

Η νέα αρχιτεκτονική επιφέρει αλλαγές στην αυτοδιοίκηση και αποκεντρωμένη διοίκηση τόσο σε επίπεδο οργάνωσης και επιχειρησιακής λειτουργίας όσο και στο επίπεδο των υποδομών πληροφορικής. Για την εφαρμογή των ανωτέρω όσον αφορά στις υποδομές πληροφορικής απαιτείται τόσο ενοποίηση και προσαρμογή των υφιστάμενων Πληροφοριακών Συστημάτων για να λειτουργήσουν στην νέα Διοικητική Δομή όσο και σχεδιασμός της νέας ηλεκτρονικής Αυτοδιοίκησης και Αποκεντρωμένης Διοίκησης για την καλύτερη οργάνωση και υποστήριξη της

λειτουργίας της νέας Διοικητικής Δομής και κατά συνέπεια για την βελτίωση της εξυπηρέτησης του πολίτη.

Η παρούσα δράση 11 περιλαμβάνει προγραμματισμό δράσεων που αξιοποιούν τις υπάρχουσες υποδομές και τις προσαρμόζουν για την έναρξη εφαρμογής του προγράμματος Καλλικράτης. Με την νέα δομή σχεδιάζονται και επόμενες δράσεις με στόχο την περαιτέρω αναβάθμιση της νέας Διοικητικής Δομής και την μοντελοποίηση της νέας ηλεκτρονικής Αυτοδιοίκησης και ηλεκτρονικής αποκεντρωμένης διοίκησης.

Το φυσικό αντικείμενο περιλαμβάνει:

- την ενοποίηση των υφιστάμενων πληροφοριακών συστημάτων της αυτοδιοίκησης για την εφαρμογή του προγράμματος Καλλικράτης λόγω της συρρίκνωσης της αυτοδιοίκησης ήτοι την ενοποίηση των συστημάτων στους 325 Δήμους, στις 13 Περιφέρειες και τις 7 Αποκεντρωμένες Διοικήσεις.
- την ανάπτυξη Κεντρικού Πληροφοριακού Συστήματος συλλογής, επεξεργασίας και αξιολόγησης των στοιχείων της αυτοδιοίκησης για αξιοποίηση τους από την Κεντρική Διοίκηση και διάθεση τους σε άλλους φορείς.
- την κατάρτιση σχεδίου δράσης για την μετάβαση στο ολοκληρωμένο μοντέλο ηλεκτρονικής αυτοδιοίκησης τόσο για την Αυτοδιοίκηση όσο και για την Αποκεντρωμένη Διοίκηση. Στόχος είναι η αποτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης σε επίπεδο υποδομών ΤΠΕ, η καλύτερη εσωτερική οργάνωση και λειτουργία των νέων οργανισμών, η γρήγορη και αποτελεσματική εξυπηρέτηση των αναγκών του πολίτη και η ενίσχυση της διαφάνειας του ελέγχου της συμμετοχής και της δημοκρατίας.

Στόχος της συγκεκριμένης δράσης 12 «Ηλεκτρονικός Δήμος/ Περιφέρεια/ Αποκεντρωμένη Διοίκηση» είναι η δημιουργία, στο πλαίσιο της νέας Αρχιτεκτονικής, ενός μοντέλου λειτουργίας νέου ηλεκτρονικού Δήμου και μιας νέας ηλεκτρονικής Περιφέρειας με στόχο την επιτυχημένη λειτουργία των εν λόγω φορέων στα πλαίσια της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης. Η Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, μέσα από την αξιοποίηση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών, σε συνδυασμό με οργανωτικές αλλαγές και νέες δεξιότητες, αποτελεί το επίκεντρο του εκσυγχρονισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης προάγοντας την ποιότητα των υπηρεσιών και την αποτελεσματικότητα της «τοπικής» δημοκρατίας. Η εφαρμογή της Τοπικής Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης θα έχει ως αποτέλεσμα την αντικατάσταση του υφιστάμενου γραφειοκρατικού μοντέλου από ένα νέο,

περισσότερο ευέλικτο και αποτελεσματικό μοντέλο διακυβέρνησης που βασίζεται στις ΤΠΕ.

Η διεύρυνση, στο πλαίσιο του Καλλικράτη, των γεωγραφικών και πληθυσμιακών ορίων των ΟΤΑ και η αναδιοργάνωση της περιφέρειας δημιουργεί μεν ισχυρότερους Δήμους/Περιφέρειες, αυξάνει όμως για τους πολίτες τις αποστάσεις από τα κέντρα διοίκησης. Το μειονέκτημα αυτό οφείλει να αποδυναμωθεί με τη θεμελίωση και την ενίσχυση του ηλεκτρονικού δήμου/περιφέρειας, βασισμένου στη διαμόρφωση ενός μοντέλου ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και παροχής υπηρεσιών που θέτει ως επίκεντρο την καλύτερη εσωτερική οργάνωση και λειτουργικότητα των νέων οργανισμών και την αποτελεσματική εξυπηρέτηση των αναγκών του πολίτη. Η δημιουργία ενός νέου μοντέλου ηλεκτρονικού δήμου/περιφέρειας αναμένεται να συμβάλλει στη διαφάνεια, στην αναβάθμιση της εξυπηρέτησης του δημότη καθώς και στην ποιότητα των παρεχομένων υπηρεσιών μέσω της προτυποποίησης και αυτοματοποίησης των διαδικασιών επικοινωνίας του δημότη με τους Δήμους και τις Περιφέρειες με στόχο τη δυνατότητα δημιουργίας συστημάτων ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης κοινού.

Με τη Δράση 13 «Εγκατάσταση και λειτουργία νέων E- ΚΕΠ» προβλέπεται η δημιουργία περίπου 1.200 νέων E-ΚΕΠ, σε διάφορα σημεία της επικράτειας, αλλά και των μητροπολιτικών κέντρων. Με τη δημιουργία των E-ΚΕΠ, στόχος είναι η διασφάλιση της άμεσης εξυπηρέτησης των πολιτών παρέχοντας διοικητική πληροφόρηση, αλλά και τη δυνατότητα σε κατοίκους απομακρυσμένων περιοχών (π.χ. ορεινές και νησιωτικές περιοχές), αλλά και περιοχών που βρίσκονται σε μακρινή απόσταση από την πρωτεύουσα των νέων Καλλικράτειων Δήμων να διεκπεραιώνουν αποτελεσματικά τις διάφορες υποθέσεις τους, με τη δημιουργία ενός ολοκληρωμένου δικτύου διοικητικής βοήθειας στο σπίτι.

Τα νέα E-ΚΕΠ, εκτός από τις υπηρεσίες που παρέχουν σήμερα τα συμβατικά ΚΕΠ, θα παρέχουν και νέες ηλεκτρονικές υπηρεσίες σε πολίτες και επιχειρήσεις που θα σχεδιαστούν στα πλαίσια του παρόντος έργου.

Η Δράση 14 «Κάρτα Δημότη- Πολίτη» στοχεύει στην έκδοση «κάρτας Δημότη» για την γρήγορη και αποτελεσματική διεκπεραίωση αναγκών μέσω της αυτόματης εξυπηρέτησης πολιτών (π.χ. έκδοση πιστοποιητικών), αλλά και τη διευκόλυνση της συμμετοχής σε δημοκρατικές διαδικασίες (π.χ. τοπικά δημοψηφίσματα). Με τη δυνατότητα χρήσης της κάρτας μέσω του διαδικτύου μπορεί ο πολίτης να έχει

πρόσβαση σε πολλές υπηρεσίες με στόχο την προώθηση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης και τη μείωση της γραφειοκρατίας.

Με τη Δράση 15 δημιουργείται «Μηχανισμός Υποστήριξης του Επιχειρησιακού Σχεδίου για την μετάβαση στη Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης-Πρόγραμμα «Καλλικράτης»».

Με δεδομένα, τα ασφυκτικά χρονικά περιθώρια μέχρι την αφετηρία λειτουργίας των νέων αυτοδιοικητικών και αποκεντρωτικών θεσμών και την πολυπλοκότητα του εγχειρήματος, αναδεικνύεται σε κρίσιμης σημασίας θέμα η διασφάλιση κεντρικού σχεδιασμού, συντονισμού, εποπτείας και παρακολούθησης των διαδικασιών του επιχειρησιακού σχεδίου. Με το συγκεκριμένο έργο προτείνεται η σύσταση και λειτουργία Μηχανισμού Υποστήριξης που θα υποβοηθήσει την Ομάδα Διοίκησης Έργου για την παρακολούθηση και τον συντονισμό της εφαρμογής του Προγράμματος «Καλλικράτης» ως ακολούθως:

- Με την εξειδίκευση των στρατηγικών στόχων σε δράσεις, τον προσδιορισμό των Έργων και των Φορέων Υλοποίησης και την παρακολούθηση της υλοποίησης των Δράσεων/ Έργων.
- Με τον συντονισμό των συνεργειών που απαιτούνται μεταξύ της Επιτροπής Παρακολούθησης, των τελικών δικαιούχων και την ενημέρωση της Ομάδας Διοίκησης Έργου σε σχέση με τη διαχείριση και τον έλεγχο του χρονοδιαγράμματος, των πόρων και του κόστους Δράσεων/ Έργων.
- Με τη συνδρομή στην διατύπωση διορθωτικών ή συμπληρωματικών προτάσεων στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Σχεδίου, εφόσον κριθεί αναγκαίο.

Στις αρμοδιότητες του μηχανισμού υποστήριξης, εκτός του στενού πλαισίου οργάνωσης και υλοποίησης του επιχειρησιακού σχεδίου για τη μετάβαση στον «Καλλικράτη», είναι η παρακολούθηση, καταγραφή και αξιολόγηση ενεργειών, δράσεων, γεγονότων (πχ ημερίδες δημοσιεύματα κλπ) που προκύπτουν από την ψήφιση έως και την εφαρμογή του νόμου με στόχο την σύνταξη εκθέσεων για διορθωτικές ενέργειες ή προτάσεις για την ανάληψη μελλοντικών δράσεων. Στο πλαίσιο του Μηχανισμού Υποστήριξης θα διαμορφωθεί και θα λειτουργήσει ιστοσελίδα για την ενημέρωση της πορείας υλοποίησης του επιχειρησιακού σχεδίου για τη μετάβαση στον «Καλλικράτη» καθώς και διασφάλισης της διαφάνειας των επιμέρους δράσεων και διαδικασιών.

Η οργάνωση και η παρακολούθηση του επιχειρησιακού σχεδίου, μέσω του Μηχανισμού Υποστήριξης, θα αποτυπώνεται σε πρακτικά συναντήσεων, αναφορές

προόδου και εκθέσεις υλοποίησης τόσο για τις επιμέρους δράσεις όσο και για τη συνολική εξέλιξη του.

Με τη Δράση 16 προβλέπεται η «Αξιολόγηση Δήμων και Περιφερειών στο πλαίσιο της «Νέας Αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης»»

Η προτεινόμενη δράση 17θα περιλαμβάνει 2 διακριτές Δράσεις:

1. Σχεδιασμό και παρακολούθηση της εξωτερικής και εσωτερικής αξιολόγησης των Δήμων και Περιφερειών στο πλαίσιο της «Νέας Αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης»
2. Εξωτερική Αξιολόγηση των Δήμων και Περιφερειών στο πλαίσιο της «Νέας Αρχιτεκτονικής της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης».

Ενδεικτικές θεματικές ενότητες της αξιολόγησης θα είναι οι εξής:

- Σύστημα Διακυβέρνησης.
- Αποκέντρωση Αρμοδιοτήτων.
- Αναδιοργάνωση Υπηρεσιών και Αναδιάταξη Προσωπικού/ Ανθρώπινοι Πόροι.
- Διαχείριση των οικονομικών της Αυτοδιοίκησης.
- Εποπτεία/ Έλεγχος / Λογοδοσία/ Διαφάνεια.
- Συμμετοχή, Διαβούλευση, Τοπική Δημοκρατία.

Ενδεικτικά παραδοτέα των δράσεων είναι:

- Μελέτη αναλυτικών προδιαγραφών εξωτερικής αξιολόγησης.
- Εκθέσεις πεπραγμένων ενεργειών δημοσιότητας.
- Αξιολόγηση που θα αναπτυχθεί θα αφορά πρωτίστως την "θεσμική αξιολόγηση" και την "αξιολόγηση επίδοσης", καθόσον η "αξιολόγηση αποτελέσματος" προϋποθέτει την παρέλευση ικανού χρονικού διαστήματος από την ολοκλήρωση της μεταρρύθμισης. Η αξιολόγηση θα αφορά όλα τα επίπεδα αυτοδιοίκησης και αποκεντρωμένης διοίκησης και τις διασυνδέσεις/συναρθρώσεις μεταξύ τους.

6.1 Εισαγωγή

Η αποκέντρωση αποτελεί έννοια πολύπλευρη και πολυδιάστατη, γιατί η σημασία της δεν αφορά μόνο την οργανωτική δομή, αλλά έχει και έννοια πολιτική, κοινωνική και οικονομική. Από αυτή την άποψη το περιεχόμενο της διαφοροποιείται ανάλογα με την πλευρά από την οποία εξετάζεται και σύμφωνα με την ιδεολογία του κάθε μελετητή. Ειδική επιτροπή που συστήθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη προσπάθησε να συνθέσει τις διάφορες απόψεις και προσδιόρισε ότι «αποκέντρωση είναι η μεταβίβαση αποφασιστικών αρμοδιοτήτων από το κέντρο στην περιφέρεια, είτε με τη μεταβίβαση τους με νόμο στις μονάδες Τοπικής Αυτοδιοίκησης ή στους λοιπούς Τοπικούς Οργανισμούς ειδικής αρμοδιότητας, είτε με την αποσυγκέντρωση, δηλαδή την παροχή εξουσιοδότησης προς τα περιφερειακά κρατικά όργανα για λήψη αποφάσεων πάνω σε θέματα τοπικής σημασίας.

Παρά την προσπάθεια που έγινε να περιληφθούν στον πιο πάνω ορισμό πάρα πολλά στοιχεία, είναι προφανές ότι ένας και μοναδικός ορισμός είναι αδύνατο να υπάρξει. Αυτό όμως για το οποίο υπάρχει γενική αποδοχή είναι ότι η σχέση μεταξύ Κεντρικής Διοίκησης και Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να υπόκειται σε συνεχείς αναθεωρήσεις και αναπροσαρμογές. Παράλληλα, για να λειτουργήσει η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεσματικά, ως ουσιαστικός μοχλός της ανάπτυξης και της δημοκρατίας, πρέπει η σχέση της με την Κεντρική Διοίκηση να είναι πάντα σαφής και αντιληπτή.

Μια προσπάθεια απομάκρυνσης από συμβατικές προσεγγίσεις για το θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δηλαδή από μελέτες με ισχυρό πυρήνα θεσμικοδιοικητικής προβληματικής, αποτελεί η «θεωρία του τοπικού κράτους». Οι προσεγγίσεις αυτές είναι περισσότερο πρόσφορες για την κατανόηση των τοπικών πολιτικών και της επιρροής που ασκούν σε αυτές οι διάφορες ομάδες πίεσης. Η Cockburn, η οποία και ¹⁶«εγκαινιάζει» τη συζήτηση το 1977, επισημαίνει τη λειτουργική συγγένεια του τοπικού με το κεντρικό κράτος, θεωρώντας έτσι «το τοπικό κράτος ως έναν αντιπρόσωπο του κεντρικού κράτους σε τοπικό επίπεδο, επιφορτισμένο με την

---

¹⁶ Βλ. Αθανασόπουλος Κωνσταντίνος, Περιφερειακή διοίκηση και τοπική αυτοδιοίκηση, Αθήνα, κέντρο επιμόρφωσης και μελετών, χ.χ. και τη διατριβή Ζαχαρόπουλος Γεώργιος, «Το νομικό καθεστώς δανειοδότησης των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, διδακτορική» διατριβή

αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης. Κατά τους Dear και Clark το τοπικό κράτος είναι ένας μηχανισμός στη διάθεση του κεντρικού κράτους, όπου η αυτονομία του πρώτου ορίζεται από την κυριαρχία -εξουσία του δεύτερου. Η κρατική παρέμβαση γενικά, ερμηνεύεται ως διαχείριση της κρίσης που αποσκοπεί στην αποκατάσταση της διαδικασίας της συσσώρευσης και στην εξασφάλιση της αναπαραγωγής των κοινωνικών σχέσεων.

Θεμελιώδης προϋπόθεση επιτυχίας και αποτελεσματικής εφαρμογής της στρατηγικής του θεσμικού πλουραλισμού και της πολλαπλότητας στο πεδίο της διοικητικής αποκέντρωσης και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελεί ο προσδιορισμός του κατάλληλου επιπέδου, διαδικασιών, μεθόδων και οργάνων εξασφάλισης του ελέγχου και της λογοδοσίας, όχι μόνο για την διαχείριση των δημοσίων πόρων, αλλά και για την ποιότητα και τη νομιμότητα της δράσης και των αποτελεσμάτων της λειτουργίας των αποκεντρωμένων και αυτοδιοικούμενων μονάδων του κράτους.

Μια πρόσθετη ουσιώδης συνθήκη ενίσχυσης της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών στο περιφερειακό και το τοπικό επίπεδο είναι η εξειδίκευση των στόχων και των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων, μέσω του προσδιορισμού κατάλληλων ποσοτικών και ποιοτικών δεικτών και κριτηρίων.

Επιπλέον, η παροχή και ιδίως η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση οικονομικών και υλικών πόρων, καθώς και της σχετικής τεχνογνωσίας, είναι παράγοντες των οποίων η συμβολή στην ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της αποκέντρωσης και της αυτοδιοίκησης κάθε άλλο παρά μπορεί να υποτιμηθεί και να αγνοηθεί.

Ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχει μία μακρά ιστορική παράδοση στην Ελλάδα. Κατά την αρχαιότητα κάθε πόλη - κράτος ήταν διηρημένη για την άσκηση της διοίκησης σε μικρές περιοχές τους Δήμους, οι οποίοι απολάμβαναν πλήρους αυτονομίας.

Κατά την εποχή του Κλεισθένη, ο Δήμος άρχισε να λειτουργεί στην Αθήνα με όλα τα χαρακτηριστικά της δημοτικής αυτονομίας (με τη σημερινή έννοια του όρου). Δήμοι είχαν δημιουργηθεί, επίσης στη Μίλητο, σε νησιά του Αιγαίου και σε πολλές άλλες ελληνικές περιοχές.

Κατά τη νεότερη εποχή ο θεσμός της Τοπικής Αυτοδιοίκησης απαντάται στην Ελλάδα σε πλήρη ακμή αμέσως μετά την Επανάσταση του 1821. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι αφενός η απουσία εθνικού κέντρου και αφετέρου οι οικονομικές, κοινωνικές, συγκοινωνιακές και τεχνολογικές συνθήκες της εποχής εκείνης δεν

ευνοούσαν το συγκεντρωτισμό, αλλά αντίθετα συνέβαλαν καθοριστικά στην συγκρότηση ενός συστήματος ενδογενούς ανάπτυξης σε κάθε περιοχή και άρα τη δημιουργία πολλών κέντρων παραγωγής, αγορών και γενικότερα «λήψης αποφάσεων». Υπήρχε δηλαδή ένα πολυκεντρικό σύστημα και μια πολυκεντρική δομή, οικονομικού, λειτουργικού και γεωγραφικού χαρακτήρα με την έννοια της σύμμετρης κατανομής των δραστηριοτήτων στο χώρο και της σχετικής ισοτιμίας και ισοδυναμίας των διαφόρων «πόλων» μεταξύ τους.

Έμμεσα ή άμεσα όλα τα Συντάγματα του νεότερου ελληνικού Κράτους περιλαμβάνουν ειδικές ρυθμίσεις για την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Το Σύνταγμα της Ελλάδος του έτους 1975 τροποποιήθηκε δύο φορές: το έτος 1986 και το έτος 2001. Η πρώτη τροποποίηση δεν έθιξε τις αρχικές διατάξεις για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ενώ η δεύτερη οδήγησε σε ένα νέο καθεστώς των Ο.Τ.Α.

Η ελληνική ιδιομορφία στο θέμα της εδαφικής αναδιάρθρωσης, έγκειται στο γεγονός ότι οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις τόσο τον 19^ο όσο και τον 20^ο αιώνα, εκούσια ή ακούσια, δεν στόχευαν στην ικανοποίηση νέων λειτουργικών και αναπτυξιακών αναγκών αλλά είχαν πρωτίστως πολιτικές επιδιώξεις: επιβολή της κεντρικής εξουσίας σε όλες τις εκφάνσεις.

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια. Οι αρχές τους εκλέγοντα με καθολική και μυστική ψηφοφορία όπως νόμος ορίζει. Το Κράτος ασκεί εποπτεία στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης η οποία συνίσταται αποκλειστικά σε έλεγχο νομιμότητας και δεν επιτρέπεται να εμποδίζει την πρωτοβουλία και την ελεύθερη δράση τους.

Το Κράτος λαμβάνει τα νομοθετικά, κανονιστικά και δημοσιονομικά μέτρα, που απαιτούνται για την εξασφάλιση της οικονομικής αυτοτέλειας και των πόρων, που είναι αναγκαίοι για την εκπλήρωση της αποστολής και την άσκηση των αρμοδιοτήτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης με ταυτόχρονη διασφάλιση της διαφάνειας κατά τη διαχείριση των πόρων αυτών. Νόμος ορίζει τα σχετικά με την απόδοση και κατανομή, μεταξύ των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, των φόρων ή τελών, που καθορίζονται υπέρ αυτών και εισπράττονται από το Κράτος. Κάθε μεταβίβαση αρμοδιοτήτων από κεντρικά ή περιφερειακά όργανα του Κράτους προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση συνεπάγεται και τη μεταφορά των αντίστοιχων πόρων³⁰.

Επ' αυτών των νέων συνταγματικών ρυθμίσεων για την Τοπική Αυτοδιοίκηση παρατηρούνται τα εξής:

Με τις ρυθμίσεις αυτές ενισχύεται η συνταγματική κατοχύρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και εισάγονται νέες εγγυήσεις για αυτήν, έναντι εννοείται της Κρατικής εξουσίας. Έτσι εισάγονται τρεις νέοι κανόνες: Πρώτον κατοχυρώνεται συνταγματικά και ο πρώτος και ο δεύτερος βαθμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Ο δεύτερος όμως βαθμός δεν «ταυτίζεται» με τον ισχύοντα θεσμό της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, πράγμα που σημαίνει, ότι αυτή μπορεί να καταργηθεί με νόμο.

Δεύτερον, κατοχυρώνεται συνταγματικά το τεκμήριο αρμοδιότητας των Ο.Τ.Α. για την άσκηση τοπικών υποθέσεων, τις οποίες νόμος μπορεί να προσδιορίζει, αλλά και να κατανέμει στους διάφορους βαθμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τρίτον, εφεξής, θα δίνεται η δυνατότητα να ανατίθεται στους Ο.Τ.Α. και η άσκηση κρατικών αρμοδιοτήτων, που κατά κανόνα συνιστούν ενέργειες έκφρασης της αποστολής του νομικού προσώπου της πολιτείας.

Το νομικό καθεστώς των Ο.Τ.Α. απετέλεσε κα εξακολουθεί, να αποτελεί αντικείμενο πολλών συζητήσεων και διαφορετικών προσεγγίσεων. Κατά μία άποψη πρέπει οι σχετικές ρυθμίσεις, οι οποίες προσδιορίζουν την νομική υπόσταση των Ο.Τ.Α., ανεξαρτήτως βαθμού να περιλαμβάνονται σε επίπεδο Συντάγματος, για να υπάρχει βεβαιότητα, ότι δεν θα τροποποιούνται συχνά μέσω του κοινού νομοθέτη, ενώ κατ' άλλη οι ρυθμίσεις αυτές πρέπει να είναι τέτοιας μορφής ούτως ώστε οποτεδήποτε να είναι ευχερής η μεταβολή τους με απλές διαδικασίες, δηλαδή με νόμο ή ακόμη και με διάταγμα.

Το Φεβρουάριο του 1997 η κυβέρνηση κατέθεσε το Πρόγραμμα «Ι. Καποδίστριας» το οποίο προέβλεπε αναγκαστικές συνενώσεις βάσει κεντρικού σχεδιασμού.

Η ονομασία του προγράμματος μεταρρύθμισης εξέφρασε σε συμβολικό επίπεδο την πολιτική αποφασιστικότητα της νέας κυβέρνησης για βαθιές εκσυγχρονιστικές αλλαγές. Το αίτημα της αναδιάρθρωσης της πρωτοβάθμιας αυτοδιοίκησης μετά τις αλλεπάλληλες αποσπασματικές διαδικασίες συνενώσεων ήταν μια πολιτική αναγκαιότητα: Ισχυροί Δήμοι, νέο και επιστημονικά καταρτισμένο προσωπικό, νέο επίπεδο οικονομικής και διοικητικής αυτοτέλειας, ισχυροποίηση και αναδιάρθρωση των τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων.

Σύμφωνα με το νόμο (2539/1997) μειώθηκε ο αριθμός των ΟΤΑ από 5.825 (1996) σε 1033 (1999). Έκτοτε δημιουργήθηκε ένα νέο τοπίο στο χώρο της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης, καθώς αυτή μπορεί, ανάμεσα στα άλλα, να αναλαμβάνει ενεργότερο ρόλο στην τοπική ανάπτυξη.

Οι αρχές της μεταρρύθμισης σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση ήταν οι εξής: η αρχή της συντονισμένης δράσης, της κοινωνικής συναίνεσης, της αποτελεσματικής διοίκησης και της δημοκρατικής αντιπροσώπευσης, της ενδοδημοτικής συνεργασίας και της εγγυημένης αντιπροσώπευσης. Τη θέση των χιλιάδων μη βιώσιμων κοινοτήτων, που λειτουργούσαν με ελάχιστο προσωπικό και ανεπαρκείς πόρους, πήραν μεγαλύτεροι Δήμοι οι οποίοι μπορούν να ανταποκριθούν στις προσδοκίες των τοπικών κοινωνιών για καλύτερη παροχή υπηρεσιών στους πολίτες.

Το Πρόγραμμα «Ι. Καποδίστριας» εξυπηρετεί μακροπρόθεσμα την οικονομική και τεχνολογική αποτελεσματικότητα της προσφοράς των δημόσιων αγαθών. Το χωρικό επίπεδο κατανάλωσης των αγαθών αυτών ιεραρχείται σε αντίστοιχες διοικητικές μονάδες, που εξασφαλίζουν την παροχή των υπηρεσιών, με βέλτιστη σχέση κόστους και απόστασης. Η συγκρότηση των νέων Δήμων δημιουργεί σημαντικές θετικές εξωτερικές οικονομίες που αναβαθμίζουν ποιοτικά και αυξάνουν ποσοτικά τα δημόσια αγαθά που προσφέρονται στους κατοίκους των Δήμων και των οικισμών που εντάσσονται στα γεωγραφικά τους όρια. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση Α' βαθμού αναβαθμίζει το ρόλο της, τόσο ως προς την συμβολή της στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής δικαιοδοσίας της, όσο και ως προς την πολιτική κινητικότητα και την παραγωγή πολιτικού προσωπικού. Βέβαια, σε αντίθεση με την προηγούμενη θέση έρχεται η άποψη του Επαμεινώνδα Πανά (1998), ο οποίος τονίζει «Η Πολιτεία με το σχέδιο «Ι. Καποδίστριας» δημιουργεί νέους μεγάλους Δήμους με βάση τον πληθυσμό και συνεπώς θα επιτύχει οικονομική αποδοτικότητα. Η ιδεολογία αυτή δεν εξετάστηκε επιστημονικά από την Πολιτεία. Οι επιστημονικές μελέτες αποκαλύπτουν ότι, δεν υπάρχει ευθεία και συνεπής σχέση ανάμεσα στο πληθυσμιακό μέγεθος ενός Δήμου ή μιας Κοινότητας, με το κόστος και την αποδοτικότητα της προσφερόμενης υπηρεσίας».

Συμπερασματικά μπορεί να λεχθεί, πως ο ρόλος των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) διευρύνεται στη σημερινή συγκυρία, δεδομένων και των εξελίξεων σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Το εθνικό κράτος αναπροσανατολίζεται προωθώντας ρόλο «κράτους-στρατηγείου» και επομένως προγραμματίζει την ανάπτυξη των επιτελικών λειτουργιών του και την αποκέντρωση της εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών, με βάση και την αρχή της επικουρικότητας. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διευρύνεται γενικότερα ο ρόλος των περιφερειών και ειδικότερα ο ρόλος των περιφερειακών και τοπικών αρχών στο σχεδιασμό και την

υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων και στην παροχή υπηρεσιών στους πολίτες.

Σε διεθνές επίπεδο, οι πολίτες απέναντι στα προβλήματα της παγκοσμιοποίησης αναζητούν απαντήσεις σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, για τα ζητήματα της απασχόλησης, της κοινωνικής φροντίδας και της πολιτιστικής ταυτότητας. Επομένως, ο ρόλος των Ο.Τ.Α. μπορεί να είναι σημαντικός, ιδιαίτερα στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των αναπτυξιακών προγραμμάτων, στην προώθηση της τοπικής ανάπτυξης και στην παροχή υπηρεσιών στους πολίτες. Παράλληλα, μπορούν να συγκροτήσουν ένα εθνικό πολυκεντρικό και πολυλειτουργικό δίκτυο υποστήριξης της περιφερειακής και τοπικής ανάπτυξης. Οι Ο.Τ.Α. μπορούν να αξιοποιήσουν τις σύγχρονες αντιλήψεις για την οργάνωση και τη διοίκηση της Δημόσιας Διοίκησης και της Αυτοδιοίκησης (Δήμος - στρατηγείο, «πελατοκεντρικός» προσανατολισμός, αρχές ποιότητας και διοίκησης ολικής ποιότητας κ.λπ.).

6.2. Το μέγεθος και η διάρθρωση των ΟΤΑ στην Ελλάδα

Είναι γενικώς αποδεκτό ότι ο ρόλος της Αυτοδιοίκησης είναι σημαντικός στη λειτουργία της κατανομής των μέσων παραγωγής και ιδιαίτερα στην παροχή τοπικών δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών. Όμως ακόμα και αν έχουν προσδιορισθεί με σαφήνεια τα τοπικά δημόσια αγαθά κι έχουν αποφασισθεί οι αρμοδιότητες που πρέπει να εκχωρηθούν στην Αυτοδιοίκηση, παραμένει προς διευκρίνιση το ζήτημα σε ποιο βαθμό Αυτοδιοίκησης πρέπει να εκχωρηθεί κάθε μία από τις αρμοδιότητες. Δεδομένου ότι οι βαθμίδες Αυτοδιοίκησης διαφέρουν μεταξύ τους ως προς το μέγεθος, το ερώτημα που ανακύπτει είναι πιο μέγεθος πρέπει να έχουν οι κατώτερες βαθμίδες διοίκησης για να μπορούν να αναλάβουν αποτελεσματικά τις αρμοδιότητες που τους έχουν εκχωρηθεί ή πρόκειται να τους εκχωρηθούν.

Το ερώτημα αυτό, δηλαδή το ερώτημα του άριστου μεγέθους των Ο.Τ.Α., έχει αποτελέσει αντικείμενο έντονου προβληματισμού σε επιστημονικό επίπεδο. Πριν όμως εξετασθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν το άριστο μέγεθος των Ο.Τ.Α. και τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα που έχουν οι μονάδες μικρού μεγέθους είναι σκόπιμο να διευκρινισθεί τι εννοούμε με τη λέξη «μέγεθος».

Αν και το μέγεθος ενός Ο.Τ.Α. μπορεί να αφορά είτε την έκταση του, είτε τον πληθυσμό, έχει επικρατήσει στη διεθνή βιβλιογραφία, όταν γίνεται αναφορά στο μέγεθος ενός Ο.Τ.Α. να νοείται το μέγεθος του πληθυσμού. Ωστόσο, στην ουσία δεν υπάρχει συνήθως διαφορά ανάμεσα στους δυο αυτούς τρόπους μέτρησης του μεγέθους γιατί στην πράξη η δημιουργία μεγαλύτερων μονάδων Αυτοδιοίκησης δεν επιδιώκεται με τη μετακίνηση πληθυσμού από ορισμένους Ο.Τ.Α. σε κάποιους άλλους, αλλά με υποχρεωτική ή εθελοντική συνένωση ή συγχώνευση τους, κάτι που λόγω της μείωσης του αριθμού τους προκαλεί ταυτόχρονα αύξηση του πληθυσμού και των ορίων τους.

Πολλοί θεωρούν ότι οι μεγάλοι Ο.Τ.Α. υπερτερούν γιατί έχουν σαφή οικονομικά πλεονεκτήματα. Άλλοι βλέπουν με συμπάθεια τους Ο.Τ.Α. μικρού μεγέθους, για λόγους κυρίως πολιτικούς ή συναισθηματικούς. Ειδικότερα, τα σημαντικότερα επιχειρήματα αυτών που είναι υπέρ της διατήρησης των Ο.Τ.Α. μικρού μεγέθους είναι τα εξής:

1. Όσο μικρότερο είναι το μέγεθος των Ο.Τ.Α. τόσο περισσότερο σύμφωνες είναι οι δραστηριότητές τους με τις επιθυμίες των κατοίκων τους.

2. Με δεδομένο το μέγεθος του πληθυσμού μιας χώρας όσο μικρότεροι είναι οι Ο.Τ.Α. τόσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός τους, που σημαίνει ότι τόσο μεγαλύτερος θα είναι και ο συναγωνισμός που αναπτύσσεται μεταξύ τους στην ανάληψη πρωτοβουλιακών δραστηριοτήτων και στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών. Επομένως, τόσο μεγαλύτερες θα είναι και οι επιλογές των δημοτών.
3. Είναι πολύ πιο εύκολο στους κατοίκους των μικρών Ο.Τ.Α. να αντιληφθούν τα προβλήματα της περιοχής τους και τις δυνατότητες αντιμετώπισης τους, από ότι στους μεγάλους Ο.Τ.Α.
4. Όσο μικρότερος είναι ένας Ο.Τ.Α. τόσο πιο στενή είναι η σύνδεση ανάμεσα στις αποφάσεις για δαπάνες και στα έσοδα που απαιτούνται για την ικανοποίηση των αναγκών του, κάτι που οδηγεί σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα.
5. Όσοι περισσότεροι είναι οι Ο.Τ.Α. τόσο περισσότεροι είναι και οι εκλεγμένοι από τους κατοίκους αντιπρόσωποι. Οι αντιπρόσωποι αυτοί θα αποκτήσουν εμπειρία στη δημόσια διοίκηση και κατ' αυτό τον τρόπο η Αυτοδιοίκηση θα αποτελέσει φυτώριο στελεχών για την Κεντρική Διοίκηση.

Από την άλλη πλευρό, τα επιχειρήματα αυτών που είναι υπέρ των μεγάλων Ο.Τ.Α. είναι τα εξής:

1. Οι σημαντικές οικονομίες κλίμακας που υπάρχουν στην παροχή πολλών αγαθών και υπηρεσιών κάνουν τις μεγάλες μονάδες πολύ πιο αποτελεσματικές.
2. Αν οι Ο.Τ.Α. έχουν μεγάλο μέγεθος θα μπορούν να προσελκύσουν υψηλής ποιοτικής στάθμης εκλεγμένους αντιπροσώπους και εξειδικευμένο προσωπικό.
3. Το διαχειριστικό κόστος είναι χαμηλότερο αν υπάρχει μικρός σχετικά αριθμός Ο.Τ.Α.
4. Όσοι περισσότεροι είναι οι Ο.Τ.Α. τόσο περισσότερες είναι οι εξωτερικές επιδράσεις που προκαλούν σε άλλους Ο.Τ.Α. οι δραστηριότητες τους με συνέπεια τόσο περισσότερες να είναι οι τριβές που δημιουργούνται μεταξύ τους.
5. Όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος των Ο.Τ.Α. τόσο μεγαλύτερη είναι η δυνατότητα άσκησης εντός των ορίων τους αναπτυξιακής και αναδιανεμητικής πολιτικής³⁵.

Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι τα επιχειρήματα που αναφέρονται υπέρ ή κατά του μικρού (ή μεγάλου) μεγέθους των Ο.Τ.Α. έχουν στις περισσότερες περιπτώσεις κάποια κοινή βάση. Συγκεκριμένα, βασίζονται κατά κύριο λόγο στα οφέλη που αποκτούν οι πολίτες από τη συλλογική παροχή αγαθών-και υπηρεσιών, στην ύπαρξη

οικονομιών ή αρνητικών οικονομιών κλίμακας που εμφανίζονται στην παροχή αγαθών και υπηρεσιών και στις εξωτερικές (θετικές ή αρνητικές) επιδράσεις που έχει η λειτουργία των Ο.Τ.Α.

Διαπιστώνεται ότι το μέσο πληθυσμιακό μέγεθος των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. προσεγγίζει τους 10.611 κατοίκους. Σε αρκετές περιπτώσεις, παρά τις συγχωνεύσεις που προωθήθηκαν, μέσω του προγράμματος «Ι. Καποδίστριας» ο μέσος όρος του πληθυσμού των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α εξακολουθεί και παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, όπως στου Νομούς Γρεβενών, Λευκάδος και Ευρυτανίας, που δεν ξεπερνά τους 3.000 κατοίκους. Από την άλλη μεριά, η μεγαλύτερη συγκέντρωση πληθυσμού παρατηρείται νομούς Καβάλας, Θεσσαλονίκης, Πέλλας, Αχαΐας και Αττικής. Τέλος, η Αττική συγκεντρώνει το 34,3% του συνολικού πληθυσμού της χώρας και η Θεσσαλονίκη το 9,6%.

6.3. Οι αρμοδιότητες των ΟΤΑ στην Ελλάδα και η ευρωπαϊκή εμπειρία

Η θεσμική μεταρρύθμιση στην Ελλάδα έχει δημιουργήσει τέσσερα αλληλοσχετιζόμενα διοικητικά επίπεδα. Το κεντρικό κράτος, με επιτελικό ρόλο, που σκοπός του είναι η χάραξη των βασικών αναπτυξιακών προτεραιοτήτων. Την Περιφέρεια, που αποτελεί το σημείο σύγκλισης και συνεργασίας του κράτους και της αυτοδιοίκησης των δύο βαθμών. Τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, όργανο με αρμοδιότητα λήψης αποφάσεων και τον πρώτο βαθμό Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που μέσω των συνενώσεων και τη δημιουργία των νέων Δήμων σχεδιάζει και υλοποιεί σε τοπικό επίπεδο δράσεις και έργα αναπτυξιακού χαρακτήρα.

Οι Ο.Τ.Α. συγκροτούν το βάθρο όλου του διοικητικού μας συστήματος.¹⁷ Ουσία και απόρροια της νομικής προσωπικότητας των Τοπικών Αυτοδιοικούμενων Οργανισμών είναι η αυτοτέλεια τους έναντι της κρατικής διοίκησης. Η αυτοτέλεια έχει τη σημασία της «υπό ιδίαν ευθύνη άσκησης δημόσιας διοίκησης, δηλ. τα όργανα του τοπικού οργανισμού ενεργούν στο πλαίσιο των νόμων ελεύθερα χωρίς να υπόκεινται στις διαταγές των οργάνων του κράτους ή οποιουδήποτε άλλου φορέα δημόσιας εξουσίας. Ο τοπικός οργανισμός αποφασίζει αν και πως θα διεκπεραιώσει μια τοπική υπόθεση, την οποία εκτελεί με δικά του όργανα.

---

¹⁷. Καρβούνης, *Η περιφερειακή διοίκηση και η πολυβάθμια αυτοδιοίκηση στις χώρες της Ε.Ε.*, Αθήνα 2000

Σύμφωνα με τον Ν. Χλέπα (2001) η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να χαρακτηριστεί ως συνάρτηση τοπικής πολιτικής και τοπικής διοίκησης. Το Σύνταγμα προϋποθέτει μια ισόρροπη σχέση ανάμεσα σε αυτές τις δύο θεμελιώδεις συνιστώσες του θεσμού. Οι αποφασιστικές αρμοδιότητες αλλά και οι πραγματικές προϋποθέσεις για την δραστηριοποίηση των Ο.Τ.Α. ως προς τις «τοπικές υποθέσεις» πρέπει να διαμορφώνονται ώστε να είναι εφικτός ο σχηματισμός μιας ιδιαίτερης «τοπικής πολιτικής βούλησης» και η μετουσίωση της σε πράξεις διαχείρισης των κοινών (δημόσιων) τοπικών συμφερόντων. Η Αυτοδιοίκηση δεν είναι απλώς ένας θεσμός διακυβέρνησης, είναι ουσιαστικά ο ζωτικός πολιτικός χώρος όπου διαμέσου της στενής και αέναης συνεργασίας όλων των εκπροσώπων της, προωθείται ο συλλογικός χαρακτήρας της πολιτικής απόφασης, εξασφαλίζεται η συμμετοχή των πολιτών, αναδεικνύονται τα πραγματικά προβλήματα και εφαρμόζονται δίκαιες πολιτικές επιλύσεις τους.

Η διοίκηση όλων των τοπικών υποθέσεων ανήκει στην αρμοδιότητα των Δήμων και των Κοινοτήτων, κύρια μέριμνα των οποίων αποτελεί η προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων, καθώς και των πολιτιστικών και πνευματικών ενδιαφερόντων των κατοίκων τους. Μία εποπτική χαρτογράφηση της δραστηριότητας των αυτοδιοικητικών δημοτικών φορέων πιστοποιεί ότι σήμερα το μεγαλύτερο μέρος των άμεσα παρεχόμενων στον πολίτη υπηρεσιών και των αντίστοιχων συναλλαγών πραγματοποιείται σε αυτό το επίπεδο συλλογικής οργάνωσης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, πολύ συχνά οι αρμοδιότητες των Ο.Τ.Α. δεν ασκούνται μέσω του *stricto sensu* υπηρεσιακού μηχανισμού του Δήμου ή της Κοινότητας αλλά μέσω ιδιαίτερων νομικών προσώπων, άλλοτε επιχειρήσεων (Ν.Π.Δ.Δ.) - οπότε μπορεί να γίνει λόγος για «οργανωτική ιδιωτικοποίηση» - και άλλοτε μέσω ιδρυμάτων και άλλων Ν.Π.Δ.Δ. που ιδρύουν οι Δήμοι και οι Κοινότητες. Αυτή η τελευταία, «παραδοσιακή» μορφή είναι και η περισσότερο διαδεδομένη στην πράξη όταν επιχειρείται η «αυτοτελής οργάνωση μίας δημοτικής ή κοινοτικής υπηρεσίας» (λ.χ. βιβλιοθήκης, παιδικού σταθμού, νηπιαγωγείου). Αυτές οι οργανωτικές μονάδες διατηρούν άμεσες σχέσεις με κρατικούς φορείς (λ.χ. με το Υπουργείο Πρόνοιας) και υπάγονται βέβαια και στην αντίστοιχη εποπτεία. Έτσι, οποιαδήποτε αποτύπωση της οργανωτικής πραγματικότητας των Ο.Τ.Α δεν θα ήταν πλήρης χωρίς τον συνυπολογισμό των εν λόγω νομικών προσώπων.

Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας.

Συγκεκριμένα, με το Νέο Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, που ψηφίστηκε στις 18 Μαΐου 2006, οι αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων αφορούν, κυρίως, τους τομείς:

1. Η προστασία, η αξιοποίηση και η εκμετάλλευση των τοπικών φυσικών πόρων και περιοχών, των ιαματικών πηγών και των ήπιων ή ανανεώσιμων μορφών ενέργειας.
2. Η μελέτη, κατασκευή, συντήρηση, εκμετάλλευση και διαχείριση των δικτύων φυσικού αερίου.
3. Ο εξηλεκτρισμός, η επέκταση ηλεκτρικών δικτύων και γενικότερα δικτύων ενέργειας, εντός των διοικητικών τους ορίων, για κοινωφελείς σκοπούς, καθώς και για την τόνωση της ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας.
4. Η μελέτη, κατασκευή και εκμετάλλευση βιοτεχνικών κέντρων και κτιρίων στις ειδικές βιοτεχνικές και βιομηχανικές ζώνες που καθορίζονται στο πλαίσιο του πολεοδομικού και του χωροταξικού σχεδιασμού.
5. Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής τους.
6. Η εκπόνηση και εφαρμογή προγραμμάτων έρευνας και τεχνολογίας για την ανάπτυξη της περιοχής τους.
7. Ο σχεδιασμός, η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση υποδομών για τη στήριξη της τοπικής οικονομίας, όπως έργων οδοποιίας, συστημάτων άρδευσης, αντιπλημμυρικών και εγχειοβελτιωτικών έργων.
8. Η εκπόνηση, υλοποίηση και συμμετοχή σε προγράμματα για την τουριστική ανάπτυξη των περιοχών τους και την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, καθώς και η δημιουργία θέρετρων και άλλων εγκαταστάσεων αναψυχής και διακοπών.
9. Η διοίκηση και εκμετάλλευση των χώρων της ζώνης λιμένα δικαιοδοσίας τους, καθώς και η κατασκευή και συντήρηση των αναγκαίων λιμενικών έργων.
10. Η ίδρυση, κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση δημοτικών και κοινοτικών αγορών.
11. Η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση αποθηκευτικών χώρων υγρών καυσίμων.

12. Η διαχείριση, αξιοποίηση και εκμετάλλευση της δημοτικής και κοινοτικής περιουσίας και η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση δημοτικών και κοινοτικών κτιρίων.

13. Η εκμετάλλευση δημοτικών και κοινοτικών δασών. .

14. Η διαχείριση και εκμετάλλευση δημοτικών και κοινοτικών καλλιεργητικών εκτάσεων και βοσκοτόπων.

Όσον αφορά το τομέα του περιβάλλοντος έχουμε :

1. Η εκπόνηση τοπικών προγραμμάτων για την προστασία και αναβάθμιση του φυσικού, αρχιτεκτονικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.

2. Η προστασία και διαχείριση των υδάτινων πόρων, η προστασία του εδάφους και των εσωτερικών υδάτων από την αλιεία (λιμνοθάλασσες, λίμνες, ιχθυοτροφεία, ποταμοί) και η καταπολέμηση της ρύπανσης στην περιφέρεια τους.

3. Η ίδρυση και λειτουργία δημοτικών και κοινοτικών εργαστηρίων.

4. Η καθαριότητα όλων των κοινόχρηστων χώρων της εδαφικής τους περιφέρειας, η αποκομιδή και διαχείριση των αποβλήτων, καθώς και η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση συστημάτων αποχέτευσης και βιολογικού καθαρισμού και η λήψη προληπτικών και κατασταλτικών μέτρων για την προστασία των κοινόχρηστων χώρων και ιδιαίτερα των χώρων διάθεσης απορριμμάτων από εκδήλωση πυρκαγιάς, σύμφωνα με την κείμενη σχετική νομοθεσία.

5. Η παροχή συνδρομής στην αρμόδια πυροσβεστική υπηρεσία, με κάθε πρόσφορο μέσο που διαθέτουν, για την αντιμετώπιση πυρκαγιών, ιδίως σε περιοχές που έχουν δασικό χαρακτήρα.

6. Η ίδρυση και λειτουργία σφαγείων.

7. Η μελέτη, διαχείριση και εκτέλεση προγραμμάτων οικιστικής και πολεοδομικής ανάπτυξης.

8. Η λήψη μέτρων για την αποκατάσταση και ανάπλαση των περιοχών της περιφέρειας τους, κυρίως σε περιοχές όπου αναπτύσσεται εκμετάλλευση ορυκτού πλούτου και εγκαθίστανται μονάδες επεξεργασίας αποβλήτων.

9. Η συμμετοχή τους σε θέματα πολεοδομίας, χωροταξίας και χρήσεων γης, όπως αυτή προβλέπεται από την κείμενη νομοθεσία.

10. Ο καθορισμός των χώρων για τη δημιουργία κοιμητηρίων και η παροχή γνώμης για τον καθορισμό χώρων αποτέφρωσης νεκρών.

Όσον αφορά τη περίπτωση της ποιότητας Ζωής και εύρυθμης Λειτουργίας των Πόλεων και των Οικισμών, στον οποίο περιλαμβάνεται. ιδίως:

1. Η εξασφάλιση και διαρκής βελτίωση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών όπως η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση συστημάτων ύδρευσης, αφαλάτωσης, τηλεθέρμανσης, έργων ηλεκτροφωτισμού των κοινόχρηστων χώρων, η δημιουργία χώρων πρασίνου, χώρων αναψυχής, πλατειών και λοιπών υπαίθριων κοινόχρηστων χώρων.
2. Η συμμετοχή στο έργο της αστικής συγκοινωνίας και η διενέργεια μεταφοράς για τη μετακίνηση κατοίκων της περιοχής τους, καθώς και η μεταφορά για την εξυπηρέτηση και την αναψυχή αυτών.
3. Ο καθορισμός, η κατασκευή, συντήρηση και εκμετάλλευση υπόγειων και υπέργειων χώρων στάθμευσης, καθώς και ο έλεγχος της στάθμευσης των αυτοκινήτων.
4. Η ρύθμιση της κυκλοφορίας, ο καθορισμός πεζοδρόμων, μονοδρομήσεων και κατευθύνσεων της κυκλοφορίας, η απομάκρυνση εγκαταλελειμμένων οχημάτων και γενικότερα η λήψη μέτρων για την αποφυγή δυσμενών επιδράσεων στην ασφάλεια της κυκλοφορίας.
5. Ο καθορισμός των χώρων και των όρων λειτουργίας των λαϊκών αγορών και των εμποροπανηγύρεων, για άσκηση υπαίθριων εμπορικών δραστηριοτήτων, καθώς και των χώρων για την προσωρινή διαμονή μετακινούμενων πληθυσμιακών ομάδων.
6. Ο καθορισμός χώρων για την τοποθέτηση πλαισίων προβολής υπαίθριας διαφήμισης, καθώς και ο προσδιορισμός ειδικότερων προδιαγραφών κατασκευής και προϋποθέσεων τοποθέτησης διαφημιστικών πλαισίων.
7. Η προστασία του καταναλωτή με τη δημιουργία Γραφείων Ενημέρωσης του καταναλωτή σχετικά με θέματα που αφορούν τα δικαιώματά του, την ποιότητα των προσφερόμενων αγαθών και υπηρεσιών και τις επιπτώσεις τους στην υγεία και το περιβάλλον, σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές.
8. Ο προσδιορισμός ειδικότερων όρων και προϋποθέσεων της ίδρυσης και εγκατάστασης καταστημάτων, επιχειρήσεων και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων της δικαιοδοσίας τους που επηρεάζουν το φυσικό, πολιτιστικό και αρχιτεκτονικό περιβάλλον, καθώς και την αισθητική, φυσιογνωμία και τις εν γένει λειτουργίες της πόλης.

9. Ο προσδιορισμός των όρων και των ωρών λειτουργίας μουσικής σε καταστήματα, τα οποία λειτουργούν στην πόλη, στο πλαίσιο των υγειονομικών και κανονιστικών διατάξεων της διοίκησης.

10. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας, όπως ο υγειονομικός έλεγχος των δημοτικών και κοινοτικών δεξαμενών νερού, ο υγειονομικός έλεγχος των καταστημάτων και επιχειρήσεων που λειτουργούν στην περιφέρεια τους, ο έλεγχος της ηχορύπανσης, της κοινής ησυχίας και της εκπομπής ρύπων, θορύβων και άλλων επιβαρύνσεων του περιβάλλοντος από τροχοφόρα, η περισύλλογή και εν γένει η μέριμνα για τα αδέσποτα ζώα και η δημιουργία καταφυγίων.

11. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία της ζωής και της περιουσίας των κατοίκων, όπως ο έλεγχος σήμανσης των εργασιών που εκτελούνται στις οδούς και της τήρησης των υποχρεώσεων αυτών που εκτελούν έργα και εναποθέτουν υλικά και εργαλεία στις οδούς του δημοτικού ή κοινοτικού δικτύου, η λήψη μέτρων και ο έλεγχος για την προστασία από επικίνδυνες οικοδομές, από έλλειψη μέτρων ασφάλειας και υγιεινής σε εργασίες που εκτελούνται και γενικότερα από δραστηριότητες που εγκυμονούν κινδύνους για τη ζωή και την περιουσία των κατοίκων.

12. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την προστασία και αναβάθμιση της αισθητικής των πόλεων και των οικισμών.

13. Η μέριμνα και η λήψη μέτρων για την απρόσκοπτη πρόσβαση στους κοινόχρηστους χώρους.

14. Η ονομασία των οδών, πλατειών, η τοποθέτηση πινακίδων πληροφορίας και η αρίθμηση κτισμάτων.

Όσον αφορά το τομέα της απασχόλησης έχουμε

1. Η υλοποίηση ή η συμμετοχή σε ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια και προγράμματα δράσης και πρωτοβουλίες για την εφαρμογή και ανάπτυξη πολιτικών προώθησης της απασχόλησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης διαφόρων κατηγοριών ανέργων, στο πλαίσιο των εθνικών και ευρωπαϊκών πολιτικών.

2. Η προώθηση και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και υπηρεσιών επαγγελματικής κατάρτισης, με την ίδρυση και λειτουργία Κέντρων Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης προσαρμοσμένα στις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες και κυρίως των πληθυσμών των ορεινών,

αγροτικών και νησιωτικών περιοχών, στο πλαίσιο του εθνικού και ευρωπαϊκού σχεδιασμού.

3. Η συμβολή στην απορρόφηση του εργατικού δυναμικού της περιοχής τους με την ανάπτυξη συμβουλευτικών δράσεων που παρέχονται δωρεάν προς τους ανέργους, με στόχο την υποστήριξη και την ενθάρρυνση τους για την εξεύρεση απασχόλησης, καθώς και στην προώθηση ίσων ευκαιριών πρόσβασης στην αγορά εργασίας, με τη δημιουργία Δημοτικών και Κοινοτικών Γραφείων Ενημέρωσης για την Απασχόληση, σε συνεργασία με τους αρμόδιους δημόσιους φορείς και τις επιχειρήσεις της περιοχής τους.

ε) Κοινωνικής Προστασίας και Αλληλεγγύης, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως:

1. Η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις που αποσκοπούν στην υποστήριξη και κοινωνική φροντίδα της βρεφικής και παιδικής ηλικίας και της τρίτης ηλικίας, με την ίδρυση και λειτουργία νομικών προσώπων και ιδρυμάτων όπως παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, βρεφοκομείων, ορφανοτροφείων, κέντρων ανοικτής περίθαλψης και ημερήσιας φροντίδας, ψυχαγωγίας και αναψυχής ηλικιωμένων, γηροκομείων κ.λπ. και τη μελέτη και εφαρμογή σχετικών κοινωνικών προγραμμάτων.

2. Η εφαρμογή πολιτικών ή η συμμετοχή σε δράσεις και προγράμματα, που στοχεύουν στη μέριμνα, υποστήριξη και φροντίδα ευπαθών κοινωνικών ομάδων με την παροχή υπηρεσιών υγείας και την προαγωγή ψυχικής υγείας, όπως δημιουργία δημοτικών και κοινοτικών ιατρείων, κέντρων αγωγής υγείας, υποστήριξης και αποκατάστασης ατόμων με αναπηρία, κέντρων ψυχικής υγείας, συμβουλευτικής στήριξης των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και βίας κατά συνοικούντων προσώπων και κέντρων πρόληψης κατά εξαρτησιογόνων ουσιών.

3. Η μέριμνα για τη στήριξη αστέγων και οικονομικά αδύνατων δημοτών, με την παραχώρηση δημοτικών και κοινοτικών οικοπέδων σε αυτούς ή με την παροχή χρηματικών βοηθημάτων, ειδών διαβίωσης και περίθαλψης σε κατοίκους που αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα διαβίωσης.

4. Η σχεδίαση, η οργάνωση, ο συντονισμός και η εφαρμογή προγραμμάτων και πρωτοβουλιών για την πρόληψη της παραβατικότητας στην περιφέρεια τους, με τη δημιουργία Τοπικών Συμβουλίων Πρόληψης Παραβατικότητας.

5. Ο σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων ή συμμετοχή σε προγράμματα και δράσεις για την ένταξη αθίγγανων, παλιννοστούντων ομογενών, μεταναστών και προσφύγων στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της τοπικής κοινωνίας.

6. Η προώθηση και ανάπτυξη του εθελοντισμού και της κοινωνικής αλληλεγγύης με τη δημιουργία τοπικών δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης, εθελοντικών οργανώσεων και ομάδων εθελοντών που θα δραστηριοποιούνται για την επίτευξη των στόχων και την υποβοήθηση του έργου της κοινωνικής προστασίας και αλληλεγγύης του Δήμου και της Κοινότητας.

Όσον αφορά τους τομείς της παιδείας, του αθλητισμού και του πολιτισμού έχουμε:

1. Η κατασκευή, διαχείριση και βελτίωση των υλικοτεχνικών υποδομών του εθνικού συστήματος της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Παιδείας και ιδιαίτερα η συντήρηση, η καθαριότητα και η φύλαξη των σχολικών κτιρίων.
2. Η ίδρυση και λειτουργία βιβλιοθηκών.
3. Η ίδρυση και λειτουργία κέντρων δημιουργικής απασχόλησης παιδιών.
4. Η ίδρυση και λειτουργία πάρκων κυκλοφοριακής αγωγής.
5. Η εφαρμογή πολιτικών για την ανάδειξη και προστασία του τοπικού πολιτισμού, η προβολή των πολιτιστικών αγαθών και των σύγχρονων πολιτιστικών έργων που παράγονται σε τοπικό επίπεδο, με τη δημιουργία πολιτιστικών και πνευματικών κέντρων, μουσείων, πινακοθηκών, κινηματογράφων και θεάτρων, φιλαρμονικών και σχολών διδασκαλίας μουσικής, σχολών χορού, ζωγραφικής, γλυπτικής κ.λπ., καθώς και η μελέτη και εφαρμογή πολιτιστικών προγραμμάτων.
6. Η προστασία μουσείων, μνημείων, σπηλαίων, καθώς και αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων της περιοχής και των εγκαταστάσεων αυτών.
7. Η επισκευή, συντήρηση και αξιοποίηση παραδοσιακών και ιστορικών σχολικών κτιρίων και κτιρίων που παραχωρούνται από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς.
8. Η διοργάνωση συναυλιών, θεατρικών παραστάσεων και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων ή η συμμετοχή τους σε αυτά.
9. Η προώθηση πολιτιστικών ανταλλαγών, σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.
10. Η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού.
11. Η κατασκευή, συντήρηση και διαχείριση αθλητικών εγκαταστάσεων, όπως δημοτικών και κοινοτικών γυμναστηρίων, αθλητικών κέντρων και δημοτικών και κοινοτικών χώρων άθλησης.
12. Η προώθηση και εφαρμογή προγραμμάτων ενίσχυσης μαζικού αθλητισμού και διοργάνωση αθλητικών εκδηλώσεων.

Όσον αφορά το τομέα πολιτικής προστασίας έχουμε ιδίως:

1. Ο συντονισμός και η επίβλεψη του έργου της πολιτικής προστασίας για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών που συμβαίνουν στα διοικητικά τους όρια.
2. Η διατύπωση εισήγησης για το σχεδιασμό πολιτικής προστασίας της περιοχής τους, στο πλαίσιο του ετήσιου εθνικού σχεδιασμού και η εφαρμογή των προγραμμάτων, μέτρων και δράσεων που αφορούν την περιοχή τους στο πλαίσιο του εθνικού και περιφερειακού σχεδιασμού.
3. Η διάθεση και ο συντονισμός δράσης του απαραίτητου δυναμικού και μέσων για την πρόληψη, ετοιμότητα, αντιμετώπιση και αποκατάσταση των καταστροφών της περιφέρειας τους.

Παράλληλα, οι Δήμοι και οι Κοινότητες ασκούν, σε τοπικό επίπεδο, κρατικού χαρακτήρα αρμοδιότητες, οι οποίες τους έχουν ανατεθεί για την καλύτερη εξυπηρέτηση των πολιτών. Από την ενδεικτική αυτή απαρίθμηση προκύπτει το συμπέρασμα, πως ο πολίτης στην καθημερινότητα του καταναλώνει άμεσα περισσότερο δημοτικές παρά υπουργικές υπηρεσίες.

Στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ανάλογα με τις δυνατότητες και τη δυναμικότητα τους, παρέχεται θεσμικά η δυνατότητα να συστήσουν Υπηρεσίες με αρμοδιότητα στον πολεοδομικό, χωροταξικό και περιβαλλοντικό σχεδιασμό, και συγκεκριμένα υπάρχει η δυνατότητα να έχουν Πολεοδομικό Γραφείο. Μέχρι σήμερα σε ελάχιστους Ο.Τ.Α. έχει συσταθεί Πολεοδομικό Γραφείο. Στο Πολεοδομικό Γραφείο, εκτός των αρμοδιοτήτων έγκρισης και ελέγχου οικοδομικής άδειας, ανήκουν τα αυθαίρετα, η εφαρμογή των χρήσεων γης και η εφαρμογή των σχεδίων. Ενδεικτικά α κάποιες από τις κρατικές αρμοδιότητες που ανατέθηκαν στους Δήμους: η τήρηση του δημοτολογίου, των ληξιαρχικών βιβλίων, η χορήγηση βεβαίωσης μόνιμης κατοικίας, χορήγηση, ανάκληση και αφαίρεση των αδειών ίδρυσης, λειτουργίας και εγκατάστασης κ.ά. Υπάρχει η δυνατότητα να έχουν Γραφείο Περιβάλλοντος. Στην πράξη ελάχιστοι Ο.Τ.Α. έχουν συστήσει Γραφείο Περιβάλλοντος, και σ' αυτές τις ελάχιστες περιπτώσεις οι περισσότεροι ασκούν μόνο εποπτεία και όχι ολοκληρωμένη περιβαλλοντική πολιτική (σχεδιασμό, έλεγχο).

Σε μερικούς Ο.Τ.Α. υπάρχουν Τεχνικές Υπηρεσίες, επαρκώς ή όχι στελεχωμένες, που έχουν αρμοδιότητα για τον Πολεοδομικό Σχεδιασμό της περιοχής τους. Σε όσους Ο.Τ.Α. δεν έχουν συσταθεί αυτόνομες τεχνικές υπηρεσίες, οι

αρμοδιότητες αυτές καλύπτονται από τις Τ.Υ.Δ.Κ. (Τεχνική Υπηρεσία Δήμων και Κοινοτήτων), που υπάγονται στην Περιφερειακή Διοίκηση.

Η ταυτότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ενός κράτους προσδιορίζεται κυρίως από τον πολιτικό ρόλο του θεσμού στο σύστημα διακυβέρνησης της χώρας και αφετέρου από το εύρος των λειτουργιών για τις οποίες έχει αρμοδιότητα. Η ομαδοποίηση των συστημάτων Τοπικής Αυτοδιοίκησης των κρατών της Ευρώπης, με βάση τους δύο βασικούς αυτούς άξονες μπορεί να γίνει σε τρεις ομάδες:

- Ομάδα του γαλλικού προτύπου: Τα κράτη αυτής της ομάδας, στην οποία συμπεριλαμβάνεται και η Ελλάδα, επηρεασμένα από το Ναπολέοντειο σύστημα διοίκησης, χαρακτηρίζονται από παραδοσιακά συγκεντρωτικές δομές και ο λόγος ύπαρξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι κυρίως πολιτικός και λιγότερο λειτουργικός. Κύρια χαρακτηριστικά της λειτουργίας του θεσμού είναι ο προσδιορισμός των αρμοδιοτήτων από τον τοπικό χαρακτήρα των υποθέσεων, η συνεχής εποπτεία από το κράτος και η πολιτικές πιέσεις των αιρετών προς την κεντρική διοίκηση
- Ομάδα του αγγλοσαξονικού προτύπου: Η έμφαση εδώ δίνεται στην αποτελεσματική λειτουργία του θεσμού, που έχει υψηλό βαθμό αυτοτέλειας, ενώ ο πολιτικός του ρόλος είναι σαφώς υποδεέστερος (ασχολείται με θέματα «χαμηλής πολιτικής»).
- Ομάδα της Βόρειας και Κεντρικής Ευρώπης: Στην ομάδα αυτή περιλαμβάνονται χώρες όπως η Γερμανία και οι Σκανδιναβικές χώρες. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στα συστήματα αυτά διαθέτει αυτοτέλεια και την έμφαση στην παροχή υπηρεσιών όπως η δεύτερη ομάδα, αλλά εξίσου έμφαση δίνεται στην πολιτική λειτουργία του θεσμού και την συμβολή του στην τοπική δημοκρατία.

Οι αρμοδιότητες που έχει αποκεντρώσει το κράτος σε κατώτερα επίπεδα διοίκησης και η κατανομή αυτών σε διάφορες βαθμίδες διαφέρουν σημαντικά από χώρα σε χώρα. Ο νέος ρόλος της αυτοδιοίκησης στην ολοκλήρωση και ανάπτυξη της νέας Ευρώπης εκφράζεται κυρίως μέσα από τη δράση σε προγράμματα διαπεριφερειακής και διασυνοριακής συνεργασίας, όπου η συμμετοχή είναι ελεύθερη και εξαρτάται από τις δυνατότητες και τις ικανότητες της κάθε τοπικής και περιφερειακής αρχής. Δημιουργούνται προγράμματα και δίκτυα συνεργασίας πόλεων και περιφερειών για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων και για τη μελέτη ειδικών θεμάτων που θα ήταν αδύνατο να αντιμετωπισθούν μεμονωμένα από κάθε Ο.Τ.Α. Η συνεργασία αυτή φέρνει σε επαφή διάφορες περιοχές της Ευρώπης, όπου

χωρίς την παρεμβολή των κρατών, εμπλουτίζουν τις εμπειρίες και τις γνώσεις τους και συντονίζουν τις κοινές διεκδικήσεις τους, συμβάλλοντας με τον δικό τους τρόπο στην πολυδιάστατη ενοποίηση του ευρωπαϊκού χώρου. Η διαπεριφερειακή συνεργασία, αποτελώντας εργαλείο της περιφερειακής πολιτικής, υλοποιεί την αρχή της επικουρικότητας και προωθεί τον βασικό στόχο της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Την τελευταία περίοδο παρατηρείται σε όλες σχεδόν τις Ευρωπαϊκές χώρες μία πολιτική αποκέντρωσης αρμοδιοτήτων από το κεντρικό κράτος και μεταφοράς τους στην Τ.Α. Η μεταφορά αυτή άλλες φορές συνοδεύεται με τους απαραίτητους χρηματοδοτικούς πόρους και άλλες όχι. Οι περισσότεροι Ευρωπαϊκοί Ο.Τ.Α. πάντως είναι δυσαρεστημένοι με αυτές τις μεταβιβάσεις και ισχυρίζονται ότι οι μεταφερόμενοι χρηματοδοτικοί πόροι δεν καλύπτουν ούτε το κόστος ούτε τη ζήτηση, τόσο σε ποιοτικό όσο και σε ποσοτικό επίπεδο, των νέων αρμοδιοτήτων - υπηρεσιών που καλούνται να προσφέρουν στους δημότες, μιας και γενική αρχή είναι ότι η αποκέντρωση αρμοδιοτήτων πραγματοποιείται για να προσφέρει καλύτερης ποιότητας και ποσότητας υπηρεσίες στους δημότες. Οι πολιτικές αυτές δεν είναι τυχαίες και δημιουργούν ανισοροπίες και μεγάλες συζητήσεις με δεδομένη την οικονομική συγκυρία και ιδιαίτερα τη δημοσιοοικονομική κατάσταση των κρατών μελών της Ε.Ε.. Οι αρμοδιότητες της ΤΑ ασφαλώς και συσχετίζονται με τις οικονομικές δυνατότητες και την ευκολία πρόσβασης σε χρηματοδοτικούς πόρους. Παράλληλα, όμως αποτελούν ένα σημαντικό δείκτη αποκέντρωσης και αποτελεσματικότητας του κράτους.

Στην Ευρώπη οι τομείς που παρατηρούνται μεταβιβάσεις αρμοδιοτήτων από το κεντρικό κράτος στην ΤΑ είναι κυρίως η υγεία, η κοινωνική αλληλεγγύη και το περιβάλλον. Οι περισσότερες πλέον Ευρωπαϊκές ΤΑ διαχειρίζονται την πρωτοβάθμια υγειονομική περίθαλψη όπως επίσης και τα ζητήματα προληπτικής ιατρικής. Η παιδική μέριμνα, η φροντίδα των ηλικιωμένων και η στήριξη των κοινωνικά ευαίσθητων ομάδων είναι πλέον αρμοδιότητα της Ευρωπαϊκής Τ.Α. Το περιβάλλον (δομημένο ή φυσικό) και ιδιαίτερα η προστασία του κατά ένα μεγάλο μέρος της, ανήκει στην αρμοδιότητα των Ευρωπαϊκών Δήμων. Τέλος ο τομέας της απασχόλησης, ενώ παραδοσιακά ανήκει στην κεντρική διοίκηση, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία έντονη κινητικότητα και ανάληψη πρωτοβουλιών εκ μέρους των Ευρωπαϊκών Ο.Τ.Α.

Από τα παραπάνω προκύπτει πως η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει με υπευθυνότητα και διοικητική ικανότητα στην προώθηση των στρατηγικών στόχων της Εθνικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης και ειδικότερα του θεσμικού και διοικητικού πλαισίου που αφορά το σύστημα αναπτυξιακού προγραμματισμού της χώρας. Ακόμα στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου της χώρας, με στόχο την Κοινωνία της Γνώσης, στη διάχυση της καινοτομίας, στην προώθηση της επιχειρηματικότητας και στην εξασφάλιση της απασχόλησης του εργατικού δυναμικού, με στόχο την Ανταγωνιστικότητα και την Κοινωνική Συνοχή. Ακόμα συμβάλλει στη κατασκευή των τεχνικών έργων και των δικτύων που θα διασφαλίσουν την προσπελασιμότητα και στη λήψη των μέτρων που θα διασφαλίσουν την Προστασία του Περιβάλλοντος και την Πρόληψη των Κινδύνων, στην κατασκευή των έργων κοινωνικού εξοπλισμού και στη δημιουργία δομών κοινωνικής φροντίδας που προωθούν την Κοινωνική Αλληλεγγύη. Στις αρμοδιότητες των δήμων είναι και η ανάληψη πρωτοβουλιών για την προώθηση της Διασυνοριακής και της Διαπεριφερειακής Συνεργασίας, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή προγραμμάτων Αγροτικής και Αστικής Τοπικής Ανάπτυξης και γενικότερα η παροχή των αναγκαίων υπηρεσιών προς τους πολίτες, στο πλαίσιο ενός εθνικού προγράμματος Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Ενδιαφέροντος. Ο νέος" ρόλος που επιδιώκουν οι περιφερειακές και τοπικές αρχές στην Ευρωπαϊκή Ένωση, ανοίγει έναν ουσιαστικό διάλογο για το ρόλο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην ανάπτυξη της χώρας μας και στη συμμετοχή της στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

6.4 .Οι οικονομικές λειτουργίες των ΟΤΑ

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α.) εκτός από ¹⁸ πολιτικοκοινωνικές μονάδες είναι και οικονομικές μονάδες που πραγματοποιούν δαπάνες, το συνολικό ύψος των οποίων προσδιορίζει το μέγεθος και τη διάρθρωση των δραστηριοτήτων τους. Για να μπορέσει κατά συνέπεια η Αυτοδιοίκηση να επιτελέσει τις λειτουργίες της και να παίξει ενεργό ρόλο στην ανάπτυξη, πρέπει να έχει και τους αναγκαίους πόρους.

Στο ζήτημα του ύψους των πόρων που απαιτούνται για την Τοπική Αυτοδιοίκηση η πρώτη, αλλά και αυτονόητη, απάντηση είναι ότι οι πόροι αυτοί πρέπει να είναι τόσοι ώστε να επαρκούν για την άσκηση των αρμοδιοτήτων της. Αυτό πρακτικά σημαίνει ότι για να δοθεί λύση στο ζήτημα του ύψους των πόρων που απαιτούνται για την Τοπική Αυτοδιοίκηση πρέπει πρώτα από όλα να προσδιορισθεί με σαφήνεια ο ρόλος της κάθε βαθμίδας διοίκησης και να εκτιμηθεί το κόστος των αρμοδιοτήτων τους.

Εκτός από το Σύνταγμα η δημοσιονομική αυτοτέλεια ενισχύεται σήμερα και από το άρθρο 9 του Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ε.Χ.Τ.Α το οποίο αναφέρεται στην αρχή της αναλογίας μεταξύ οικονομικών πόρων και αρμοδιοτήτων των Ο.Τ.Α.. Ειδικότερα, το άρθρο αυτό κάνει αναφορά στο «δικαίωμα» των Ο.Τ.Α. σε «επαρκείς ίδιους πόρους» που πρέπει να είναι «ανάλογοι με τις αρμοδιότητες τους» και τους οποίους «μπορούν να διαθέτουν ελεύθερα κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους.

Αναφορικά, τώρα, με τις οικονομικές λειτουργίες του σύγχρονου παρεμβατικού κράτους διαπιστώνουμε πως είναι η επίτευξη δίκαιης διανομής εισοδήματος, η σταθεροποίηση της οικονομίας και η κατανομή των μέσων παραγωγής. Το ερώτημα, λοιπόν, που ανακύπτει είναι ποιο επίπεδο διοίκησης εξασφαλίζει μεγαλύτερη επιτυχία στην επίλυση του προβλήματος της διανομής, της σταθεροποίησης και της κατανομής των μέσων παραγωγής.

Μπορεί να υποστηριχθεί, ότι οι προσπάθειες για την αναδιανομή του εισοδήματος έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα επιτυχίας αν γίνονται από την Κεντρική Διοίκηση, γιατί διαφορετικά οι ενέργειες των Ο.Τ.Α. θα προκαλέσουν αλλαγή στον

---

¹⁸ Βλ. Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Φορολογική αποκέντρωση, για οικονομικές λειτουργίες ΟΤΑ και Χατζηχριστοδούλου Παναγ. «Η περιφερειακή διοίκηση και η πολυβάθμια αυτοδιοίκηση στις χώρες της Ε.Ε.» Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, Αθήνα 2001

τόπο εγκατάστασης του κεφαλαίου και των πολιτών και κατά συνέπεια δε θα έχουν αποτέλεσμα. Το γεγονός όμως ότι τα εισοδήματα και οι προτιμήσεις των πολιτών για την παροχή δημόσιων αγαθών και υπηρεσιών διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή, σημαίνει ότι υπάρχουν κάποια μικρά περιθώρια για άσκηση από τους Ο.Τ.Α ανεξάρτητης αναδιανεμητικής πολιτικής και ισοκατανομής του πλούτου.

Προκύπτει επίσης, ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση διαθέτει λιγότερα μέσα άσκησης σταθεροποιητικής πολιτικής από όσα διαθέτει η Κεντρική Διοίκηση και ότι τα μέσα αυτά όταν χρησιμοποιούνται από τους Ο.Τ.Α., είναι πιθανό να έχουν τα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα.

Τέλος, η Τοπική Αυτοδιοίκηση είναι δυνατό να αναμιχθεί με επιτυχία στη λειτουργία της κατανομής των μέσων παραγωγής, αν διαρθρωθεί σωστά το φορολογικό της σύστημα και σχεδιασθεί ένα σύστημα επιχορηγήσεων τέτοιο που να κάνει τους Ο.Τ.Α. να αγνοήσουν το κόστος που συνεπάγεται η παροχή οφέλους σε κατοίκους άλλων περιοχών.

6.5 Τοπική αυτοδιοίκηση, συνοχή και τοπική αυτοδιοίκηση

Στόχος της περιφερειακής πολιτικής της Κοινότητας είναι να συμπληρώσει τη δράση των κρατών - μελών και να την προσανατολίσει προς μια αρμονική ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, προς όφελος όχι μόνον των φτωχότερων περιφερειών, αλλά και της υπόλοιπης Ένωσης. Η σύσταση και η συμβολή των χρηματοδοτικών μέσων της Ε.Ε. στο πλαίσιο της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής κρίθηκε αναγκαία διότι «ο κίνδυνος είναι να γίνουν τόσο σοβαρές οι ανισορροπίες στην κατανομή των ωφελειών από την Εσωτερική Αγορά, "ώστε να γίνουν αιτία συσσωρευμένης πολιτικής δυσαρέσκειας για την Κοινότητα σε μερικές χώρες, υποκινώντας αυτές τις χώρες στη μη συνεργασία και στο τέλος στην απειλή της αποχώρησης». Η «Πολιτική για τη Συνοχή» (Cohesion Policy) στοχεύει στην σύγκλιση των κρατών -μελών και περιφερειών, ενώ οι προτεραιότητες της αφορούν παρεμβάσεις στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες και κράτη - μέλη. Συγχρόνως όμως η Πολιτική για τη Συνοχή είναι υποχρεωμένη να αντιμετωπίζει προκλήσεις και θέματα που αφορούν όλα τα κράτη - μέλη, όπως η ανταγωνιστικότητα, η αειφόρος ανάπτυξη, η οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση.

Οι εκθέσεις και οι κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο των περιφερειακών και τοπικών αρχών στο σχεδιασμό και την

εφαρμογή των Κοινοτικών πολιτικών και προγραμμάτων. Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τον ρόλο των περιφερειακών και τοπικών αρχών στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα ζητεί να επιβεβαιωθεί στις συνθήκες ότι η αρχή της επικουρικότητας δεν πρέπει να διέπει μόνον τη σχέση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κυβερνήσεων των κρατών -μελών της, αλλά και άλλα επίπεδα διακυβέρνησης. Παράλληλα, θέτει το ζήτημα πρόβλεψης καλύτερων μορφών εξουσιοδότησης των περιφερειακών και τοπικών αρχών, ώστε να προσαρμόζονται σε ενδεχόμενες εξαιρετικές τοπικές περιστάσεις και ανάγκες τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζουν την κοινοτική νομοθεσία, σεβόμενες ταυτόχρονα την ακεραιότητα της νομοθεσίας και τη συνεκτικότητα της πολιτικής της Ε.Ε. Ως εκ τούτου, ζητεί επίμονα από τα κράτη - μέλη, στο πλαίσιο των συνταγματικών τους μηχανισμών να θεσπίσουν και, κατά περίπτωση, να ενισχύσουν τους εσωτερικούς μηχανισμούς συμμετοχής των περιφερειών και των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης σε όλες τις διαδικασίες σύμφωνα με τις οποίες διαμορφώνεται η βούληση του κράτους στον τομέα των ευρωπαϊκών ¹⁹υποθέσεων, οι οποίες έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις ως άνω οντότητες.

Οι περιφερειακές και τοπικές αρχές θα πρέπει να είναι σε θέση να συμβάλλουν στη διαμόρφωση των θεσμικών, νομοθετικών επιλογών και επιλογών διακυβέρνησης της Ένωσης, καθώς και στη διαμόρφωση των κοινοτικών πολιτικών, γεγονός που συνιστά θετική και δημιουργική συμβολή, εφόσον δεν αφορμάται από μια στάση δυσπιστίας και δεν καταλήγει να λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας όσον αφορά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων της Ένωσης.

Επιπροσθέτως η Επιτροπή των Περιφερειών φρονεί ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση σε μια διευρυμένη Ένωση δεν θα πρέπει να περιορίζεται πλέον στην οικονομική συνεργασία, αλλά θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει όλο και περισσότερο τη λήψη πολιτικών αποφάσεων, στις οποίες θα λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις των τοπικών και περιφερειακών αρχών, εφόσον εξ ορισμού η διαδικασία αυτή έχει αντίκτυπο σε κάθε βαθμίδα διακυβέρνησης.

Στη «3η Έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σημειώνεται μια αυξανόμενη συναίνεση ως προς τη σημασία της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας για την ορθή διακυβέρνηση, υπό την έννοια των αποδοτικών θεσμών, των παραγωγικών σχέσεων μεταξύ των διαφόρων κοινωνιών που

---

¹⁹ βλ Αθανασόπουλος «Περιφερειακή διοίκηση και τοπική αυτοδιοίκηση για συνοχή στους ΟΤΑ», Θεσμικό Πλαίσιο Περιφ. Ανάπτυξης, Τόμος Α', Αθήνα 2000.

εμπλέκονται στην αναπτυξιακή διαδικασία και των θετικών στάσεων προς τις επιχειρήσεις και την επιχειρηματική πρωτοβουλία. Ακόμα αναφέρεται ότι η ευρύτατα διαδεδομένη τάση εκχώρησης αρμοδιοτήτων για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, δεν έχει συνοδευτεί από μια παρόμοια τάση σε ότι αφορά τη συγκέντρωση των χρημάτων για τη χρηματοδότηση αυτών των υπηρεσιών. Έχουν δοθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ενισχύσεις στην Έρευνα και Ανάπτυξη (E & A) και στην καινοτομία για να οικοδομηθεί νέο ερευνητικό δυναμικό και, εξίσου σημαντικά, για να βοηθηθεί η χάραξη περιφερειακών στρατηγικών με στόχο τον προσανατολισμό της E & A προς την ικανοποίηση ευκαιριών για τοπική ανάπτυξη και για να προωθηθεί η διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και των βασικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

Οι ενισχύσεις της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας URBAN* επικεντρώθηκαν κυρίως σε μικρές αστικές συνοικίες και στο να ενθαρρύνουν την τοπική εμπλοκή σε σχέδια που άμεσα επηρεάζουν τη ζωή των κατοίκων τους. Αυτό έχει συντείνει στο να καταστεί πιο ορατή η διαρθρωτική πολιτική της Ε.Ε. στο σύνολο της.

Οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ και ADAPT* ενίσχυσαν προγράμματα για την ολοκλήρωση της αγοράς εργασίας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε τοπικό επίπεδο, η δε Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL έχει εστιάσει σε νέες καινοτομικές προσεγγίσεις για την καταπολέμηση των ανισοτήτων και των διακρίσεων στην αγορά εργασίας.

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER * παρείχε ενισχύσεις σε τοπικές ομάδες δράσης για τη χρηματοδότηση του τουρισμού, των ΜΜΕ και της ανάπτυξης τοπικών προϊόντων.

Το 2001 εισήχθη ένα νέο σύστημα για καινοτομικές δράσεις, προκειμένου να παρακινηθούν οι Περιφέρειες να αναπτύξουν προγράμματα για την αύξηση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας μέσω της τεχνολογίας και της καινοτομίας (η στρατηγική της Λισσαβόνας), για την εφαρμογή νέων μορφών Τ.Π.Ε. (το σχέδιο δράσης e-Europe) και για την προώθηση μιας αειφόρου ανάπτυξης (Γκέτεμποργκ).

Ακόμα ο προγραμματισμός, η εταιρική σχέση, η συγκέντρωση και η προσθετικότητα έχουν παραμείνει οι κεντρικές αρχές των Διαρθρωτικών Ταμείων μετά τη μεταρρύθμιση του 1988. Ειδικότερα, η εταιρική σχέση στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων έχει καταστεί ισχυρότερη και πιο περιεκτική,

εμπλέκοντας ένα φάσμα φορέων του ιδιωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταιρών, καθώς και τις περιφερειακές και τοπικές αρχές.

Η πρόκληση για τη διαρθρωτική πολιτική στα νέα Κράτη Μέλη είναι, μεταξύ άλλων, να βοηθηθεί η ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη διαχείριση αναπτυξιακών προγραμμάτων σε περιφερειακό επίπεδο.

Σήμερα έχει γίνει κατανοητό από όλους, ότι η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, η σύγκλιση του ευρωπαϊκού βορρά με τον ευρωπαϊκό νότο, η προώθηση του ενιαίου κοινωνικού χώρου και τόσα άλλα θέματα οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας, δεν είναι υλοποιήσιμα χωρίς την ύπαρξη δυναμικών τοπικών και περιφερειακών πρωτοβουλιών. Η τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, που αποτελεί βασικό στόχο της οικονομικής και κοινωνικής ευρωπαϊκής πολιτικής, είναι πρωτίστως υπόθεση των αυτοδιοικούμενων αρχών που εκπροσωπούν τα συμφέροντα των κατοίκων και των συλλογικών φορέων της περιοχής τους. Ο στόχος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης περνά αναγκαστικά και μέσα από τους δεσμούς των πόλεων και των περιφερειών που συνθέτουν την ευρωπαϊκή οντότητα.

Οι θεωρητικές αναζητήσεις για τη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής και του τρόπου που επηρεάζει τα εθνικά πολιτικά συστήματα, περιγράφουν τη σχέση εθνικού συστήματος και Ε.Ε. ως ένα «σύστημα πολύ - επίπεδης διακυβέρνησης», με τρία βασικά επίπεδα, το υπερεθνικό - ευρωπαϊκό, το εθνικό και το τοπικό. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη συμμετοχή των κρατών - μελών και των περιφερειών, δημιουργεί σταδιακά γύρω από τους θεσμούς της ένα ευρύ δίκτυο επικοινωνίας. Σχηματίζεται ένας πυκνός ιστός ανθρώπινης αλληλεγγύης, όπου η «έμπρακτη αλληλεγγύη» είναι μία αλληλεγγύη μεταξύ ανθρώπων, οι οποίοι αντιλαμβάνονται και βιώνουν την ίδια πραγματικότητα . Η πολύ - επίπεδη διακυβέρνηση σημαίνει επίσης ότι οι περισσότερες εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να είναι σε θέση να εγγραφούν τη συνεργασία με τις περιφερειακές και τοπικές αρχές μέσα στο εσωτερικό τους.

Οι κάθετες σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης, εθνικών διοικήσεων και τοπικών αρχών καταλήγουν στους κύριους παραλήπτες, τους ευρωπαίους πολίτες. Οι σχέσεις αυτές συμπληρώνονται από ιστούς, σχηματιζόμενους από δίκτυα οριζοντίων σχέσεων, που αποτελούνται από οργανώσεις, σωματεία και διάφορες διοργανωτικές και διαπροσωπικές μορφές επικοινωνίας. Στόχος παραμένει πάντα η καλύτερη διαμόρφωση και εφαρμογή του Κοινοτικού Δικαίου, αναγνωρίζοντας ότι η συνεργασία των διαφόρων επιπέδων οδηγεί στην επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων.

Οι βασικές αρχές που διέπουν τη δραστηριότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότερη δυνατή ενίσχυση των περιφερειών είναι η ενεργή συμμετοχή όλων των υπευθύνων σε περιφερειακό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο και η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων για λήψη αποφάσεων σε τοπικό, περιφερειακό.

Έτσι λοιπόν, η σημασία της τοπικής ανάπτυξης έχει αναγνωριστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη - μέλη εδώ και αρκετό καιρό. Μετά τις διαρθρωτικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα χρηματοδοτικά της όργανα, έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στην τοπική ανάπτυξη.

Αναπτύχθηκαν διάφορα προγράμματα για τη διερεύνηση της λειτουργίας των τοπικών αγορών, της αποτελεσματικότητας των διαφόρων στρατηγικών και παρεμβάσεων, για το ρόλο των παραγόντων της τοπικής οικονομίας και το ρόλο των δημόσιων αρχών, για την προώθηση της καινοτομίας κ.λπ.

Με διάφορες δράσεις έρευνας, ευαισθητοποίησης, χρηματοδότησης και ανάλυσης, η Επιτροπή διαμόρφωσε μια σειρά εργαλείων πολιτικής για τη μεταφορά «τεχνογνωσίας», για τη βελτίωση της τοπικής «αναπτυξιακής ικανότητας», για την παροχή οικονομικής και τεχνικής βοήθειας, για την οργάνωση δικτύων, την προώθηση καινοτομιών και την επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού.

Η υιοθέτηση από τα κράτη - μέλη του «Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας» και της «Ευρωπαϊκής Χάρτας των Περιφερειών», η δημιουργία της Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και η διαρθρωτική πολιτική που ασκείται μέσω των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και άλλων προγραμμάτων, προσδιορίζουν σαφώς μία τάση προώθησης της περιφερειακής και τοπικής - ενδογενούς ανάπτυξης.

Τα «εργαλεία» αυτά, αποτελούν μια δυναμική δέσμη μέσω στήριξης της τοπικής ανάπτυξης, ιδιαίτερα στις περιοχές που χρειάζονται πρόσθετη βοήθεια για την αξιοποίηση των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων. Οι πολιτικές και τα μέσα προώθησης της τοπικής ανάπτυξης ενισχύθηκαν ακόμη περισσότερο, στο πλαίσιο, που δημιουργήθηκε με τη διεύρυνση της Κοινότητας. Στο πλαίσιο αυτό οι αρχές της «εταιρικής σχέσης» και της «επικουρικότητας» χρησιμοποιήθηκαν με σκοπό να κάνουν τα Κοινοτικά Ταμεία «Όργανα Οικονομικής Ανάπτυξης. Για την εφαρμογή των αρχών αυτών, απαιτούνται ενέργειες σε διαφορετικά επίπεδα και ανάμεσα στα

επίπεδα αυτά, γεγονός που υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα (αναγκαιότητα) αποτελεσματικών πολιτικών στον τομέα της τοπικής ανάπτυξης .

Παράλληλα, η προώθηση της συνοχής αποτελεί σημαντική παράμετρο των πολιτικών και των κατευθύνσεων της, καθώς η ανάγκη για συνοχή γίνεται όλο και μεγαλύτερη εξαιτίας της διεύρυνσης και διάφορων άλλων προκλήσεων (κλιματικές, δημογραφικές μεταβολές κ.λπ.). Έτσι, λοιπόν, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές κρίνεται απαραίτητο να εμπλέκονται όλο και περισσότερο στις πολιτικές της Ε.Ε. η συνοχή απαιτεί πολιτική ηγεσία και ισχυρή αρμοδιότητα εκ μέρους των οργάνων για να εξασφαλιστεί μια συνεπής προσέγγιση εντός ενός πολυσύνθετου μηχανισμού. Σκοπός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι να εξασφαλίσει η πείρα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και η γνώση των τοπικών συνθηκών λαμβάνονται υπόψη κατά την προετοιμασία των προτάσεων πολιτικής.

6.6.Τοπική αυτοδιοίκηση και αναπτυξιακός προγραμματισμός

Η ανάπτυξη δεν είναι αρκετό να προγραμματίζεται αποκλειστικά από τους κεντρικούς φορείς, συνεπώς η όποια αναπτυξιακή πρωτοβουλία και διαδικασία θα πρέπει να στηριχθεί στη συνεργασία και ενεργοποίηση της Αυτοδιοίκησης και των πάσης φύσεως τοπικών δυνάμεων. Οι έννοιες Αυτοδιοίκηση και Ανάπτυξη συμπλέκονται και συναντιόνται σε δύο σημεία, στη βελτίωση των συνθηκών της ζωής (ποιοτική έκφραση) και στην αύξηση του επιπέδου ζωής (ποσοτική έκφραση). Σύμφωνα με τον Antonio Barquero Vasquez (1991) η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους φορείς στη διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης, αφού ασχολείται με τη διόρθωση των δυσλειτουργιών του οικονομικού συστήματος, συμμετέχοντας στην παροχή των υπηρεσιών, ενώ παρέχει την υποδομή και τον κοινωνικό εξοπλισμό που αποτελούν τα απαραίτητα μέσα για τη λειτουργία της τοπικής οικονομίας. Παράλληλα, η άμεση επαφή με τον πληθυσμό και η γνώση των τοπικών αναγκών κάνουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση την πιο κατάλληλη για την προώθηση της εφαρμογής των τοπικών πολιτικών, ενώ ταυτόχρονα η τοπική διάσταση της αναπτυξιακής διαδικασίας της αναθέτει το ρόλο του συντονιστή όλων των ενεργειών.

Αν γίνει δεκτή η υπόθεση ότι η τοπική ανάπτυξη συνίσταται στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη ενός χώρου, τότε η πολιτική της ανάπτυξης πρέπει απαραίτητα να

αποκτήσει ένα πολυδιάστατο σχήμα λήψης αποφάσεων. Οι πρωτοβουλίες των τοπικών επιχειρηματιών σχετίζονται με εκείνες των άλλων ιδιωτικών φορέων και με εκείνες των διάφορων δημόσιων φορέων, που παρεμβαίνουν στις διαδικασίες της τοπικής ανάπτυξης (κέντρα κατάρτισης, δυναμικοί επιχειρηματίες, χρηματοδοτικοί φορείς κ.λπ.). Στη διαμόρφωση και εφαρμογή των πολιτικών της τοπικής ανάπτυξης κάθε ένας από αυτούς τους φορείς διαδραματίζει έναν ιδιαίτερο ρόλο, που καθορίζει, με τη μία ή την άλλη μορφή, το τελικό αποτέλεσμα της δημόσιας δράσης.

Με δεδομένο ότι οι τοπικές επιχειρήσεις βρίσκονται πολύ μακριά από τα κέντρα λήψης των οικονομικών και πολιτικών αποφάσεων, ότι έχουν περιορισμένη πρόσβαση στην, οικονομική πληροφόρηση και στις τεχνολογικές καινοτομίες και ότι η διαδικασία ολοκλήρωσης των τοπικών συστημάτων είναι αργή, οι ενέργειες των δημόσιων και των ιδιωτικών φορέων πρέπει να ενισχύουν, ταυτόχρονα, τη δημιουργία ²⁰υπηρεσιών και υποδομής, που να διευκολύνουν την εμφάνιση και ενίσχυση των διαδικασιών της τοπικής ανάπτυξης.²¹

Άρα σε αυτό παίζει ρόλο η γραφειοκρατία των διαδικασιών και η έλλειψη κρατικών υποδομών που θα επιτάχυναν τις διαδικασίες.

Συνεπώς, τα μέτρα για την τοπική ανάπτυξη θα πρέπει απαραίτητα να κατευθύνονται προς την εξάλειψη των δυσκολιών που εμποδίζουν την επέκταση των διαδικασιών της τοπικής ανάπτυξης. Σύμφωνα με τον Antonio Barquero Vasquez (1991) η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλει στην διαδικασία της τοπικής ανάπτυξης με τους ακόλουθους τρόπους:

α) Χρηματοδότηση των τοπικών επιχειρήσεων

Εκτός από το δυναμισμό και τη δραστηριότητα των επιχειρηματιών, οι τοπικές επιχειρήσεις υστερούν ως προς τους αναγκαίους χρηματικούς πόρους για την επίτευξη των στόχων τους. Το πρόβλημα είναι, αναμφίβολα, πολύπλοκο, αλλά σε τελική ανάλυση οφείλεται στην αύξηση του κόστους της παραγωγικής δραστηριότητας, στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι τοπικές επιχειρήσεις αναφορικά με την πρόσβαση τους στις χρηματοδοτικές αγορές και στην ανεπάρκεια των πολιτικών στήριξης.

Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η χρηματοδότηση των τοπικών επιχειρήσεων συνδέεται στενά με την πληροφόρηση των επιχειρηματιών και των τοπικών αρχών,

---

²⁰Βλ. Barquero Vasquez, «Τοπική ανάπτυξη για την επιτροπή απασχόλησης», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1993

²¹Βλ. Αθανασόπουλος, «Περιφερειακή διοίκηση και τοπική αυτοδιοίκηση για την αναβάθμιση του ρόλου της τοπικής αυτοδιοίκησης, Θεσμικό Πλαίσιο περιφ.ανάπτυξης, Τόμος Α, Αθήνα 2000

όσον αφορά τα υπάρχοντα συστήματα και τις υπάρχουσες κατευθύνσεις. Οι τοπικοί αρμόδιοι φορείς μπορούν να παίξουν σημαντικό ρόλο σε αυτό το θέμα, ανταποκρινόμενοι στις απαιτήσεις των τοπικών επιχειρηματιών και παρέχοντας τη στήριξη και βοήθεια που ζητούν, ώστε να μπορέσουν να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικά τους υπάρχοντες χρηματοδοτικούς πόρους.

β) Παροχή υπηρεσιών στα τοπικά συστήματα επιχειρήσεων

Η αναγκαιότητα ικανοποίησης των απαιτήσεων σε πληροφόρηση αποκαλύπτει ένα σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι τοπικές επιχειρήσεις και το οποίο αφορά στην έλλειψη υπηρεσιών στην παραγωγή.

Στην πραγματικότητα, πολλές από τις τοπικές επιχειρήσεις λειτουργούν κάτω από συνθήκες έλλειψης παροχής υπηρεσιών, γεγονός που οφείλεται τόσο στο αυξημένο κόστος που συνεπάγεται για κάθε επιχείρηση η απόκτηση όλου του φάσματος των υπηρεσιών που απαιτεί η παραγωγή και η εμπορία, όσο και στην ταχύτητα με την οποία δημιουργήθηκαν και διαμορφώθηκαν πολλά από τα τοπικά συστήματα επιχειρήσεων στις τελευταίες δεκαετίες. Η διατήρηση ενός τμήματος ελέγχου της ποιότητας του προϊόντος ή ενός τμήματος έρευνας και ανάπτυξης, η επίτευξη μιας σύγχρονης οικονομικής διαχείρισης που ξεπερνά τα παραδοσιακά σχήματα που χρησιμοποιούνται στην οικογενειακή επιχείρηση, απαιτεί ενίσχυση και οικονομικούς πόρους που ξεφεύγουν από τις δυνατότητες πολλών τοπικών επιχειρήσεων.

Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα την εξασθένηση των τοπικών παραγωγικών συστημάτων με την πάροδο των ετών, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να αντιμετωπίζουν σημαντικές δυσκολίες στη συνέχιση της δραστηριότητας τους για την επίτευξη των αναγκαίων επιπέδων παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας. Το θέμα είναι ιδιαίτερα σοβαρό σε μία περίοδο όπου, εκτός των άλλων, οι μεγάλες επιχειρήσεις των αστικών περιοχών εκσυγχρονίζουν και εξωτερικεύουν σημαντικό μέρος των υπηρεσιών τους.

Επομένως, είναι απαραίτητο να προσφέρονται στις τοπικές επιχειρήσεις οι υπηρεσίες που χρειάζονται, στην περιοχή όπου πραγματοποιούν την παραγωγική τους δραστηριότητα, με τρόπο ώστε να ενισχύονται τα τοπικά παραγωγικά συστήματα και οι διεπιχειρησιακές σχέσεις στο χώρο. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να παίζει στρατηγικό ρόλο, προωθώντας την παροχή υπηρεσιών για την τοπική ανάπτυξη, συντονίζοντας τις διαθέσιμες πληροφορίες που υπάρχουν σε πολλά κέντρα και ανταποκρινόμενη γρήγορα και αποτελεσματικά στις ανάγκες των τοπικών

επιχειρήσεων. Η τεχνολογική βελτίωση των τοπικών επιχειρήσεων αποτελεί πλεονέκτημα για τη διάδοση και καθιέρωση των διαδικασιών της τοπικής εκβιομηχάνισης, γεγονός που οφείλεται στις μεταβολές των συνθηκών της παραγωγής και της ζήτησης και στην αύξηση του ανταγωνισμού στις αγορές. Για αυτό το λόγο, η Τοπική Αυτοδιοίκηση θα πρέπει να καταβάλλει συνεχείς προσπάθειες, με στόχο την ευαισθητοποίηση των τοπικών επιχειρήσεων σχετικά με τις βιομηχανικές - τεχνολογικές καινοτομίες, τη διάδοση της υπάρχουσας τεχνολογίας και την πληροφόρηση σχετικά με τις τεχνικές προϊόντων και τις διαδικασίες της παραγωγής. Στο πλαίσιο αυτού του στόχου, θα πρέπει να υπάρχουν σε τοπικό επίπεδο κέντρα υιοθέτησης και διάδοσης των καινοτομιών, στα οποία οι επιχειρήσεις θα μπορούν να έχουν την αναγκαία πληροφόρηση και να επιλύουν τα προβλήματα που εμφανίζονται στη διάρκεια της παραγωγικής διαδικασίας και της διανομής των προϊόντων. Πάνω από όλα, όμως, απαιτείται η δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος και μία στενή σχέση μεταξύ των κέντρων έρευνας και ανάπτυξης και των μικρών τοπικών επιχειρήσεων.

Η ανάπτυξη της τοπικής επιχειρηματικής ικανότητας απαιτεί, επιπλέον, την υπερπήδηση των δυσκολιών που υπάρχουν στην παροχή άλλων υπηρεσιών, ανάμεσα στις οποίες περιλαμβάνονται οι εξής:

- πρόσβαση σε χρηματοδοτικά και θεσμικά κέντρα,
- παροχή τεχνικής βοήθειας, κύρια στον εξοπλισμό και τον γενικότερο βιομηχανικό σχεδιασμό,
- παροχή βοήθειας για την αγορά πρώτων υλών και μηχανολογικού εξοπλισμού καθώς και για την εμπορία των προϊόντων.

γ) Βελτίωση των υποδομών

Για την προώθηση της τοπικής ανάπτυξης κρίνεται αναγκαία η αύξηση των παροχών για υποδομές στις μεταφορές, στις επικοινωνίες και στις υπηρεσίες. Μία από τις αιτίες των ελλείψεων σε υποδομές αποτελεί η έλλειψη, ευαισθητοποίησης των δημόσιων φορέων για την κατάσταση που επικρατεί στις μη μητροπολιτικές περιοχές. Σήμερα, με την αύξηση του ενδιαφέροντος για την ενίσχυση της τοπικής ανάπτυξης, οι δημόσιοι φορείς και κυρίως η Τοπική Αυτοδιοίκηση, πρέπει να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα της πρόσβασης των επιχειρήσεων στις αγορές προϊόντων και συντελεστών, αλλά και της μη ύπαρξης ικανοποιητικού αριθμού κέντρων εκπαίδευσης και υγείας για την κάλυψη των αναγκών του τοπικού πληθυσμού.

Όλα τα μέτρα στήριξης των τοπικών συστημάτων των επιχειρήσεων προϋποθέτουν την ύπαρξη τοπικής επιχειρηματικής ικανότητας, η οποία διαθέτει επαρκή δημιουργική δύναμη για την ανάληψη νέων δραστηριοτήτων σε περιοχές με δυνατότητες ενδογενούς ανάπτυξης. Ωστόσο, σε ορισμένες περιοχές δεν υπήρξαν αρκετοί επιχειρηματίες ή τοπικές αρχές που να είναι ικανές να κινητοποιήσουν το υπάρχον ενδογενές δυναμικό της περιοχής.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, η πολιτική της Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει να δίνει ιδιαίτερη προσοχή στη δημιουργία ενός οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος που να ευνοεί την οργάνωση της τοπικής κοινότητας και την επιχειρηματική ικανότητα. Ένας κατάλληλος μηχανισμός είναι η διευκόλυνση της πρόσβασης στην πληροφόρηση για τον τρόπο λειτουργίας του οικονομικού συστήματος, για την παραγωγή αγαθών και συγκεκριμένων υπηρεσιών και για τα είδη των μηχανισμών στήριξης και ενίσχυσης των προγραμμάτων. Σε ένα δεύτερο στάδιο μπορεί να διευκολυνθεί η πρόσβαση στις πηγές χρηματοδότησης, μέσω των οργανισμών τοπικής ανάπτυξης που μεσολαβούν ανάμεσα στο χρηματοδοτικό σύστημα και στους δυναμικούς επιχειρηματίες;

Όλα αυτά με στόχο την μεγιστοποίηση του αποτελέσματος κατά τη βέλτιστη δυνατή λύση.

6.7 Οι οργανισμοί της πρωτοβάθμιας τοπικής αυτοδιοίκησης ως φορείς επιχειρηματικότητας

Μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα η παραγωγή αγαθών και υπηρεσιών αποτελούσε κατά κύριο λόγο έργο της οικονομικής πρωτοβουλίας των ιδιωτών. Η δημόσια εξουσία περιοριζόταν στη ρύθμιση του θεσμικού πλαισίου των οικονομικών σχέσεων και την εξασφάλιση της ισορροπίας κατά την άσκηση των οικονομικών δραστηριοτήτων. Στο τέλος του 19ου αιώνα πραγματοποιήθηκε η σπουδαιότερη αλλαγή, η αναγνώριση του καθήκοντος του κράτους για την ικανοποίηση συλλογικών αναγκών μέσω της παροχής δημοσίων υπηρεσιών. Οι Δήμοι και οι Κοινότητες μπορούν να συνιστούν ή να συμμετέχουν σε επιχειρήσεις, οι οποίες καλούνται επιχειρήσεις Ο.Τ.Α., σύμφωνα με τις παρακάτω ειδικότερες ρυθμίσεις. Οι επιτρεπόμενες μορφές των επιχειρήσεων αυτών είναι οι εξής:

- α. Δημοτικές ή κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις.
- β. Ανώνυμες εταιρείες Ο.Τ.Α.
- γ. Διαδημοτική ή Διακοινοτική επιχείρηση.

Οι επιχειρήσεις των Ο.Τ.Α., εφόσον βέβαια λειτουργούν στο πλαίσιο που καθορίζει ο Δημοκρατικός Προγραμματισμός, έχουν τη δυνατότητα²²:

- Να αξιοποιούν τους τοπικούς φυσικούς και οικονομικούς πόρους των κατοίκων μιας περιοχής
- Να αξιοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας.
- Να αυξάνουν την απασχόληση του ανθρώπινου δυναμικού μιας περιοχής και επομένως να το συγκρατούν στον τόπο του.
- Να αναπτύσσουν λόγω του μεγέθους και του κοινωνικού χαρακτήρα τους την οικονομία τοπικής κλίμακας.
- Να αναπτύσσονται σε χώρους που αγνοεί η ιδιωτική πρωτοβουλία.
- Να παρεμβαίνουν στο παραγωγικό κύκλωμα και να παίζουν το ρόλο καταλύτη, προσανατολίζοντας και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις στη βελτίωση της ποιότητας και τη μείωση του κόστους των παραγόμενων προϊόντων και των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Να αναπτύσσουν τη συνεταιριστική και αυτοδιαχειριστική αντίληψη των εργαζομένων.
- Να μετασχηματίζουν σταδιακά τις ανταγωνιστικές σχέσεις της οικονομίας της αγοράς, σε συναγωνιστικές σχέσεις οικονομικών μονάδων που έχουν κοινή βάση, κατευθύνσεις και επιδιώξεις.
- Να αναπτύσσουν λόγω του μεγέθους και της φύσης τους τις διαπροσωπικές σχέσεις των εργαζομένων.
- Να δημιουργούν κίνητρα ουσιαστικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και επιμόρφωσης των εργαζομένων και να τους βοηθούν στην απόκτηση εξειδίκευσης.
- Να αξιοποιούν το πλεόνασμα τους σε παραγωγικές αλλά και κοινωνικές επενδύσεις.
- Να προβάλλουν καθημερινά νέα πρότυπα κατανάλωσης, ενισχύοντας την κοινωνική σχέση με την ιδιωτική κατανάλωση, και να προωθούν κοινωνικές και πολιτιστικές αξίες.

---

²²βλ Αθανασόπουλος «Περιφερειακή διοίκηση και τοπική αυτοδιοίκηση για συνοχή στους ΟΤΑ», Θεσμικό Πλαίσιο Περιφ. Ανάπτυξης, Τόμος Α', Αθήνα 2000

6.8.Οι δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις

Οι δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις είναι επιχειρήσεις, το υποκείμενο των οποίων είναι οι αποτελούντες Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, που κατέχουν πλήρως ή κατά πλειοψηφία το μετοχικό κεφάλαιο. Πρόκειται για επιχείρηση, αφού για τη σύσταση της εισφέρονται και οργανώνονται παραγωγικά μέσα, όπως η εργασία, το κεφάλαιο, τα δικαιώματα ή άλλα αγαθά από φυσικά ή νομικά πρόσωπα, που φέρουν τον κίνδυνο της επιχειρηματικής δράσης. Η δημοτική και κοινοτική επιχείρηση είναι έννοια οικονομική, συνδεδεμένη με την ικανοποίηση ανθρωπίνων αναγκών και επιδιώκει οικονομικό αποτέλεσμα, το οποίο συνίσταται στην παραγωγή και διάθεση αγαθών ή υπηρεσιών. Τα αναγκαία περιουσιακά στοιχεία για την ίδρυση και λειτουργία της εισφέρονται από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, δηλαδή από νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα οποία της προσδίδουν ένα δημόσιο χαρακτήρα.

Οι δημοτικές επιχειρήσεις αποτελούν τις κλασσικές επιχειρήσεις του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, με διάφορες δραστηριότητες και ποικίλες νομικές μορφές, αλλά στη μεγάλη τους πλειοψηφία λειτουργούν ως αμιγείς ή διαδημοτικές / διακοινοτικές επιχειρήσεις και ανήκουν μόνο σε πρωτοβάθμιους Ο.Τ.Α.

Οι δημοτικές επιχειρήσεις κάθε μορφής παράγουν προϊόντα, εκτελούν έργα και παρέχουν υπηρεσίες στους δημότες, καλύπτοντας βασικές κοινωνικές και οικονομικές ανάγκες με επιχειρηματικά κριτήρια επηρεάζοντας θετικά τη λειτουργία των ανάλογων ιδιωτικών επιχειρήσεων αναφορικά με τις τιμολογιακές τους πολιτικές και την ποιότητα των προϊόντων και υπηρεσιών τους.

Σύμφωνα με το σύστημα ταξινόμησης που εφαρμόστηκε για τις δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις, αυτές ταξινομούνται στις παρακάτω οικονομικές δραστηριότητες: αγροτική παραγωγή, ορυχεία - λατομεία, ενέργεια, βιομηχανία, κατασκευές, μεταφορές, εμπόριο, δημοτικές αγορές - βιοτεχνικά πάρκα, τουρισμός, επικοινωνία / διαφήμιση, αθλητισμός, κοινωνική παρέμβαση, περιβάλλον.

Η εκμετάλλευση των τοπικών πόρων με τη μορφή των επιχειρήσεων και η παροχή υπηρεσιών στους πολίτες συντέλεσαν τόσο στην ανάδειξη του φυσικού τοπικού πλούτου, όσο και στην αποτελεσματική εκπλήρωση του ρόλου της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με την ποιοτική αναβάθμιση των υπηρεσιών προς τους πολίτες της.

Στην Ε.Ε. είναι κατοχυρωμένες 16 χιλ. δημοτικές επιχειρήσεις με κύκλο εργασιών 140 δις. ευρώ και 1,1 εκατ. εργαζομένους. Ο αριθμός των δημοτικών επιχειρήσεων

ποικίλει σημαντικά από χώρα σε χώρα, με έξι κράτη, εκτός από την Ελλάδα, να έχουν περισσότερες ή κοντά στις χίλιες (Γερμανία, Φιλανδία, Γαλλία, Ιταλία, Σουηδία, Πολωνία).

Στην Ελλάδα υπάρχουν 1.800 δημοτικές επιχειρήσεις με ετήσιο τζίρο 500 εκ ευρώ περίπου και 35.000 περίπου απασχολούμενος. Στον αριθμό των απασχολούμενων στις δημοτικές επιχειρήσεις θα πρέπει να προστεθούν και πάνω από 10.000 άτομα, αιρετοί ή όχι, που συμμετέχουν στα Διοικητικά Συμβούλια των δημοτικών επιχειρήσεων. Μία από τις ιδιαιτερότητες αλλά και τα μεγάλα προβλήματα των ελληνικών δημοτικών επιχειρήσεων είναι το υψηλό ποσοστό των αδρανών επιχειρήσεων.

Από τη σύγκριση των αποτελεσμάτων των απογραφών των επιχειρήσεων της Αυτοδιοίκησης που διενεργήθηκαν για την Ελλάδα από την ΠΕΤΑ Α.Ε. το 1997, για την περίοδο 2001 και 2004, οι επιχειρήσεις της Αυτοδιοίκησης το 2001, αυξήθηκαν κατά 74% σε σχέση με το 1997, ενώ το 2004 φαίνεται η αύξηση αυτή, σε σχέση με το 2001, να κυμαίνεται στο 14%. Η λειτουργία επιχειρήσεων από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης καταλαμβάνει το σύνολο του γεωγραφικού χώρου της ελληνικής επικράτειας, σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο. Το 50% περίπου των επιχειρήσεων είναι συγκεντρωμένο σε τέσσερις περιφέρειες (Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Αττικής και Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης). Οι μισές περίπου αδρανείς επιχειρήσεις είναι κατανομημένες σε τέσσερις περιφέρειες (Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλίας, Πελοποννήσου και Ηπείρου). Η ΠΕΤΑ Α.Ε. έχει ήδη προχωρήσει σε μία καταγραφή των επιχειρήσεων που συστήθηκαν μετά το 2001 από διάφορες πηγές και αρχεία (εφημερίδα «Δημοτικός και Νομαρχιακός Τύπος») και το συμπέρασμα είναι, πως οι περιφέρειες στις οποίες εντοπίζονται οι περισσότερες νεοσύστατες επιχειρήσεις είναι η Δυτική Μακεδονία (ποσοστιαία μεταβολή σε σχέση με την έρευνα του 2001, 22,8%), η Στερεά Ελλάδα (ποσοστιαία μεταβολή σε σχέση με την έρευνα του 2001, 20,4%), η Θεσσαλία, η Δυτική Ελλάδα και η Πελοπόννησος (18,1%, 17,9%, 17,4% αντίστοιχα). Οι Νομοί με τις μεγαλύτερες μεταβολές στην αύξηση των επιχειρήσεων τους είναι: Ν. Γρεβενών (62,5%), Ν. Φλώρινας (50%), Ν. Αρτας (46,2%), Ν. Λάρισας (39,4%), Ν. Ηλείας (38,1%), Ν. Αρκαδίας (34,8%).

Από τις υφιστάμενες σήμερα επιχειρήσεις το μεγαλύτερο ποσοστό, ανήκει στην κατηγορία των αμιγών επιχειρήσεων (δημοτικές, κοινοτικές, νομαρχιακές, ΔΕΥΑ κ.α.), ενώ ακολουθεί αυτή των ανωνύμων εταιρειών. Όπως προκύπτει οι αμιγείς δημοτικές/κοινοτικές επιχειρήσεις αποτελούν την επικρατέστερη νομική μορφή των

επιχειρήσεων της Αυτοδιοίκησης (66% περίπου). Οι ανώνυμες εταιρείες κάθε μορφής ακολουθούν με ποσοστό 11% περίπου. Αρκετά υψηλό επίσης είναι το ποσοστό των επιχειρήσεων με τη μορφή των αστικών εταιρειών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (7% περίπου). Καταγράφεται τέλος και μια (1) εταιρεία περιορισμένης ευθύνης (Ε.Π.Ε.), εμφανίζονται δηλαδή κατηγορίες επιχειρήσεων (ΑΜΚΕ, Ε.Π.Ε. κ.α.), των οποίων η νομική μορφή δεν προβλέπεται από τη νομοθεσία που διέπει το καθεστώς της επιχειρηματικής δραστηριότητας των ΟΤΑ. Το μεγαλύτερο ποσοστό καταλαμβάνουν οι επιχειρήσεις του πρώτου βαθμού αυτοδιοίκησης, ενώ οι επιχειρήσεις του δεύτερου βαθμού λόγω της πρόσφατης σχετικά εφαρμογής του θεσμού, καταλαμβάνουν περιορισμένο ποσοστό (2% επί του συνόλου των επιχειρήσεων). Από τις επιχειρήσεις που απογράφηκαν το 2001, μόνο πέντε (5) επιχειρήσεις έχουν διαλυθεί και άλλες πέντε (5) βρίσκονται υπό καθεστώς εκκαθάρισης. Σημαντικός αριθμός επιχειρήσεων χαρακτηρίζεται ως «ανεργές». Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι επιχειρήσεις εκείνες στις οποίες μετά τη σύστασή τους: α) δεν έχει οριστεί διοίκηση, ή β) δεν έχουν πραγματοποιήσει έναρξη οικονομικής δραστηριότητας, ή γ) δεν απασχολούν προσωπικό.

Το προσωπικό των επιχειρήσεων των Ο.Τ.Α., παρατηρείται ότι σε διάστημα τριών ετών (1997, 2001) σχεδόν διπλασιάστηκε (αύξηση 84%), ενώ αυξήθηκε σημαντικά η αναλογία των γυναικών (από 31% σε 41%). Η μεταβολή αυτή οφείλεται στην αύξηση του αριθμού των ενεργών επιχειρήσεων (από 775 ενεργές επιχειρήσεις το 1997 σε 1.107 το 2001), αλλά και στην επέκταση των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών στον πολιτισμό, στον αθλητισμό, στις κατασκευές και την καθαριότητα, σε κλάδους οι οποίοι απασχολούν μεγάλο αριθμό προσωπικού. Η αύξηση των επιχειρήσεων με το ανωτέρω αντικείμενο δικαιολογεί και την αύξηση απασχόλησης των γυναικών, δεδομένου ότι επαγγέλματα όπως κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, κοινωνιολόγοι που απασχολούνται στις ειδικότητες αυτές, καταλαμβάνονται κατά κανόνα από το γυναικείο πληθυσμό.

Την τελευταία τριετία επίσης ο τζίρος των δημοτικών επιχειρήσεων παρουσιάζει αύξηση 9%. Ανησυχητικό όμως είναι το φαινόμενο ότι τα συνολικά αποτελέσματα (κέρδη μείον ζημιές) είναι ζημιογόνα για το σύνολο των δημοτικών επιχειρήσεων με μία αύξηση των ζημιών την τελευταία τριετία ίση με 65%, μάλιστα, οι ζημιογόνες δημοτικές επιχειρήσεις αυξάνονται την τελευταία τριετία, από 542 το 2001 σε 663 το 2004.

Ο ρόλος των επιχειρήσεων έχει καταξιωθεί στην τοπική κοινωνία, η οποία έχει αποδεχτεί τις επιχειρήσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αποβλέποντας στον κοινωνικό ρόλο τον οποίο τάχθηκαν να υπηρετούν.

Οι δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης - αποχέτευσης (ΔΕΥΑ), και σε ελάχιστες περιπτώσεις κοινοτικές, αποτελούν ιδιαίτερο νομικό τύπο επιχειρήσεων της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης, και έχουν αναλάβει την άσκηση συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων, αποτελώντας μόνη κατηγορία με θεσμικά κατοχυρωμένο τον κοινωφελή της χαρακτήρα. Πρόκειται για επιχειρήσεις που έχουν αναλάβει σε όλα τα μεγάλα περιφερειακά αστικά κέντρα την κατασκευή και λειτουργία των αντίστοιχων δικτύων, καλύπτοντας μέσα σε είκοσι χρόνια τα κενά μιας αναποτελεσματικής κεντρικής παρέμβασης.

Οι Αναπτυξιακές Εταιρείες, ως επιχειρήσεις των Οργανισμών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, συστήνονται και λειτουργούν σύμφωνα με το άρθρο 265 του Ν. 3463/2006 που αφορά την κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, ο οποίος μεταξύ άλλων προβλέπει ότι, «οι Δήμοι μπορούν να συνιστούν δικές τους επιχειρήσεις ή να μετέχουν σε επιχειρήσεις που συνιστούν μαζί με άλλα νομικά ή φυσικά πρόσωπα ή σε επιχειρήσεις που ήδη υπάρχουν».

Η ΑΝ. ΕΤ. είναι εταιρικό σχήμα που:

1. έχει επιχειρησιακή λειτουργία και δομή Ανώνυμης Εταιρείας και έχει ως περιοχή αναφοράς τουλάχιστον ένα Νομό,
2. συμμετέχουν και συμβάλλονται οι περισσότεροι τοπικοί φορείς (Νομαρχιακή και Τοπική Αυτοδιοίκηση, Τοπική Ένωση Δήμων, Συνεταιρισμοί, Επιμελητήρια κ.α.),
- 3.. στοχεύει στην εφαρμογή μιας ολοκληρωμένης τοπικής στρατηγικής ανάπτυξης χωρίς να υποκαθιστά τους συμβαλλομένους.

Ο ρόλος των Αναπτυξιακών Εταιρειών αναπτύχθηκε ως δυναμική διαδικασία συσσώρευσης εμπειριών και σύγκλισης των τοπικών ²³κοινωνικοοικονομικών δεδομένων με τις τάσεις, προσανατολισμούς και απαιτήσεις του ευρύτερου περιφερειακού, εθνικού και ευρωπαϊκού περιβάλλοντος. Έτσι οι Αναπτυξιακές Εταιρείες συνιστούν φορείς αποκεντρωμένου σχεδιασμού της ανάπτυξης, δίνοντας βαρύτητα στον ενδογενή και αυτοτροφοδοτούμενο χαρακτήρα της. Ταυτόχρονα, υποστηρίζουν τους τοπικούς φορείς και την Αυτοδιοίκηση, μέσα από ένα πρίσμα αμοιβαίων ωφελειών, στον προγραμματισμό αναπτυξιακών έργων,

---

²³ βλ Αθανασόπουλος «Περιφερειακή διοίκηση και τοπική αυτοδιοίκηση για αναπτυξιακές εταιρίες», Θεσμικό Πλαίσιο Περιφ. Ανάπτυξης, Τόμος Α', Αθήνα 2000

ενώ δημιουργούν προϋποθέσεις και συντονίζουν την ανάληψη νέων και καινοτόμων παραγωγικών πρωτοβουλιών που διευρύνουν, αναβαθμίζουν την τοπική αγορά εργασίας και διαφοροποιούν τον παραγωγικό ιστό. Ταυτόχρονα, αξιοποιούν και δημοσιοποιούν αναπτυξιακές ευκαιρίες, διερευνούν τις δυνατότητες προστασίας και αξιοποίησης των τοπικών πόρων και συνδράμουν στη βελτίωση της τεχνικής, κοινωνικής και πολιτιστικής υποδομής. Τέλος, προβάλλουν την περιοχή εμβέλειας τους, τα φυσικά και ανθρωπογενή πλεονεκτήματα της και εν γένει συμβάλλουν στη βελτίωση των δεικτών της τοπικής ανάπτυξης.

Οι κύριοι τομείς δραστηριότητας των Αναπτυξιακών Εταιρειών είναι: οι έρευνες και μελέτες προγραμματισμού, η παροχή τεχνικής υποστήριξης στον προγραμματισμό έργων και πρωτοβουλιών των φορέων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, η εκπαίδευση και κατάρτιση στελεχών οργανισμών και επιχειρήσεων η εκπαίδευση και κατάρτιση ανέργων, η παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών κυρίως στις Μ.Μ.Ε., η συγκρότηση δικτύων συνεργασίας, η συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά και Διεθνή δίκτυα συνεργασίας και ο σχεδιασμός και υλοποίηση Τοπικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων.

Στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο πολλές ΑΝ. ΕΤ. έχουν ενταχθεί σε σχήματα συνεργασίας με περιφερειακή εμβέλεια με στόχο την υποστήριξη κυρίως της επιχειρηματικότητας, έτσι παρέχουν υπηρεσίες σε επίπεδο Νομού στα Κέντρα Υποδοχής Επενδύσεων και αποτελούν φορείς ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του επιχειρηματικού κόσμου στα προγράμματα που διαχειρίζονται οι ενδιάμεσοι φορείς διαχείρισης του Υπουργείου Ανάπτυξης. Παράλληλα, η συμμετοχή των Αναπτυξιακών Εταιρειών στην Κοινοτική Πρωτοβουλία Leader+ αποτέλεσε το μοχλό ανάδειξης και καταξίωσης τους.

Ως αναγκαία κρίνεται η λειτουργία των Αναπτυξιακών Εταιρειών με επιχειρηματικά κριτήρια, διασφαλίζοντας έτσι την οικονομική τους βιωσιμότητα, την ευελιξία τους σε επίπεδο οργάνωσης και λειτουργίας και την φερεγγυότητα τους. Παράλληλα, η εν γένει φυσιογνωμία της περιοχής δράσης, προδιαγράφει το πλαίσιο άσκησης και εξειδίκευσης του αναπτυξιακού ρόλου των ΑΝ.ΕΤ και τα περιθώρια περαιτέρω συνδρομής τους στη βελτίωση των δεικτών της τοπικής ανάπτυξης⁹. Στο στενό και ευρύτερο περιβάλλον των Αναπτυξιακών Εταιρειών δραστηριοποιείται πλήθος δημόσιων και ιδιωτικών φορέων που συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη (Γενική Γραμματεία της Περιφέρειας, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, Δήμοι, Δημοτικές Επιχειρήσεις, Αναπτυξιακές Εταιρείες, Επιμελητήρια, Επιχειρήσεις, Ιδιώτες

Επιχειρηματίες, Μη Κερδοσκοπικοί Φορείς και Οργανισμοί). Έτσι προκύπτει σαφώς η ανάγκη για συμπληρωματικότητα ρόλων, για σύνθεση και ολοκληρωμένη αντιμετώπιση, για ανάπτυξη εταιρικών σχέσεων και πρωτοβουλιών. Κατά συνέπεια οι Αναπτυξιακές Εταιρείες οφείλουν να μην προσπεράσουν αυτήν την παράμετρο και να αναπτύσσουν διαρκώς σχέσεις συνεργασίας και επικουρικότητας.

Η προγραμματική περίοδος 2007 - 2013 χαρακτηρίζεται από ικανά μέσα - προγράμματα και πόρους, από τους οποίους οι Αναπτυξιακές Εταιρείες, μπορούν να επωφεληθούν ως δικαιούχοι, αλλά και να διαχειριστούν για λογαριασμό άλλων (τρίτων) δικαιούχων. Είναι λοιπόν προφανές ότι ο έγκαιρος προγραμματισμός και η εγρήγορση εν όψει των επερχόμενων ευκαιριών, αποτελεί ουσιώδες προαπαιτούμενο του ρόλου τους και της επιτυχούς συνέχειας τους.

6.9 Η συμμετοχή των πρωτοβάθμιων ΟΤΑ στα κοινοτικά προγράμματα και στις κοινοτικές πρωτοβουλίες

Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελούν κυρίως πολιτικό θεσμό, ενώ από τη φύση τους μπορούν να υλοποιήσουν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις αρχές της συμμετοχικής δημοκρατίας και συνάμα να αποτελέσουν το φορέα οργάνωσης της κοινωνικής συμμετοχής. Μέσα και γύρω από τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορεί να ενεργοποιηθούν όλοι οι πολίτες (συνελεύσεις κατοίκων, συνοικιακές επιτροπές) για να γίνουν οι πρωταγωνιστές της όλης διαδικασίας της τοπικής ανάπτυξης και οργάνωσης.

Το 1^ο και το 2^ο Κ.Π.Σ. συνέβαλαν στην εκπόνηση τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων και γενικότερα στη δημιουργία μιας αναπτυξιακής κουλτούρας στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και, σε κάποιο βαθμό, μιας τεχνογνωσίας προγραμματισμού. Επίσης, συνέβαλαν στην κατασκευή μικρών έργων τεχνικής υποδομής και κοινωνικού εξοπλισμού, τοπικού ή διαδημοτικού χαρακτήρα, στην αξιοποίηση τοπικών πλουτοπαραγωγικών πηγών, ενίοτε μέσω δημοτικών επιχειρήσεων και στην κινητοποίηση του ενδογενούς δυναμικού, κυρίως μέσω των αναπτυξιακών εταιρειών της Αυτοδιοίκησης. Στην κατάρτιση στελεχών των Ο.Τ.Α. και ειδικότερα συμβούλων τοπικής ανάπτυξης, καθώς και στη δημιουργία δομών επαγγελματικής κατάρτισης και συμβουλευτικής, στην παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και ιδιαίτερα κοινωνικής φροντίδας των παιδιών.

Η Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση επεδίωξε, με πολύ πιο συστηματικό τρόπο από τα προηγούμενα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, να αξιοποιήσει σε όφελος του αναπτυξιακού σχεδιασμού της, τους πόρους του 3ου Κ.Π.Σ. Κατά τη διάρκεια εφαρμογής των προγραμμάτων, καταγράφονται σημαντικά θετικά στοιχεία, εκτελούνται με κοινοτικούς πόρους μεγαλύτερα και πιο σύνθετα έργα, αποκτάται τεχνογνωσία σχεδιασμού, διαχείρισης, υλοποίησης, ενώ σε ορισμένους Ο.Τ.Α. η κοινοτική συνδρομή είναι ο βασικός χρηματοδότης της αναπτυξιακής προσπάθειας.

Η επικρατούσα άποψη μετά το 1981 ήταν αυτή της ανάπτυξης «από τα κάτω» και της σταδιακής στροφής προς την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του χώρου. Στο τέλος της δεκαετίας του 1990 και στις αρχές του νέου αιώνα, στο πλαίσιο της εφαρμογής του Γ' Κ.Π.Σ., επιχειρείται ο συνδυασμός των δύο αναπτυξιακών προτύπων («από τα πάνω» και «από τα κάτω» ανάπτυξη). Τα Κ.Π.Σ. ήταν αποτέλεσμα της μεταρρύθμισης των Διαρθρωτικών Ταμείων της Κοινότητας, που προωθήθηκε με την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας. Η επίτευξη της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής είναι αδύνατη όταν υπάρχουν έντονες περιφερειακές ανισότητες. Στην κατεύθυνση της μείωσης των ανισοτήτων και της προώθησης της ανάπτυξης και της διαρθρωτικής προσαρμογής των αναπτυξιακά καθυστερημένων περιφερειών συμβάλλουν τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, μέσω της πολυταμειακής, πολυτομειακής και πολυπεριφερειακής προσέγγισης του προγραμματισμού.

Τα διαδοχικά Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης έχουν συμβάλει τόσο «υλικά» όσο και στην ωρίμανση των περιφερειακών και τοπικών θεσμών με τη διάδοση νέων αντιλήψεων για το ρόλο της τοπικής κοινωνίας και της τοπικής ανάπτυξης και την αφομοίωση αυξημένων απαιτήσεων αποτελεσματικότητας και τεχνογνωσίας.

Προς την κατεύθυνση της ενεργοποίησης των τοπικών αναπτυξιακών φορέων κινούνται και οι λεγόμενες Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, που αποτελούν διεθνικά προγράμματα, τα οποία προτείνει η Επιτροπή στα κράτη - μέλη, με δική της πρωτοβουλία, για να υποστηρίξει ενέργειες που συμβάλλουν στην επίλυση προβλημάτων με ιδιαίτερες επιπτώσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Κατά τη διαδικασία κατάρτισης και υλοποίησης των προγραμμάτων αυτών απαιτείται η ενεργός συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών αρχών και των συλλογικών φορέων δράσης.

Η Π.Ε.Τ.Α. Α.Ε. παρακολουθεί συστηματικά την πορεία εφαρμογής από την Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2000 - 2006,

συγκεντρώνοντας σε τακτά διαστήματα (συνήθως ανά 3μηνο ή 6μηνο) στοιχεία από τις Διαχειριστικές Αρχές όλων των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (Περιφερειακά, Τομεακά, Ταμείο Συνοχής, Κοινοτικές Πρωτοβουλίες).

Διανύοντας σήμερα το Γ Κ.Π.Σ., το Κ.Π.Σ. του χρονικού διαστήματος 2000 - 2006 (2008) είναι αναγκαία η παράθεση κάποιων στοιχείων για τη μέχρι τώρα πορεία εφαρμογής του από τους Ο.Τ.Α. Συνολικά η Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση καταγράφει τις εξής χαρακτηριστικές επιδόσεις στην εφαρμογή των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων¹³:

Τα 13 Π.Ε.Π. είναι η κατηγορία των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2000 - 2006 που χρησιμοποιεί περισσότερο η Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση.

Μέχρι 31.12.2003, από το σύνολο 11.683 ενταγμένων έργων ,στο σύνολο των 11 Τομεακών Ε.Π. και των 13 Περιφερειακών Ε.Π. (δεν περιλαμβάνονται οι 4 Κοινοτικές Πρωτοβουλίες και τα έργα του Ταμείου Συνοχής), οι πρωτοβάθμιοι Ο.Τ.Α. έχουν εντάξει 3.014 έργα (25,80% του συνόλου των ενταγμένων έργων στα Π.Ε.Π. και Τ.Ε.Π.)¹⁴.

Όσον αφορά τώρα το Ταμείο Συνοχής συνολικά έχουν εντάξει μέχρι τις 31.12.2003, 89 έργα (μεταφορών και περιβάλλοντος) συνολικού προϋπολογισμού 4.377.391.337,00 €. Από αυτά τα έργα, τα 57 είναι έργα (περιβάλλοντος) Ο.Τ.Α. και ο προϋπολογισμός τους ανέρχεται σε 953.847.924,00 €.

Παράλληλα, την ίδια περίοδο τα ενταγμένα έργα πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. στις Κοινοτικές Πρωτοβουλίες 2000 - 2006 ήταν 120, αντιπροσωπεύοντας μερίδιο 3,76 % στο σύνολο των ενταγμένων έργων πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. και μόλις 1% στον συνολικό προϋπολογισμό των ενταγμένων έργων πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α..

Αναλυτικότερα στην Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL, διαπιστώνουμε ότι το ποσοστό συμμετοχής των ενταγμένων έργων Ο.Τ.Α. ανέρχεται στο 70% του συνόλου των ενταγμένων έργων, ποσοστό το οποίο είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικό, δεν ισχύει όμως το ίδιο για το ποσοστό συμμετοχής στο συνολικό προϋπολογισμό των ενταγμένων έργων το οποίο ανέρχεται στο 9%. Αυτό σημαίνει πως, αν και οι Ο.Τ.Α. έχουν εντάξει πολλά έργα σε σύγκριση με τους λοιπούς δυνητικούς τελικούς δικαιούχους στη συγκεκριμένη Πρωτοβουλία, ο προϋπολογισμός των έργων αυτών είναι χαμηλός σε σύγκριση με τον προϋπολογισμό των ενταγμένων έργων των λοιπών φορέων.

Όσον αφορά δε, την Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER+, το ποσοστό της συμμετοχής του προϋπολογισμού των έργων Ο.Τ.Α. στο σύνολο των ενταγμένων

έργων, ξεκινάει στις 31.8.2003 με 1%, καθώς πρόκειται μόλις από 7 ενταγμένα έργα, και στις

31.12.2003, με 72 ενταγμένα έργα στο σύνολο των 478 επενδυτικών σχεδίων, φθάνει στο 9,2%. Αυτό είναι φυσιολογικό, καθώς η LEADER* περιλαμβάνει κυρίως έργα ιδιωτικών επενδύσεων στον αγροτικό χώρο.

Στις 31.8.2004 η Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση είχε εντάξει 3.779 έργα, συνολικού προϋπολογισμού 2,69 δις €, στα 13 Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, σε 6 από τα 11 Τομεακά, σε 4 Κοινοτικές Πρωτοβουλίες και στο Ταμείο Συνοχής.

Σε 4 βασικές κατηγορίες έργων (Δομές Υποστήριξης Ανθρώπινου Δυναμικού, Περιβάλλον, Αστικές Αναπλάσεις, Οδοποιία) συγκεντρώνονται το 71% του συνολικού αριθμού ενταγμένων έργων των Ο.Τ.Α., τα οποία έχουν το 87% του συνολικού προϋπολογισμού των ενταγμένων έργων Ο.Τ.Α.

Η σχετικά μικρή συμμετοχή των Ο.Τ.Α. στα Ε.Π., τις Κ.Π. και το Τ.Σ. οφείλεται κυρίως στα ακόλουθα;

- Έλλειψη στελεχιακού δυναμικού ικανού να σχεδιάσει και να εκπονήσει προτάσεις.
- Αδυναμία υλοποίησης έργων υποδομής λόγω της αναγκαιότητας ύπαρξης ικανού αριθμού μελετών σε επίπεδο ωρίμανσης, αλλά και λόγω μη τεχνικής κάλυψης από το υπάρχον στελεχιακό δυναμικό.
- Αδυναμία στην συνεχή πληροφόρηση, επιμόρφωση, κατάρτιση του συνόλου του προσωπικού σε θέματα που άπτονται της λειτουργίας και των διαδικασιών των Διαρθρωτικών Προγραμμάτων.
- Έλλειψη συστηματικής υποστήριξης και συντονισμού μεταξύ των Ειδικών Υπηρεσιών Διαχείρισης των Προγραμμάτων και των φορέων των Πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. με αποτέλεσμα την δημιουργία ελλείμματος τόσο στον τομέα της πληροφόρησης, όσο και στον τομέα της υλοποίησης δράσεων.
- Οικονομική στενότητα των φορέων των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., που αποτελεί βασικό τροχοπέδη στην ενίσχυση της προσπάθειας υλοποίησης βασικών αναγκών της τοπικής κοινωνίας.
- Αδυναμία συνεργασίας μεταξύ όμορων Δήμων και Κοινοτήτων, με σκοπό την υλοποίηση κοινών έργων και κάλυψη αναγκών σε κοινό χωρικό επίπεδο, όπως και απουσία μόνιμων μορφών διαδημοτικών επαφών με σκοπό την αποτελεσματική συνεργασία τόσο στο παρόν, όσο και στο μέλλον.
- Έλλειψη συνεργασίας, αλλά και συμμετοχής σε ικανό βαθμό, τόσο σε εκδηλώσεις ευρωπαϊκών Ο.Τ.Α., όσο και σε εκείνες της Ε.Ε. με αποτέλεσμα την μη

χρησιμοποίηση πλήθους καλών πρακτικών οι οποίες απορρέουν από την μέχρι σήμερα υλοποίηση δράσεων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο.

Υπάρχουν όμως και θετικά αποτελέσματα από την ένταξη και εφαρμογή έργων των Ο.Τ.Α. στα ανωτέρω Προγράμματα που συνοπτικά είναι τα ακόλουθα:

1. Χρηματοδοτήθηκαν σημαντικά έργα τεχνικής υποδομής των Ο.Τ.Α. (κυρίως από το Ταμείο Συνοχής), που δύσκολα θα εξασφάλιζαν χρηματοδότηση από εθνικούς ή ίδιους πόρους.

2. Εφαρμόστηκαν προγράμματα κοινωνικής πολιτικής και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού σε τοπικό επίπεδο, που χωρίς τη χρηματοδότηση της Ε.Ε. δεν θα υλοποιούντο, γιατί δεν έχουν ακόμη εξασφαλίσει στην Ελλάδα πολιτική και κοινωνική προτεραιότητα.

3. Αποκτήθηκε τεχνογνωσία προγραμματισμού και διοίκησης έργων (project management), έστω και από ένα περιορισμένο αριθμό στελεχών των Ο.Τ.Α., που αποτελεί όμως μια αξιόλογη προστιθέμενη και παραμένουσα αξία.

4. Στηρίχθηκαν και αξιοποιήθηκαν οι Αναπτυξιακές Εταιρείες (ΑΝ.ΕΤ.) της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με συνέπεια την ταχύτερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή τοπικών αναπτυξιακών προγραμμάτων (LEADER, ΟΠΑΑΧ, URBAN κλπ.)

Μέσα από την υλοποίηση του Γ' Κ.Π.Σ. αλλά και μελλοντικά του Δ' Κ.Π.Σ. οι Δήμοι και οι Κοινότητες της χώρας μπορούν να εκμεταλλευτούν τις εξής δυνατότητες.

> το σύγχρονο και αναπτυξιακό περιβάλλον της Ε.Ε. που σαφέστατα ευνοεί την εντατικοποίηση και αυτόνομη λειτουργία στα πλαίσια των Κ.Π.Σ.,

> το μεγάλο εύρος θεμάτων και αναγκών που αγγίζουν όλες σχεδόν τις πλευρές των τοπικών κοινωνιών, σε επίπεδο αυτόνομο αλλά και σε ότι αφορά το συνολικό αναπτυξιακό σχεδιασμό των δράσεων,

> τις δυνατότητες χρηματοδότησης των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α. σε ότι έχει σχέση με την κατάρτιση στελεχών, ανανέωση του υπάρχοντος εξοπλισμού αλλά και την εκπόνηση μελετών,

> τη συμμετοχή των φορέων των πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., μέσω της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. στις επιτροπές παρακολούθησης των Ε.Π., από το επίπεδο του σχεδιασμού μέχρι και την υλοποίηση αυτών,

> την δημιουργία Αναπτυξιακών, Δημοτικών αλλά και Διαδημοτικών επιχειρήσεων με την ταυτόχρονη πρόσληψη ικανών εξειδικευμένων στελεχών που θα μπορούν να υλοποιούν, να σχεδιάζουν και να παρακολουθούν τις δράσεις από την αρχή (επίπεδο προσκλήσεων και ωρίμανσης ενός έργου), μέχρι το τελικό στάδιο υλοποίησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Η ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2007 - 2013

Ο στρατηγικός στόχος της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης με ²⁴κοινωνική συνοχή μπορεί να επιτευχθεί με την προώθηση μιας ανταγωνιστικής και δυναμικής οικονομίας βασισμένης στη γνώση, που να οδηγεί στην πλήρη απασχόληση με τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας. Οι προσανατολισμοί αυτοί αφορούν στο σύνολο των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ταυτόχρονα, στρατηγικός στόχος για την Ελλάδα είναι η επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και συνοχής προς το μέσο ευρωπαϊκό επίπεδο.

Με τις προοπτικές αυτές, έχουν ήδη ξεκινήσει, σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, οι διαδικασίες σχεδιασμού της περιόδου που θα ακολουθήσει την υλοποίηση του τρέχοντος Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006.

Πρόκειται στην πραγματικότητα για μια γενναία μεταρρυθμιστική προσπάθεια αλλαγής της κοινοτικής διαρθρωτικής πολιτικής, ώστε να εξυπηρετήσει νέους στόχους προτεραιότητας για τις ενισχυόμενες δράσεις.

Η στρατηγική κατεύθυνση της νέας πολιτικής συγκροτείται από τρεις συνιστώσες οι οποίες είναι:

1. η αντιμετώπιση της πρόκλησης για επανεξέταση της αλληλεγγύης στο πλαίσιο της διευρυνμένης Ένωσης των 25 κρατών- μελών,
2. η υιοθέτηση νέας, πιο δυναμικής και πιο αποτελεσματικής, πολιτικής για την προώθηση της οικονομίας και κοινωνίας της γνώσης και
3. η ενίσχυση της παρουσίας της Ένωσης στο ανταγωνιστικό περιβάλλον που δημιουργεί η παγκοσμιοποιημένη οικονομία, με ισχυρούς αντίπαλους πόλους τις Η.Π.Α., την Ιαπωνία, την Κίνα, τη συνεχώς ενισχυόμενη οικονομική δύναμη της Ρωσίας και την αναδύομενη οικονομική οντότητα της Ινδίας¹⁵.

Το ΕΣΠΑ (Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς) αποτελεί το έγγραφο αναφοράς για τον προγραμματισμό των Ταμείων της Ε.Ε σε εθνικό επίπεδο για την περίοδο 2007 - 2013. Εκπονήθηκε στο πλαίσιο της νέας Στρατηγικής προσέγγισης για την Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με την οποία το ΕΣΠΑ «..εξασφαλίζει ότι η συνδρομή από τα Ταμεία συμβαδίζει με τις κοινοτικές

---

²⁴ Βλ. Κόνσολας, «Σύγχρονη περιφερειακή οικονομική πολιτική για τη προγραμματική περίοδο 2007-2013, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1997

στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές για τη συνοχή και προσδιορίζει το σύνδεσμο μεταξύ των κοινοτικών προτεραιοτήτων αφενός και του εθνικού προγράμματος μεταρρυθμίσεων αφετέρου».

Στόχος είναι η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων της χώρας, η διατήρηση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης και η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα υψηλότερα του μέσου κοινοτικού όρου για την τόνωση της απασχόλησης, την επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής όλων των πολιτών χωρίς αποκλεισμούς.

Η Ελλάδα της νέας περιόδου 2007 - 2013 στοχεύει στην ανάδειξη της σε μια εξωστρεφή χώρα με ισχυρή διεθνή παρουσία με ανταγωνιστική και παραγωγική οικονομία. Μία Ελλάδα με έμφαση στην εκπαίδευση και τους νέους, στην ποιότητα, στην τεχνολογία και την καινοτομία, στο σεβασμό του περιβάλλοντος, στην καταπολέμηση της ανεργίας, του πληθωρισμού, της δημοσιονομικής πολιτικής

Για την επίτευξη του στόχου αυτού, η αναπτυξιακή προσπάθεια επικεντρώνεται εκτός των άλλων και στην αναβάθμιση του θεσμικού περιβάλλοντος, με την απλούστευση του κανονιστικού πλαισίου (μείωση της γραφειοκρατίας) και τον ουσιαστικό εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα σε όλα τα επίπεδα διοίκησης για τη μετατροπή του σε σύγχρονο και αποτελεσματικό εργαλείο σχεδιασμού και εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών, Η ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας των δημόσιων υπηρεσιών θα συμβάλει στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ποιότητας της εργασίας, την προώθηση της επιχειρηματικότητας της εξειδίκευσης, τη προώθηση της καινοτομίας, την προσέλκυση επενδύσεων και τη δημιουργία απασχόλησης. Στο πλαίσιο της αναβάθμισης του θεσμικού περιβάλλοντος, κυρίαρχο ρόλο έχει η αναμόρφωση του νομοθετικού και κανονιστικού πλαισίου, καθώς και η ενσωμάτωση των κοινοτικών οδηγιών, η ενοποίηση αρμοδιοτήτων και λειτουργιών, που κατανέμονται σε πολλές υπηρεσίες ή φορείς, η αποκέντρωση κεντρικών αρμοδιοτήτων και λειτουργιών προς φορείς δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου σε συνδυασμό με την ενίσχυση του επιτελικού και ρυθμιστικού ρόλου της κεντρικής διοίκησης.

Κεντρικό στοιχείο της αναπτυξιακής στρατηγικής αποτελεί η περιφερειακή διάσταση και εξειδίκευση των αναπτυξιακών παρεμβάσεων. Η στρατηγική περιφερειακής ανάπτυξης εστιάζει στη διαμόρφωση ευρύτερων και ανταγωνιστικότερων χωρικών ενότητων με την εφαρμογή προσαρμοσμένης

αναπτυξιακής στρατηγικής και τη δημιουργία ενός μικρού αριθμού ανταγωνιστικών πόλων ανάπτυξης σε αυτές. Έτσι αναδεικνύονται τρεις χωρικές προτεραιότητες:

- η βιώσιμη αστική ανάπτυξη
- η ανάπτυξη της υπαίθρου
- η διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία

Ο στρατηγικός σχεδιασμός της χώρας για την περίοδο 2007-2013 θα υλοποιηθεί μέσα από οκτώ (8) Τομεακά ΕΠ, πέντε (5) Περιφερειακά ΕΠ και δώδεκα (12) ΕΠ Εδαφικής Συνεργασίας.

Το ΕΠ «Βελτίωση Διοικητικής Ικανότητας Δημόσιας Διοίκησης» στοχεύει στη δημιουργία μιας πολιτοκεντρικής, αποτελεσματικής, ανοιχτής και ευέλικτης διακυβέρνησης για τη μετάβαση από τη διαχείριση αρμοδιοτήτων και διαδικασιών στη διοίκηση πολιτικών, αποτελεσμάτων και υπηρεσιών.

Μερικές από τις κυριότερες παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του προγράμματος είναι η αξιολόγηση και παρακολούθηση της εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών, η απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών, ο οργανωτικός και λειτουργικός ανασχεδιασμός και η διοικητική ανασυγκρότηση, η κάλυψη των αναγκών της δημόσιας διοίκησης σε εκπαίδευση, και η αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης εκπαίδευσης στην πράξη¹⁶.

Στη νέα προγραμματική περίοδο 2007 - 2013 η Τοπική Αυτοδιοίκηση συμμετέχει μέσα από τις παρακάτω κύριες δράσεις ανά κύριο άξονα προτεραιότητας:

Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει κυρίως στην προώθηση της επιχειρηματικότητας και τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος σε τοπικό επίπεδο μέσα από το δημοτικό πρόγραμμα υποστήριξης των επιχειρήσεων, ιδίως των Μ.Μ.Ε., που περιλαμβάνει:

- έργα τεχνικής υποδομής (ύδρευση, αποχέτευση, οδοποιία κλπ.) για τις επιχειρήσεις, ιδίως σε οργανωμένα βιοτεχνικά πάρκα,
- έργα ανάπλασης κοινοχρήστων χώρων εμπορικών κέντρων,
- καλύτερη οργάνωση στη διαχείριση των στερεών και υγρών αποβλήτων των επιχειρήσεων,
- λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση του παραεμπορίου,
- επιτάχυνση των αδειοδοτήσεων.

Επίσης, μέσα από το δημοτικό πρόγραμμα κινήτρων για την προσέλκυση επενδύσεων, που περιλαμβάνει:

- απαλλαγή ή μείωση των δημοτικών τελών (επί μια πενταετία) για τις νεοεγκαθιστάμενες επιχειρήσεις,
- προτεραιότητα στα έργα τεχνικής υποδομής τους,
- πρόγραμμα ανάδειξης και προβολής κλάδου στον οποίο εμφανίζεται συγκέντρωση επιχειρήσεων (στην περιοχή του Δήμου):

Η προώθηση της επιχειρηματικότητας μπορεί να πραγματοποιηθεί με την αξιοποίηση των δημοτικών ακινήτων για τη δημιουργία επιχειρήσεων (με ενοικίαση, σύμβαση παραχώρησης, αντιπαροχή κλπ.). Παράλληλα, ένα πρόγραμμα υποστήριξης Μ.Μ.Ε. από την Αναπτυξιακή Εταιρεία της Αυτοδιοίκησης, μπορεί να περιλαμβάνει:

- γραφείο ενημέρωσης και συμβουλευτικής υποστήριξης και ιδίως για την πρόσβαση των επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση,
- διάχυση της καινοτομίας και προβολή της επιχειρηματικότητας,
- διαχείριση ενισχύσεων προς Μ.Μ.Ε. .

Βελτίωση της προσπελασιμότητας και των υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει κυρίως στη συμπλήρωση των εθνικών δικτύων μεταφορών και επικοινωνιών σε τοπικό επίπεδο και στη βελτίωση των υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος σε τοπικό επίπεδο με:

- την κατασκευή τεχνικών έργων που διασύνδεουν και αξιοποιούν τα κατασκευασμένα ή σε εξέλιξη μεγάλα έργα.
- την ολοκλήρωση των δικτύων ύδρευσης και αποχέτευσης, την κατασκευή ή βελτίωση των απολήξεων των δικτύων μεταφορών στα νησιά (λιμανιών κλπ.),
- τοπικά τεχνικά έργα υποστήριξης των συνδυσασμένων μεταφορών,
- την σύνδεση με τα εθνικά δίκτυα Πληροφορικής και Επικοινωνιών (λειτουργική ολοκλήρωση) και την ανάπτυξη ευρυζωνικών υπηρεσιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης σε τοπικό επίπεδο,
- την επέκταση και αναβάθμιση των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (Κ.Ε.Π.),
- την ανάπτυξη των υποδομών κοινωνικού εξοπλισμού.

Αναβάθμιση και προστασία του περιβάλλοντος και πρόληψη κινδύνων

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει κυρίως στην προστασία του φυσικού και του ανθρωπογενούς περιβάλλοντος μέσω της συμμετοχής των Ο.Τ.Α. στον ορθολογικό σχεδιασμό των χρήσεων γης και στην καλύτερη οργάνωση της διαχείρισης των στερεών και υγρών αποβλήτων. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει, επίσης, στην πρόληψη των κινδύνων σε τοπικό επίπεδο με:

- την βελτίωση της διαχείρισης του νερού και των στερεών και υγρών αποβλήτων (αστικών, αγροτικών και βιομηχανικών), ιδιαίτερη έμφαση στην ενημέρωση των πολιτών και την ανακύκλωση,
« την κατασκευή έργων και λήψη μέτρων στις προστατευόμενες περιοχές,
  - την αποκατάσταση και αξιοποίηση υποβαθμισμένων βιομηχανικών χώρων, ανάπλαση υποβαθμισμένων βιομηχανικών/βιοτεχνικών περιοχών,
  - την ανάπτυξη των εναλλακτικών μορφών ενέργειας και πραγματοποίηση επενδύσεων για την εξοικονόμηση ενέργειας,
- β τεχνικά έργα και μέτρα πρόληψης των κινδύνων.

Ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού και προώθηση της απασχόλησης

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει κυρίως στην επισκευή και συντήρηση των σχολείων όλων των βαθμίδων και στην υποστήριξη των πολιτικών απασχόλησης. Επίσης, η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει αποτελεσματικά στην ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού της με:

- την επισκευή και συντήρηση σχολείων, τη λειτουργική υποστήριξη των σχολείων και την αξιοποίηση της ευέλικτης ζώνης για τη σύνδεση του εκπαιδευτικού προγράμματος με την τοπική κοινωνική ζωή,
- τη συμμετοχή στο σχεδιασμό και την εφαρμογή, σε τοπικό επίπεδο, Εθνικής Στρατηγικής Δια Βίου Μάθησης,
- το δημοτικό πρόγραμμα υποστήριξης των πολιτικών απασχόλησης, που περιλαμβάνει:
  - ο κατασκευή και λειτουργία βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών για την υποστήριξη των εργαζόμενων γυναικών,
  - ο μέτρα ενίσχυσης των Κέντρων Προώθησης της Απασχόλησης (Κ.Π.Α.)
  - ο υποστήριξη επιχειρήσεων του κοινωνικού τομέα,
  - ο υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης των προσφύγων και μεταναστών.

Βελτίωση της διοικητικής ικανότητας της Δημόσιας Διοίκησης

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει κυρίως στη βελτίωση της διοικητικής ικανότητας των δημοτικών υπηρεσιών και στην αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών με την ενίσχυση των επιτελικών λειτουργιών των Ο.Τ.Α.

Τα μέσα και τα μέτρα για την εφαρμογή των επιχειρησιακών στόχων αυτών είναι τα ακόλουθα:

Επενδύσεις σε αναγκαίες υλικές υποδομές.

Βελτίωση του θεσμικού πλαισίου και λήψη των απαραίτητων διοικητικών μέτρων,

Βελτίωση της δομής των υπηρεσιών των Ο.Τ.Α. β Λειτουργικός εκσυγχρονισμός.

Εισαγωγή των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνίας.

Αναβάθμιση της καταστατικής θέσης των αιρετών.

Ενίσχυση της διασυνοριακής, της διακρατικής και της διαπεριφερειακής συνεργασίας

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει στην προώθηση της διασυνοριακής και της διαπεριφερειακής συνεργασίας, κυρίως χάρις στην εμπειρία της από την Interreg. Γενικότερα, η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει στην «προώθηση της αρμονικής και ισορροπημένης ολοκλήρωσης του εδάφους της Ένωσης, μέσω της ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των διαφόρων συστατικών μερών της» και στην «αντιμετώπιση επίμονων προβλημάτων ανάπτυξης σε περιφέρειες με γεωγραφικά μειονεκτήματα» (εξασφάλιση της εδαφικής συνοχής)¹⁷. Επομένως, οι Ο.Τ.Α. θα μπορέσουν να συμβάλλουν αποφασιστικά στην αντιμετώπιση των διαπεριφερειακών και των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων της χώρας μας.

7.2 Πρόγραμμα Θησέας

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και για την εκπλήρωση της αποστολής τους, οι Δήμοι, οι Κοινότητες και οι Σύνδεσμοι εκπονούν επιχειρησιακά προγράμματα¹⁸. Το επιχειρησιακό πρόγραμμα περιέχει ένα συνεκτικό σύνολο αξόνων προτεραιότητας για δράσεις τοπικής ανάπτυξης και αποσκοπεί στην υλοποίηση του αναπτυξιακού σχεδιασμού των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Το επιχειρησιακό πρόγραμμα καταρτίζεται από το Δημοτικό Συμβούλιο και καλύπτει το σύνολο των δράσεων τοπικής ανάπτυξης, καθώς και οργάνωσης των υπηρεσιών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ενώ συμπεριλαμβάνει όλες τις δράσεις των δημοτικών ή κοινοτικών κοινωφελών επιχειρήσεων, των δημοτικών ή κοινοτικών ανωνύμων εταιρειών, των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και των δημοτικών ή κοινοτικών ιδρυμάτων τους.

Στο επιχειρησιακό πρόγραμμα καθορίζονται οι στρατηγικοί στόχοι, οι προτεραιότητες της τοπικής ανάπτυξης, καθώς και η οργάνωση των υπηρεσιών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης και των επιχειρήσεων τους, με παράλληλη εξειδίκευση των δράσεων της τετραετίας για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Κρίσιμη προϋπόθεση για την επιτυχή επιτέλεση της αποστολής των *²⁵Ο.Τ.Α. αποτελεί η πραγματοποίηση επενδύσεων τοπικής ανάπτυξης. Η πρώτη προσπάθεια αυτού του στόχου έγινε με το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης Ι (1989 -1993, Ε.Α.Π.Τ.Α.-1) και το Ειδικό Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης ΙΙ (1994 - 1999, Ε.Α.Π.Τ.Α. - 2). Τα δύο αυτά προγράμματα συγχρηματοδοτήθηκαν από την Ε.Ε., εντάχθηκαν ως υποπρογράμματα στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (Π.Ε.Π.) και εφαρμόστηκαν με ίδια συμμετοχή των Ο.Τ.Α. της τάξης του 20%. Ακολούθησε η θεσμοθέτηση, με το Ν. 2539/97 «Ι. Καποδίστριας», του Ειδικού Προγράμματος Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ε.Π.ΤΑ), το οποίο είχε αρχικά πενταετή διάρκεια (1998 - 2002), αλλά παρατάθηκε για δύο χρόνια και έληξε στις 31 Δεκεμβρίου 2004¹⁹.

Το Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ» αποτελεί το νέο Αναπτυξιακό Πρόγραμμα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, διάδοχος του Ειδικού Προγράμματος Τοπικής

---

²⁵ Βλ. Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και αποκέντρωσης, Αναπτυξιακό πρόγραμμα τοπικής αυτοδιοίκησης «Θησέας», Αθήνα 2010.

Αυτοδιοίκησης (Ε.Π.ΤΑ.). Πρόκειται για πενταετές αναπτυξιακό πρόγραμμα, με δυνατότητα παράτασης για δύο ακόμα χρόνια. Το Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ» έχει προϋπολογισμό τουλάχιστον 3,5 δις ευρώ περίπου, τη στιγμή που ο προϋπολογισμός του Ε.Π.ΤΑ. δε ξεπερνούσε τα 1,7 δις ευρώ και άρχισε να εφαρμόζεται από την 1 Ιανουαρίου 2005.

Στόχοι του Προγράμματος είναι ο συντονισμός των επιμέρους πολιτικών για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, η ορθολογική αξιοποίηση των χρηματοδοτήσεων των ανωτέρω πολιτικών, η έγκαιρη απόδοση όλων των θεσμοθετημένων πόρων και η ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των Ο.ΤΑ. Ταυτόχρονα, προωθείται η μετεξέλιξη των Ο.ΤΑ. σε πραγματικά αυτοδιοικούμενους οργανισμούς, με στόχο τη μείωση του χάσματος μεταξύ του πολίτη και της εξουσίας, ενισχύεται η ικανότητα της διοίκησης των Ο.ΤΑ., να διαχειρίζονται τοπικές υποθέσεις με διαφάνεια, νομιμότητα και σεβασμό στα δικαιώματα των πολιτών και προσδιορίζονται οι επιτελικές αρμοδιότητες των κεντρικών υπηρεσιών. Ταυτόχρονα, υποστηρίζεται η μεταφορά των αρμοδιοτήτων που αφορούν τοπικές υποθέσεις στην πρωτοβάθμια αυτοδιοίκηση βάσει των αρχών της αποκέντρωσης, της επικουρικότητας και της αποτελεσματικότητας, ενώ τέλος, ενισχύεται η ανάπτυξη των Ο.Τ.Α. σε Ορεινές και νησιωτικές προβληματικές περιοχές.

Κύριο χαρακτηριστικό του Προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ» είναι ότι η χρηματοδότηση του δεν προέρχεται μονομερώς από τους θεσμοθετημένους πόρους της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, όπως συνέβαινε με το Ε.Π.ΤΑ., αλλά συμμετέχει σε αυτή άμεσα η κεντρική διοίκηση σε ποσοστό 35%²⁰.

Το Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ» στηρίζει επίσης, την ωρίμανση των έργων με τη χρηματοδότηση, σε πρώτη φάση, των αναγκαίων μελετών, ενθαρρύνει τις διαδημοτικές συνεργασίες αναπτυξιακού χαρακτήρα καθώς και τις συμπράξεις μεταξύ Ο.ΤΑ. και ιδιωτικού τομέα. Παράλληλα, είναι πλέον δυνατή η παρακολούθηση όλων των έργων των Ο.Τ.Α., που χρηματοδοτούνται από Υπουργεία και Περιφέρειες, μέσω της καταγραφής τους σε ενιαία βάση δεδομένων. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η διαφάνεια και εξασφαλίζεται η συμπληρωματικότητα των πόρων των διαφόρων προγραμμάτων.

Χρησιμοποιούνται οι πόροι με στόχο την πρόοδο, την άνθηση, και την δημιουργία θετικών οικονομικών κλίμακας.

Οι πόροι του Προγράμματος «ΘΗΣΕΑΣ» θα κατανεμηθούν:

1. Στην τυπική κατανομή ποσοστό 45% ή 1.575 εκ. €
2. Στην κατανομή με προγραμματικά κριτήρια 35% ή 1.225 εκ. €

Η κατανομή των πόρων ανά Περιφέρεια αποτυπώνεται στους παρακάτω πίνακες (για το 45% και το 35% των πόρων αντίστοιχα).

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ - ΘΡΑΚΗΣ **ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΣ ~ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ**

Το Πρόγραμμα «ΘΗΣΕΑΣ» συντίθεται από τα ακόλουθα Υποπρογράμματα :

β Υποπρόγραμμα 1 «Οργάνωση και ανάπτυξη των υπηρεσιών των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης» για τους Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού:

Υποστηρικτικές δράσεις οργάνωσης και ανάπτυξης των υπηρεσιών τους, χρηματοδότηση πολιτικών συνολικής υποστήριξης τους και εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, αντιμετώπιση ειδικών, έκτακτων και επειγουσών αναγκών, οριζόντιες πολιτικές.

Υποπρόγραμμα 2 «Τοπική ανάπτυξη και προστασία περιβάλλοντος» για τους Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού:

Υποστηρικτικές δράσεις των Μέτρων του Υποπρογράμματος, απαλλοτριώσεις, χρηματοδότηση της μελέτης, κατασκευής, βελτίωσης και συντήρησης έργων τεχνικών υποδομών, προστασίας του περιβάλλοντος και αναβάθμισης της ποιότητας ζωής, καθώς και λοιπών επενδύσεων τοπικής ανάπτυξης, προμήθεια μηχανολογικού εξοπλισμού και οχημάτων, οριζόντιες πολιτικές.

• Υποπρόγραμμα 3 «Κοινωνικές και πολιτιστικές υποδομές και δραστηριότητες» για τους Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού:

Υποστηρικτικές δράσεις των Μέτρων του Υποπρογράμματος, χρηματοδότηση απαλλοτριώσεων, μελέτης, κατασκευής, βελτίωσης και συντήρησης διοικητικών, κοινωνικών, αθλητικών και πολιτιστικών υποδομών και σχετικών προγραμμάτων, χρηματοδότηση έργων διοικητικής εξυπηρέτησης, οριζόντιες πολιτικές.

Υποπρόγραμμα 4 «Τεχνική στήριξη του Προγράμματος».

Τα κριτήρια επιλεξιμότητας για ένταξη στο Πρόγραμμα είναι:

β Η συμβολή στη λειτουργική ολοκλήρωση έργων που συγχρηματοδοτούνται από την Ε.Ε.

Η συμβολή στην εύρυθμη και αποτελεσματικότερη λειτουργία των Ο.Τ.Α.

- Η εξασφάλιση των αναγκαίων κοινωνικών και τεχνικών υποδομών
- Η δυνατότητα ωρίμανσης των έργων

β Η προώθηση διαδημοτικών συμπράξεων και συνεργασιών

Η προώθηση της απασχόλησης και η καταπολέμηση κάθε μορφής κοινωνικού αποκλεισμού

β Η εξοικονόμηση δημόσιων πόρων μέσω συμπράξεων με τον ιδιωτικό τομέα

Επιπλέον κριτήρια για την ένταξη έργων, μελετών και ενεργειών στο Πρόγραμμα καθορίζονται από την Κεντρική Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος «Θησέας»²²

Με αποφάσεις της Κεντρικής Επιτροπής Παρακολούθησης, από τον Απρίλιο του 2005 έως το Φεβρουάριο του 2006, έχουν προενταχθεί στο Πρόγραμμα 7.141 δημοτικά και διαδημοτικά έργα της τυπικής κατανομής, προϋπολογισμού 1.309 εκ. € και 2.493 έργα προϋπολογισμού 461 εκ. € .

Τα οφέλη του Προγράμματος «Θησέας» μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω:

- Μειώνονται οι περιφερειακές ανισότητες και ενισχύονται οι θεσμοί αποκέντρωσης.
- Προγραμματίζονται αναπτυξιακές υποδομές για όλη την Περιφέρεια μέσα από τον κατάλληλο συντονισμό έργων και δράσεων εθνικής και περιφερειακής εμβέλειας.
- Εδραιώνεται μια νέα, σύγχρονη αντίληψη για ανταγωνιστική και βιώσιμη περιφερειακή ανάπτυξη.
- Αυξάνονται οι οικονομίες κλίμακας, ανισοκατανομή του εισοδήματος, τεχνογνωσία, εξειδίκευση

Αναβαθμίζεται η ποιότητα των υπηρεσιών των Ο.Τ.Α. για την καλύτερη εφαρμογή παραγωγικών πρωτοβουλιών που διευρύνουν, αναβαθμίζουν την τοπική αγορά εργασίας και διαφοροποιούν τον παραγωγικό ιστό. Ταυτόχρονα, αξιοποιούν και δημοσιοποιούν αναπτυξιακές ευκαιρίες, διερευνούν τις δυνατότητες προστασίας και αξιοποίησης των τοπικών πόρων και συνδράμουν στη βελτίωση της τεχνικής, κοινωνικής και πολιτιστικής υποδομής. Τέλος, προβάλλουν την περιοχή εμβέλειας τους, τα φυσικά και ανθρωπογενή πλεονεκτήματα της και εν γένει συμβάλλουν στη βελτίωση των δεικτών της τοπικής ανάπτυξης.

7.3 Τοπική Αυτοδιοίκηση, Συνοχή και Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση

Στόχος της περιφερειακής πολιτικής της Κοινότητας είναι να συμπληρώσει τη δράση των κρατών - μελών και να την προσανατολίσει προς μια αρμονική ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, προς όφελος όχι μόνον των φτωχότερων περιφερειών, αλλά και της υπόλοιπης Ένωσης. Στόχος να επέλθει μια κοινωνική και περιφερειακή ισορροπία και να αρθεί η κάθε λογής περιφερειακή ανισότητα. Η σύσταση και η συμβολή των χρηματοδοτικών μέσων της Ε.Ε. στο πλαίσιο της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής κρίθηκε αναγκαία διότι «ο κίνδυνος είναι να γίνουν τόσο σοβαρές οι ανισορροπίες στην κατανομή των ωφελειών από την Εσωτερική Αγορά, ώστε να γίνουν αιτία συσσωρευμένης πολιτικής δυσaréσκειας για την Κοινότητα σε μερικές χώρες, υποκινώντας αυτές τις χώρες στη μη συνεργασία και στο τέλος στην απειλή της αποχώρησης». Βάσει της συνοχής προχωράει η αλληλεγγύη, η συνεργασία, η καινοτομία, η ισότητα η πρόοδος.,

Η «Πολιτική για τη Συνοχή» (Cohesion Policy) στοχεύει στην σύγκλιση των κρατών -μελών και περιφερειών, ενώ οι προτεραιότητες της αφορούν παρεμβάσεις στις λιγότερο αναπτυγμένες περιφέρειες και κράτη - μέλη. Συγχρόνως όμως η Πολιτική για τη Συνοχή είναι υποχρεωμένη να αντιμετωπίζει προκλήσεις και θέματα που αφορούν όλα τα κράτη - μέλη, όπως η ανταγωνιστικότητα, η αειφόρος ανάπτυξη, η οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση.

Οι εκθέσεις και οι κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στο ρόλο των περιφερειακών και τοπικών αρχών στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των Κοινοτικών πολιτικών και προγραμμάτων. Το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με τον ρόλο των περιφερειακών και τοπικών αρχών στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα ζητεί να επιβεβαιωθεί στις συνθήκες ότι η αρχή της επικουρικότητας δεν πρέπει να διέπει μόνον τη σχέση μεταξύ της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κυβερνήσεων των κρατών -μελών της, αλλά και άλλα επίπεδα διακυβέρνησης. Παράλληλα, θέτει το ζήτημα πρόβλεψης καλύτερων μορφών εξουσιοδότησης των περιφερειακών και τοπικών αρχών, ώστε να προσαρμόζονται σε ενδεχόμενες εξαιρετικές τοπικές περιστάσεις και ανάγκες τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζουν την κοινοτική νομοθεσία, σεβόμενες ταυτόχρονα την ακεραιότητα της νομοθεσίας και τη συνεκτικότητα της πολιτικής της Ε.Ε. Ως εκ τούτου, ζητεί επίμονα από τα κράτη - μέλη, στο πλαίσιο των συνταγματικών τους μηχανισμών να θεσπίσουν και, κατά περίπτωση, να ενισχύσουν τους εσωτερικούς μηχανισμούς συμμετοχής των

περιφερειών και των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης σε όλες τις διαδικασίες σύμφωνα με τις οποίες διαμορφώνεται η βούληση του κράτους στον τομέα των ευρωπαϊκών υποθέσεων, οι οποίες έχουν ιδιαίτερη σημασία για τις ως άνω οντότητες.

Οι περιφερειακές και τοπικές αρχές θα πρέπει να είναι σε θέση να συμβάλλουν στη διαμόρφωση των θεσμικών, νομοθετικών επιλογών και επιλογών διακυβέρνησης της Ένωσης, καθώς και στη διαμόρφωση των κοινοτικών πολιτικών, γεγονός που συνιστά θετική και δημιουργική συμβολή, εφόσον δεν αφορμάται από μια στάση δυσπιστίας και δεν καταλήγει να λειτουργεί ως ανασταλτικός παράγοντας όσον αφορά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων της Ένωσης.

Επιπροσθέτως η Επιτροπή των Περιφερειών φρονεί ότι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση σε μια διευρυμένη Ένωση δεν θα πρέπει να περιορίζεται πλέον στην οικονομική συνεργασία, αλλά θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει όλο και περισσότερο τη λήψη πολιτικών αποφάσεων, στις οποίες θα λαμβάνονται υπόψη οι απόψεις των τοπικών και περιφερειακών αρχών, εφόσον εξ ορισμού η διαδικασία αυτή έχει αντίκτυπο σε κάθε βαθμίδα διακυβέρνησης.

Η «3η Έκθεση για την Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής αναφέρει τις ακόλουθες διαπιστώσεις:

Σημειώνεται μια αυξανόμενη συναίνεση ως προς τη σημασία της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας για την ορθή διακυβέρνηση, υπό την έννοια των αποδοτικών θεσμών, των παραγωγικών σχέσεων μεταξύ των διαφόρων κοινωνιών που εμπλέκονται στην αναπτυξιακή διαδικασία και των θετικών στάσεων προς τις επιχειρήσεις και την επιχειρηματική πρωτοβουλία.

β Η ευρύτατα διαδεδομένη τάση εκχώρησης αρμοδιοτήτων για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, δεν έχει συνοδευτεί από μια παρόμοια τάση σε ότι αφορά τη συγκέντρωση των χρημάτων για τη χρηματοδότηση αυτών των υπηρεσιών.

- Έχουν δοθεί ενισχύσεις στην Έρευνα και Ανάπτυξη (E & A) και στην καινοτομία για να οικοδομηθεί νέο ερευνητικό δυναμικό και, εξίσου σημαντικά, για να βοηθηθεί η χάραξη περιφερειακών στρατηγικών με στόχο τον προσανατολισμό της E & A προς την ικανοποίηση ευκαιριών για τοπική ανάπτυξη και για να προωθηθεί η διάχυση των Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ) και των βασικών δεξιοτήτων που απαιτούνται για τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

- Οι ενισχύσεις της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας URBAN επικεντρώθηκαν κυρίως σε μικρές αστικές συνοικίες και στο να ενθαρρύνουν την τοπική εμπλοκή σε σχέδια που

άμεσα επηρεάζουν τη ζωή των κατοίκων τους. Αυτό έχει συντείνει στο να καταστεί πιο ορατή η διαρθρωτική πολιτική της Ε.Ε. στο σύνολο της.

Οι Κοινοτικές Πρωτοβουλίες ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ και ADAPT ενίσχυσαν προγράμματα για την ολοκλήρωση της αγοράς εργασίας και τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε τοπικό επίπεδο, η δε Κοινοτική Πρωτοβουλία EQUAL έχει εστιάσει σε νέες καινοτομικές προσεγγίσεις για την καταπολέμηση των ανισοτήτων και των διακρίσεων στην αγορά εργασίας.

β Η Κοινοτική Πρωτοβουλία LEADER παρείχε ενισχύσεις σε τοπικές ομάδες δράσης για τη χρηματοδότηση του τουρισμού, των ΜΜΕ και της ανάπτυξης τοπικών προϊόντων.

Το 2001 εισήχθη ένα νέο σύστημα για καινοτομικές δράσεις, προκειμένου να παρακινηθούν οι Περιφέρειες να αναπτύξουν προγράμματα για την αύξηση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας μέσω της τεχνολογίας και της καινοτομίας (η στρατηγική της Λισσαβόνας), για την εφαρμογή νέων μορφών Τ.Π.Ε. (το σχέδιο δράσης e-Europe) και για την προώθηση μιας αειφόρου ανάπτυξης (Γκέτεμποργκ).

Ο προγραμματισμός, η εταιρική σχέση, η συγκέντρωση και η προσθετικότητα έχουν παραμείνει οι κεντρικές αρχές των Διαρθρωτικών Ταμείων μετά τη μεταρρύθμιση του 1988. Ειδικότερα, η εταιρική σχέση στο σχεδιασμό και την υλοποίηση των προγραμμάτων έχει καταστεί ισχυρότερη και πιο περιεκτική, εμπλέκοντας ένα φάσμα φορέων του ιδιωτικού τομέα, συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων, καθώς και τις περιφερειακές και τοπικές αρχές.

- Η πρόκληση στο μέλλον για τη διαρθρωτική πολιτική στα νέα Κράτη Μέλη είναι, μεταξύ άλλων, να βοηθηθεί η ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και τη διαχείριση αναπτυξιακών προγραμμάτων σε περιφερειακό επίπεδο.

Σήμερα έχει γίνει κατανοητό από όλους, ότι η μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων, η σύγκλιση του ευρωπαϊκού βορρά με τον ευρωπαϊκό νότο, η προώθηση του ενιαίου κοινωνικού χώρου και τόσα άλλα θέματα οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας, δεν είναι υλοποιήσιμα χωρίς την ύπαρξη δυναμικών τοπικών και περιφερειακών πρωτοβουλιών. Η τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη, που αποτελεί βασικό στόχο της οικονομικής και κοινωνικής ευρωπαϊκής πολιτικής, είναι πρωτίστως υπόθεση των αυτοδιοικούμενων αρχών που εκπροσωπούν τα συμφέροντα των κατοίκων και των συλλογικών φορέων της περιοχής τους. Ο στόχος της

ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης περνά αναγκαστικά και μέσα από τους δεσμούς των πόλεων και των περιφερειών που συνθέτουν την ευρωπαϊκή οντότητα.

Οι θεωρητικές αναζητήσεις για τη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής και του τρόπου που επηρεάζει τα εθνικά πολιτικά συστήματα, περιγράφουν τη σχέση εθνικού συστήματος και Ε.Ε. ως ένα «σύστημα πολύ - επίπεδης διακυβέρνησης», με τρία βασικά επίπεδα, το υπερεθνικό - ευρωπαϊκό, το εθνικό και το τοπικό. Η Ευρωπαϊκή Ένωση με τη συμμετοχή των κρατών - μελών και των περιφερειών, δημιουργεί σταδιακά γύρω από τους θεσμούς της ένα ευρύ δίκτυο επικοινωνίας. Σχηματίζεται ένας πυκνός ιστός ανθρώπινης αλληλεγγύης, όπου η «έμπρακτη αλληλεγγύη» είναι μία αλληλεγγύη μεταξύ ανθρώπων, οι οποίοι αντιλαμβάνονται και βιώνουν την ίδια πραγματικότητα. Η πολύ - επίπεδη διακυβέρνηση σημαίνει επίσης ότι οι περισσότερες εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να είναι σε θέση να εγγυηθούν τη συνεργασία με τις περιφερειακές και τοπικές αρχές μέσα στο εσωτερικό τους.

Οι κάθετες σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης, εθνικών διοικήσεων και τοπικών αρχών καταλήγουν στους κύριους παραλήπτες, τους ευρωπαίους πολίτες. Οι σχέσεις αυτές συμπληρώνονται από ιστούς, σχηματιζόμενους από δίκτυα οριζοντίων σχέσεων, που αποτελούνται από οργανώσεις, σωματεία και διάφορες διοργανωσιακές και διαπροσωπικές μορφές επικοινωνίας. Στόχος παραμένει πάντα η καλύτερη διαμόρφωση και εφαρμογή του Κοινοτικού Δικαίου, αναγνωρίζοντας ότι η συνεργασία των διαφόρων επιπέδων οδηγεί στην επίτευξη των επιθυμητών αποτελεσμάτων.

Οι βασικές αρχές που διέπουν τη δραστηριότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να εξασφαλιστεί η αποτελεσματικότερη δυνατή ενίσχυση των περιφερειών είναι η ενεργή συμμετοχή όλων των υπευθύνων σε περιφερειακό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο και η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων για λήψη αποφάσεων σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο εξασφαλίζοντας τη μεγαλύτερη δυνατή αποτελεσματικότητα και υπευθυνότητα.

Έτσι λοιπόν, η σημασία της τοπικής ανάπτυξης έχει αναγνωριστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη - μέλη εδώ και αρκετό καιρό. Μετά τις διαρθρωτικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα χρηματοδοτικά της όργανα, έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στην τοπική ανάπτυξη.

Αναπτύχθηκαν διάφορα προγράμματα για τη διερεύνηση της λειτουργίας των τοπικών αγορών, της αποτελεσματικότητας των διαφόρων στρατηγικών και

παρεμβάσεων, για το ρόλο των παραγόντων της τοπικής οικονομίας και το ρόλο των δημόσιων αρχών, για την προώθηση της καινοτομίας κ.λπ.

Με διάφορες δράσεις έρευνας, ευαισθητοποίησης, χρηματοδότησης και ανάλυσης, η Επιτροπή διαμόρφωσε μια σειρά εργαλείων πολιτικής για τη μεταφορά «τεχνογνωσίας», για τη βελτίωση της τοπικής «αναπτυξιακής ικανότητας», για την παροχή οικονομικής και τεχνικής βοήθειας, για την οργάνωση δικτύων, την προώθηση καινοτομιών και την επιμόρφωση του ανθρώπινου δυναμικού.

Η υιοθέτηση από τα κράτη - μέλη του «Ευρωπαϊκού Χάρτη Τοπικής Αυτονομίας» και της «Ευρωπαϊκής Χάρτας των Περιφερειών», η δημιουργία της Επιτροπής των Περιφερειών, καθώς και η διαρθρωτική πολιτική που ασκείται μέσω των Κοινοτικών Πλαισίων Στήριξης, των Κοινοτικών Πρωτοβουλιών και άλλων προγραμμάτων, προσδιορίζουν σαφώς μία τάση προώθησης της περιφερειακής και τοπικής - ενδογενούς ανάπτυξης.

Τα «εργαλεία» αυτά, αποτελούν μια δυναμική δέσμη μέσων στήριξης της τοπικής ανάπτυξης, ιδιαίτερα στις περιοχές που χρειάζονται πρόσθετη βοήθεια για την αξιοποίηση των διαθέσιμων κοινοτικών πόρων.

Οι πολιτικές και τα μέσα προώθησης της τοπικής ανάπτυξης ενισχύθηκαν ακόμη περισσότερο, στο πλαίσιο, που δημιουργήθηκε με τη διεύρυνση της Κοινότητας. Στο πλαίσιο αυτό οι αρχές της «εταιρικής σχέσης» και της «επικουρικότητας» χρησιμοποιήθηκαν με σκοπό να κάνουν τα Κοινοτικά Ταμεία «Όργανα Οικονομικής Ανάπτυξης ». Για την εφαρμογή των αρχών αυτών, απαιτούνται ενέργειες σε διαφορετικά επίπεδα και ανάμεσα στα επίπεδα αυτά, γεγονός που υπογραμμίζει τη σπουδαιότητα (αναγκαιότητα) αποτελεσματικών πολιτικών στον τομέα της τοπικής ανάπτυξης .

Παράλληλα, η προώθηση της συνοχής αποτελεί σημαντική παράμετρο των πολιτικών και των κατευθύνσεων της, καθώς η ανάγκη για συνοχή γίνεται όλο και μεγαλύτερη εξαιτίας της διεύρυνσης και διάφορων άλλων προκλήσεων (κλιματικές, δημογραφικές μεταβολές κ.λπ.). Έτσι, λοιπόν, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές κρίνεται απαραίτητο να εμπλέκονται όλο και περισσότερο στις πολιτικές της Ε.Ε. η συνοχή απαιτεί πολιτική ηγεσία και ισχυρή αρμοδιότητα εκ μέρους των οργάνων για να εξασφαλιστεί μια συνεπής προσέγγιση εντός ενός πολυσύνθετου μηχανισμού.

Σκοπός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι η εξασφάλιση ότι η πείρα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και οι συνθήκες στο επίπεδο αυτό λαμβάνονται υπόψη κατά την προετοιμασία των προτάσεων πολιτικής. Προς το σκοπό αυτό, προτείνει τη

διοργάνωση συστηματικού διαλόγου με ευρωπαϊκές και εθνικές ενώσεις της τοπικής διοίκησης.

7.4 Ο Ευρωπαϊκός Χάρτης Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τα θέματα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν αποτελέσει, λόγω της σπουδαιότητας τους, αντικείμενο σειράς Συνεδρίων, Διεθνών Διασκέψεων αλλά και ρυθμίσεων σε επίπεδο Διεθνών Οργανισμών, Υπηρεσιών κ.λπ.

Μεταξύ των πρόσφατων διεθνών δραστηριοτήτων επί του θέματος, ο Χάρτης για την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ο οποίος εκπονήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης (15 Οκτωβρίου 1985) κατέχει σημαντική θέση. Ο Χάρτης έχει επικυρωθεί μέχρι στιγμής από 22 Χώρες, έχει υπογραφεί από άλλες 7, ενώ δεν έχει επικυρωθεί και δεν έχει υπογραφεί από άλλες 9.

Η Ελλάδα έχει ήδη κυρώσει το Χάρτη, βάσει της παράγ. 1 του άρθρου 28 του Συντάγματος με την επιφύλαξη, ότι η χώρα δεν αναλαμβάνει την υποχρέωση να δεσμευθεί με τις διατάξεις των άρθρων 5 (προστασία των εδαφικών ορίων των Ο.Τ.Α.), 7 παρ. 2 (προϋποθέσεις άσκησης των αρμοδιοτήτων σε τοπικό επίπεδο), 8 παρ.2 (διοικητικός έλεγχος των πράξεων των Ο.Τ.Α.)⁵⁹.

Σκοπός του Ευρωπαϊκού Χάρτη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι να αντισταθμίσει και να καλύψει, τα ελλείμματα κοινών θεσμικών διατάξεων για την έκταση και την προστασία των δικαιωμάτων των Ο.Τ.Α. (των τοπικών κοινοτήτων), που είναι οι πιο κοντινοί στον πολίτη και του δίνουν τη δυνατότητα να μετέχει ενεργά στη λήψη των αποφάσεων, που αφορούν την καθημερινή του ζωή και τον τόπο που ζει⁶⁰.

Οι βασικές αρχές του Χάρτη είναι⁶¹:

- το δικαίωμα και η πραγματική ικανότητα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης να ρυθμίζουν και να διευθύνουν στο πλαίσιο του νόμου, με δική τους ευθύνη και προς όφελος του πληθυσμού τους, ένα σημαντικό μέρος των δημοσίων υποθέσεων,
- η άσκηση των δημοσίων αρμοδιοτήτων πρέπει να ανήκει κατά προτίμηση στο πλησιέστερο επίπεδο προς τον πολίτη,
- οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρέπει στο πλαίσιο της εθνικής οικονομίας να έχουν οικονομική αυτοτέλεια ώστε να μπορούν να ασκούν τις αρμοδιότητές τους.

Ο Ε.Χ.Τ.Α στη θεσμική ιεραρχία ως διεθνής σύμβαση βρίσκεται αμέσως μετά το Σύνταγμα και υπερισχύει των Κωδικών Αυτοδιοίκησης. Σύμφωνα με το άρθρο 4 του ΕΧΤΑ οι Οργανισμοί Τοπικής ²⁶Αυτοδιοίκησης πρέπει να διατυπώνουν τη γνώμη τους, κατά το δυνατόν έγκαιρα, κατά τη διάρκεια των διαδικασιών προγραμματισμού και λήψεως αποφάσεως για όλα τα θέματα που τους αφορούν

²⁶ Βλ. Μπέσιλα , «Τοπική Αυτοδιοίκηση για τοπική αυτοδιοίκηση», Αθήνα 1998.

άμεσα. Ταυτόχρονα, πρέπει οι ίδιοι οι Ο.Τ.Α. να καθορίζουν τις εσωτερικές διοικητικές δομές τις οποίες επιθυμούν να έχουν, ώστε να τις προσαρμόζουν στις ειδικές ανάγκες τους και να επιτυγχάνεται αποτελεσματική διαχείριση.

Ο Χάρτης υποχρεώνει και δεσμεύει τα συμβαλλόμενα μέρη να εφαρμόζουν σειρά από θεμελιώδεις κανόνες, που εξασφαλίζουν την πολιτική, διοικητική και οικονομική ανεξαρτησία των Ο.Τ.Α. Παράλληλα, αποτελεί κατά κάποιο τρόπο μία «πρόταση» προς τα κράτη - μέλη για μεγαλύτερη αποκέντρωση και ενίσχυση του ρόλου των Ο.Τ.Α., κυρίως στις περιπτώσεις των κρατών με ισχυρές συγκεντρωτικές διοικητικές δομές.

7.5 Χρηματοδοτήσεις των Περιφερειών από όργανα Ταμεία της Ε.Ε.

7.5.1 Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

Το ταμείο ιδρύθηκε το 1975 με απώτερο στόχο την²⁷ ελάττωση ανισοροπιών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Βαθμιαία μετά από κάποιες τροποποιήσεις του κανονισμού λειτουργίας του το ταμείο ασχολείται με υποκατάσταση μεμονωμένων έργων από περιφερειακά όργανα των κρατών μελών, οι παρεμβάσεις του αφορούσαν τη συγκέντρωση των πόρων στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες με πιο αποτελεσματικές παρεμβάσεις και με ανώτατο όριο για κάθε κράτος του ποσοστού βοήθειας που μπορούσε να διεκδικήσει σε συνδυασμό με τα προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης,

Έχει θεσμοθετηθεί πλαίσιο συντονισμού κοινής αγροτικής πολιτικής και κοινοτική περιφερειακή πολιτική. Καθορίστηκε η συμμετοχή των περιφερειακών αρχών στην κατάρτιση των αναπτυξιακών προγραμμάτων και προσέγγιση της εταιρικής σχέσης ανάμεσα σε κράτος μέλος, κοινότητας και περιφερειακές αρχές.

---

²⁷ Βλ. Παπαδάκη Όλγα «Περιφερειακή Πολιτική Ε.Ε. για χρηματοδοτήσεις περιφερειών», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004

7.5.2 Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων

Το ταμείο ιδρύθηκε το 1962 και διαιρείται σε δύο τμήματα το τμήμα εγγυήσεων και το τμήμα προσανατολισμού, για εξασφάλιση των τιμών των γεωργικών προϊόντων και για τα διαρθρωτικά προβλήματα γεωργικού τομέα. Οι χωρικές συνέπειες δεν είναι άμεσες αλλά κατά τα άλλα καταλήγει ως παρέμβαση υπέρ των περιφερειών.

7.5.3 Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

Η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων ως το κύριο διαρθρωτικό όργανο με το χρηματοδοτικό όγκο, συμβάλλει στην ισόρροπη και απρόσκοπτη ανάπτυξη της κοινής αγοράς μέσω χρηματοδοτήσεων από κράτη μέλη ή από ίδιους πόρους που αντλεί από τη κεφαλαιαγορά.

Χορηγεί άμεσα δάνεια για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις ή την ανάπτυξη μικρών υποδομών ή σε περιοχές με βιομηχανική καθυστέρηση.

Η περιφέρεια θα έπρεπε να θεωρηθεί από τις κυβερνήσεις ως δημόσιο αγαθό και για να βελτιωθεί ο ρόλος της πρέπει να εφαρμοστούν οι αρχές της αδιαιρετότητας, η αδυναμία της αρχής του αποκλεισμού και το σύστημα φορολόγησης όπως ισχύουν στις πόλεις ως δημόσιο αγαθό. Έτσι αναπτύσσεται και προχωράνε οι λειτουργίες της σε βαθμό που συνδέονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη και διατηρεί τη συνοχή της

ΕΠΙΛΟΓΟΣ-- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία εξετάστηκε διεξοδικά²⁸ το θεσμικό πλαίσιο που καθορίζει την περιφερειακή ανάπτυξη στην Ελλάδα μέχρι σήμερα και ιδιαίτερα η συμβολή του στη διαμόρφωση της περιφερειακής ανάπτυξης στην Ελλάδα

Η Πολιτική περιορισμού των ανισοτήτων ανάπτυξης- και άρα στήριξης της αναπτυξιακής διαδικασίας στις λιγότερο ανεπτυγμένες από τις περιφέρειες στην ΕΕ , αντιμετωπίστηκε ως αναγκαιότητα για πρώτη φορά το 1975. Από τότε ως σήμερα, τα μέσα που χρησιμοποιούνται, οι πόροι που διατίθενται αλλά και το υπόβαθρο που διέπει την χάραξη της πολιτικής αυτής, έχει πολλές φορές αναθεωρηθεί, καθώς πρέπει να προσαρμόζεται στο μεταβαλλόμενο ευρύτερο περιβάλλον. Έτσι, υπήρξε υιοθέτηση σημαντικών αναπτυξιακών προγραμμάτων όταν η Ένωση προχώρησε στην διεύρυνση με τις χώρες της Ιβηρικής, διπλασιασμός των διατιθέμενων πόρων μετά την υιοθέτηση του προγράμματος ολοκλήρωσης της εσωτερικής αγοράς, νέος διπλασιασμός μετά την υιοθέτηση του ενιαίου νομίσματος, κ.ά.

Με αυτό το σκεπτικό και η Ε.Ε. δίνει έμφαση στις περιοχές με ειδικά γεωγραφικά ή δημογραφικά χαρακτηριστικά (υποβαθμισμένα αστικά κέντρα, απομακρυσμένα νησιά, ορεινές περιοχές). Η ενίσχυση του ρόλου περιφερειακών και τοπικών φορέων και η αυξημένη υποστήριξη για να αποκτήσουν τις αναγκαίες διαχειριστικές ικανότητες θεωρείται αναγκαία όπως και η απλοποίηση των δομών διαχείρισης και των διαδικασιών

Αυτό που δεν έχει αλλάξει, είναι η σαφής δέσμευση της Ένωσης να εξακολουθήσει να στηρίζει την αναπτυξιακή προσπάθεια των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών της. Πρόκειται για μια στρατηγική επιλογή που απορρέει από δυο κύριους λόγους :

1. Την αρχή της ισότητας ή δικαιοσύνης, σύμφωνα με την οποία όλα τα μέλη ενός συνόλου, πρέπει να μπορέσουν να αναπτύξουν το ίδιο επίπεδο ζωής και ευημερίας , για να ενισχύεται η συνοχή του συστήματος.
2. Η δεύτερη αρχή, η αρχή της αποτελεσματικότητας, έχει οικονομική λογική. Σύμφωνα με αυτή, η συνολική οικονομική απόδοση του συνόλου είναι αποτελεσματικότερη, αν όλα τα μέλη συμβάλλουν σε αυτήν. Έτσι, οι περιφέρειες της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να υποβοηθηθούν για να επιτύχουν συνθήκες αυτοτροφοδοτούμενης ανάπτυξης.

---

²⁸ Βλ. Παπαδάκη Όλγα, «Ευρωπαϊκή πολιτική, Ολοκλήρωση και Πολιτική Αλληλεγγύη», Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2004.

Η σημερινή διεθνής συγκυρία χαρακτηρίζεται από την επικράτηση συνθηκών παγκοσμιοποίησης. Η διαδικασία αυτή ξεκίνησε ως απόρροια τεχνολογικών εξελίξεων που επέτρεψαν ευκολότερες επικοινωνίες και μεταφορές και επέδρασαν σε όλες τις παραμέτρους της οικονομικής (και όχι μόνον) ζωής : Η αύξηση της ταχύτητας στην μεταφορά των πληροφοριών και των μεταφορών αγαθών, αποσύνδεσαν τις επιχειρήσεις από συγκεκριμένη χωροθέτηση. Τα κράτη επεδίωξαν μεγαλύτερη ευελιξία όσον αφορά την ελευθερία της αγοράς και τις κινήσεις των κεφαλαίων. Η αναζήτηση μεγιστοποίησης των κερδών μέσω της ευελιξίας και της ελευθερίας εγκατάστασης είχε ως αποτέλεσμα ανακατατάξεις στα οικονομικά δεδομένα πολλών περιφερειών και εργαζομένων. Σε κάποιες περιπτώσεις, τοπικές οικονομίες είδαν τις εγκαταστημένες σε αυτές επιχειρήσεις να απομακρύνονται προκειμένου να επωφεληθούν από χαμηλότερο εργατικό κόστος, ή την υψηλότερη τεχνογνωσία αλλού, με αποτέλεσμα την εμφάνιση αστάθειας, ανασφάλειας και ανεργίας .Σε κάποιες άλλες περιοχές είτε επειδή υπήρχε χαμηλή και άφθονη εργατική δύναμη, είτε επειδή υπήρχε υψηλό τεχνολογικό υπόβαθρο, παρουσιάστηκε γρήγορη οικονομική ανάπτυξη. Στο επίπεδο του πλανήτη η μεγάλη ανάπτυξη των κρατών της ΝΑ Ασίας τα μετέτρεψε σε σημαντικούς πόλους έλξεως κεφαλαίων, όπως και σε κυρίαρχους παράγοντες του διεθνούς εμπορίου. Η αύξηση των οικονομικών σχέσεων ανάμεσα σε απομακρυσμένες μεταξύ τους περιοχές, είχε ως συνέπεια την αύξηση της αλληλεξάρτησης των κρατών μεταξύ τους, αλλά και την αύξηση του ανταγωνισμού που μπορεί να προέρχεται από πολύ μακρινές περιοχές του πλανήτη.

Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι η Ευρώπη δεν μπορεί να εξασφαλίσει το επίπεδο ζωής που είχε, ενδεχομένως ούτε το κοινωνικό της μοντέλο χωρίς προσπάθεια και αναγκαίες προσαρμογές.

Με δεδομένο το γεγονός ότι δεν είναι δυνατό ούτε επιθυμητό, το να ανταγωνιστεί τις χώρες που παράγουν με χαμηλό εργατικό κόστος και χαμηλά επίπεδα κοινωνικής προστασίας, η μόνη εναλλακτική λύση για την διατήρηση του τρόπου ζωής της, είναι η ποιότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών της.

Η απάντηση της ΕΕ στο διαφαινόμενο πρόβλημα, ήταν η υιοθέτηση ως αναπτυξιακού στόχου, της στρατηγικής που έγινε γνωστή ως ‘στρατηγική της Λισσαβόνας’, από το όνομα της Πορτογαλικής πρωτεύουσας στην οποία και ελήφθησαν οι σχετικές αποφάσεις. Ο κύριος στόχος της στρατηγικής αυτής σε συνοπτική απόδοση, είναι το να καταστήσει την Ευρώπη την πλέον ανταγωνιστική και δυναμική κοινωνία βασισμένη στην γνώση.

Η υιοθέτηση της στρατηγικής αυτής επιλογής, βασίζεται στην άποψη ότι οι παραδοσιακοί παραγωγικοί κλάδοι που απετέλεσαν σημαντική πηγή πλούτου κατά το παρελθόν δεν μπορούν να παρουσιάζουν πλέον τα ίδια αποτελέσματα δεδομένης της έντασης του ανταγωνισμού, και ακόμη, ότι η μορφή της οικονομίας που αναμένεται να κυριαρχήσει κατά τον αιώνα που ήδη διανύουμε, είναι άυλη και δεν βασίζεται τόσο στην κατοχή παραγωγικών συντελεστών όπως οι φυσικοί πόροι, αλλά στην δημιουργία, κυκλοφορία και εκμετάλλευση της γνώσης.

Αυτό, σε επίπεδο περιφερειακής ανάπτυξης, σημαίνει ότι περιφέρειες οι οποίες πάσχουν από ανεπάρκεια πλουτοπαραγωγικών συντελεστών, μπορούν να παρακάμψουν τα φυσικά μειονεκτήματα και να αναπτύξουν ανταγωνιστική φυσιογνωμία εκμεταλλευόμενες τα χαρακτηριστικά της άυλης οικονομίας όταν το θεσμικό πλαίσιο το επιτρέπει. Έτσι, τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που μπορεί να αναπτύξει μια περιφέρεια βασίζονται, σε περισσότερο ποιοτικά στοιχεία, και επιπλέον, μπορούν να επηρεαστούν από την άσκηση πολιτικών και από στρατηγικές που μπορούν να αναπτύξουν το ανθρώπινο δυναμικό της και οι επιχειρήσεις της. Μετά από αυτό μπορούμε να δεχθούμε ότι, ανεξάρτητα από την προικοδότηση των περιφερειών με φυσικούς ή οικονομικούς πόρους, οι προοπτικές ανάπτυξής τους συνδέονται με τις ικανότητες και το εύρος του πνεύματος των επιχειρηματιών τους και με την αποτελεσματική χάραξη της Περιφερειακής Πολιτικής.

Μια παράμετρος που έχει αναδειχθεί ως κρίσιμη και ικανή να βοηθήσει στην βελτίωση της οικονομικής αποδοτικότητας μια επιχείρησης, αλλά και ολόκληρης της περιφερειακής οικονομίας, είναι όπως αναλύθηκε στη παρούσα εργασία η καινοτομία. Η ικανότητα για καινοτομία προσδιορίζει αν μια επιχείρηση ή ένας τομέας της παραγωγής ή μια περιφέρεια θα είναι σε θέση να επιβιώσει, ή και να βελτιώσει την παραγωγικότητά της μέσα σε ένα πλαίσιο παγκοσμιοποιημένης οικονομίας. Η καινοτομία πρέπει να θεωρηθεί ως μια έννοια πολλών διαστάσεων που αναφέρεται στην παραγωγή, την σχεδίαση, την διανομή, την διαφήμιση, την διοίκηση, ή την διάθεση των προϊόντων. Η πλέον κρίσιμη παράμετρος όμως είναι η τεχνολογική καινοτομία. Οι μεγάλες επιχειρήσεις μπορούν να διαθέτουν ίδια κεφάλαια στην έρευνα για παραγωγή καινοτομίας, για τον μεγάλο όγκο όμως των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, η κρίσιμη μεταβλητή είναι η μεταφορά καινοτομίας που παράγεται σε ερευνητικά ή πανεπιστημιακά ιδρύματα μέσω της δημιουργίας δικτύων πληροφοριών και επικοινωνιών.

Μια άλλη μεταβολή που επίσης πρέπει να ληφθεί υπόψιν κατά την χάραξη αναπτυξιακής περιφερειακής πολιτικής, έχει πραγματοποιηθεί μέσα στα ίδια τα όρια της Ένωσης. Πρόκειται για την διεύρυνση με δώδεκα νέα μέλη, η πλειοψηφία των οποίων έχει πολύ χαμηλότερο εισόδημα από τον μέσο όρο της ΕΕ-15.

Τα κράτη που δικαιούνται στήριξης, θα πρέπει να ετοιμάσουν τα λεγόμενα 'Εθνικά Στρατηγικά Πλαίσια Αναφοράς', που αντικαθιστούν τα 'Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης'. Η αλλαγή ονόματος σηματοδοτεί και την μετατόπιση του κέντρου βάρους της κοινοτικής πολιτικής προς στρατηγικές επιλογές μάλλον, παρά προς την στήριξη της αναπτυξιακής διαδικασίας ανεξάρτητα από την συνολική στρατηγική αναπτυξιακή προσέγγιση που η ΕΕ επιδιώκει να ακολουθήσει και ο ρόλος των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης όπως επισημίναμε είναι αποφασιστικός

Ο γενικός στόχος που διέπει το Ελληνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς είναι η διεύρυνση των αναπτυξιακών δυνατοτήτων, η επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης, η αύξηση της παραγωγικότητας σε επίπεδα που πρέπει να είναι υψηλότερα από τον μέσον όρο της ΕΕ για να καταστεί δυνατή η επίτευξη της σύγκλισης. Οι επιμέρους στόχοι αναφέρονται :

1. Στην καινοτομία, την έρευνα, την επιχειρηματικότητα και την μεταξύ τους διασύνδεση- γιατί για να αποδώσει οικονομικά αποτελέσματα η έρευνα πρέπει να τύχει παραγωγικής και εμπορικής εκμετάλλευσης από τις επιχειρήσεις. Στο πρόγραμμα (ΕΣΠΑ) διατυπώνεται η άποψη ότι το μέλλον των ελληνικών περιφερειών εξαρτάται από την ανταγωνιστικότητα του παραγωγικού της ιστού.
2. Στις βιώσιμες υποδομές, γιατί η ύπαρξή τους αποτελεί προϋπόθεση για την βελτίωση της ελκυστικότητας των Ελληνικών περιφερειών για επενδύσεις και για την βελτίωση της ποιότητας της ζωής. Στα πλαίσια της επιλογής αυτής πρέπει να ολοκληρωθούν τα έργα που έχουν ήδη ξεκινήσει να υλοποιούνται, να δρομολογηθούν νέα και να δοθεί έμφαση στις συνδυασμένες μεταφορές και σε επενδύσεις σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
3. Στις επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο. Η Ελλάδα επιδιώκει να βελτιώσει το ανθρώπινο δυναμικό της επενδύοντας στην εκπαίδευση και κατάρτιση. Έμφαση επίσης θα δοθεί στην δια βίου εκπαίδευση
4. Στον εκσυγχρονισμό του δημόσιου τομέα σε όλα τα επίπεδα διοίκησης. Έτσι προκειμένου να αναπτυχθούν οι περιφέρειες της χώρας θα πρέπει να διαμορφωθούν θετικοί δείκτες και να ληφθούν τα αναγκαία μέτρα την άρση των περιφερειακών ανισοτήτων.

Στόχος δηλαδή είναι να εξαλειφθούν οι αρνητικοί δείκτες ανάπτυξης και η ανεργία να αρθούν οι οικονομικές και περιφερειακές ανισότητες μαζί με την δημιουργία θετικών οικονομικών κλίμακας και τη δημιουργία πλεονασμάτων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αθανασόπουλος Κωνσταντίνος, *Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και ανάπτυξης επί μέρους περιφερειών*, Αθήνα 1977.
- Αθανασόπουλος Κωνσταντίνος, *Θεσμικό πλαίσιο Περιφερειακής ανάπτυξης*, Αθήνα, 2001
- Αθανασόπουλος Κωνσταντίνος, *Περιφερειακή Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση», Τόμος Β*, Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Αθήνα 2003
- Αρταβάνη Μαρία-Αθηνά, *“Δομές στήριξης της τοπικής αναπτυξιακής διαδικασίας, η περίπτωση των αναπτυξιακών εταιρειών”* στο *Επιστημονικές μελέτες προς τιμήν του Καθηγητού Νικ. Κονσόλα*, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα, 2005,
- Γεωργούλης, *Τοπική και Ευρωπαϊκή Αυτοδιοίκηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*, Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα 1997.
- Γιαννόπουλος Παν. , *Αναπτυξιακή Πολιτική για τις προβληματικές ορεινές περιφέρειες*, Διδακτορική Διατριβή, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα 2001
- Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης, *Η χρήση της δημοσιότητας στην Τοπική Ανάπτυξη*, Αθήνα 2008
- Θεοφανίδης Σταύρος, *Οδηγός Αξιολόγησης Επενδύσεων*, Αθήνα 1989
- Καράγιωργας Σάκης, *«Περί της Αρχής του αποκλεισμού στα δημόσια αγαθά»*
- Καράγιωργας Σάκης, *«Εισαγωγή στις Οικονομικές Λειτουργίες Κράτους περί Δημόσιου αγαθού και αδιαιρετότητας»*, Αθήνα 1979
- ΚΕΠΕ- *Τα πλαίσια της Περιφερειακής Ανάπτυξης*, Αθήνα 1970.
- Κόνσολας Νικόλαος, *Σύγχρονη Περιφερειακή Οικονομική Πολιτική*, Αθήνα, Παπαζήσης, 1997.
- Κόνσολας Νικόλαος , *Η Νέα Κοινοτική Διαρθρωτική Πολιτική και η Ελλάδα*, Αθήνα 2005
- Κονσόλας Νικόλαος , 2007- 2013: *«Η Νέα Κοινοτική Διαρθρωτική Πολιτική και η Ελλάδα, Τάσεις»* -Ειδική Ετήσια Έκδοση, με τη συνεργασία του περιοδικού *Επιλογή*, Αθήνα, Φεβρουάριος 2005.
- Λαμπριανίδης Λόης, *Στοιχεία Οικονομικής Γεωγραφίας περί της εξέλιξης των μεταφορών και πως σχετίζονται με την χωροθέτηση της επιχείρησης και των πόλεων»*
- Λαμπριανίδης Λόης, *Περί χωροθέτησης βιομηχανιών και μείωσης μεταφορικού κόστους»*
- Μπέλλης Βασίλης, *Οι αναπτυξιακές εταιρείες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ως μηχανισμοί στήριξης της επιχειρηματικότητας*, Τετράδια αυτοδιοίκησης, Επιστημονική Επιθεώρηση ΚΕΔΚΕ, τ. Αθήνα 2001.
- Μπεςίλα Ευριδίκη, *Τοπική Αυτοδιοίκηση*, Εκδόσεις Σάκουλα, Τόμος 1, Αθήνα 2004
- Παπαδάκη- Γιώτη Όλγα., *Ευρωπαϊκή πολιτική ολοκλήρωση και πολιτικές αλληλεγγύης*, Εκδόσεις Κριτική Α.Ε., Αθήνα 2004.
- Παπαδασκαλόπουλος Αθανάσιος, *Μέθοδοι Περιφερειακής Ανάλυσης*
- Λεωνίδας Παπακωνσταντινίδης, *Στρατηγική της Ανάπτυξης, τοπική ενδογενής ολοκλήρωση*[Αθήνα] ,Marel-Π.Ν Νίκας 1995
- Ray Christopher *«Reconsidering the evaluation of endogenous development, two qualitative approaches»* , working paper, 1999

- Σπηλιωτόπουλου Ε., *Εγχειρίδιο διοικητικού δικαίου*, Αθήνα 1993
- Τάτσος Νικόλαος, *Φορολογική Αποκέντρωση στην Ελλάδα*, Αθήνα 2000
- Τάτσος Νικόλαος. *Το μέγεθος των ΟΤΑ, μερικές Οικονομικές Διαστάσεις*, Αθήνα 1998
- Τσαντάκης Μανώλης, “Ο ρόλος των αναπτυξιακών εταιρειών”, *ΤΟΠΟΣ*, τόμ. 20-21, Αθήνα, 2003.
- Χατζημιχάλης Κ., *Περιφερειακή Ανάπτυξη και Πολιτική: Κείμενα από τη Διεθνή Εμπειρία*, Αθήνα, Εξάντας, 1992
- Χριστοφάκης Μανώλης, *Τοπική Ανάπτυξη και Περιφερειακή Ανάπτυξη*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2001

ΕΠΙΣΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟΙ

- ΚΕΔΚΕ, «Οι προτάσεις της ΚΕΔΚΕ για τις κατευθύνσεις Εθνικής Στρατηγικής Ανάπτυξης 2007-2013», έκδοση ΙΙ, Αθήνα, 2005.
- ΚΕΔΚΕ, Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, «Οι ΟΤΑ σε αριθμούς», Αθήνα, 2004.
- Π.Ε.Τ.Α. Α.Ε., «Πορεία εφαρμογής από την Πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων 2000 - 2006», Σύνοψη ετήσιας έκθεσης Γ Κ.Π.Σ, Κοινοτικές Πρωτοβουλίες, Ταμείο Συνοχής 2005, Αθήνα, 2006.
- Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 - 2013, Αθήνα, Ιανουάριος 2007.
- Εισηγητική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού», Αθήνα, 2004.
- Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Απολογισμός έργου διετίας -Προγραμματισμός δράσεων για τους Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού: «Τοπική Αυτοδιοίκηση στην υπηρεσία του πολίτη, με σταθερούς πόρους και αναπτυξιακή προοπτική», Αθήνα, Μάρτιος 2004 - Φεβρουάριος 2006,2006.
- Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Απολογισμός έργου διετίας -Προγραμματισμός δράσεων για τους Ο.Τ.Α. πρώτου βαθμού: «Τοπική Αυτοδιοίκηση στην υπηρεσία του πολίτη, με σταθερούς πόρους και αναπτυξιακή προοπτική», Αθήνα, Μάρτιος 2004 - Φεβρουάριος 2006,2006. '
- Υπουργείο Εσωτερικών Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, Αναπτυξιακό Πρόγραμμα Τοπικής Αυτοδιοίκησης «ΘΗΣΕΑΣ», Ενημερωτικό δελτίο, τ. 10, Αθήνα, Μάρτιος - Απρίλιος 2007.

- ΝΟΜΟΣ 2240/1994,
- ΝΟΜΟΣ 2218/1994,
- Ν.2539/97.

- ΝΟΜΟΣ 3274/2004, Οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, άρθρο 7,19 Οκτωβρίου 2004.
- ΝΟΜΟΣ 3274/2004, Οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, άρθρο 7,19 Οκτωβρίου 2004
- ΝΟΜΟΣ 3274/2004, Οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, άρθρο 7,19 Οκτωβρίου 2004.

- ΝΟΜΟΣ 3463/2006, Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, 8 Ιουνίου 2006.

- ΝΟΜΟΣ 1892/1990,

- *ΝΟΜΟΣ 3908/2011, Εθνικό τυπογραφείο και ιστοσελίδα Υπουργείου εσωτερικών*
- *ΝΟΜΟΣ 4146/2013, Εθνικό Τυπογραφείο και ιστοσελίδα Υπουργείου οικονομικών*

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

- Διαδίκτυο – «Άρθρα περί χρηματοδότησης ελλειμμάτων δημόσιου προϋπολογισμού και δημοσιονομικής αποκέντρωσης» στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών
- Διαδίκτυο – Άρθρα περί φορολογίας ακίνητης περιουσίας και τρόπος κοστολόγησης και φορολόγησης στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Οικονομικών
- Υπουργείο Οικονομικών και Οικονομίας, Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 στο www.ypes.gr/thiseas